MARY LAURA PHILPOTT

O scriitoare care încântă prin originalitate şi inteligenţă. Mă bucur că a scris o carte inspirată din viaţa ei!

ELIZABETH GILBERT

MI-E DOR DE TINE CÂND CLIPESC

ESEURI

HUMANIT

Mary Laura Philpott s-a născut în Nashville, Tennessee, în 1974. A absolvit Davidson College din Carolina de Nord. Eseurile sale, ce abordează în cheie umoristică teme profunde din viaţă, literatură şi cultură, au fost publicate în *The New York Times, The Washington Post, The Atlantic, Paris Review Daily, O The Oprah Magazine, Real Simple* şi nu numai. La televiziunea publică din Nashville prezintă emisiunea cu profil literar A *Word on Words,* distinsă cu Premiul Emmy. A lucrat mai mulţi ani ca librar şi a fondat *Musing,* revista online a librăriei independente Parnassus Books. A scris şi a ilustrat volumul de eseuri comice *Penguins with People Problems (Pinguini cu probleme cât se poate de umane).*

MARY LAURA PHILPOTT

MI-E DOR. DE TINE CÂND CLIPESC

Traducere din engleză
de Ioana-Raluca Flangea

Mary Laura Philpott
I Miss You When I Blink
Copyright © 2019 by Mary Laura Philpott
All rights reserved.

Acest e-book este protejat de legea drepturilor de autor. Reproducerea sa integrală sau parţială, multiplicarea sa prin orice mijloace şi sub orice formă, punerea sa la dispoziţie publică pe internet sau în reţele de calculatoare, stocarea sa temporară sau permanentă pe diverse dispozitive sau în sisteme care permit recuperarea informaţiei, gratuit sau în scop comercial, precum şi alte fapte similare, fără permisiunea scrisă a editurii reprezintă o încălcare a legislaţiei privind protecţia dreptului de autor şi se pedepsesc conform legilor în vigoare.

© HUMANITÁS, 2020, pentru prezenta versiune românească (ediţia digitală)

ISBN: 978-973-50-7163-9 (epub)

EDITURA HUMANITÁS
Piaţa Presei Libere 1, 013701 Bucureşti, România tel. 021/408 83 50, fax 021/408 83 51 www.humanitas.ro

Comenzi online: www.libhumanitas.ro
Comenzi prin e-mail: vanzari@libhumanitas.ro
Comenzi telefonice: 0723.684.194

Pentru John,
Pentru părinţii mei,
Pentru WC şi *MG*

Ştim, ştim, ştim că vă aparţinem
Ştim că ne-aţi luat în braţe în speranţa că nu ne vom schimba Numai c-a trebuit să ne schimbăm un pic Ştiţi, ca să vă aparţinem.
—The Decemberists,
Cântăreţul se adresează spectatorilor

Mi-e dor de tine când clipesc

E propoziţia perfectă, doar că n-am scris-o eu. Autorul e copilul meu în vârstă de şase ani.

Stăteam la biroul de acasă, aveam de predat o reclamă pentru un client din industria bagajelor şi mă luptam cu un alineat despre valize. M-am aplecat, de parcă dacă-mi ţineam faţa mai aproape de computer aş fi putut convinge cuvintele de pe ecran să facă genţile ceva mai atrăgătoare. Băieţelul meu stătea pe burtă pe covor, „lucra" ca să-şi umple timpul până la plimbarea în parc pe care i-o promisesem. Vorbea singur în timp ce mâzgălea cu un creion galben pe unul dintre caietele mele de notiţe.

. .şi mi-e dor de tine când clipesc", a zis.

M-am oprit fără să-mi duc gândul la capăt.

— Mai zi o dată!

— Mi-e dor de tine când clipesc, mi-a răspuns el, cu ochii la mine, bucuros că mi-a atras atenţia.

S-a întors la caietul de notiţe, jucându-se mai departe cu rimele *(Mi-e dor de tine când mă săpunesc... mi-e dor de tine când pe gheaţă mă rotesc...*). A rupt pagina şi- a aruncat-o deoparte, dar eu am luat-o şi-am prins-o de panoul mea de plută de pe peretele biroului.

Am sucit şi-am răsucit în minte cuvintele acelea cât am împăturit rufe, după- amiază. M-am gândit la ele seara, când m-am spălat pe dinţi. Le-am rostit a doua zi când stăteam în trafic. *Mi-e dor de tine când clipesc. Ce drăguţ,* mi-am zis.

în următoarele luni, am privit foaia de pe perete de fiecare dată când am intrat în birou, iar propoziţia mi-a rămas în minte ca un vers dintr-un cântec. îmi spuneam cuvintele când aveam câte un blocaj de-ale scriitorului, le aruncam încotro vedeam cu ochii ca pe o minge antistres. Mă gândeam c-ar fi fost un titlu numai bun pentru o poezie lacrimogenă de dragoste, genul în care poetul nu suportă să nu-şi vadă iubita nici măcar o secundă. Sau pentru un album cu cântece de despărţire dedicate unui loc care a dispărut. Poate pentru o baladă country despre un ogar pierdut. Acela care nu s-a mai întors. *De tine* se poate referi la absolut oricine.

Abia după câţiva ani mi-am dat seama: sunt cuvinte pe care poţi să ţi le spui chiar şi ţie.

Cu toţii avem în minte anumite expresii – atârnă în cârlige pe uşă, de unde le putem apuca cu uşurinţă, de parc-ar fi haine de ploaie. Nu-s tocmai nişte mantre, dar sunt laitmotive la îndemână, definesc starea

de fapt, conferă structură haosului şi ajută viaţa să aibă un pic mai mult sens.

O prietenă de-a mea foloseşte foarte des expresia „Nu m-amestec, nu e treaba mea”. O ajută să-şi reprime instinctul de a se băga acolo unde nu-i fierbe oala şi să nu uite că oamenii au diverse motive pentru care fac ceea ce fac şi pe care ea nu le va înţelege în veci. O ajută atât să-şi schimbe comportamentul, cât şi să fie tolerantă.

„Nimeni nu iese viu de-aici” este una dintre expresiile mele. Mi se pare că mă motivează şi-mi aduce mângâiere. Mi-o spun atunci când alerg pe banda eliptică fiindcă-mi reaminteşte de faptul că la un moment dat, absolut sigur, viaţa mea pe pământ se va sfârşi, iar eu vreau să întârzii cât mai mult acest moment, aşa că am nevoie să-mi întăresc inima şi să ard zahărul pe care-l consum zi de zi. Mi-o spun atunci când încerc să mă calmez şi să ţin piept unui nemernic, fiindcă mă ajută să pun lucrurile în perspectivă. Până la urmă murim cu toţii, şi oare chiar o să mor având mai multe puncte dacă îl pun pe ăsta la locul lui, sau mai bine dau dovadă de nişte empatie şi bunăvoinţă şi las conflictul să se stingă de la sine?

Cu timpul, „Mi-e dor de tine când clipesc” a devenit una dintre aceste expresii. Mă ajută să trăiesc în prezent. Mă face să reduc viteza şi să absorb fiecare secundă în loc să-i dau zor, fiindcă de-acum ştiu cât de dor îmi e de lucrurile petrecute în trecut – care sunt chiar aici, sub pleoapele mele, şi totuşi s-au dus de tot. Atunci când fiul meu, acum adolescent, face ceva tipic unui fiu adolescent, şi eu trebuie să- i cer pentru a mia oară într-o seară să-şi ia pantalonii aruncaţi pe jos, în baie, „Mi-e dor de tine când clipesc” mă ajută să am mai multă răbdare. Cu o secundă în urmă avea şase ani. Peste încă o secundă va fi adult şi mă va părăsi. *Mi-e dor de tine când clipesc.* Aici e surprinsă profunzimea iubirii mele. Oare chiar voia să spună asta atunci când era mic şi mâzgălea, sau doar căuta ceva care să rimeze cu „mă săpunesc”?

Nu avea cum să fi ştiut. Nu avea cum să-şi fi dat seama că expresia „mi-e dor de tine când clipesc” surprinde perfect ceea ce simte la un moment dat orice adult: criza de identitate. Dar aşa este.

în accepţiunea standard, criza de identitate avea loc înainte la vârsta mijlocie, la bărbaţi, şi implica o asistentă de stomatologie de vreo douăzeci şi cinci de ani şi o maşină sport al cărei motor urla ca un elicopter. Noua criză de identitate, dacă eşti femeie, apare pe la patruzeci de ani şi implică fie o şedere prelungită în Toscana (cel mai bine într-o căsuţă pitorească) sau o excursie foarte lungă (poate drumul către Macchu Pichu, de preferat cu un rucsac uriaş în spate). însă genul de criză de identitate de tipul „Mi-e dor de tine când clipesc” e cu totul altceva. Trece neobservată şi e mult mai comună.

Cei mai mulţi cunoscuţi de-ai mei nu sunt loviţi de o criză-fulger la mijlocul vieţii, ci au senzaţia că se află într-un impas, că trebuie să se întoarcă în timp şi să refacă drumul, căci, de nu, o să-şi piardă

minţile. Se poate întâmpla în orice clipă şi se poate întâmpla de mai multe ori. Atunci când terminăm facultatea şi intrăm în lumea reală, atunci când începem şi sfârşim prietenii şi iubiri, când avem de făcut alegeri de natură profesională sau planuri pentru viitor, şi, desigur, când ajungem la mijlocul vieţii, însă şi înainte de asta, şi după.

Eu cred că această nevoie constantă de recalibrate apare, parţial, şi pentru că ni se prezintă atât de multe opţiuni existenţiale – mai ales nouă, femeilor – sub formă de alegeri: fie-fie. Fie faci carieră, fie întemeiezi o familie. Fie eşti o zeiţă domestică şi-ţi faci singură dulceaţă de căpşuni, fie o epavă care bea vin în cana de cafea. Fie porţi taior şi ai agenda cu programări în ordine, fie îţi fixezi cocul neglijent cu un creion şi te ştergi de vopsea direct pe blugi. Fie eşti credincioasă, fie profană. Ori, ori. Până şi faptul de a crede sau nu în această dihotomie pare să fie o propunere de genul fie-fie: fie crezi că poţi avea totul, fie crezi că „a avea totul” e o tâmpenie răsuflată. Alege una sau alta.

Şi e perfect adevărat că în orice moment o persoană face fie un lucru, fie un altul. Eu, acum, pot fie să înghit o bucată de pâine prăjită, fie să fluier melodia din genericul de la *House of Cards.* Nu le pot face pe amândouă în acelaşi timp, fiindcă m-aş îneca. Numai că vieţile noastre nu sunt o singură clipă încremenită, o singură alegere de tipul ori-ori; ele sunt o înlănţuire de clipe, o suită de alegeri. Nu e mereu plăcut să treci de la o clipă la alta. Uneori e dureros, ca atunci când îţi dai seama că propriul tău copil nu mai are nevoie zilnic de ajutorul tău şi tu trebuie să te obişnuieşti cu noul rol pe care-l joci în viaţa lui. Alteori e o comedie a erorilor, ca atunci când te hotărăşti că e momentul s-o iei din nou de la capăt şi-ţi schimbi complet garderoba, cumperi pantaloni şi bluze care în dulap par elegante şi distinse, dar la lumina zilei te fac să arăţi de parcă urmează să faci o prezentare în PowerPoint pe terenul de golf. Uneori ştii că o etapă a vieţii tale s-a sfârşit – ai ieşit dintr-o relaţie nepotrivită sau ai finalizat un proiect întins pe mai mulţi ani însă nu ştii deocamdată care va fi următorul pas. Simţi că nu poţi merge nici înainte şi nici înapoi şi că sigur-sigur nu mai poţi sta pe loc nici o secundă în plus, ceea ce te frustrează teribil.

Iată cum arată micile schimbări de identitate în viaţa de zi cu zi. Nu stereotipurile.

Genul de puncte de cotitură la care mă refer sunt acelea care trec neobservate, pe care cei mai mulţi dintre noi am fi jenaţi să le numim crize. Sunt acelea despre care o prietenă ţi-ar povesti la miezul nopţii, stând în întuneric pe treptele casei după o petrecere, când trage de timp fiindcă n-are chef să meargă acasă. Sau fiindcă îşi urăşte locul de muncă. Sau fiindcă se teme că e ceva în neregulă cu copilul sau cu soţul ei. Sau fiindcă tocmai şi-a găsit în sertar un caiet din liceu şi simte că e complet diferită de persoana care a scris notiţele acelea sclipitoare despre Virginia Woolf şi o nelinişteşte

faptul că tipa aia deşteaptă de douăzeci de ani a dispărut şi nu se mai întoarce în veci, dar se gândeşte totuşi că parc-ar face o încercare. îi e dor de ea însăşi când clipeşte.

Mi-e dor de tine când clipesc. Am simţit-o de atâtea ori de-a lungul vieţii, în momente în care chiar nu mai ştiam nici eu cine sunt, în clipe în care, dacă închideam ochii, simţeam că am dispărut.

încă mai am bucata aceea de hârtie pe care a scris fiul meu cu ani în urmă, înainte ca eu să am cea mai vagă idee că ceea ce a scris el acolo va deveni piatra mea de hotar. Habar n-am avut atunci că acele cuvinte aveau să devină un laitmotiv extrem de versatil.

îl folosesc mereu. Atunci când simt presiunea de a face întocmai acel lucru care trebuie făcut – ceea ce se întâmplă tot timpul, fiindcă sunt om şi sunt o perfecţienistă îmi amintesc toate identităţile pe care le-am avut, pe care le am şi pe care le voi avea în acelaşi timp. *Mi-e dor de tine când clipesc* înseamnă *ştiu că toate identităţile mele sunt aici cu mine şi ştiu că împreună putem reuşi.* îmi spun asta mie însămi, şi mă simt ca atunci când un antrenor împinge jucătorul pe teren şi- i spune: „Hai că poţi! Fă ce te-am învăţat!" Mă simt ca atunci când un părinte îşi cuprinde pe după umăr copilul aproape adult care se îndreaptă către uşă, pentru a merge la balul de absolvire, şi-i spune: „Nu uita cine eşti".

Uneori mă gândesc: *Fir-ar să fie, n-o să mai am niciodată 15 sau 25 sau 35 de ani. Vieţile acelea le-am trăit, gata.* Şi devin uşor nostalgică la gândul că aş putea să retrăiesc ceva din ce a fost atunci. Şi apoi îmi amintesc de mine la 21 de ani, stând într-un cubicul la primul meu loc de muncă de după facultate, simţindu-mă total nedumerită şi dorindu-mi să dispar, şi mă gândesc: *Hei, şinele meu tânăr, o să fie mai bine. Jur. O să fie şi mai rău, uneori, dar şi mai bine.*

Iar atunci când am atacuri de anxietate cu privire la viitor – Şi *dacă de fapt acum sunt cel mai fericită din viaţa mea şi nu apreciez asta suficient de mult? Oare o să ajung la sfârşitul vieţii fără să fi trăit vreodată în Franţa, sau fără să fi făcut destui oameni fericiţi, sau fără să fi învăţat tot ceea ce ar trebui să ştiu despre spaţiu, sau fără să fiu în stare să fac şpagatul ? Oare mănânc destui antioxidanţi ? Oare ce voi fi făcând peste zece ani? Dar peste douăzeci? îmi* spun: *Mi-e dor de tine când clipesc,* ceea ce va să zică: *Fii stăpână pe situaţie. Nu intra în panică. Dacă vrei să ştii încotro s-o apuci, uită-te de unde vii. Faptul c-ai ajuns până aici înseamnă că poţi face următorul pas.*

Uneori, atunci când mă năpădesc amintirile sau visez cu ochii deschişi, simt cum diferitele mele identităţi trec una pe lângă alta, de parcă eu-cea-de-acum îmi încrucişez paşii pe coridorul minţii cu eu-cea-de-demult sau cu eu-cea-din- imaginaţie sau chiar cu eu-cea-din-

viitor. „Mi-e dor de tine când clipesc”, spune unul dintre euri. „Sunt chiar aici”, spune celălalt, şi întinde mâna.

Toate motivele pentru a fi fericit

M-am născut fără simţul direcţiei.

Bănuiesc că toţi bebeluşii sunt aşa. Dar la fel cum unele măsele de minte nu erup niciodată, nici busola mea internă nu a ieşit la iveală.

Odată mă întorceam acasă dintr-una dintre primele mele delegaţii şi avionul avusese întârziere; m-am târât afară din terminalul aeroportului din Atlanta la ora două dimineaţa şi nu am fost în stare să-mi găsesc maşina în parcare. Eram convinsă că nu mai era unde o lăsasem. Oare mi-o furase cineva? Am rătăcit pe sub lumina galben-pâlpâitoare a becurilor, mi-am târât valizele pe asfalt, am izbucnit în plâns de propria-mi milă, de parcă m-ar fi abandonat pe Marte colegii mei astronauţi.

Am tot urcat etaj după etaj până am ajuns la capăt, la ultimul nivel. Atunci am făcut cale-ntoarsă la vale, până am ajuns la subsol, unde m-am oprit în faţa unei plăci de beton. Unde mă aflam oare, în Hotel California? Cuprinsă de panică, am luat-o înapoi pe unde venisem până la locul de pornire. Călcâiele mă ardeau şi mă dureau, eram încălţată cu pantofi din piele cu toc, atât de potriviţi pentru statul pe scaun în sala de conferinţe, dar atât de neinspiraţi când ţopăi jumătate de oră prin aeroport. Periasem de două ori parcarea şi nu trecusem pe lângă maşina mea. N-o să mai ajung niciodată acasă. M-am blocat.

L-am sunat pe John, soţul meu de doar două luni, l-am trezit din somn şi l-am rugat să vină să mă ia.

— Nu e nevoie, m-a asigurat el. Până ajung eu acolo, o s-o găseşti.

N-am găsit-o. în schimb, am găsit ghereta securităţii aeroportului. Am bătut la uşă cu speranţa că scena cu pricina nu va fi începutul unui articol de investigaţie jurnalistică despre dispariţia mea sinistră. M-a salutat un paznic cu păr cărunt, îmbrăcat în uniformă bleumarin; în mână ţinea un mănunchi de chei. A mers fără grabă la o camionetă cu girofar portocaliu – obosit şi neimpresionat de pierderea mea, de parcă avea de-a face cu aşa ceva în fiecare noapte –, iar eu l-am urmat şi m- am urcat pe scaunul din faţă al unei cabine în care mirosea a chip suri şi ulei de motor. Am mers cu el etaj după etaj, cercetând fiecare loc, eu cu faţa întoarsă către aerul fierbinte din parcare şi cu mâna afară pe fereastră, tot apăsând pe butonul de la cheia maşinii.

După vreo zece minute am auzit *bip-bip* şi am văzut strălucirea farurilor. Uite unde era maşina mea – mă aştepta într-un loc care nu mi se părea deloc cunoscut. Mai mult ca sigur că trecusem pe lângă ea mai devreme. Oare cum de n-o văzusem?

Când am ajuns acasă, John m-a întrebat:

— Ce s-a întâmplat?

— Am căzut într-o capcană, am zis. Dar am scăpat.

E-adevărat că mă rătăcesc uşor în parcări, dar la condusul pe şosele sunt de două ori mai rău. Urăsc faptul că oamenii îmi dau indicaţii de genul: „Ia-o către sud, mergi trei kilometri" sau „Pe autostradă condu spre est". Cum naiba-şi dă cineva seama unde e sudul şi unde e vestul?

Mie-mi trebuie repere. Dacă am nevoie să ajung din punctul A în punctul D, eu trebuie să ştiu cum arată punctele B şi C. Fă stânga la semafor fix înainte de groapa aia mare. Fă dreapta la panoul publicitar cu un pui pe el. Opreşte-te când ai ajuns la o clădire cu acoperişul albastru. Iată de ce acum, ori de câte ori ajung într-o parcare necunoscută, fac poză cu locul de parcare şi continui să fac poze cât merg până la clădire astfel încât să-mi pot găsi drumul înapoi urmând firimiturile pe care mi le presar: dozatorul de Coca Cola, semnul verde de IEŞIRE, uşa turnantă. Conduc după instrucţiunile unei voci de robot care-mi spune când să virez, am întotdeauna destinaţia introdusă în aplicaţie, chiar şi acasă, în oraşul unde locuiesc. Nu am cuvinte să spun cât de mult mi-a schimbat viaţa iPhone-ul.

La cincisprezece ani după episodul cu parcarea, m-am mai rătăcit o dată.

Nu am vrut să spun nimănui că sunt nefericită, fiindcă nu avea nici un sens.

În familia noastră era multă dragoste, petreceam mult timp împreună, erau suficienţi bani pentru mâncare şi benzină şi pentru rata la bancă şi chiar şi pentru chestii neprevăzute precum boilere care explodează şi crengi care străpung acoperişul. Eram sănătoasă, eram tânără. Nici nu împlinisem patruzeci de ani. Nu fusesem diagnosticată cu vreun cancer perfid, nu mă apucasem aiurea de droguri, precum mamele acelea pe care le văzusem la ştiri. Soţul, părinţii şi copiii erau cu toţii bine sănătoşi.

Multe mergeau bine. Dacă aş fi ales la întâmplare câteva instantanee din acea perioadă a vieţii mele, puse laolaltă ar fi format imaginea perfecţiunii. Mă mai şi distram, uneori. Făceam lucruri cu familia, cu prietenii. Munceam. Puneam pe Internei poze drăguţe cu câinii. Asta vedeau cei din jur.

Mai erau însă şi acele momente pe care majoritatea nu le vedeau. Întreabă pe oricine a trecut printr-o depresie: sunt şanse ca măcar cineva să-ţi spună că era cel mai puţin probabil lucru: avea toate motivele să fie fericit. Dar până şi oamenii care nu au vreo povară înfiorătoare de dus se pot clătina sub greutatea unei frici monotone şi

constante. Nu ar trebui să fie aşa, şi totuşi e.

Tot ce mă înconjura era exact aşa cum îmi dorisem: casa pe care o cumpăraserăm pentru că avea numărul potrivit de dormitoare şi o curte suficient de dreaptă ca să montăm un set de joacă pentru copii. Scaunele de maşină pentru copii pe care le căutaserăm foarte atent şi le cumpăraserăm ca să îi ducem pe copiii noştri şi pe ai vecinilor cu maşina, zi de zi. îi duceam la şcoala pe care o alesesem fiindcă avea clase cu puţini copii, un program de arte serios şi o asociaţie de părinţi activă pentru care puteam face voluntariat în comitete, iar ceilalţi părinţi ar fi fost atât de inspiraţi de aportul meu, încât mi-ar fi trimis scrisori de mulţumire pentru implicarea şi seriozitatea de care dădeam dovadă. Casa şi scaunele de maşină şi şcoala făceau parte din viaţa pe care ne hotărâserăm s-o trăim în centrul Atlantei, acea parte a oraşului cu cel mai aglomerat trafic, cele mai mari impozite şi cea mai ridicată rată a criminalităţii, dar, în acelaşi timp, cu cea mai mare proporţie de cultură, de prieteni şi de activităţi. John şi cu mine eram de părere că mai degrabă ne-am băga cuţitul în ochi decât să locuim în suburbii. Plăteam cu dragă inimă o chirie mai mare pentru un spaţiu mai mic, totul în numele autenticităţii. Dă-le-ncolo de malluri cu parcare uriaşă.

Subsolul l-am convertit în birou şi de acolo lucram ca scriitor independent şi autor de benzi desenate. Spaţiul ăsta micuţ de trei metri jumate pe patru metri jumate conţinea un birouaş şi un scaun de sufragerie abandonat pe care-l transformasem în scaun pentru scris, plus un covoraş ţesut pe care-l aruncasem peste podeaua de beton ca să-mi dea cât de cât senzaţia de căldură, nu de buncăr subteran. Pereţii erau din cărămidă aparentă şi deasupra biroului se găsea o ferestruică prin care pătrundea lumina. Nimeni altcineva nu mai folosea acea încăpere. Am declarat că-mi aparţine fiindcă simţeam că-mi lipseşte un spaţiu personal în care să nu-şi lase nimeni şosetele pe jos, să nu găsesc gunoi sau ceşti de cafea pe jumătate pline, unde puteam lăsa la vedere un top de hârtie fără riscul să-l găsesc peste jumătate de oră mâzgălit cu creioane colorate. Ca să fac lumea să râdă, botezasem locul „tainiţa femeii”, ceea ce, în loc să sune haios, precum „bârlogul bărbatului”, te ducea cu gândul la un eufemism ruşinos pentru „vagin”. Cu toate astea, era locul ideal pentru scris şi desenat, ocupaţii pe care le alesesem fiindcă-mi dădeau posibilitatea să fac ceea ce-mi place mie cel mai mult – să exprim idei prin intermediul cuvintelor, să desenez animale şi să ajut lumea să comunice mai bine, îmi făceam programul de lucru aşa cum voiam. Controlam, de fapt, totul, fiindcă aşa gândisem lucrurile.

Şi atunci de ce aveam senzaţia că nu mă pot trezi dintr-un vis anxios clasic, genul în care sunt blocată în trafic, mă uit cum se scurg minutele pe ceas, ştiu, cu groază, că am întârziat, dar nu-mi amintesc nici unde trebuia să ajung, nici cum se ajunge acolo.

Eu luasem deciziile care mă aduseseră în locul în care mă aflam, şi mă simţeam distrusă şi cu moralul la pământ, în ciuda norocului şi sprijinului care ar fi trebuit să mă facă să mă simt fericită şi la adăpost.

Majoritatea acelor decizii au fost corecte la vremea la care le-am luat. însă au mai fost şi câteva teribil de greşite. (Vezi, de pildă, SUV-ul uriaş pe care l-am cumpărat după ce am născut al doilea copil şi pe care l-am condus apoi zece ani cu toate că nu eram în stare să-l parchez şi îl tot loveam de obstacole sau de alte maşini.) însă în cea mai mare parte a timpului am luat ceea ce mie mi s-au părut a fi decizii bune. Chiar şi atunci când alegi, deliberat, să faci ceva „greşit", alegerea îţi aparţine, şi asta-nseamnă că ai luat decizia corectă pentru tine atunci.

Şi totuşi. Poţi fi de acord cu propriile tale decizii din trecut, chiar dacă ele te-au adus într-un prezent în care simţi că nu te mai regăseşti.

Poţi să-ţi dai seama, la un moment dat, că indiferent câte lucruri ai făcut corect – dar cu adevărat *corect,* atunci când le-ai făcut – ceva tot nu-i în regulă. Nu, că *nimic* nu-i în regulă. Sentimentul ăsta sfidează logica, ceea ce te zăpăceşte, fiindcă tu iubeşti logica! Crezi în relaţia cauză-efect, în ideea că munca îţi aduce satisfacţii, în alegerile inteligente care au recompense pe măsură. Te culci devreme, te scoli în zori, te clăteşti cu apă rece, alegi orezul brun, pui bani deoparte, aplici protecţie solară, nu pui gura direct pe ţâşnitoare, foloseşti aţă dentară. Nu doar crezi în lucrurile astea, ci le şi *faci,* fiindcă aşa a fost înţelegerea: fă ce trebuie şi la final vei

fi mulţumit! Dacă faci X, atunci te alegi cu Y.

Numai că tu nu eşti mulţumită. Faci X, dar nu iese Y. Lista cu sarcini de îndeplinit trebuia să fi devenit din ce în ce mai scurtă pe măsură ce bifai tot ce aveai intenţia să faci şi te apropia! de linia de finiş a unei vieţi de adult autentice. Doar că, în schimb, ai ajuns la capătul listei şi n-ai avut senzaţia c-ai fi ajuns undeva, ci te-ai simţit mai dezorientată ca niciodată până atunci.

Cel puţin eu aşa m-am simţit.

Ştiam ce e de făcut atunci când simţi că te-ai rătăcit: cauţi ajutor. Aşa că am început să merg la terapie.

într-o dimineaţă, psiholoaga, care stătea pe scaun, s-a aplecat în faţă către mine, care şedeam pe canapea, cu picioarele încrucişate, şi m-a întrebat:

— îmi poţi spune precis în ce moment *ai încetat* să mai fii fericită?

— Ă... şi m-am uitat în poală.

M-am simţit jenată fiindcă mă aflam în mijlocul unei ore de psihoterapie pe bani serioşi, în timpul orelor de lucru, şi încercam să-mi dau seama dacă creierul meu avea vreo hibă, trecându-mi în revistă trecutul de om fericit de parc-ar fi contat pentru restul lumii. Eram un clişeu: aveam probleme de oameni privilegiaţi. Mi-a fost ruşine.

Avea totuşi sens ce spunea ea. Poate că, dacă-mi dădeam seama ce situaţii anume mă făceau să mă simt *altfel,* aş fi reuşit să găsesc o cale prin care să ies din starea aceea, şi asta înainte ca nefericirea mea să provoace şi altora nefericire. Am început să mă gândesc. *Nu mă reprezintă viaţa mea de-acum. Trebuie să ies din ea. Acum.*

Pentru a găsi calea, am fost atentă la ce făceau alţii. Am citit cărţi-ghid. Alţi oameni cum îşi recapătă fericirea? Fuga era o temă comună. *Lasă totul în urmă.* Am citit carte după carte cu amintiri ale unor persoane care făcuseră totul una cu pământul şi-o luaseră de la capăt. *Arde pân-la temelie şi vei renaşte complet schimbată.* Şi eu puteam folosi harta aceea dacă voiam. Cum ar fi să dispar pe o stradă aglomerată de la capătul pământului? Cum ar fi să-mi schimb numele şi să mă caţăr pe munţi? Am căutat corturi. Mi-am împletit părul în două codiţe şi mi-am legat o bandană pe frunte: arăt a împătimită a naturii? Şi apoi mi-am amintit: stai puţin, eu nu pot nici măcar să-mi ridic bagajul de mână ca să-l pun în compartimentul de bagaje din cabina avionului, cum o să car un rucsac în spinare cât e ziua de lungă? Nu-mi stă deloc în fire. La fel cum nu-mi stă-n fire să fac precum acei oameni ale căror poveşti le-am devorat: tânăra care a reuşit să evadeze din ascunzătoarea subterană a răpitorului, bărbatul care a părăsit un cult sau oricare dintre numeroşii indivizi curajoşi şi excepţionali care au povestit cum şi-au schimbat ei numele, sexul sau orice altceva în încercarea de a-şi descoperi adevăratul sine.

Sunt şi eu un om oarecare.

Nu ar fi corect să spun: „sunt un om aşa şi-aşa” sau un om „obişnuit”, fiindcă sunt şi un om norocos. Am fost crescută de o familie iubitoare, am devenit adult şi mi-am făcut şi eu o familie iubitoare, nu mă confrunt cu dificultăţile de natură fizică, financiară sau contextuală cu care se luptă atât de multe persoane.

însă dacă eşti norocos nu înseamnă că nu vei ajunge la un moment dat în viaţă – în mai multe momente, de fapt – să intri în panică. Nu înseamnă că nu te vei întreba periodic cum ai ajuns în situaţia în care eşti acum şi dacă există cale de scăpare.

Am încercat să-mi imaginez c-aş fi un erou din filmele de acţiune, că arunc peste umăr un chibrit aprins şi-mi iau tălpăşiţa cu încetinitorul, în timp ce în spatele meu bubuie explozia. Problema e că, dacă arunci aşa cu un chibrit, nu poţi controla ce arde şi ce nu, iar în viaţa mea erau foarte multe lucruri care *nu* voiam să ia foc.

Nu putea fi aceasta singura alternativă la starea actuală de lucruri. Nu avea cum să fie ori una, ori alta. însă dacă acestea ar fi fost singurele mele opţiuni – să fiu nefericită sau să dau foc la tot – atunci… ce?

Aveam să fiu nevoită să-mi desenez harta cu mâna mea.

O armă a crimei perfectă

Multe nopţi n-am dormit tot încercând să-mi dau seama unde-ar trebui să ascund cadavrele.

La televizor, criminalii îşi trântesc victimele în morminte puţin adânci din pădure sau le aruncă în râuri unde, pe urmă, a doua zi, sunt descoperite de excursionişti sau pescari. Cei mai inteligenţi încearcă să-şi ascundă urmele turnând acid peste tot sau arzând totul în urmă. însă mereu lasă ceva după ei — un fir de păr, o fibră din îmbrăcăminte, o urmă de pantof. Dacă vrei să faci ca o persoană să dispară, trebuie să te gândeşti bine la toate. O crimă nu-i o ocazie pentru care să te pregăteşti superficial. Nu e ca şi când urmează să pleci în excursie şi apoi realizezi că *Aoleu, mi-am uitat chiloţii!* Dacă e: *Aoleu, mi-am uitat mănuşa!* ia faţa locului, atunci e vai de tine.

Băieţilor răi de la televizor le mai place să aleagă arme care sunt depistate uşor: un glonţ de la o puşcă anume, un cuţit cu o formă atipică a lamei, otravă care lasă reziduuri chimice. Chiar îşi *doresc* să fie arestaţi? N-au şi ei ambiţia să facă treaba ca lumea? Ai zice că o atare situaţie e exact genul în care cineva şi-ar da toată silinţa să verifice ce lasă-n urmă.

Tipul ăsta de gândire este motivul pentru care am hotărât să nu mă mai uit la filme poliţiste şi la investigaţii criminalistice înainte de culcare.

De fiecare dată când o fac, rămân trează ore în şir şi reiau în minte crima, mă gândesc la cum aş fi procedat eu mai bine, ce armă aş fi ales. Nu c-aş avea de gând să omor pe cineva — nu, nu, eu sunt genul de persoană care salvează râme de pe trotuar când iese soarele după o furtună –, ci pentru că nu suport să văd o problemă şi să n-o rezolv. Chiar şi probleme care nu-s ale mele, probleme care nu mă privesc absolut deloc, ca, de pildă, cum să comiţi o crimă bine organizată, perfectă, fără urme.

Mă numesc Mary Laura şi sunt dependentă de lucrul bine făcut.

Cu toţii avem câte o trăsătură dominantă de caracter, indiferent ce alte calităţi mai posedăm. întotdeauna există un ingredient anume care domină cu aroma sa. Coriandrul, de pildă.

în cazul meu, e personalitatea mea de tip A. Mi-am dat seama că sunt aşa din preadolescenţă, atunci când o profesoară de ştiinţe care preda la clasa a şasea a trecut pe lângă banca mea şi m-a întrebat din senin: „Iată o fetiţă de tip A, nu-i aşa?” Eu am reţinut remarca ei, dorindu-mi să fi fost despre faptul că eram o elevă care lua numai A[1].

Cu timpul, tot auzind asta iar şi iar, mi-am dat şi eu seama că a fi de tip A nu înseamnă să fii un elev eminent, ci să ai anumite tendinţe nevrotice.

Prin anii 1950, doi cardiologi pe nume Meyer Friedman şi Ray Rosenman au folosit pentru prima oară termenul pentru a descrie persoanele foarte muncitoare, ambiţioase, competitive şi atente să livreze la timp. Ei au emis teoria că persoanele de tip A, spre deosebire de cele de tip B, care sunt mai relaxate, erau mai predispuse la infarct. (Aşa cum s-a dovedit, au avut parţial dreptate. Cercetările au dovedit ulterior că există o legătură între infarct şi nivelul crescut de stres neeliberat şi, aşa cum pot confirma toţi posesorii personalităţii de tip A, nouă ne curge prin vine stres neeliberat.) în zilele noastre, termenul este folosit cu largheţe pentru a descrie orice persoană preocupată să respecte termene, care are o fixaţie pentru perfecţiune. în goana lor după acea perfecţiune, unii dintre cei cu personalităţi de tip A îi văd întotdeauna pe ceilalţi ca pe nişte competitori. Alţii (ca mine) sunt într-o competiţie continuă cu ei înşişi şi încearcă mereu să-şi bată propriile recorduri. Persoanele de tip A sunt înnebunite să ştie tot, astfel încât să aibă pregătit răspunsul corect indiferent de situaţie.

Iată de ce aveam eu nevoie să ştiu cum să pun la cale crima perfectă.

Atunci când îţi cunoşti înclinaţiile, poţi să găseşti soluţii, astfel încât să-ţi trăieşti viaţa de zi cu zi fără să dai prea tare în gropi. De exemplu, mie-mi place să citesc reviste, însă m-am învăţat să mi le pun deoparte pentru ocaziile când călătoresc. Dacă am o oră de pierdut în aeroport, nu mi se mai pare o pierdere de vreme dacă parcurg articole de genul „Nouă ponturi pentru o lovitură mai puternică la golf” sau „Trei semne că pisica ta ar putea suferi de depresie”, pe care fireşte că nu ar trebui să le citesc, fiindcă nici nu joc golf, şi nici pisică n-am. Că doar nu-mi imaginez că o să se trezească într-o bună zi cineva care să strige în mulţime: „Hei, loviturile mele nu trimit mingea-n gaură şi asta o întristează foarte tare pe pisica mea. Ce mă sfătuiţi să fac?”, iar eu aş fi singura care deţine cunoştinţele necesare şi i-aş face ziua mai frumoasă. Habar n-am. Doar că prostioarele de genul ăsta sunt numai bune atunci când timpul tău e deja irosit.

Examinez cu atenţie toate detaliile de parcă m-aş pregăti pentru un examen; pentru mine orice e un examen în viaţa asta. Completaţi spaţiile libere: Slujba potrivită este... Poţi fi un prieten bun dacă... Stilul corect de parenting este... Modalitatea corectă prin care pot face faţă anxietăţii produse la gândul că am sau n-am dreptate referitor la orice este...

Nevoia asta de a reuşi iese la iveală în moduri amuzante – ca, de

exemplu, când particip la mici concursuri organizate chiar de mine cât e ziua de lungă, numai ca să mă felicit singură: atunci când dau pagina unei cărţi, îmi acord o secundă pentru a ghici cu ce cuvânt începe pagina următoare. Tot aşa, mă prefac că în oglinda de la baie se află o aplicaţie care măsoară cât de simetric îmi desenez conturul la ambii ochi. Chestiile astea le practic de când mă ştiu. Când eram mică, mâneam din farfurie de parcă în orice clipă ar fi putut apărea cineva care oprea cronometrul şi mă judeca în funcţie de cât de egal mâncasem din grupele de alimente care compuneau felul de mâncare. (Trei bucăţi de ou, trei muşcături de covrig, trei căpşuni.) În anii adolescenţei îmi închipuiam că sunt filmată în dulap şi mi se ia un interviu legat de abilităţile mele de a-mi organiza garderoba; câştigam premii imaginare pentru cât de frumos îmi păstram pantofii. Oriunde aş privi înapoi în timp, mereu mă regăsesc participând la o emisiune-concurs pe care nu o urmăreşte nimeni.

Vorbesc de parcă un asemenea comportament ar fi ceva amuzant, un fel de capriciu vesel, dar vreau să fie clar: e şi un motiv de nefericire. Urăsc faptul că nu mă pot relaxa. Mi-ar plăcea să nu mai am tot timpul, în colţul ochiului, o listă cu lucruri de rezolvat.

Să trăieşti aşa e foarte obositor, dar, indiferent cât am încercat, nu pot să mă schimb. Creierul meu are nevoie de sarcini pe care să le taie de pe listă, are nevoie să pună puncte pe i, să tragă bare la t (şi, de asemenea, să cresteze x-uri, să încovoaie e-uri şi să taie z-uri) cam în aceeaşi măsură în care un fost fumător care nu e întru totul fost trage adânc în piept fumul plin de nicotină atunci când trece pe lângă un grup de oameni care fumează în faţa unui bar. Ca orice dependent funcţional, am învăţat şi eu să strecor o doză ori de câte ori e cu putinţă. Dacă pediatrul îmi arată graficele de creştere ale copiilor, mai întâi verific procentele. Dacă tipul care citeşte contoarele de apă îmi arată raportul nostru de consum, mai întâi verific indexul, apoi îl întreb: „E bine aşa?” Am o stare de exaltare care mă ţine ore întregi dacă îmi spune cineva că ceea ce am făcut a fost „excepţional” – chiar dacă e vorba de un coleg de la librăria unde lucrez care să-mi fi spus: „Hei, Mary Laura, tu schimbi cel mai bine rola de hârtie igienică din toaleta angajaţilor”. *Ta-daa!* Mă simt mai bine decât după o duşcă de tequila.

Când eşti ca mine, te împaci greu şi cu ideea de vacanţă. În cazul meu, o zi bună se încheie atunci când am reuşit să termin ceva, când mă uit la lucrul acela bine făcut şi las senzaţia de împlinire să-mi cuprindă întregul sistem nervos. *Ahhhh,* e mult mai bine-aşa. Asta-mi aduce linişte şi pace – şi despre ce-i vorba în vacanţă dacă nu despre pace, serios. Dar ia s-apari cu laptopul la piscină, că imediat o ia toată lumea razna. *Obsedată de muncă,* aşa o să-ţi zică. *Obsesiv-compulsivă. Disperată să deţină controlul.* Mi-am sărbătorit aniversarea de patruzeci de ani cu o excursie la plajă, unde m-am ascuns în toaleta unei cabane ca să pot termina de redactat un

articol la care lucram. Mi-era imposibil să mă bucur de o mărgărită înainte să finalizez ce aveam de făcut.

Tot aud vorbindu-se despre cât de tare e să „nu faci nimic” atunci când ai liber de la serviciu, şi mă gândesc: *Vreau şi eu să nu fac nimic.* „Nimic” sună minunat. Aşa că studiez cum să pară că am o atitudine nestudiată. Privesc cum se comportă oamenii relaxaţi şi încerc să fac la fel. îmi arunc şi eu poşeta pe podea şi-mi las un braţ s-atârne peste spătarul scaunului, ca şi cum aş fi relaxată şi nu mi-ar păsa unde- mi ajung membrele sau obiectele personale. Câteodată aproape reuşesc să mă conving că aşa mă şi simt.

Din fericire, una dintre sarcinile mele de la librărie este să citesc manuscrisele cărţilor care urmează a fi publicate. Ceea ce înseamnă că în vacanţă pot să mă prefac că mă relaxez în timp ce, de fapt, lucrez. Nu trebuie decât să mă întind pe un şezlong şi să arăt spre teancul de cărţi în timp ce spun: „Ia uite-mă cum citesc de plăcere îmbrăcată cu un sarong, fără griji sau gânduri legate de serviciu”, când ceea ce gândesc de fapt e: *Patru cărţi în trei zile. Aşa, da!*

Dacă succesul s-ar găsi sub formă de prafuri, l-aş trage cu nesaţ pe nări şi-apoi mi-aş da cu ce rămâne pe gingii.

Oamenii asemenea mie – cei cărora nu doar le place să aibă dreptate, ci au nevoie să aibă dreptate – sunt deseori descrişi ca stahanovişti, de parcă tot ce ne-am dori noi pe lume este să le facem celorlalţi viaţa şi mai grea decât este. De parcă ne-ar face vreo plăcere să ne enervăm pentru fiecare mică problemă din lume. Daţi-mi voie să vorbesc în numele celor ca mine ca să vă spun că nu, nu despre asta e vorba. Nu vreau să-i fac nimănui viaţa mai grea.

Şi nu vreau să las impresia c-aş fi nerăbdătoare, însă chiar îmi place să ajung la timp. în tot ceea ce fac aud ticăitul unui cronometru invizibil, fiindcă lista cu treburi de rezolvat a vieţii nu se scurtează nici un pic, carevasăzică singura speranţă ca să simt şi eu c-am făcut oarece progres este să o parcurg fără nici o întârziere. Citatul pe care mi l-am pus în albumul de absolvire a fost: „Ţi-e dragă viaţa? Atunci nu irosi timpul, fiindcă el e materia din care viaţa e croită”, de Beujamin Franklin. (Vai, şi ce bine a picat asta lângă versurile din melodiile lui Prince, pe care le scriseseră toţi ceilalţi.)

Ori de câte ori cineva cu care am de făcut o treabă întârzie, mă gândesc la filozofia domnului Franklin. De regulă le trimiteam mesaje de genul:

Vii?
Viei să te iau eu?
Avem rezervare peste 5 min.
Să sun s-o schimb?

Odată i-am trimis unei prietene un asemenea lanţ de mesaje. Apoi am

remarcat că, după ce mi-a răspuns *Plec imediat* la primul sms, nu mi-a mai răspuns deloc. A tras maşina la mine în parcare, să mă ia cu ea (la ziua unei alte prietene, unde întârziaserăm deja jumătate de oră), şi, când am deschis uşa din dreapta, mi-a trântit-o: „Da, ştiu.”

A dat cu spatele ca să iasă din parcare, s-a uitat în oglinda retrovizoare, dar n-a vrut să mă privească în ochi. Am stat în linişte una lângă alta, iar când am ajuns la restaurant, a sărit din maşină de parcă scăpa dintr-un lift defect şi s-a grăbit să ajungă lângă uşă, unde stăteau de vorbă celelalte prietene ale noastre. Nimeni nu anunţase că petrecerea noastră avea întârziere. Nimeni nu verificase dacă masa mai era disponibilă. Cum de era atât de fericită să se vadă cu prietenele acelea iresponsabile cărora nici nu le păsa dacă planul nostru de a lua cina împreună mai stătea în picioare? Eu fusesem cea care încercase s-o ajute să ajungă la timp. Eu mă străduisem să fac totul cum trebuie. Iar ea era supărată pe mine!

Eu mă dădusem de ceasul morţii fiindcă planurile noastre o luaseră razna şi voiam să le pun pe făgaş. Şi da, mai era şi faptul că întârzierile mă înnebunesc. Mi- am dat seama însă, când prietena mea a scos un suspin exasperat şi mi-a înmânat un pahar cu băutură de la bar – gest care mi s-a părut atunci un fel de iertare –, că pe ea cel mai mult o supărase insistenţa mea – nu era frustrată că s-au încurcat planurile, nici nu-i părea rău c-a întârziat. Eu o hăituisem şi o făcusem să se simtă insignifiantă. Atunci când ne-am aşezat, în cele din urmă, după o jumătate de oră, strălucirea lumânării de pe masă mi-a camuflat roşeaţa din obraji – atât eram de jenată.

Mi-am promis, în gând, să mă port mai puţin oribil data viitoare.

Puţin după aceea, am început să mă antrenez să nu mai trimit fiecare mesaj de tipul „unde-eşti-hai-mai-repede” care-mi trece prin cap, şi astfel să dau impresia că sunt mai relaxată. E doar de faţadă, însă aşa-mi păstrez prieteniile.

Nu vreau ca oamenii să simtă că îi judec. Nu vreau să fiu percepută drept ostilă, deşi ştiu că aşa sunt uneori. însă, în cazul meu, ostilă nu înseamnă că îmi vine să lovesc oamenii pe peronul de la metrou, ca nebuna. Sunt ostilă în sensul că fac ochii cât cepele când văd greşeli gramaticale pe panourile stradale. „Cel mai mici preţuri” – cu greu tolerez aşa ceva.

Mintea mea caută ordinea – orice întrebare trebuie să aibă un răspuns. Agenda să fie completă. Căsuţa bifată. Pentru creierul meu asta înseamnă armonie. Timpul irosit şi răspunsurile greşite distrug acea armonie, tot aşa cum, în urechile unui muzician, un instrument dezacordat scoate un zdrăngănit disonant.

Nu sunt un monstru. Vreau doar ca totul să fie perfect. Chiar cer aşa de mult?

(E un ţurţure, apropo. Arma crimei perfectă. Se topeşte – zero amprente!)

1. Echivalentul notei 10 în sistemul american de învăţământ (n. tr.).

Femeia-minune

Oamenii dau mereu vina pe părinţi pentru defectele şi excentricităţile lor. înşiră numeroasele moduri în care i-au făcut să dea greş mamele lor în interviuri, la terapie, în volumele de memorii. Se pare că nu mai putem discuta despre noi fără a arunca o parte din vină pe generaţia părinţilor noştri. Oricine poate face asta.

Chapel Hill, Carolina de Nord. Eram în clasa întâi. Mama m-a luat de la şcoală, ca întotdeauna, în Buickul familiei. Tata, aflat încă la începutul carierei lui medicale, era la spital mai tot timpul, astfel că mama, la fel ca majoritatea mamelor pe atunci, ne îngrijea zi de zi. înainte să ne naş tem, întâi eu, apoi fratele meu, fusese profesoară, însă după ce ne-a avut pe noi a rămas acasă, iar noi am devenit micuţa ei clasă cu doi elevi. Atunci când eram mici, ea era fiinţa pe care-o vedeam cel mai mult. Ea era cea care ne explica mersul lumii, ca să nu mai zic că era sursa noastră de hrană, arbitrul, poliţistul şi persoana cu care ne distram cel mai mult – centrul universului nostru, *de facto.*

în după-amiaza aceea, mi-am vărsat conţinutul sacoşei pentru cărţi cu Wonder Woman pe bancheta de vinilin a maşinii noastre şi i-am arătat mamei teancul de fişe cu care fuseserăm trimişi acasă toţi, pagini pe care erau tipărite liste cu cuvinte. Unele uşoare precum *iubire, dulce, bicicletă,* şi unele mai complicate, cum ar fi *respiraţie, electricitate sau comprehensiune.* în acea săptămână urma să se desfăşoare un concurs de ortografie care avea să distingă copiii cei mai pricepuţi la scrierea corectă şi să aleagă la final campionul.

Mai târziu în seara aceea, apoi seară de seară întreaga săptămână, după ce-l culca pe fratele meu, mama se aşeza la un capăt al canapelei noastre îmbrăcate în catifea groasă verde, eu stăteam la celălalt, iar ea citea cu voce tare două pagini cu cuvinte pe care eu trebuia să le recit, literă cu literă, cu voce tare. Mă tot foiam pe perne, nerăbdătoare, dorindu-mi să termin ca să pot citi o carte.

— De ce două, m-am smiorcăit. Doamna a zis o pagină pe zi.

Mama, cu acelaşi ton ferm pe care-l folosea pentru îndemnuri de genul: *Nu te juca pe stradă!, Mănâncă-ţi fructele!, Du-te şi mai spală-te o dată pe dinţi, sunt încă galbeni!,* a spus:

— întotdeauna să faci mai mult decât ţi se cere. Aşa vei câştiga.

Aşa vei câştiga.

Luni, când a început concursul de ortografie, eu eram pregătită. Am trecut din etapă în etapă, marţi, apoi miercuri, apoi joi. S-a făcut vineri şi bineînţeles că am câştigat concursul de ortografie. Nu mai

ţin minte dac-am primit o medalie sau dacă ceilalţi copii au bătut palma cu mine, însă-mi amintesc limpede – de parc-ar sta şi acum în faţa mea – cum radia mama de fericire. A ridicat din sprâncene şi a încuviinţat, iar faţa i s-a făcut toată un zâmbet. Era mândră de mine, iar eu eram fetiţa-minune a ortografiei.

Dacă termenul ar fi existat pe-atunci, probabil că mama ar fi fost considerată o mamă-tigru. Ne-a învăţat să citim, pe fratele meu şi pe mine, de când aveam trei ani fiecare; a început cu cărticele simple. în clasa a doua mi-a promis că-mi dă cadou un cub Rubik dacă reuşesc să învăţ tabla înmulţirii înaintea colegilor. Când eram la gimnaziu, ne trezea în fiecare dimineaţă la 5:45 ca să exersăm la pian. Nu făcea niciodată apel la cruzime – nu ne lega în lanţuri la subsol pentru a exersa fracţiile, cu toate că noi protestam de parc-ar fi făcut-o. Atâta ne-a bătut la cap, încât am înţeles că nu eram niciodată pe deplin pregătiţi dacă nu *ne pregăteam suplimentar* şi că obiectivul dorit, *unicul* obiectiv, era să luăm 10. La noi acasă nu se venea cu 9.

Regula era simplă – „mai întâi muncă, apoi joacă", ceea ce m-a învăţat că ordinea firească a lucrurilor era: înveţi foarte bine, îţi îndeplineşti obiectivul şi primeşti aprobarea persoanelor care te iubesc şi apoi (nici un minut mai devreme) te relaxezi.

Nu eram tipul de familie care se ţine de mână când spune rugăciunea sau care-şi declară dragostea cu voce tare, însă expresia de pe faţa mamei când îi arătam câte un 10 cu felicitări spunea: „Te iubesc." Notele bune mi-au dat dovada că, cel puţin până la testul următor, mă ţineam ferm pe poziţia de persoană preferată a casei şi a şcolii şi – poate, de ce nu? – a lumii. în mod absolut firesc, şi opusul era tot la fel de adevărat. îmi amintesc clipele în care nu am luat note bune. Am dat un test din fracţiile zecimale, în clasa a patra. După primirea rezultatelor, a trebuit să aducem cu toţii testul semnat de părinţi. I l-am întins mamei, cercetându-i expresia în timp ce semna chiar lângă temutul 80% şi i-am simţit absenţa zâmbetului până-n măduva spinării. îmi fugise pământul de sub picioare. Poate că n-oi fi înţeles eu perfect fracţiile zecimale, dar puteam face acest calcul în oglindă: dacă un 10 înseamnă *te iubesc şi locul tău e aici,* atunci orice notă mai mică de 10 însemna *nu te iubesc şi locul tău nu e aici.*

Atunci când interiorizezi ceea ce tu crezi că este părerea altcuiva despre tine, aceea devine părerea *ta* despre tine.

Am ajuns să mă bazez pe note pentru a-mi menţine sus stima de sine. E o minune că nu mi-am rupt spatele de la câte cărţi aduceam acasă în fiecare seară, în caz că aş fi descoperit că mai trebuie să fac vreo temă suplimentară la ceva. Asta mi-a devenit rutină – şi m-a ţinut până mult după gimnaziu, la liceu, şi chiar şi la facultate, când trecuseră ani buni de când nu mai trebuia să aduc notele semnate de părinţi: învăţam pe rupte, intram în panică la gândul că mi se terminase norocul şi urma un eşec, apoi îmi primeam notele

binemeritate. Confirmarea mi se urca la cap, era beţia perfectă. Fiecare succes făcea ordine în haos. Fiecare bifă, fiecare steluţă aurie îmi spuneau: *Am succes, deci exist.*

Poate acesta e şi motivul pentru care greşelile de ortografie mă fac să mă-nfurii nepermis de mult până şi astăzi. Atunci când văd scris *rea-o* în loc de *reao,* nu-mi spun doar: „Hei, aici scrie greşit", ci şi: „Oare omul ăsta chiar nu are nici un pic de respect de sine?" Undeva în creierul meu, eu cea de clasa-ntâi mă întreb mirată: „Dar tu nu vrei să fii iubit?"

Cu ani în urmă am avut, ca redactor independent, drept client o preşedintă de companie care era în funcţie de nişte zeci de ani. Tipa refuza să-mi accepte corecturile de fiecare dată când ştergeam cele două spaţii de după punctul de la final de propoziţie. Iar şi iar, eu scoteam spaţiile în plus şi-i retrimiteam documentele cu

câte un spaţiu după punct, ea adăuga spaţiile la loc. Insista că aşa învăţase la şcoală. Eu mă învineţeam de la cât îi explicam că da, două spaţii după punct se cereau pe vremea când lumea folosea maşini de scris, dar că programele modeme de editare de text considerau demodată spaţierea atât de mare a propoziţiilor. Noua regulă era: un singur spaţiu. „Dar nu vreţi să faceţi cum *trebuie?”* o întrebam, exasperată. „Păi eu *fac* cum trebuie”, spunea ea. Poate că ne asemănăm prea tare şi de aceea eram total incompatibile.

Mi-e teamă să nu-mi moştenească şi copiii trăsăturile cele mai rele, să nu îmi semene prea mult cu fixaţia asta de a alerga spre linia de finiş având un timp perfect. Astfel că, zilele astea, când intră pe uşă după-amiaza, eu îi întreb ce-au mâncat la prânz. Nu că mi-ar păsa ce-au mâncat. Mă rog, îmi pasă – doar sunt mama lor, fireşte că sunt preocupată ca ei să se alimenteze corect conform piramidei sau trenului alimentar sau cum i-o zice acum. întrebarea despre masa de prânz este de fapt despre altceva.

Aş fi în culmea fericirii dacă ai mei copii ar ajunge pe lista celor mai buni din şcoală, şi puteţi fi siguri că îi pun să memoreze cum se scriu acele cuvinte suplimentare. însă mai vreau şi ca fiica mea să încerce un experiment riscant la ştiinţe şi, atunci când iese altfel decât era de aşteptat, vreau ca ea să ridice din umeri şi să încerce altul. îmi doresc ca fiul meu să aducă acasă picturi şi sculpturi de care e el mândru fiindcă le consideră frumoase, nu fiindcă i-au adus o notă bună.

Iată de ce nu-i întreb de note în clipa-n care ajung acasă. în tăcere, îmi acord mie însămi un 10 cu felicitări pentru această mişcare. îmi acord singură un certificat invizibil pentru rezultate excelente în calitate de părinte, cu merite deosebite pentru cultivarea unui sistem de valori care încurajează mai degrabă efortul depus şi curiozitatea decât notele obţinute. Fac asta pentru că, undeva într-un colţişor al minţii mele, eu cea de şase ani stau pe canapeaua mare şi verde, strâng în mâini paginile cu cuvinte şi sunt disperată să aud *Bravo!.* Fetiţa aceea nu a plecat şi nici n- o să plece niciodată. Pentru ea e prea târziu, însă pentru copiii mei nu e. Ei pot fi mai buni decât mine.

Poate că o să aibă o obsesie cu mâncarea de prânz când o să crească mari şi o să dea vina pe mine.

Aşa că asta-i explicaţia.

Când eram mică, mama era foarte dură şi m-a transformat într-o perfecţionistă.

E numai vina mamei mele.

Sau:

Când eram mică, mama m-a încurajat foarte tare şi m-a ajutat să am succes.

E numai meritul mamei mele.

Chapel Hill, clasa întâi. Mama m-a luat de la şcoală. Dacă m-ar fi lăsat să-mi văd de treabă, poate c-aş fi îndesat paginile acelea cu cuvinte de memorat la fundul sacoşei cu cărţi, împreună cu punguţele pentru sendvişuri mozolite cu unt de arahide şi cu tricoul făcut ghem, nepurtat de o lună.

Mama mea însă a intervenit şi a schimbat totul. Ea a observat cât de repede m- am ataşat de cărţi, cum stăteam şi citeam, concentrată, până terminam povestea. Ea a observat cât de rapid îmi aminteam un cuvânt după ce-l văzusem scris o singură dată. Ea a văzut potenţialul pe care eu nu l-aş fi putut vedea în mine însămi la vârsta aceea. Aşa că a pus mâna pe teancul acela de fişe cu cuvinte.

Şi iată cum fratele meu era trimis la culcare, iar eu aveam voie să stau până mai târziu. Mă duceam şi mă cuibăream în pernele aspre ale canapelei verzi, lângă mama, şi învăţam trucuri prin care să reţin cât mai multă informaţie. Am descoperit că dacă spui pe litere un cuvânt de cinci ori, cu voce tare, a şasea oară îl ştii.

— Păr. P-ă-r. Păr, spuneam.

— Da! striga ea.

Am început să spun unele cuvinte pe litere atunci când vorbeam. „Mă duc a-f-a- r-ă acum.” „Trebuie să mă spăl pe f-a-ţ-ă în seara asta?” Mama m-a învăţat cum să trec dincolo de ceea ce păreau a fi limitele minţii mele, să le tot împing ca să ajung mai departe, pe teren nou.

Atunci când am câştigat concursul acela de ortografie, am primit de la mama un zâmbet ca nici un altul. Nu era dragoste din aceea obişnuită, de care primeau toţi copiii de la părinţii lor. Era o dragoste aparte, ceva în plus, numai al meu. M-a umplut până la refuz şi de atunci nu m-am mai mulţumit niciodată cu mai puţin.

Atunci când i-am prezentat testul de la matematică, la care luasem 8, nu m-a recompensat cu un zâmbet deoarece ea credea că puteam să fi luat 10. Cu timpul, şi *eu* am crezut că pot să iau note de 10. Ea îmi seta acele standarde pe care credea că le pot atinge. Era ca şi când ar fi alergat pe lângă mine ţinând o mână pe bicicleta mea, apoi mi-ar fi dat drumul – îmi era ghid până când puteam atinge excelenţa de una singură.

Această etică a muncii de care dădeam dovadă m-a ajutat să câştig în toate ocaziile care mi-au schimbat viaţa: la concursuri, la facultate, la serviciu, în cariera mea de liber-profesionist. Am devenit persoana pe care ceilalţi se pot baza, cineva în care au încredere că va face o treabă bună. Am crescut având această părere despre mine însămi – că sunt o persoană de ajutor şi de încredere.

Mama mea, femeia-minune, m-a făcut şi pe mine să fiu o femeie-minune.

Chiar şi evenimentele de mică importanţă pot avea un efect formator asupra noastră. Asimilăm totul.

Iată ce cred despre concursul de ortografie din clasa întâi. Oare chiar m-a schimbat fundamental? Aş zice mai degrabă că nu a fost atât una dintre cauzele perfecţionismului meu, cât prima lui manifestare, însă mi-l amintesc ca pe un punct de cotitură pe traiectul vieţii mele. Din câte-mi dau eu seama, e ceva în mine, în ADN-ul meu, care era extraordinar de sensibil la ideea că stima de sine se poate cuantifica, iar şcoala era mediul perfect în care putea înflori. (Să fim serioşi: concurs de ortografie la *clasa întâi?* Anii ’80 erau grei de tot.) Mulţi dintre colegii mei aveau şi ei părinţi severi, însă

nu toţi au devenit obsedaţi de note. Fratele meu a crescut în preajma mea, însă atunci când lua un 8, se ducea la el în cameră şi-şi asculta casetele cu Bon Jovi. Mare spanac.

Cum se face că, dintre toate genele pe care le moştenim de la părinţi şi valorile pe care ni le inculcă ei, unele prind rădăcini puternice, iar altele nu prea? Cum se face că doi copii cu aceleaşi date genetice şi aceeaşi educaţie ajung, la maturitate, persoane atât de diferite? Fratele meu a ajuns şi el un student eminent, însă a fost, în acelaşi timp, un adolescent şmecher şi relaxat, copilul care ascundea bere în căsuţa din copac, în curte, şi râdea în hohote dacă era prins. Eu am devenit serioasă şi anxioasă, cea care efectua cu religiozitate, în fiecare seară, toţi cei trei paşi ai ritualului de curăţare Clinique, fiindcă în instrucţiuni scria: *Spală, tonifiază, hidratează.* El era chiar lângă mine când mama ne spunea: „Vă rog să exersaţi la pian câte 30 de minute fiecare cât mă duc eu la cumpărături.” Păi şi atunci de ce eu chinuiam clapele cu câte o jumătate de oră de Beethoven, de fiecare dată, şi apoi mă uitam furioasă cum el se joacă jocuri video? Mai contează de ce?

Eu nu aş da vina pe părinţi, serios, acum că sunt şi eu părinte la rândul meu. Cruzime, neglijenţă, abuz – astea da, absolut –, dar să repeţi cuvinte pe canapea? Nu. Suntem cu toţii un pic eludaţi mulţumită mamelor noastre. Eu duc tradiţia mai departe cu copiii mei.

Ce mai ocupaţie, să creşti pe cineva de la naştere până la vârsta adultă, să-i împărtăşeşti din cunoaşterea ta, din valorile tale şi, în ciuda bunelor intenţii, să-i transmiţi şi unele trăsături pe care le-ai moştenit şi tu, la rândul tău. Ce sarcină grea e să faci zi de zi fiecare mişcare astfel încât acea persoană-larvă impresionabilă de la tine din casă să vadă exemplul pe care-l dai, să îl prelucreze în ceva din interiorul său peste care îi cresc apoi straturi de muşchi şi de suflet până când ajunge să fie o fiinţă umană complet dezvoltată. Iar în tot acest timp mica persoană pe care o educi îţi e potrivnică — scuipă bucata de broccoli din gură, nu poartă casca de protecţie, îşi dă ochii peste cap când îţi aude sfaturile atent formulate – şi tu te simţi constant epuizat încercând să o iubeşti cât poţi de bine.

Mama mi-a încredinţat toate instrumentele pe care le avea, însă pe unele dintre ele nu am fost capabilă să le utilizez. Ea a ajuns să vorbească cu plantele după ce şi- a ajutat tatăl să îngrijească grădina de pe terenul cu verdeaţă din spatele căsuţei lor din Birmingham, Alabama, şi a încercat să mă înveţe şi pe mine treaba asta. Mă ţineam după ea în curte, mă uitam cum bagă mâna prin masa de tulpini şi frunze, taie o floare sau alta cu foarfecă, şi o pune în coş; apoi stăteam fermecată şi o priveam cum le aşază în vaze şi boluri, cum creează aranjamente sofisticate pentru masă. Mă instruia să fac şi eu la fel: „Uite, mai pune aici nişte verdeaţă, fă-l mai delicat”, iar eu înfigeam o creangă în buchet şi-i stricam frumuseţe de aranjament. Arată-i orice are rădăcini, şi ea o să-ţi spună cum se numeşte, cum se foloseşte şi/sau găteşte, pe când eu nu reuşesc să păstrez viu un ghiveci cu busuioc mai mult de o săptămână. Oare *asta* de ce nu s-a prins de mine?

Ceea ce s-a prins — fie c-a vrut sau nu să mi-l transmită – a fost simţul umorului. Când era vorba de şcoală, mama o fi fost ea un dictator militar în trupul lui Sally Field, însă, în restul timpului, muream de râs cu ea. De câte ori auzea un cântec deal lui Little Richard la radioul din maşină, făcea nişte mişcări la volan de parcă era protagonista unui episod din concursul *Dance Fever.* Mă lăsa să mă joc de-a coaforul şi să-i fac zeci de codiţe pe care le legam cu elastice de păr colorate. Atunci când m-am văitat că nici una dintre păpuşile mele Bărbie nu avea lenjerie intimă, mama le-a cusut un întreg

trusou în miniatură. Ca şi ei, şi mie-mi plac micile absurdităţi vizuale (ah, cât umor e într-un un sutien mic-mititel de păpuşă), glumele seci, onomatopeele scoase la momentul potrivit şi combinaţiile absolut nebune, perfect executate, de înjurături. (Mama, intrând într-o cameră în dezordine: „Aici zici că-i dezastru ca-ntr-un fund de drac!” Dezastru ca-ntr-un fund de drac!)

La şaptesprezece ani probabil că ţi-aş fi spus că sunt o elevă nevrotică deoarece

mama e extrem de severă cu notele pe care le iau. La douăzeci şi cinci de ani probabil că aş fi ridicat din umeri şi ţi-aş fi spus, ei, poate c-o fi fost mama cea care m-a transformat într-o persoană obsedată de control, sau poate că aşa sunt eu, cine ştie? Când am ajuns la treizeci şi ceva de ani şi am avut propriii copii, ştiam deja că nu există părinte perfect şi înţelesesem că, deşi mă făcuse, nu putea şti cum aveam să fiu în cele din urmă. Nimeni n-ar fi putut şti. Aceasta e o enigmă pe care trebuie s-o desluşim pe cont propriu.

Pescarul-homar[2]

De fiecare dată când mă aşez pe scăunel la o masă ovală, la şedinţa cu părinţii, îmi reamintesc că nu trebuie să intru în panică. Indiferent ce mi-ar spune profesorii c-a făcut progenitura mea în ultimul timp, nu e ceva să nu fi făcut şi eu, probabil, şi cu toate astea am devenit o persoană normală.

La grădiniţă am dat de belea fiindcă mâzgăleam liniuţe pe marginile fişelor – nu o dată, nu de două ori, ci de fiecare dată, iar şi iar. Ori de câte ori terminam de făcut scăderi sau de completat spaţiile libere, începeam să scrijelesc cu creionul, dintr-un colţ, acoperind metodic întreaga pagină cu linii, până când nu se mai putea citi nimic. Educatoarea a chemat-o pe mama şi m-a întrebat de faţă cu ea:

— De ce, Mary Laura? De ce nu încetezi?

La care am răspuns:

— Nu ştiu.

Eram nedumerită. De ce era atât de important? Eu îmi rezolvasem fişele. Dădusem răspunsurile corecte. Aşa că aveam chef să mai desenez nişte umbre în timp ce aşteptam să termine şi ceilalţi. Ce atâta tevatură?

Ea a continuat:

— Dacă nu încetezi, îţi voi interzice să participi la ora de arte vizuale.

M-am oprit timp de o zi-două, apoi am luat-o de la capăt. Părea ceva atât de nevinovat! Aşa că m-am trezit că stau singură la o măsuţă unde, chipurile, trebuia să reflectez la cum îmi pot înfrâna dorinţa de a mâzgăli. Prietena mea Cynthia îmi dădea pe furiş biluţe de plastilină, pe care eu le turteam pe dosul mesei în chip de clătite albastre, verzi şi roz.

învăţătoarea mea din clasa a treia mă certa aproape zilnic pentru că scriam succint în loc să scriu propoziţii. Trebuia să citim nişte paragrafe scurte: „Mike conduce autobuzul dimineaţa. Autobuzul e roşu. Copiii urcă. Copiii coboară.” Şi apoi ni se cerea să răspundem la întrebări despre ele în propoziţii cu subiect şi predicat.

Spune-mi, te rog: dacă cineva te-ar întreba „Ce conduce Mike?”, ai spune „Mike conduce un autobuz roşu?”. Sau ai spune „Un autobuz roşu?”. Pun pariu c-ai zice „Un autobuz roşu”. Orice altceva ar fi o risipă de cuvinte, nu? N-are nici un rost să fii redundant. Din nefericire profesoara mea nu era de aceeaşi părere. Am luat 4 la scriere, dar îmi menţin părerea despre acele propoziţii scurte.

Economie de cuvinte.

(Ai putea crede că un 4 m-a enervat la culme. Totuşi, spre deosebire de un 8, care înseamnă că nu ai reuşit să iei 10, nota 4 era o noutate incredibilă, parcă nici nu era o notă pe bune. „Femeia aia e o cretină”, a zis mama.)

Am învăţat să scriu propoziţii cu subiect şi predicat — de fapt ştiusem tot timpul – şi am început să le folosesc la şcoală, însă doar atunci când eram nevoită.

în clasa a şaptea ni s-a dat temă să ţinem un jurnal timp de două săptămâni. Puteam să „jurnalizăm” (ce verb!) despre absolut orice, a zis profesoara. Orice! Obiectivul era să scriem zi de zi. Aşa că timp de două săptămâni din vacanţa de Crăciun eu am ţinut cronica fiecămi episod din *Tânăr şi neliniştit.* Atunci când neam întors la şcoală şi am citit pe rând cu voce tare notaţiile din jurnal, toată lumea a citit despre ce simţise şi făcuse în fiecare zi. Eu am citit despre faptul că Nikki şi Victor se certaseră din nou şi că nu ştia nimeni dacă Danny şi Cricket se vor mai împăca vreodată.

Colegii mei de clasă au râs (ceea ce mi-a plăcut) şi-au zis: „Nu pot să cred c-ai scris aşa ceva!” (ceea ce nu mi-a mai plăcut). De ce nu le venea să creadă? Aveam voie să scriem despre absolut orice, nu? De ce era ciudat ce făcusem eu? Şi, apropo, de ce nu mai scrisese nimeni despre ce se-ntâmpla la televizor?

în clasa a unsprezecea, profesoara de engleză ne-a dat tuturor o temă altfel: de scris o poveste care începea cu cuvintele pe care le-a notat ea pe tablă. Propoziţia era ceva de genul: „Pescarul-homar s-a uitat în direcţia apei.” Nu-mi mai aduc aminte exact, dar cuvintele „pescaml” şi „homar” erau acolo cu siguranţă. îmi aduc aminte că m-am gândit foarte mult la acest personaj şi la ce viaţă grea trebuie să fi avut el, pe jumătate pescar, pe jumătate homar.

E cel mai uman dintre monştri şi cel mai monstruos dintre oameni. Merge în două picioare şi nu are superputeri. Nu scoate flăcări din ochi, nici nu poate respira sub apă. E aproape întru totul normal, cu excepţia unui mic detaliu... în loc să aibă degete, pe care oamenii le folosesc pentru a ţine ceaşca de cafea, pentru a saluta, pentru a se ţine cu drag de mână, el are un cleşte ascuţit care ar zdrobi degetele oamenilor dacă ar încerca să le strângă mâna. Uneori poartă mâneci mai lungi decât cele obişnuite, astfel că nu e uşor de observat diferenţa, însă în cele din urmă toată lumea observă.

Nu poate să care plase de cumpărături împletite din sfoară. Cleştii i se agaţă şi se prind în ochiuri. Aşa a pierdut mare parte din cumpărături, portocalele şi conservele cu carne de crab i s-au rostogolit pe trotuar.

însă partea bună e că poate desface capacele metalice ale sticlelor de bere fără deschizător.

Se arde uşor dacă stă la soare.

Are un nume real, poate Melvin sau Jake, însă nimeni nu-l ţine minte fiindcă toată lumea din oraş îi spune Pescarul-homar, însă numai pe la spate, dat fiind că cei mai mulţi nici măcar nu-i adresează vreo vorbă.

Pescarul-homar, bietul de el. Cum trăieşte el printre oamenii obişnuiţi, cu mâini normale? Neînţeles. Infirm. Ostracizat.

După ce am predat lucrarea, am aflat şi eu că un pescar de homari este o persoană care se ocupă cu pescuitul de homari, aşa, ca un pescar care prinde peşte. Oare cum se face că toţi colegii mei ştiuseră asta? Noi nu locuiam în apropierea nici unei ape.

Atunci când fiul meu avea trei ani, soţul meu şi cu mine am luat loc la câte o măsuţă ovală, iar educatoarea lui nc-a spus că nu reuşeşte să ducă la bun sfârşit activităţile care presupuneau să taie ceva, dat fiind că nu ştia să ţină foarfecele în mână. Ne-a întrebat de ce nu l-am învăţat o asemenea deprindere de bază. „Staţi un pic, am zis, dar nu cumva trebuie să-l ţinem *departe* de obiectele tăioase?”

Şi eu care am crezut că sunt un părinte bun pentru că i-am creat copilaşului meu

un mediu sigur, în care nu existau lame tăioase. Bănuiesc că ceilalţi părinţi îşi învăţaseră copiii să taie în vreme ce eu ascundeam toate foarfecele din casă, spunând: „Nu, asta nu e pentm tine.” Eu de ce n-am ştiut?

La şcoală ni se spune să dăm tot ce-avem mai bun, numai că suntem limitaţi de ceea ce înţelegem noi că e bun – şi acest „bun” diferă, se pare, de la om la om. Poate că ne mişcăm cu toţii de colo-colo având convingerea că ceilalţi văd lumea exact aşa cum o vedem şi noi, şi suntem surprinşi când aflăm că nu-i aşa, şi dintr-odată, cât ai zice peşte (sau cleşte, hm, de homar), sursa singurătăţii şi confuziei pe care le resimte omenirea devine limpede.

Mă întreb oare de câte ori se vor regăsi copiii mei în vreun scenariu de tipul celui cu Pescarul-homar, în care ei vor face ceva complet diferit de ceilalţi. Şi oare câte dintre aceste situaţii se vor datora faptului că eu am fost Pescarul-homar ca părinte?

Cu siguranţă câteva dintre ele, şi nu am absolut deloc cum să le previn. Dar ia spune-mi: tu ce ai prefera să citeşti? O poveste despre un tip care prinde homari, sau o poveste despre un tip care este homar?

---

2. în original, *Lobsterman* (n. tr.).

Sirene şi destine

5

Din când în când, sunt chemată la câte o şcoală să le vorbesc elevilor, şi de fiecare dată când fac asta am emoţii. Mereu mă întreb ce aş putea să le spun unor adolescenţi, astfel încât să le captez atenţia. Dacă-i întreb pe profesori despre ce se aşteaptă ei să vorbesc, mi se spune: povesteşte-le despre parcursul vieţii tale, despre carieră. Bănuiesc că-i aşa din cauză că-n ultima vreme piaţa muncii e de doi bani şi copiii trebuie să ştie că există tot felul modalităţi prin care să-ţi câştigi existenţa, chiar şi dacă asta-nseamnă să pui la un loc un talmeş-balmeş de colaborări şi proiecte artistice. Poate că-şi doresc ca elevii să vadă că, dacă nu li se-mplineşte visul, le rămâne mereu posibilitatea de a crea desene animate. Nu sunt sigură, însă aş vrea să mă ridic la înălţimea invitaţiei, astfel că încerc să-i las cu ceva informaţii de folos.

încep prin a le arăta o fotografie cu mine în clasa a doua: sunt surprinsă în timpul unei sărituri, pe cale să arunc o minge de baschet care se vede că va rata coşul cu vreo jumătate de metru. Sunt încălţată cu pantofi cu crampoane (la *baschet)* şi am tricoul îndesat zdravăn în betelia elastică a pantalonilor scurţi, care-mi vin până la subraţ. Zâmbesc larg, de parcă o să-nscriu la coş, şi am părul prins în două codiţe legate cu funde albe.

— Judecând după poza asta o să aveţi poate impresia că la maturitate am devenit sportiv profesionist, încep eu. Numai că viaţa nu e-ntotdeauna aşa cum te aştepţi.

La asta se râde de fiecare dată.

Fie că ştiţi sigur ce vreţi să deveniţi, fie că habar nu aveţi, le spun, există un adevăr valabil pentm toată lumea: viaţa o să vă ofere surprize. Veţi ajunge pe drumuri închise sau va trebui să o luaţi pe ocolite. Vor fi momente în care n-o s- aveţi habar de ce urmează. Atunci când se va întâmpla asta, să vă aduceţi aminte de voi cei de-acum. Amintiţi-vă de cei care-aţi fost chiar şi la vârste mai mici. Cine eraţi atunci când nu vă întrebaţi cine sunteţi?

Iată cine eram eu:

Aveam şapte ani, mă plictiseam şi deja citisem tot ce se putea de pe rafturile din camera de zi, în afara cărţilor de Sidney Sheldon şi Danielle Steele, la care nu reuşisem să ajung. Aşa că am luat ce mai rămăsese: o carte prăfuită cu coperte din piele, cu poveşti de Hans Christian Andersen. S-a deschis singură la *Mica Sirenă.*

A fost prima dată când auzeam de sirene (mai întâi am făcut cunoştinţă cu cartea şi apoi cu filmul), şi începutul, conversaţia dintre un grup de sirene-surori şi bunica lor, m-a prins în mreje imediat. Sora cea mai mică tocmai fusese martora unui naufragiu şi ajutase un prinţ să ajungă pe mal, iar acum voia să ştie: Cât trăieşte un om? Cât trăiesc sirenele? Ce se-

ntâmplă când mori? (înţelegeţi de ce era fascinantă pentru un copil de şapte ani.)

Potrivit bunicii, sirenele trăiesc trei sute de ani. Oamenii trăiesc mai puţin, doar că sufletele lor nu mor niciodată. Ceea ce nu e valabil şi pentrn sirene. „Dar eu ce pot să fac pentru a avea un suflet nemuritor?" întreabă sirena. „Nu prea ai ce face", răspunde bunica. Ar trebui să te căsătoreşti cu un om, dar aşa ceva nu-i cu putinţă, deoarece sirenele nu pot merge pe pământ. Ele au coadă – nasol, soro.

Sunt multe diferenţe între povestea originală şi filmul de desene animate (vezi şi crabii cântăreţi sau sutienul din scoici), dar una iese în evidenţă, după cum se poate vedea în replica următoare: „Ea nu-l putea da uitării nici pe prinţ, nici mâhnirea că nu avea şi ea un suflet nemuritor ca al lui." Vezi tu, în poveste, mica sirenă crede că prinţul e frumos, însă nu hotărăşte să se întoarcă pe plajă şi să-l caute pentru că nu-i poate rezista. Se întoarce fiindcă îşi doreşte să aibă suflet.

în interpretarea mea, Mica Sirenă nu e îndrăgostită. E ambiţioasă.

Numai că, pentru a obţine ce-şi doreşte, trebuie să facă un târg cu o vrăjitoare rea şi să renunţe la voce pentru a avea picioare. Şi apoi totul merge prost. Odată ajunsă pe uscat, nu poate spune nimănui cine e şi ce vrea – nu poate scoate o vorbă – şi ajunge să fie un spectator mut când prinţul cunoaşte pe altcineva şi se căsătoreşte. Partea proastă e că, dat fiind târgul făcut cu vrăjitoarea, nu-şi poate îndulci eşecul, nu poate face să-i crească coada la loc, nu poate redeveni sirenă. Pentru că nu şi-a atins ţelul, e hărăzită morţii. După ce prinţul se căsătoreşte cu mireasa lui pe puntea unei corăbii impunătoare, sirena-devenită-om rămâne trează toată noaptea şi se uită la valuri, ştiind că nu va apuca să vadă zorii zilei. Apoi, chiar înainte de răsărit, îşi vede surorile cum ies la suprafaţă şi-i fac semne disperate.

Se dovedeşte că în lumea bizară a apelor, unde poţi căpăta puteri magice în schimbul unei părţi a corpului, ele şi-au vândut pletele lungi, superbe, din alge, pentru o ultimă scăpare. Mica sirenă se poate salva printr-un ultim gest. „Vrăjitoarea ne-a dat un cuţit, spun ele. înainte de răsărit tu trebuie să i-l înfigi prinţului în inimă. Atunci când sângele lui cald îţi va atinge picioarele, ele se vor transforma înapoi în coadă şi tu vei fi iar sirenă. Sau... soarele va răsări în câteva minute şi tu-ţi vei pierde viaţa."

Ucide sau vei fi ucis. Povestea clasică despre Scila şi Caribda, monştrii şi marea adâncă şi albastră. Un pic mai tenebros decât filmul de desene animate.

Mica sirenă ia cuţitul. Se strecoară în apartamentul matrimonial. Ridică lama deasupra prinţului adormit, gata să-l înjunghie... dar nu e în stare. Lasă să-i cadă cuţitul şi iese din încăpere, apoi alunecă în apă, peste balustrada corăbiei, unde se dizolvă în spuma mării. A pierdut cei 285 de ani pe care-i mai putea trăi ca sirenă; s- a încheiat şi scurta ei existenţă umană; şi, mai grav, a ratat miza pe care pariase tot ce avea: şansa de a avea suflet. Totul s-a sfârşit.

Sfinte Sisoe, povestea aia m-a înnebunit! Am citit-o şi răscitit-o până când am luat cu degetele cerneala de tipar, disperată să găsesc o portiţă, o cale prin care povestea s-ar fi putut sfârşi altfel. Oare ce ar fi putut face sirena, înainte să fie prea târziu, pentru a schimba mersul lucrurilor, pentru a obţine atenţia tuturor şi a-şi explica intenţiile? Adică, pe bune, chiar nu putea să scrie şi ea un bilet?

Doamne, oare chiar nu putea?

Ani la rând m-a obsedat această dilemă ficţională. Poate părea neverosimil ca un copil de şapte ani să adoarmă furios pe Neptun, plănuind să reformeze educaţia de sub mări, dar eram de neînduplecat. Nu mă puteam hotărî pe cine eram mai înverşunată: pe populaţia fictivă de sirene, care nu-şi inventase un alfabet sau un

limbaj al semnelor, sau pe Hans Christian Andersen, pentru că lăsase un asemenea gol stupid în poveste. Era atât de nedrept, atât de *absurd,* că fiica mării nu putuse ieşi din necaz folosind scrierea.

Acum, când mă gândesc la sirenă, mă gândesc la lucrurile pe care oamenii le dau la schimb pentru a obţine altceva.

Mă gândesc la suferinţele prin care trec alte fete care nu trăiesc în adâncul mării, ci în locuri unde femeile sunt sortite de la bun început eşecului, în oraşe unde nu e sigur să mergi pe jos la şcoală, în ţări în care femeile se căsătoresc de tinere împotriva voinţei lor. Mă gândesc la ce subterfugii trebuie să recurgă femeile pentru a-şi proteja vieţile. Mă gândesc la fiica mea, la fiicele prietenelor mele, la fetele care cresc în America într-o vreme în care e din nou la modă termenul *feminism,* şi la fetele care cresc în locuri în care feminismul nici măcar n-a văzut lumina zilei.

Mă gândesc la oamenii care nu pot cere ce le trebuie şi la cei care doar cred că nu pot. Mă gândesc la faptul că uneori ezităm să spunem ceva cu voce tare de frică să nu fim catalogaţi drept egoişti sau lacomi. Imaginează-ţi ce vieţi am avea dacă am fi cu toţii în stare să cerem cu voce tare ceea ce ne dorim, sau dac-am putea pune asta pe hârtie, la nevoie.

Şi, pe măsură ce reflectez la prietena mea imaginară, sirena, căreia i-au lipsit abilităţile de care avea nevoie ca să se salveze, mă gândesc de asemenea la ceea ce am învăţat eu din povestea ei – şi nu mă refer la morala adăugată forţat la finalul basmului; mă refer la lecţia pe care am desprins-o eu şi pe care o voi purta cu mine mereu.

Draga mea, ar fi bine să înveţi să scrii.

Asta-i povestea pe care o spun atunci când elevii mă întreabă: „Ai ştiut întotdeauna c-o să devii scriitor?" E felul meu de-a spune: „într-un fel, da." Mi-au plăcut mereu cărţile? Desigur. Am stat şi-am analizat mereu detaliile stranii ale lecturilor mele? Sigur că da. Mi s-a părut mereu de o importanţă capitală să găsesc o modalitate prin care să exprim ceea ce gândesc, de parcă dacă n-aş fi eliberat gândurile din capul meu aş fi murit şi eu, asemenea sirenei? Da, oarecum.

Eu mai adaug şi un avertisment. Atunci când vezi oameni care îşi povestesc copilăria de parcă ar fi fost o profeţie a devenirii lor la maturitate, să nu crezi tot. Nimeni nu a avut un parcurs atât de liniar cum pare când priveşte în urmă. Oare celebra doamnă bucătar-şef de la televizor chiar a ştiut că va avea un viitor în patiserie după ce a mâncat o brioşă cu cremă la patru ani? Sau e mai degrabă o cofetăreasă care întâmplător îşi aminteşte acum c-a mâncat o brioşă? Mai mult ca sigur a mai făcut multe alte lucruri în copilărie. Poate că în clasa a doua juca într-o echipă de kickball, însă acum nu e jucător profesionist, aşa-i? Eu am trecut printr-o fază în care timp de trei ani mi-am petrecut fiecare după-amiază mergând pe bicicletă prin cartier, şi totuşi azi nu sunt ciclist. Nici măcar nu am bicicletă. Contrar celebrei zicale, sunt aproape sigură că am şi uitat să merg pe bicicletă.

Imaginea pe care o obţii la finalul unei activităţi de genul „uneşte

punctele” depinde în realitate de punctele pe care alegi să le uneşti. Aşa că încearcă diverse, treci prin mai multe faze. Desenează o multitudine de puncte. Mai târziu te poţi uita în urmă şi poţi alege oricare dintre acele puncte pentru a crea desenul devenirii tale. Şi, dacă nu-ţi place desenul care ţi-a ieşit, întotdeauna poţi alege altceva, ceea ce nu

demonstrează nimic altceva decât că destinul nu e chiar aşa important cum se crede.

Dispariţia

De fiecare dată începe la fel. Un deget invizibil, îngheţat, îmi ciupeşte coloana vertebrală de parc-ar fi o coardă de harpă şi o vibraţie porneşte de la baza craniului. Răcoarea se extinde în sus, către cap, şi în jos, către membre. Abia respir şi deodată nu-mi mai doresc nimic altceva decât o gură mare de aer proaspăt. Persoanele care- au fost de faţă mi-au spus că s-a întâmplat într-o secundă, că fac un pas în gol şi mă prăbuşesc mai înainte ca ei să mă poată prinde, însă pentru mine senzaţia e de mişcare cu încetinitorul, un fel de mers pe Lună, unde nu există gravitaţie, ca în desenele animate. Câteva secunde plutesc suspendate, ca un balon, apoi se acţionează valva de oprire. Ochii mi se închid şi leşin, de parcă aş dormi. Buf!

Indiferent câte variabile ai introduce în viaţa mea – adresă, vârstă, situaţie –, singurul lucru neschimbat este obiceiul meu de a-mi pierde cunoştinţa fără preaviz. De fiecare dată cad cu faţa în jos, doar podeaua e diferită.

O dată am căzut în baie – uscătorul de păr încă atârna în priză, se răsucea şi sufla aer cald, dar eu zăceam pe gresie. Altă dată eram mică şi am leşinat în biserică, îmbrăcată cu o rochie grea din în, chiar după ce-i înmânasem o lumânare mare unui alt slujitor al preotului. în timpul liceului am leşinat destul de des. O dată, am început să simt un bâzâit în cap în timp ce disecam un porc la ora de biologie; am pus jos instrumentarul, am făcut un pas ca să mă distanţez de masa de laborator şi mi-am pus mâinile la faţă, pentru protecţie, iar apoi totul s-a întunecat. Altă dată m- am scurs pe lângă peretele unui hol dintr-o clădire cu săli de curs de la facultate; profesorul meu de ştiinţe umaniste a văzut ce mi se-ntâmplă şi, când m-am trezit, aproape m-a târât până la un culoar mai puţin circulat, unde am stat până când m- am simţit în stare să merg. La câţiva ani după aceea, am căzut cu faţa în jos pe un ziar şi m-am trezit după câteva minute cu titlurile imprimate invers pe obraz. Am leşinat şi în diverse locuri pe unde-am lucrat de-a lungul anilor, deşi e posibil ca mereu să fi părut că trag un pui de somn, cum stăteam cu capul pe mâinile încrucişate pe birou.

De fiecare dată când leşin – fie când mă scurg în jos, fie când mă trezesc – îmi amintesc pentru o fracţiune de secundă prima dată când mi s-a întâmplat, la grădiniţă. Eram la cântecelul de dimineaţă. începusem să mă simt nelalocul meu în timp ce spuneam jurământul de credinţă, iar pe când încheiam cu libertate şi dreptate pentru toţi, faţa, mâinile şi picioarele îmi erau îngheţate şi vocile colegilor mei nu mai răsunau decât stins în capul meu. Distanţa dintre mine şi toţi ceilalţi a început să se mărească, distorsionată de aerul care brusc devenise insuficient. Pentru că nu mai

simţisem niciodată aşa ceva, am încercat să mă opun. Am încercat să rămân în picioare.

(Urma să începem cântecul „Ţăranul e pe câmp”, vezi tu, şi era rândul lui Mike C. să fie fermierul, ceea ce însemna că atunci când ajungeam la versul „el are o nevastă”, el trebuia să aleagă o fată, şi să fiu a naibii dac-aveam de gând să-l las s-o

ia pe fata aia, Missy, care mănâncă gume de şters, şi...)

Buf.

Odată ce s-a pornit, nu se mai poate opri.

Tipul ăsta de pierdere a cunoştinţei — „sincopă", dacă-ţi plac termenii medicali preţioşi, „slăbiciune", dacă trăieşti în 1870 şi porţi corset – nu e ceva ieşit din comun. Se întâmplă deoarece sângele meu nu goneşte prin vene cu viteza cu care trebuie, ci leneveşte ca o plută pe un râu liniştit. Uneori sângele oxigenat nu ajunge deloc până sus, la cap, aşa că eu mă scurg pe jos. Dac-aş putea să-l controlez, ar ieşi un truc nemaipomenit la petreceri *(Priviţi aici – Bum!),* dar, din păcate, nu pot. Cu toate astea, m-am obişnuit aşa. A trebuit însă să renunţ la ideea că aş putea să fiu vreodată medic chirurg. Sau pilot. Sau stripteuză... Orice meserie unde e important să-ţi păstrezi controlul mişcării şi conştienţa.

Experienţele repetate m-au învăţat o lecţie importantă: în secunda-n care simt că vine, trebuie să las orice şi să mă apropii de podea pe cât posibil. Dacă îmi controlez căderea, nu mă mai lovesc atât de rău. Pregătirea înseamnă protecţie.

Dacă leşinatul a fost o experienţă cu care am avut de-a face frecvent în copilărie şi adolescenţă, cealaltă a fost mutatul. Pentru că tata se pregătea să devină medic specialist în neuro-otologie, trebuia să urmeze câte un nou curs o dată la câţiva ani. Şi uite-aşa ne mutam într-un alt oraş care avea un spital universitar. Picioarele mobilei noastre aveau mereu autocolante portocalii rămase de la diverse companii de mutări. Eu le tot cojeam cu unghia de la degetul mare. *Allied. United.* Numere care făceau corespondenţa între mobilă şi camion.

Leşinatul şi dezrădăcinarea. Niciodată nu ştiam când aveam să trec prin una din ele, ştiam numai că era inevitabil. Lumea mea putea dispărea fără vreun avertisment, iar eu eram complet neputincioasă.

M-am născut în Nashville pe când tata era medic rezident la Universitatea Vanderbilt. Fratele meu s-a născut când locuiam în Hagerstown, statul Maryland, aproape de Washington, DC. Am mai locuit din nou apoi, pentru scurt timp, în Nashville, după care ne-am mutat în Chapel Hill, Carolina de Nord, şi acolo am început şcoala. La vârsta de trei ani am mers la o grădiniţă progresivă situată într-o căsuţă în copac dintr-o pădure, unde eram încurajaţi să hoinărim prin natură şi să pictăm cu degetele pe şevalete înfipte în covorul de ace de pin. Anul următor am început cursurile pregătitoare la o şcoală obişnuită din oraş (una care avea pereţi, şi acolo am leşinat prima dată).

Nu-mi aduc aminte să mi se fi spus că trebuia să ne mutăm din Carolina de Nord, însă la un moment dat, în timpul verii de după clasa întâi, am ajuns să locuim într-o casă închiriată din suburbiile oraşului Memphis. Când a început clasa a doua, m-am înscris la şcoală şi mi-am făcut o prietenă foarte bună, pe nume Erica. în timpul vacanţei de iarnă, ne-am mutat din suburbii chiar în oraşul Memphis şi am reluat clasa a doua, după Crăciun, la o altă

şcoală. Nu am mai văzut-o niciodată pe Erica. La şcoala cea nouă, toată lumea se cunoştea cu toată lumea. Numai eu nu ştiam pe nimeni.

Mi-am mai făcut o prietenă foarte bună – de fapt chiar câteva: una care-şi iubea albumul cu abţibilduri tot la fel de mult ca mine şi care a fost dispusă să facă

schimb de cartonaşe răzuibile parfumate ca să ne completăm colecţiile, şi încă una care locuia pe aceeaşi stradă şi putea veni pe jos la mine acasă, unde cântam împreună pe terasă, la microfoane făcute din beţe, melodii de Barry Manilow de pe casetele mamei ei. Familia mea a locuit în casa aceea mai mult decât am stat în oricare de dinaintea ei. Anii au trecut şi prietenele mele şi cu mine ne-am transformat din fetiţe în preadolescente. Ne-am certat şi nu ne-am mai vorbit, apoi ne-am împăcat.

Eram în clasa a şaptea când mama mi-a spus că ne mutăm iar. Ar fi trebuit să-mi dau seama din timp, dar nu m-am prins. Stăteam în faţa şemineului, când ea a început: „întotdeauna ne-am zis c-o să mai facem încă o mutare şi gata...", iar eu am încuviinţat în timp ce în minte-mi răsuna: *„Nu-i corect, nu-i corect, nu-i corect...* „ Crezusem că se terminase, că gata, Memphis era ultima noastră casă, cea în care aveam să rămânem. Crezusem că acelea aveau să fie prietenele mele pentru totdeauna. Peste ceva vreme am găsit un teanc de bileţele pe care mama îşi notase: „Mereu m-am gândit – încă o mutare şi gata."

Am plâns la mutarea aceea. Uram faptul că trebuie să plec din Memphis. Ştiam însă şi că nu aveam absolut nici un control asupra situaţiei. Am mers la petrecerile de adio pe care le-au dat prietenele mele şi ne-am făcut unele altora fotografii Polaroid ca să le păstrăm ca amintiri, însă nici măcar o dată nu am făcut vreo scenă şi nici nu am urlat: „Eu nu plec!" La fel ca episoadele cu leşinul – urma să se întâmple, indiferent că protestam sau nu. Era mai înţelept să accept situaţia şi să plec împăcată.

în Memphis am leşinat o dată când era în vizită la noi bunica din Alabama. Ea numea asta „sfârşeală". *A luat-o cu sfârşeală,* a zis. Eu nu ştiam că acela era un termen învechit pentru leşin, aşa că am rămas nedumerită. La ce se referea oare?

Părinţii mei au spus că Augusta, statul Georgia, oraşul în care crescuse tata, era locul potrivit în care să-şi deschidă în sfârşit propriul cabinet medical, însă eu nu mă puteam imagina locuind acolo. Ştiam locul doar din vizitele la bunici din timpul campionatului de golf care se ţinea o dată la câţiva ani. Făcusem excursii cu maşina acolo, unde fratele meu şi cu mine ne stropeam în piscina bunicilor împreună cu cei cinci copii ai fraţilor mai mici ai tatei. Fiindcă eram cea mai mare dintre veri, de regulă mă plictiseam să stau cu cei mici şi mă refugiam la etaj, unde se afla colecţia de romane de Stephen King a bunicului.

în vara aceea, când am ajuns în Augusta, mama mi-a aranjat să cunosc două fete de vârsta mea. M-a lăsat la Augusta Mall şi curând mi s-au alăturat două străine cu care am împărţit o felie de pizza mai mare decât farfuria de carton. După prânz am vizitat raioanele de

parfumerie ale magazinului universal, am probat parfumuri. Ce ziceţi, mergem la Banana Republic? Sigur că da. îţi plac curelele? îmi plac, desigur. Poate că n-o să fie chiar atât de rău.

A fost bine.

în Augusta am leşinat destul de des. O dată am leşinat la mine în cameră în timp cerni făceam tema, *buf,* direct pe cartea de algebră. Când m-am trezit, m-am dus la baie şi m-am uitat în oglindă. Faţa mea era ca hârtia, albă şi strălucitoare.

După ce-am terminat cu bine şi liceul, am ales Colegiul Davidson din Carolina

de Nord, gata să mă duc oriunde, numai să nu stau pe loc – eram dornică să plec în lume. Odată ajunsă acolo însă, m-am lipit de acel loc. De mic copil fusesem la şase şcoli diferite – nici una aleasă de mine –, dar asta era a mea. Oraşul era al meu. Locuitorii lui erau ai mei. Combinaţia de mansardă-garderobă-birou-pat modular din dormitorul pe care-l împărţeam cu o fată din Carolina de Sud, cu voce blândă, care studia antropologia, era a mea. Mi-am făcut cei mai buni prieteni acolo şi, cu toate că ştiam că totul se va termina peste câţiva ani, cel puţin ştiam asta cu toţii. Nu numai eu urma să plec. Toţi aveam să fim aruncaţi înapoi în lume în acelaşi timp, dar, până atunci, eram împreună.

O dată am leşinat pe holul care despărţea dormitorul meu de baie, având pe mine doar un prosop. Altă dată am leşinat în timp ce mă îmbrăcam şi m-am lovit cu capul de un scaun, rezultatul fiind un cucui pentru care a trebuit să dau explicaţii timp de o săptămână.

Cu cât avansam în viaţa de adult, cu atât mi se întâmpla mai rar. Niciodată nu am leşinat la volan. După ce am născut, mi-am pus adeseori întrebarea ce va fi dacă mă apucă atunci când sunt acasă, singură cu copiii. S-a întâmplat o dată şi am aflat ulterior că ei au luat aţipeala bruscă a lui mami ca pe-o ocazie de a da iama prin cămară pentru a se ghiftui cu covrigei săraţi şi minibezele pufoase.

Chiar şi acum mă gândesc la leşin când mă gândesc la mutare, şi nu doar pentru că am leşinat în fiecare loc în care am stat. Neurologii spun că dacă repeţi aceleaşi tipare de gândire sau aceleaşi comportamente, în timp îţi vei crea nişte parcursuri mentale pe care creierul le va urma automat. Dacă urmezi tiparul suficient de mult timp, el creează un circuit în mintea ta, care devine cu vremea nemodificabil. Mi se pare perfect adevărat dacă mă gândesc câte dintre comportamentele noastre de adult provin din tipare create cu ani în urmă: când mă spăl pe dinţi întotdeauna încep cu dinţii din stânga spate sus, apoi îi spăl pe cei din dreapta spate sus, apoi cobor la cei din stânga jos, pe cei din dreapta jos, şi apoi pe cei din faţă. întotdeauna aşa. Dacă m-ai pune să mă spăl pe dinţi în altă ordine, ar fi ca şi cum m-ai pune să scriu cu mâna stângă.

Nu sunt medic neurolog, însă suspectez că tot aşa cum corpul meu şi-a dezvoltat un răspuns preferat la căderea de tensiune, la fel şi mintea mea a ajuns să se aştepte la o rutină anume: te muţi undeva, te obişnuieşti cu asta, apoi te muţi în altă parte. Cred că ăsta e motivul pentru care, după ce am petrecut câţiva ani într-un loc, am început să devin nerăbdătoare să mă mut, deşi cred că au mai contat şi alte lucruri.

Ştiu sigur că, datorită faptului că am învăţat să mă las în voia episoadelor de lipotimie şi să înfrunt sfârşitul prieteniilor secerate de mutările din copilărie, am căpătat experienţă pentru a accepta situaţiile neaşteptate fără să opun rezistenţă. Nu- i mare scofală, lasă totul să treacă, va fi bine.

Locuiam pentru prima dată departe de casa părintească. Asta însemna că făceam o mulţime de lucruri pe care nu avusesem voie să le fac acasă la ai mei. îmi făceam tunsori îndrăzneţe care nu erau tocmai cele mai potrivite. Purtam bluze foarte scurte care-mi lăsau burta să-mi îngheţe. Mâneam cereale şi beam Cola la cină nu fiindcă mi-ar fi făcut plăcere, ci fiindcă puteam. Fiindcă nu era nimeni care să mă oprească. Eram — lucru de neînchipuit — stăpână pe viaţa mea, şi profitam din plin de asta.

Eram, de asemenea, la începutul anilor ’90, ceea ce înseamnă că ieşeam în lume după ce mă hrănisem cu televiziunea de la sfârşitul anilor ’80. Dacă exista o temă comună tuturor relaţiilor de la televizor de pe vremea aia, aceea era *statornicia dureroasă.* Poate consumasem eu prea multe sezoane din *Thirtysomething* ori petrecusem prea multe după-amiezi urmărind *The Oprah Winfrey Show,* însă îmi intrase în cap ideea că toată faza cu relaţiile mature era să depăşeşti obstacolele vieţii şi să faci lucrurile să meargă, încetul cu încetul. Pentru creierul meu orientat către atingerea scopului, era o gândire logică. Dacă trebuia să depui efort pentru a realiza o sarcină cu succes, cum ar fi putut să fie altfel o relaţie? Pesemne că e normal ca şi în dragoste să fie nevoie să depui efort susţinut.

Ori de câte ori discuţiile cu prietenii mei ajung la subiectul relaţiilor din trecut, se dovedeşte că la un moment dat fiecare dintre noi s-a încurcat cu o persoană complet nepotrivită cu care însă s-a distrat pentru scurt timp.

îl cunoşteam din vedere; era un tip simpatizat, gălăgios, un fel de măscărici. Prietenii noşUi comuni probabil că-l ţineau în preajma lor numai ca să-i vadă cascadoriile fără să sufere ei consecinţele. Cineva spunea: „Mă întreb ce se-ntâmplă dacă mănânci un borcan întreg de muştar”, iar el lua un borcan cu muştar de Dijon şi încerca. Imita la cerere cântăreţi de rap, preşedinţi, reclame de la radio... tot ce vrei. Era un om cu care te distrai pe cinste.

Poate m-o fi atras la el faptul că era complet diferit de toţi tipii cu care ieşisem înainte (sau după, dacă mă gândesc bine). Puţinii prieteni pe care îi avusesem până atunci fuseseră ţipi drăguţi, genul tocilarului prietenos. Când s-a dat la mine la o petrecere însă, mi-a atras atenţia. Până la el, nimeni nu mă mai trăsese de mânecă şi nu mă lăsase pe spate ca să mă sărute direct pe buze. Probabil c-ar fi trebuit să-i trag una, numai că eram prea naivă ca să nu fiu impresionată. M-a scos din zona mea de confort şi m-a făcut să mă

văd într-o lumină nouă. Oare eram genul acela de femeie pe care-ţi vine s-o săruţi din prima?

Privind înapoi, îmi imaginez creaturi de basm mititele – zâne ursitoare, poate – care zumzăie împrejurul nostru şi încearcă să-mi atragă atenţia. Erau acolo, pluteau deasupra capului lui şi-şi încrucişau braţele în semn de „Nu!” ori de câte ori mă aplecam spre el. Dădeau tare din baghetele magice atunci când ridicam receptorul ca să-l sun. Cred că toţi avem aceste voci care ne spun ce *ar trebui* să facem (fie că le numim zâne, fie altcumva) şi, atunci când suntem pregătiţi, le băgăm în seamă. Numai că, până nu suntem pregătiţi, nici nu auzim ce ne spun. Când au apărut la mine prima dată, am fost complet surdă la protestele lor. Nu am văzut semnele.

O dată a anulat planurile pe care ni le făcuserăm fiindcă, a zis el, nu se simţea bine, aşa că am ieşit cu o prietenă în loc să ies cu el. Când mă întorceam acasă, am trecut prin faţa apartamentului unde locuia: la petrecerea pe care o dădea venise atâta lume, încât erau maşini parcate şi pe trotuar. Acela a fost un semn. I-am spus că sunt dezamăgită fiindcă m-a minţit, iar el m-a întrebat de ce sunt aşa de cicălitoare. în loc să-i răspund: „Nu sunt cicălitoare, tu eşti un nemernic”, eu am spus: „Nu ştiu. Hai să vorbim despre asta, să ne lămurim.” Asta ar fi spus eroinele din serialele de la televizor.

Altă dată, după ce am mers cu maşina la un concert, am descoperit că de fiecare dată când se ridica de pe scaun, chipurile să meargă la toaletă, el se ducea în parcare, unde vindea LSD-ul pe care-l ascunsese în portbagajul maşinii mele. Alt semn. Ditamai semnalul luminos, mai bine zis. Mi-am spus însă că era vina mea, fiindcă nu-i spusesem niciodată că nu vreau să fiu complice la vânzarea de droguri. Oprah mereu le spunea cuplurilor care se certau să folosească propoziţii de genul: „Când tu... eu mă simt...” Am încercat şi eu în minte: „CÂND TU ascunzi droguri în maşina mea şi treci cu ea graniţe interstatale, EU MĂ SIMT îngrozită fiindcă ăsta-i caz penal.”

De fiecare dată când apăreau semnalele astea cu neon, eu îmi dublam devotamentul. Ce-mi doream era să regăsesc acele părţi din relaţie care-mi plăceau: glumele, cinele în doi, plimbările pe stradă alături de un tip gata să strige „TE IUBESC!” pe un trotuar aglomerat. Iată cum, în timp ce prietenii mei ieşeau în oraş şi se distrau, eu stăteam ghemuită în colţul patului meu din dormitorul comun, vorbeam ore întregi la telefon (o formă necesară de comunicare înainte să apară sms-urile), cu spatele lipit de perete şi pilota albastră trasă peste genunchi, spunând chestii de genul:

— Simt că nu mă respecţi atunci când spui c-o să mă suni la opt, dar nu mă cauţi până a doua zi la unşpe. El spunea:

— Nu renunţa la noi doi, o să facem să fie bine, iar eu spuneam:

— Bine, *hai să facem* să fie bine. Şi plângeam. Şi tot plângeam. Jur că, dac-aş vedea acum pilota aia, mi-ar veni instant să plâng.

Când mă gândesc la mine tânără, alături de tipul ăla căruia nu-i păsa dacă eram tristă sau rănită (sau arestată), mi se face milă de zânele ursitoare şi parcă văd clipa- n care-au spus: „Of, dă-o-ncolo de treabă!” şi au făcut un ultim efort. A fost în noaptea în care el a venit la mine şi şi-a ridicat cămaşa ca să-mi arate ce tatuaj imens îşi făcuse: O-T-R-A-V-Ă, plus un craniu şi două oase încrucişate.

Am înţeles aluzia? Nu. Asta era Relaţia mea Extrem de Matură şi nimeni – prieten, părinte sau simbol înscris cu cerneală pe piele – nu putea să mă convingă să ies din ea. Nu aveam de gând să mă declar învinsă. „îţi vine să crezi mizeria asta?” probabil că şi-au zis zânele sorţii, ridicând mâinile a neputinţă.

Eram împreună de câteva luni, când am fost nevoită să plec din ţară. Cursul de literatură engleză la care mă înscrisesem cu ceva timp în urmă era deja plătit şi nu putea fi schimbat. Ah, ce dramă delicioasă la plecare! O relaţie la distanţă avea să necesite un efort şi *mai* susţinut. Totul avea să depindă de o bună comunicare, aşa zicea Oprah. După un rămas-bun înlăcrimat (din partea mea) la telefonul din aeroport, m-am urcat în avion cu destinaţia Londra.

Am luat trenul până la Universitatea din Cambridge, unde m-am cazat într-o căsuţă veche de două sute de ani pe care urma să o împart cu încă alte opt tinere. Nu putusem să-mi aduc de acasă nici pilota albastră, nici multe altele, doar o valiză plină cu haine din bumbac, insuficiente pentru vremea rece şi umedă. La un magazin din oraş am probat şaluri din lână şi pulovere grele şi mi-am privit reflexia încotoşmănată în oglinda din cabina de probă. Abia dacă aveam timp să mă gândesc la cineva sau la ceva de acasă, fiindcă mereu mă grăbeam să ajung de la un curs la altul prin campusul necunoscut şi să iau notiţe despre poezii pe care nu le citisem niciodată. Nici nu se punea problema să dau noaptea telefoane internaţionale – erau prea scumpe –, aşa că mergeam în oraş şi beam bere neagră, nefiltrată şi cunoşteam tineri italieni care în loc de prezentare mă-ntrebau: „Eşti cumva din Suedia?” Aşa am început să glumesc cu noii mei prieteni că, oriunde ne-am fi dus, o s-apară cineva care-o să mă întrebe asta (ne-am dat seama că era din cauza părului meu blond). Am ajuns în cele din urmă să mă gândesc: la naiba, chiar aş putea fi din Suedia. Aş putea fi de oriunde aici. Aş putea, mai mult ca sigur, să fiu o fată care nu-şi petrece tot timpul încercând să-şi menţină relaţia cu omul cu otrava.

Atunci când faci alegeri proaste (şi ai mai şi văzut o tonă de emisiuni TV în viaţa ta), începi să te simţi de parcă trăieşti într-un film în care protagonistul face alegeri proaste. Elementele de decor şi peisajul se potrivesc poveştii tale şi devin complici ca să te ţină în mrejele lor: semnul de stop, de la capătul străzii, pe lângă care treci de fiecare dată când te duci cu maşina la el acasă. Cutia ta poştală. Rochiile din dulap. Cerealele Rice Krispies din castronul tău, care crănţănesc în

dinţi, stau mărturie. Toate lucrurile astea care ţi se-nfăţişează zi după zi te determină să apari drept acea persoană, acel personaj care-ai fost. E greu de crezut c-ai putea fi altcineva.

Iată de ce trebuie să schimbi peisajul.

Iată de ce, de pildă, trebuie să te muţi din camera ta de copil la un moment dat. Iată de ce trebuie să înlocuieşti tricoul vechi cu o bluză elegantă. Iată de ce trebuie să-ţi arunci şlapii şi să-ţi iei o pereche de pantofi cu talpă ca lumea atunci când mergi la un interviu pentru angajare. De fapt nu e niciodată vorba despre cameră, sau bluză, sau pantofi. Este vorba despre tine şi despre povestea pe care o trăieşti.

în mediul nou şi străin de la Cambridge nici măcar un singur semn de stop sau semafor sau cutie de cereale nu mi-au semnalat c-ar fi cazul să continui ceea ce începusem acasă. Camera mea nouă nu avea nimic în comun cu cea veche. Covorul era altul, mobila era diferită, dulapul de haine era altfel (avea chiuvetă în interior!) – şi nu aveam telefon, ceea ce-nsemna că nu aveam nici robot care să preia mesajele. Şi uite-aşa am scăpat de obiceiul de a-mi asculta mesajele imediat ce ajungeam acasă, cu inima bătând puternic de teamă că-mi lăsase un mesaj la nervi sau, şi mai rău, că nu-mi lăsase nici un mesaj. Am încetat să mai iau la bani mărunţi conversaţiile noastre din trecut, obicei pe care mi-l creasem cu scopul de a înţelege ce anume făcusem eu greşit ca să-l determin pe el să mă dezamăgească aşa cum o făcuse ultima dată. Mintea-mi era acum plină de conversaţii noi, de voci cu accente noi. Am descoperit o nouă mâncare preferată – sendvişul cu salată şi brânză Brie – şi, cum stăteam şi mâneam cu prietenii pe un pod cu vedere la râul Cam într-o după- amiază însorită, mi-am dat seama că nu mă mai gândeam la relaţia mea toxică folosind timpul prezent. Mă gândeam la ea ca la o amintire, ca la o poveste care i se-ntâmplase cuiva care eram *eu-cea-de-atunci,* nu *eu-cea-de-acum.* Cel mai mult mă gândeam: „Doamne, ce bine că s-a terminat."

Reuşisem în sfârşit să profit de pe urma mutărilor din copilărie. Fusesem nevoită mereu să las în urmă lumea în care trăiam, ceea ce mi se părea nedrept când eram mică şi nu voiam să plec, dar acum? Să reuşesc să mă extrag dintr-o poveste şi să mă plasez într-un loc nou – să beau şi să privesc şi să port lucruri noi până-n clipa-n care noul decor pare suficient de cunoscut, încât să susţină un personaj complet nou, un nou sine? Ce miracol! Ce uşurare!

într-o seară, când mergeam în oraş să mă distrez, m-am îndepărtat de prieteni şi-am intrat într-o cabină telefonică. Am scos cartela telefonică preplătită, cea pentru urgenţe, şi am format numărul. I-am spus că nu-mi mai e dor de el, că nu ne vom mai vedea niciodată, că s-a terminat.

— O să facem să fie bine când te-ntorci acasă, a răspuns el.

— Ba nu, am zis eu. N-o să mai facem nimic.

Am pus receptorul în furcă şi-am simţit cum se stinge conversaţia prin cabluri, sfârâie încet, pâlpâie şi gata. Sfârşit. Ultima scenă. Să curgă genericul de final.

predau. Nu mi-au rămas prea multe în urma acestui proces de alegere prin eliminare.

Mare parte din timp stăteam şi priveam îngrozită în gol, în timp ce prietenii mei păreau să tragă tare pentru a-şi împlini visele post-absolvire; eu mă întrebam dacă voi fi vreodată în stare să-mi văd visul după ce mi se obişnuiesc ochii cu întunericul. Privind în urmă, îmi dau seama că mai toţi se simţeau la fel de pierduţi ca mine. Eu însă nu ştiam asta atunci şi voiam să am un plan al meu. Entropia nu era bine-venită.

Cel mai simplu lucru pe care-l poate face un student silitor este să accepte o repartiţie. Aşa se face că în vara dintre primul şi al doilea an de colegiu, am păcălit universul profesional şi mi-am rezolvat problema jucând la ruletă stagiul de pregătire supravegheată. Adică în loc să aplic eu pentru joburi în domeniile în care- mi doream să lucrez, m-am înscris într-un program care potrivea stagiarii cu poziţiile disponibile. Nu am putut răspunde la întrebarea „Ce vrei să faci?”, astfel că am întrebat eu: „Ei bine, ce credeţi *voi* c-ar trebui să fac?” Ară taţi-mi ce să vreau, iar eu o să vă arăt cum pot să obţin acel lucru.

Am fost repartizată la o organizaţie care se numea „Artele şi cetăţenii”, a cărei misiune era să crească gradul de conştientizare şi să atragă fonduri pentru ştiinţele umaniste. Nu aveam absolut deloc idee ce-ar trebui să fac, însă îmi plăcea foarte tare că, dintre toţi candidaţii, un angajator mă alesese tocmai pe mine. Ca să nu mai zic că eu ştiam şi ce sunt alea arte, şi ce sunt cetăţenii, chiar dacă de fapt nu aveam habar cum ar putea cineva să crească gradul de conştientizare şi să strângă fonduri.

Am învăţat o mulţime cât am fost avocatul artelor. Am învăţat, de pildă, că sunt întrebări pe care trebuie să le pui în timpul interviului. Şi anume, să întrebi agenţia dacă toate organizaţiile care participă la acel program ştiu că s-au înscris şi se aşteaptă cu adevărat să apară la firmă un stagiar. Ai putea fi surprins să afli că răspunsul este nu. Eu nu cred că şefa mea îşi amintea să fi cerut un stagiar sau, cel puţin, nu se aştepta să-l şi primească. Era o ţipă tăcută şi politicoasă, la vreo patruzeci de ani, îmbrăcată c-un hanorac de polar de la Patagonia, care mereu ţinea strâns un teanc de plicuri deschise prin sfâşiere, de parcă se apucase să citească corespondenţa, dar uitase s-o şi termine, şi îmi arunca o privire surprinsă în fiecare dimineaţă când îi intram pe uşă. A fost singura persoană pe care-am văzut-o în timpul stagiului, fiindcă – iată încă un lucru pe care l-am învăţat – uneori termenul „organizaţie” este folosit în sens vag pentru a descrie efortul unei singure persoane de a scrie scrisori dintr-o debara situată deasupra unui teatru. Organizaţia poate fi un singur birou cu un singur scaun pentru acea unică persoană, un set de rafturi cu articole de papetărie şi un computer antic, uriaş, cu ecran negru şi cursor care clipeşte verde şi o tastatură care face ZDRANG de fiecare dată când apeşi pe o tastă. (E timpul să scriu o scrisoare general valabilă: ZDRANG ZDRANG. ZDRANG ZDRANG ZDRANG!)

Am învăţat că după ce stagiara a organizat articolele de papetărie, a pus scrisorile la poştă, a făcut ceaiul şi a achiziţionat sendvişurile pentru

prânz, atât pentru ea cât şi pentru şefa ei, a mai rămas încă mult din ziua de lucru. Incapabilă să stau degeaba cât era după-amiaza de lungă, m-am apucat să mimez că sunt ocupată. Am aranjat post-iturile în teancuri ordonate după mărime, culoare şi formă. Am mers pe jos până la oficiul poştal şi am verificat dacă am primit corespondenţă de două ori pe zi. M-am simţit neliniştită deseori, nefiind obişnuită să nu am de lucru.

Situaţia s-a îmbunătăţit după ce am mai găsit încă o debara, mai mică, în podul teatrului, şi am decretat că acela este biroul meu. Mi-am dus acolo blocnotesuri galbene şi ieşeam din când în când pentru a anunţa că făcusem o listă cu toate articolele de papetărie care urmau să se termine în curând (aveam, de ieri, un blocnotes galben în minus).

— Crezi c-ar ajuta dacă m-aş duce până la Office Depot? întrebam.

— Nu, avem tot ce ne trebuie, spunea şefa mea, iar eu mă reapucam de sortat instrumente de scris.

Dacă nu aş fi primit un cec la sfârşitul verii, nu cred c-aş fi putut dovedi că făcusem acel stagiu cu adevărat.

Cel mai important lucru pe care l-am învăţat din această aventură în câmpul muncii, după ce am aprins beculeţul cu „liber" şi m-am lăsat agăţată de prima mână care-mi făcea semn, a fost acesta: e o senzaţie plăcută să fii ales pentru ceva, dar a- ţi croi o viaţă presupune să faci şi tu, la rândul tău, nişte alegeri. Cel puţin ar fi bine să ştii la ce te-ai arătat disponibil. Pe mine mă paralizase în asemenea măsură ideea că trebuie să mă hotărăsc ce vreau să fac peste vară – fiindcă mă gândeam ca nu cumva acest loc de muncă să nu fie începutul carierei mele de-o viaţă —, încât nu puteam nici măcar să-mi aleg o direcţie. Rezultatul a fost că am stat două luni într- un dulap.

La câteva luni după acel stagiu şi la cincisprezece ani după ce-mi bătusem măr colegii la concursul de ortografie, am transformat acea victorie a copilăriei în eseul cu care mi-am depus candidatura la facultatea de drept. Am scris cinci sute de cuvinte despre cum a depăşi aşteptările te ajută (adică pe mine mă ajută) să câştigi în viaţă. Am intrat la facultatea de drept? Da. M-am dus la facultatea de drept? Nu. însă mi-am depus dosarul deoarece asta făceau absolvenţii de profil uman care nu-şi aleseseră foarte clar un parcurs al carierei, iar eu îmi doream să am un parcurs. Aveam nevoie să ştiu că după ce terminam şcoala voi mai avea şi alte ţeluri de atins – dacă nu mai aveam de adunat note, măcar realizări profesionale să fie. Voiam o scară cu trepte, o ierarhie cu titluri, o structură pe care să-mi pliez nevoia de împlinire. îmi era teamă să trăiesc fără a avea succes; trebuia numai să îmi dau seama în ce domeniu urma să am succes.

Mi-am dat seama ce-am făcut abia atunci când au început să sosească scrisorile de acceptare. într-o după-amiază de sâmbătă din luna februarie a ultimului an de colegiu, stăteam pe scândura îngustă a patului meu din dormitorul comun şi mă uitam la scrisorile împrăştiate

în poală, la manualul de pregătire pentru drept, jumulit la colţuri, care stătea pe podea sub un teanc de caiete cu spiră şi de bibliorafturi. Mi-am imaginat trei ani la facultatea de drept – teste de dat, lucrări de scris. Asta îmi puteam închipui. Adoram şcoala. Dar atunci când mi-am imaginat cum va fi viaţa mea după acei trei ani – stat până noaptea târziu pentru a găsi chichiţele din textul scris cu litere mărunte, zile nesfârşite de urlat prin tribunal ca în serialul *Lege şi ordine* – nu am simţit nimic. Ce proastă! Fusesem atât de oarbă, încât alergasem degeaba după notele de 10 cu felicitări, iar acum ajunsesem într-o fundătură.

Rahat, mi-am zis.

Urma absolvirea, şi dacă nu mă duceam la facultatea de drept, chiar nu aveam nici un plan B.

O firmă încă mai ţinea întâlniri de recrutare cu studenţii din campus. M-am înscris şi eu la biroul de cariere, la interviu m-am dat peste cap şi i-am păcălit cu trucuri de magie şi l-am convins pe recrutorul de la Accenture că, deşi nu aveam absolut deloc experienţă tehnică, eram candidata ideală pentru jobul de consultant în programare. Atunci când am primit oferta de muncă, mi-am spus că ăsta era echivalentul admiterii la masterat, căci însemna că am reuşit, am fost *aleasă.* Am scris scrisori de răspuns facultăţilor de drept: „Cu profundă recunoştinţă şi cu scuzele de rigoare, mă văd nevoită să refuz...”

Ca proaspăt absolventă de colegiu şi recent numită analist la o firmă de consultanţă din Charlotte, Carolina de Nord, aveam de urmat un set prestabilit de etape: 1) să merg în tabăra de antrenament şi să-nvăţ să scriu cod pentru programare (ha haaa haaaaaa, POFTIM?) şi 2) să merg în delegaţie, cu o echipă de consultanţi cu experienţă, la o companie care avea nevoie de nu ştiu ce sistem de programe cu ajutorul căruia să-şi îmbunătăţească cifra de afaceri. Prima mea detaşare după formare a fost la o bancă foarte importantă. Să-i zicem SuperBank.

Ce mi-a plăcut mie în primul an la acest loc de muncă: ţinutele. Costumul care arăta la fel de bine dacă purtai sacoul bleumarin cu pantaloni gri, apoi sarafanul de tweed care mergea fie cu o jachetă tricotată neagră, fie cu sacoul gri de la costumul cu pantaloni gri, şi fusta maro-ciocolatiu care venea bine cu orice. Aveam trei perechi de pantofi cu toc mic: bleumarin, negru şi maro din piele falsă de crocodil („crocobaur”, dacă vrei, iar eu am vrut). Faptul că toate aceste haine se asortau unele cu altele şi că nu aveam cum să greşesc când era vorba să le combin nu m-a împiedicat să port, cel puţin o dată, la serviciu, un pantof negru şi unul bleumarin, îmi vopseam unghiile în culori neutre pentru a se potrivi cu ţinuta mea *office:* lac incolor, lac puţin colorat sau roz-pal. O dată am fost mai îndrăzneaţă şi mi le-am dat cu bej-metalizat, dar după vreo şase ore mi-am dat seama că nu-i în regulă şi le-am şters.

îmi dau seama că ceea ce povestesc sună ca de prin anii ’50, dar se întâmpla în anii ’90. începuturile lui Dilbert-. Epoca în care a apărut cultura cubiculului. La vremea aceea circula o carte care se numea *Cine*

mi-a mutat caşcavalul?. Am citit- o, fiindcă citeam orice carte despre cum-să-devii-om-de-afaceri pe care puneam mâna, însă azi n-aş mai şti să spun despre ce era. Cred că făcea o analogie între oamenii de afaceri şi şoarecii dintr-un labirint. Iar caşcavalul era...ce căutau ei pe- acolo... Bani? Oportunităţi? Senzaţia c-au realizat ceva care dovedea că meritau oxigenul pe care-l respirau? (Poate că asta simţeam doar eu.)

Grupul cu care lucram la proiect – un amestec de consultanţi de la compania unde lucram şi specialişti în finanţe de la SuperBank — ocupa etajul treizeci şi şapte din clădirea-turn care găzduia birourile SuperBank. Etajul era împărţit în spatii de lucru pătrate, modulare, cu ajutorul unor pereţi separatori care-ti ajungeau până la înălţimea nasului. Pentru a nu mă rătăci de la lifturi la biroul meu şi invers, a trebuit să memorez cum îşi decorase fiecare spaţiul alocat. Uite fanionul roşu de la colegiu al lui Stephanie; uite căluţul flexibil al lui Derek, primit cadou la meniul Happy Meal fiindcă aveam cu toţii douăzeci şi un pic de ani şi încă mai măneam, adeseori, precum copiii; uite ventilatorul cu clips al lui Adam, pe care şi-l montase deasupra biroului; faci stânga şi iată cubiculului meu. Mărimea cubului indica statutul pe care-l aveai în cadrul societăţii profesionale: unul micuţ însemna că eşti analist, puţin mai mărişor însemna consultant, şi mai mărişor, cu un scaun suplimentar pentru vizitatori, însemna că eşti manager.

Echipa noastră era însărcinată cu testarea programului care urma să fie introdus în toate ATM-urile SuperBank. Verificam dacă produsul era conform specificaţiilor tehnice. Consultanţii seniori ne-au explicat nouă, celor lipsiţi de experienţă, ce presupunea testarea softului: scrierea de script-uri pentru diversele scenarii în care ar fi putut fi folosit programul – în cazul nostru era vorba despre folosirea ATM- ului. Apoi o altă echipă urma să testeze ATM-urile cu ajutorul acelor programe, pentru a se asigura că totul funcţionează şi pentru a remedia ceea ce nu mergea.

Eu nici măcar nu-mi puteam imagina mai mult de, să zicem, patru script-uri pentru operaţiunile desfăşurate la un ATM. Scoţi bani. Nu scoţi bani. Verifici soldul. Depui un cec. Ce altceva ai mai fi putut face? Mi-am dat silinţa să scriu script-uri bune – i-am rugat pe colegii mei să stea la masă şi să-mi arate, o dată şi încă o dată, cum să mai inventez alte scenarii pentru povestea asta cu ATM-ul —, dar, când mă întorceam la pătrăţelul meu, mă agitam neajutorată. Stăteam cu ochii aţintiţi pe telefonul de pe birou, dorindu-mi să se aprindă luminiţa care indica un apel de la un coleg care dorea să ia o pauză de cafea. Mie-mi plăceau pauzele de cafea, însă, chiar şi cu suficiente pauze în care să sorb mai multă cofeină decât era cazul, zilele de lucru tot îmi păreau de şaizeci de ore.

îmi plăceau colegii, dar îmi uram slujba. Nu era suficient să asortez ţinute şi, adeseori, când mă-ntorceam seara în micuţul meu apartament ca să-mi fierb nişte paste şi să mă uit la *Ally McBeal,* mă întrebam: „Oare cât pot s-o mai ţin aşa?" Bănuiam că nu mult timp, însă nici nu-mi puteam imagina cum va arăta următoarea pagină a scenariului meu.

Am rămas încă câţiva ani la compania de consultanţă, transferându-

mă de la biroul din Charlotte la cel din Atlanta când m-am căsătorit cu John, însă niciodată nu am simţit că mă potrivesc acolo, motiv pentru care mi-am făcut obiceiul ca în timpul pauzei de prânz să parcurg anunţuri de angajare online. într-o zi mâneam supă, când am văzut un anunţ pentru un *copywriter. Copywriter?* Există aşa ceva? Adică un fel de scriitor, dar nu de romane şi nici de articole de ziar? Perfect! Am verificat, şi era cât se poate de clar că era o slujbă adevărată, pentru care primeai şi salariu. Un spital din oraş căuta un scriitor care să se alăture echipei lor interne de comunicare pentru a concepe reclame care să-l facă mai atractiv decât alte spitale, pentru a scrie broşuri despre tot felul de boli şi a raporta poveşti cutremurătoare despre copii bolnavi, care să fie ulterior utilizate în campanii de strângere de fonduri. Am încropit o scrisoare de candidatură în care explicam de ce slujba aceasta era, de fapt, adevărata mea chemare („Datorită faptului că am crescut într-o familie de medici şi mi-am luat diploma la limba engleză...") şi am ataşat, spre exemplificare, copii ale e-mailurilor pe care le scrisesem la Accenture. M-au angajat. Odată cu noul job, nu doar am acceptat un salariu mult mai mic, ci am făcut şi un mare salt în necunoscut.

Imediat ce am terminat de completat hârtiile, în calitate de proaspăt angajat, şi am avut şi eu o clipă de linişte în noul meu birouaş de la spital, mi-am deschis cutia cu cărţi de vizită. M-am mirat la vederea titulaturii de sub numele meu: *scriitor.*

Reuşisem oare? Acesta să fi fost destinul meu? Eram acum mai aproape de cutiile de Cheerios? în capul meu bolboroseau şi alte întrebări. Dacă m-aş fi înscris la un curs intitulat „Carieră", oare aş fi primit o notă proastă pentru această schimbare fiindcă aveam un salariu mai mic? Sau o notă bună fiindcă făceam ceva mai adecvat domeniilor mele de interes? Nu puteam şti cu siguranţă, astfel că am hotărât să-mi dau singură un 10 pentru curaj.

Cu acest loc de muncă mi-am început eu cariera într-ale scrisului şi a fost ceea ce se cheamă o ucenicie grea. Am învăţat să gestionez un calendar editorial, să scriu repede, la cerere, şi să mă încadrez într-un anumit număr de cuvinte. Am mai învăţat şi să fiu tolerantă cu redactorul imprevizibil care tăia cu linie roşie pagini întregi, să arunc la coş şi să rescriu texte iar şi iar, după ce sensul mesajului fusese schimbat de altcineva, şi să predau materialul la timp, cu toate că termenele ţopăiau în mod misterios prin calendar. (Am mai învăţat şi să evit să rămân singură în camera de relaxare cu un coleg de sex masculin care, o dată, s-a uitat la bluza mea petrecută şi m-a întrebat: „Dacă trag de şnurul ăla o să cadă bluza de pe tine?") Cred că fiecare scriitor trebuie să se confrunte, la început de drum, cu o astfel de slujbă. Nu însă şi cu nemernicul ăla.

Din păcate, bugetul departamentului nostru a fost redus când eram acolo de vreun an, iar apoi a plecat şeful şefului nostru şi restanţele au început să se adune. Oamenii au început să plece pe capete şi nu au fost aduşi alţii în loc. Volumul prea mare de muncă a dus la dezorganizare şi la haos.

Mi-a apărut o iritaţie pe gât şi dermatologul m-a întrebat: „Vă aflaţi adeseori în preajma unor surse de iritaţie?” Da, mă aflam.

Ştiam că trebuie să plec, însă era dezamăgitor că trebuia să-mi schimb iar locul de muncă. Voiam să mă duc undeva şi să *rămân* acolo. Voiam să alerg pentru a câştiga un ultim premiu, ceva palpabil, apoi să aud un *ding* şi gata. Doar că nu ştiam care era premiul acela.

Atunci când m-am alăturat biroului naţional al Societăţii Americane pentru Lupta împotriva Cancerului din Atlanta, mi-am zis *Asta e. în sfârşit.* Printre atribuţiile mele, a fost să scriu primul ghid de redactare valabil pentru întreaga companie, în care le spuneam oamenilor: „Apostroful se foloseşte aşa, nu aşa. Astea sunt regulile.” Am scris discursuri despre lupta împotriva cancerului care au fost rostite apoi de preşedinţi de companii şi de celebrităţi. L-am întâlnit pe preşedintele George W. Bush atunci când a primit medalia de onoare pentru eforturile întreprinse în promovarea cercetării. Am lucrat la campanii publicitare care au fost difuzate la radio şi televiziune şi au câştigat premii. (Premii!)

La trei zile după 11 septembrie 2001, şeful meu m-a rugat să-l însoţesc pe directorul nostru executiv până vizavi, la Centrul pentru Controlul şi Prevenţia Bolilor, unde trebuiau să conceapă un plan de comunicare pe timp de criză, în eventualitatea unui act de terorism biologic.

— Dar de ce eu? am întrebat. Eu nici măcar nu lucram la Centru – erau doar vecinii noştri.

— Au nevoie de cineva care să-nţeleagă ce spun ei şi să poată scrie foarte

repede, iar eu le-am spus că tu eşti persoana potrivită, a zis el.

Eu! Aveau nevoie de mine! Fiindcă îmi făceam bine meseria. în lume se întâmplase ceva absolut îngrozitor, toată lumea se simţea neputincioasă, însă eu puteam face un lucru mic prin care să fiu utilă. Am simţit că am reuşit, cel puţin pentru câteva zile.

Pe măsură ce războiul împotriva terorii s-a dezlănţuit, lumea a fost cuprinsă de o stare de nelinişte accentuată. Cu cât noi, fiinţele umane, trăiam mai mult, se pare, cu atât mai rău ne purtam unii cu ceilalţi. Ştirile de la miezul nopţii erau din ce în ce mai înfricoşătoare. Planeta suferea tot mai mult. în mod similar, eu mă simţeam din ce în ce mai fără scop la serviciu. Aveam destule satisfacţii de pe urma muncii mele, şi atunci de ce atunci când ajungeam seara acasă mă simţeam adeseori la fel de în derivă ca pe vremea când lucram la SuperBank? Aşteptam un sentiment de împlinire, voiam să simt pacea pe care ţi-o aduce treaba bine făcută, în zadar însă.

Ce mă gândisem că o să se întâmple? Că aveam să-mi fac meseria încă vreo câţiva ani şi apoi aveau să-mi spună: „Gata, nu mai există cancer, l-ai rezolvat.” Şi apoi să fac la fel, fiecare treabă până la capăt şi fiecare firmă din lume să se închidă fiindcă dusesem eu totul la bun sfârşit? Fă un pas în faţă şi acceptă premiul şi te vei transforma într-un curcubeu – universul şi-a terminat treaba!

Pentru prima dată în viaţă am început să înţeleg că nu puteam obţine premiul acela pe care mi-l doream deoarece un asemenea premiu nu exista. Nici la acest loc de muncă, nici la altul. Puteam să trag tare pentru triumf şi împlinire, care străluceau pe drum în faţa mea, mereu atât de aproape, însă nici o realizare nu ar fi fost acel 10 cu felicitări de care aveam nevoie pentru a simţi c-am făcut suficient. Tot ce puteam spera era să las o mică urmă în lumea asta aflată în derivă şi să mă bucur de ea cât dura – o clipă trecătoare.

Mi-am amintit ceea ce învăţasem despre entropie: *Continuăm să ne afundăm din ce în ce mai tare în haos.* Gândul acela îşi făcuse sălaş în sufletul meu şi nu se dădea dus. Şi *dacă e aşa ?* mă gândeam adeseori. *Şi dacă muncim doar pentru a ne abate atenţia de la faptul că lumea se destramă?* în cazul ăsta, nici măcar nu contează ce slujbă ai sau cât de bine o faci. De ce semnăm condica la sosire şi la plecare în fiecare zi? Ăsta să fie motivul pentru care unii ies la pensie anticipat de la propria firmă de contabilitate şi se angajează apoi ca instructori de pescuit?

Cu o lună înainte de a pleca să nasc primul copil, le-am spus superiorilor mei de la ACS că nu mă mai întorc. *la-ţi concediu de maternitate ca să fii plătită,* au zis ei. *Poate te răzgândeşti.* Am răspuns că nu, nu puteam lua bani de la o organizaţie non- profit pentru o slujbă la care nu intenţionam să revin. Voiam să petrec ceva

timp cu copilul, să înţeleg ce-nseamnă să fii părinte şi să mă gândesc la viitor. Ştiam că întotdeauna voi lucra într-un fel sau altul, însă aveam nevoie să mă gândesc cum anume. Aveam nevoie să mă gândesc la asta:

în tot acest timp îmi dorisem să muncesc atât de bine încât să mă simt *împlinită.* îmi dorisem să fac suficient de mult încât *să fiu* suficient de bună. Dacă însă aşa ceva era imposibil, atunci însăşi starea sufletească pe care mă străduisem atât de tare s-o evit – sentimentul de nesiguranţă şi neisprăvite – s-ar putea să fi fost de neevitat. Poate că aşa era viaţa şi toţi ceilalţi ştiuseră asta de la bun început, aşa cum toţi colegii mei ştiuseră ce-i acela un pescar de homari, iar eu alergasem ca un şoricel pe roată fără să mă prind că fugeam spre caşcavalul care nici măcar nu era acolo.

3. Personaj de bandă desenată – angajatul care lucrează într-un cubicul la o firmă mare şi are un şef inept (n. tr.).

Tipul ăsta

Hootie and the Blowfish au dat un concert în sala de sport a colegiului pe care-l urmam. (Salut, anii 1990!) A fost ultimul lor concert într-un campus înainte să devină celebri; în seara următoare erau invitaţi la David Letterman[4]. Când au început să cânte primele măsuri din melodia de succes *Hold My ¡land,* un tip ameţit de la prea mult alcool, care se afla lângă boxe, şi-a aruncat braţele în sus şi a început să ţipe: *HOLD MYHAND! HOLLLLD MYHAAAAAND!*

Cine-o fi nebunul ăla care-a băut prea mult? m-am întrebat.

Doamnelor şi domnilor, nebunul acela este acum tatăl copiilor mei.

(Rog să se consemneze că de regulă nu e nici beat şi nici nebun.)

Oricine l-ar vedea şi-ar dori să se căsătorească cu el. însă nu ar avea cum, fiindcă e deja soţul meu. Ştii cum zic oamenii că „ştii, pur şi simplu", iar tu-ţi dai ochii peste cap şi te prefaci că vomiţi, băgând un deget în gură. Ce să vezi, eu pur şi simplu am ştiut. Ne-am întâlnit oficial când eu eram în anul I şi el în anul II, cam la o săptămână după concertul Hootie. El a venit către grupul de prietene cu care stăteam, rezemate de un gard, cu ochii la un meci de fotbal, şi ne-a întrebat: „Şi, ce faceţi voi diseară?" Aveam de gând să mergem la ziua unui tip, într-o locuinţă aflată în afara campusului, aşa că eu am zis:

— Mergem la Dan.

— Mergeţi la dans? A început să danseze mişcând din braţe oarecum ca la *hula.* Apoi m-a luat de mână, mi-a ridicat-o deasupra capului şi m-a învârtit.

La una dintre primele noastre întâlniri, eu stăteam chircită pe canapea la el în apartament, şi mă uitam la un film. Aveam dureri îngrozitoare de la problemele lunare. Nu voiam să fac mare caz de asta – nu există ceva care să stingă focul dragostei mai repede decât discuţiile despre ciclul menstrual –, însă disconfortul meu atinsese cote maxime, nu mă mai puteam concentra. în cele din urmă, a trebuit să mărturisesc de ce nu mă simţeam în largul meu. „Probabil că ai nevoie doar de nişte Naproxen", a spus el. „Mă duc să-ţi aduc." A pus filmul pe pauză, mi-a acoperit picioarele cu o pătură şi s-a dus cu maşina până la farmacie. La întoarcere mi-am exprimat uimirea faţă de comportamentul lui, iar el mi-a explicat că are o soră geamănă alături de care a crescut. „Chestiile de fete", cum le numea, nu-l deranjau.

Mai târziu am auzit, fără să vreau, cum vorbea la telefon cu sora lui, pe care o sunase fără vreun motiv anume, numai ca să-i spună c-

o iubeşte şi să vadă ce mai face. La fel proceda şi cu părinţii lui. Replicile lui de la telefon erau „Da, sărut mâna” şi „Da, domnule” şi „Cum v-aş putea ajuta?”. Manierele lui de sudist îmi aminteau de bunicii mei şi adoram faptul că era aşa de dulce şi de iubitor într-un fel firesc.

Peste vreo doi ani m-a cerut de soţie, după ce am absolvit, când el avea douăzeci şi trei de ani, iar eu douăzeci şi unu. Dacă mi-ar spune nişte tineri de douăzeci şi trei şi douăzeci şi unu de ani că tocmai s-au logodit, le-aş zice că sunt nebuni şi prea tineri, dat fiind că cei de vârsta asta mi se pare că arată acum ca nişte copii. La vremea aceea însă, când eu aveam douăzeci şi unu de ani, nu vedeam nici un motiv pentru care să nu mă mărit cu el. Mi-am imaginat cum va arăta viaţa mea viitoare – atât cât îşi poate vedea viitorul o persoană aflată la vârsta de douăzeci şi unu de ani, adică în linii mari, imaginare – şi nu am văzut nici o împrejurare în care să nu-mi fi dorit să fiu căsătorită cu el. Mi-aş dori să nu mă fi căsătorit cu el pentru că peste cincizeci de ani ne vom fi plictisit unul de celălalt? Mi-aş dori să nu mă fi căsătorit cu el după ce vom avea copii şi faptul că am devenit părinţi ne va fi schimbat? Mi- aş dori să nu mă fi căsătorit cu el pentru că nu am putut face copii? Nu, nu, nu. Nu mi-aş fi dorit absolut deloc să nu mă fi căsătorit cu el. Eram sigură.

Şi, să fim serioşi, puteam să găsesc pe cineva mai bun decât el? Răspunsul e tot nu. Şi oricât de ridicolă ar fi fost încrederea cu care am răspuns celorlalte întrebări, aici chiar aveam dreptate. Mi-am găsit perechea devreme. Am fost norocoasă.

Căsătoria cu John nu a fost o încercare de a obţine nota 10 cu felicitări la capitolul relaţii. A fost în acelaşi timp şi cea mai bună treabă pe care-am făcut-o vreodată, şi lucrul care-a avut cel mai puţin de-a face cu întrebarea: „Ce anume ar trebui să fac?” Sună de parc-aş da sfaturi siropoase, ca şi cum aş spune că, dacă vrei să-ţi găseşti dragostea, trebuie nu să gândeşti, ci să laşi inima să aleagă. Nu e aşa. Vreau să zic că e în regulă să te laşi purtată pe aripile iubirii, dar şi că evoluţia unei relaţii nu e ceva ce poţi controla de la cap la coadă. îndrăgostirea nu are nici o legătură cu cântărirea avantajelor şi a dezavantajelor. Spre deosebire de alte evenimente majore din viaţă – angajări, schimbări de locuinţă –, nu e ceva la care pui cărămidă după cărămidă, de parc-ai aştepta să fii promovat în viaţa personală. Nu alegi un om şi zici OK, acum vom urma paşii aceştia şi ne vom îndrăgosti şi vom ajunge la acel nivel de înţelepciune care ne spune că vrem să fim împreună pentru totdeauna. Puţin îmi pasă ce scrie în cărţile şi articolele care-ţi dezvăluie secretul dragostei, nu aşa funcţionează lucrurile. Cel puţin nu în cazul nostru. Neam cunoscut. S-a întâmplat.

Faptul că dragostea apare în mod spontan acolo unde înainte nu era nimic este, în sine, cel mai incredibil lucru cu putinţă. E magie curată. E ca şi cum peria ta de păr s-ar transforma într-o bufniţă

cuvântătoare chiar în faţa ochilor tăi.

Uneori mai avem şi noi diferendele noastre, însă adeseori, certurile noastre nu sunt chiar certuri pe bune. De regulă se-ntâmplă cam aşa:

Eu, profund tulburată de o spaimă existenţială, dar nedorind să dau ochii cu ea şi să o discut, prefer să mă iau la harţă dintr-un motiv oarecare. Deseori profit de ocazie după ce John a scos cu blândeţe în evidenţă că fac ceva greşit. De exemplu: încălzesc nişte resturi de mâncare în tăviţa de spumă poliuretanică. Când dau să o pun în cuptorul cu microunde, John zice: „Hei, spuma aia se topeşte la căldură. Nu mai bine pui resturile pe o farfurie?”

Eu dau un răspuns sarcastic prin care susţin că e imposibil să mănşel. (Păi atunci de ce ţi-ar pune cei de la restaurant resturile într-o tăviţă care nu poate fi încălzită? Eu ştiu cum funcţionează un cuptor.)

John îşi argumentează punctul de vedere, crezând că e de ajutor (A, păi uită-te – spuma se topeşte.)

Eu mă dezlănţui asupra lui John şi-l acuz că mă face proastă. (Păi, da, sigur, spuma asta e defectă; şi poate poţi s-o răceşti tu dacă tot te bucuri cu atâta răutate.)

John zice că nu m-a făcut proastă şi se oferă să m-ajute să îndrept ceea ce nu merge bine din cauză c-am făcut eu ceva greşit. (Bine, atunci sting eu focul din cuptor.)

Eu plec trântind şi bufnind.

într-un sfert de oră vin şi-i spun ce mă tulbura de fapt. (Sunt tristă fiindcă vara e aproape pe sfârşite şi se tot schimbă anotimpurile şi copiii cresc şi nu mai e mult până o să plece de acasă şi o să-mi fie atât de dor de ei, c-o să mor.)

John ascultă. Eu vorbesc şi mai mult. Gesticulez abundent. El priveşte. Oftez zgomotos, şi el face la fel, ca să-mi ţină isonul.

Peste alte cincisprezece minute, buna dispoziţie mi-a revenit.

Dacă-mi fac bagajul şi, după ce înghesui în geantă hainele împăturite şi adaug şi pantofii, fardurile, un pulover să fie-acolo, poate se face frig, şi câteva ţinute de rezervă pe care le pun în ultima clipă, panicată; după ce îndes totul cât de tare pot şi încep să-mi pierd firea pentru că nu reuşesc să-nchid fermoarul genţii, mă urc pe ea şi-i car pumni, el o deschide cu calm, rearanjează câteva obiecte şi-i trage fermoarul.

Uneori spune exact ce-i trece prin cap. într-o vizită în Augusta, la cină, mama ţinea în mână o ustensilă mică şi drăguţă – un cuţit de peşte din argint, parcă. „Ce frumos e!", a zis John, făcând un compliment politicos. „Ei, o să fie al tău într-o bună zi", a spus mama. „După ce mori tu?" a replicat John. Când şi-a dat seama ce spusese, s-a înroşit instantaneu şi a dus mâna la gură. „Da, după ce mor eu", a răspuns ea, iar noi toţi am râs.

Odată am mers la grădiniţă să-i serbăm ziua de naştere fetiţei noastre, şi acolo obişnuiau să-i lase pe copii să se urce pe mese şi să danseze. Educatoarele au pus o melodie inofensivă, poate *Am o căsuţă mică.* Numai că, înainte să-nceapă melodia, ne-am uitat şi am văzut-o pe fiica noastră cu mâinile sus, dând din buric şi urlând: „Nu mai sunt o fată cuminte"-. Educatoarea a rămas cu gura căscată. Eu am rămas cu gura căscată. John s-a uitat de la educatoare la mine şi, fiindc-a înţeles cât eram de jenată, a spus: „De la mine ştie cântecul ăsta." (Nu-l ştia de la el, ci de la mine. Dansasem de multe ori în bucătărie pe melodia asta.)

El e genul de tată care, atunci când eu simt că-mi pierd minţile din cauza temelor – să mă întorc iarăşi la ortografia cuvintelor pe canapeaua verde? –, ia cartonaşele şi copilul de clasa a treia şi se duce pe terasă, unde exersează tabla înmulţirii până-i dă de cap. Poate supraveghea curăţenia din camere fără să-şi piardă răbdarea. Poate să- i înveţe să meargă pe bicicletă fără să le explice în detaliu cum se ia fiecare curbă.

El e omul pe care-l chemi atunci când găseşti un animal, viu sau mort, în locul nepotrivit, el mânuieşte cu calm plasa ori lopata. Eu fac lista de cumpărături cu fiecare lucru aşezat în ordinea în care se află pe rafturi de la stânga la dreapta cum mergi prin magazin, el e cel care merge şi face cumpărăturile. Eu arăt păianjenii de la fereastră, el ia o mătură cu coadă şi-i aruncă afară. Eu văd o plantă ofilită şi mă vait pe tema încălzirii globale, el porneşte furtunul şi o udă. Nu se agită, nu e scârbit, nu intră-n panică. Acolo unde eu văd lucruri în dezordine şi mă simt copleşită de numărul de chestii care trebuie rezolvate în lumea asta, el ia ciocanul

sau stiloul sau sacul de gunoi şi se-apucă de treabă. Dacă eu sunt o planetă care-a ieşit de pe orbită şi încerc să o regăsesc, ţopăind prin univers ca o popică, tipul ăsta e însuşi Soarele. Aşa funcţionăm noi doi.

El este omul cel mai important din viaţa mea. Mă rog, unul dintre cei trei cei mai importanţi oameni din viaţa mea, deşi el a fost primul. însă nu e jumătatea mea. Vieţile noastre avansează ca un tot unitar, dar şi separat. Nu suntem genul acela de cuplu care are o singură adresă de mail (Ceea ce mi se pare chiar ciudat. Scuze, JanşiGaryFleming@gmail.com). Eram fiecare o persoană unică înainte, suntem şi acum.

Căsătoria nu face pe nimeni mai real sau mai bun. Te face o persoană căsătorită şi atât. Poţi fi o persoană căsătorită minunată ori o persoană căsătorită îngrozitoare, tot aşa cum poţi fi o persoană necăsătorită minunată sau îngrozitoare. Poţi fi, de asemenea, o persoană căsătorită minunată care are câine sau una necăsătorită îngrozitoare care are câine, sau o persoană minunată sau îngrozitoare care nu are câine, sau o persoană minunată ori îngrozitoare care are sau nu copii.

în concluzie, căsătoria cu John nu m-a făcut un om bun sau o persoană de succes. M-a făcut, în schimb, foarte fericită.

Iar atunci când arunc o privire înapoi, la vremea când aveam între douăzeci şi treizeci de ani, o decadă în care m-am concentrat cu înverşunare de taur pe bifarea căsuţelor din lista de bun adult, observ ce binecuvântare a fost să am în viaţă câteva lucruri care nu ţineau de succes sau de eşec, mai cu seamă dragostea unei persoane despre care glumeam adeseori că este exact cea pe care aş fi creat-o pentru mine – cu condiţia să fi fost suficient de înţeleaptă încât să ştiu ce-mi trebuie cu adevărat – şi care era 100% creaţia altcuiva. Nu puteam să-mi acord puncte pentru că făcusem să apară iubirea asta în viaţa mea, ceea ce mi-a conferit un respir o, şi atunci, şi mulţi ani mai târziu.

4. Cea mai longevivă emisiune de divertisment tv nocturn din SUA, a cărei gazdă a fost David Letterman, din 1982 până în 2015 (n. tr.).

5. în original, *Girl on Fire,* melodie cântată de Alicia Keys (n. tr.).

Bun venit în clubul nostru

Cu ocazia aniversării de douăzeci şi cinci de ani, am suflat în lumânarea înfiptă într- o brioşă, pe blatul de bucătărie al căsuţei noastre celei noi, şi mi-am dorit un aparat de suflat frunzele. Astfel că la sfârşitul săptămânii următoare am mers la Ace Hardware şi am cumpărat unul – un model nici prea mic, nici prea mare, nici prea scump, nici prea ieftin, care avea un rezervor micuţ pentru benzină (ca să nu fiu nevoită să târăsc după mine un cablu electric) şi un motor mic (întrucât cele cu motor foarte puternic veneau echipate cu un rucsac pe care, dacă mi l-aş fi pus în spate, m-ar fi răsturnat). Mi-am etalat aparatul de suflat frunzele în curtea casei, o cutie de chibrituri din cărămidă înconjurată de un petic pătrat de iarbă şi de patru stejari fabuloşi din care, nouă luni pe an, curgeau pe jos frunze subţiri, maronii, care formau un strat gros şi alunecos care-ţi fugea de sub picioare când mergeai şi făcea roţile maşinii să patineze pe aleea scurtă şi abruptă. Speram că vecinii vor observa cum suflu frunzele: Ia uitaţi-vă, mă ocup şi eu de grădină, la fel ca voi.

Voiam să arăt că sunt şi eu membră în clubul lor, cartierul locuit de cupluri cu vreo zece ani mai în vârstă decât John şi cu mine, majoritatea cu copii care mergeau deja la şcoală. Trebuie să ne fi observat – tinerii aceia înduioşători de douăzeci şi ceva de ani – şi să se fi gândit: *începători.* Eu mă uitam la noi şi-mi ziceam: *Adulţi.* Toate ca toate, eram soţ şi soţie. Oamenii căsătoriţi au casa lor. Şi aparate de suflat frunzele! Aşa se fac lucrurile. Asta-nseamnă să fii stabil.

Am ştiut că eforturile noastre au dat roade, că ne-a fost recunoscut statutul de adulţi, când am primit în cutia poştală prima noastră invitaţie la club, să luăm cina cu vecinii din cartier:

SERATĂ LA CLUB
SÂMBĂTĂ, ORA 19
DISCOTECA INFERNO

Discoteca Infemo, aşa da! Terminasem colegiul cu cinci ani în urmă, încă mai ştiam şi noi cum să ne prezentăm la o petrecere tematică. De fapt, încă mai aveam în dulapul de haine costumele pentru petreceri tematice. Am scos la lumină rochia de poliester cu crăpătură spectaculoasă pe care o purtasem la o petrecere cu tema anii ’70 în ultimul an de colegiu. Lungă până la pământ, culoarea apei cu dungi portocalii şi verzi şi breteluţe foarte subţiri. *Fabuloasă.* John s-a îmbrăcat cu un costum mulat luat de la second-hand care conţinea inclusiv o pereche enormă de ochelari de soare şi o cămaşă

cu imprimeu *paisley* confecţionată din nu ştiu ce material artificial inflamabil — descheiată până la buric, evident.

Am plecat la petrecere pe jos, casa gazdei era după colţ.

— Ştim cum îl cheamă pe vreunul din oamenii ăştia? a întrebat John când eu sunam la uşă.

— O să ne adore, am zis.

ţinea mintea trează, fiindcă nimeni nu are nevoie de un câine cu mintea neascuţită.

Am intervievat câteva persoane care plimbă câini până s-o angajăm pe Angela, care a venit cu referinţe foarte bune şi o filozofie clară despre ce înseamnă să fii câine. Angela venea la noi de două ori pe zi, când John şi cu mine eram la serviciu, şi petrecea câte douăzeci de minute cu câinii. Aşa cum ne fusese înţelegerea, ne lăsa de fiecare dată câte o pagină scrisă pe carneţelul de lângă uşa din faţă, în care povestea despre activităţile câinilor. „Azi am urmării camionul de gunoi. Frances şi- a îmbunătăţit viteza la vânătoarea de veveriţe. Două batoane Milk Bones la ora 15. Lui Phoebe îi plac mai mult cele de culoare verde.”

Ce e minunat când ai o casă pe pământ, şi nu un apartament, este că poţi deschide uşa din spate ca să le dai drumul afară câinilor, ceea ce făceam zilnic la 5.45 dimineaţa, când se pornea alarma lui John, el pleca la duş şi eu puneam de cafea. Casa noastră aşa era, ca o maşinărie bine unsă.

Locuiam acolo de vreo două luni, poate, când ne-au sunat vecinii.

— Câinii voştri ne trezesc copiii, a spus ea.

— Câinii mei nu-i cunosc pe copiii voştri, am răspuns.

— Dormitoarele noastre sunt chiar în dreptul gardului vostru din spate, a zis ea. De câte ori latră câinii voştri ca să-i lăsaţi în casă, ne trezesc din somn.

Ce nepoliticos, mi-am zis. Nu ştiam nimic altceva despre vecinii ăştia în afara faptului că amândoi lucrau până târziu, iar fiica şi fiul lor păreau să aibă vreo... doi ani? poate trei? Nu mă pricepeam la vârstele copiilor. Nu erau bebeluşi, dar nici permis de conducere n-aveau. Deci ceva pe-acolo, ca vârstă. Şi se părea că părinţii lor nu prea ne înghiţeau.

— Oamenii ăia urăsc câinii, i-am spus lui John.

— Poate că nu urăsc câinii. Poate că doar le place să doarmă.

— Sunt tare răi.

Odată ce au aruncat mănuşa, gest care mi se părea complet iraţional, vecinii şi- au arătat şi mai clar dispreţul neadresându-mi niciodată vreun compliment pentru cât de frumos aranjam sacii cu frunze sau pentru florile de sezon pe care le plantam în ghivecele de lângă uşa principală a casei. Nu-mi venea să cred cât erau de neprietenoşi. Şi nu-mi venea să cred că ea mă tot suna.

— Atunci când reuşesc să adorm copiii, chiar am nevoie să rămână adormiţi, a zis ea calmă. Crezi că ai putea să scoţi câinii afară pe altă uşă?

Hai că asta era chiar nesimţire, mi-am zis. îmi spunea ea mie ce uşi să folosesc la mine acasă, când ştiam amândouă că pisica lor mare şi albă se tot fâţâia pe gardul dintre curţile noastre şi le întărâta pe Frances şi Phoebe, motiv pentru care mai mult ca sigur şi

lătrau.

— Poate dacă v-aţi ţine şi voi pisica în curte, n-ar mai lătra nici câinii mei atât de mult, i-am sugerat.

Era clasicul război pentru teritoriu. Pisici contra câini. Vecini contra vecini. Lunile au trecut, iar noi am ajuns într-o situaţie neplăcută, fără ieşire, în care ei ne tot rugau să facem cumva să nu mai latre câinii, iar noi (mă rog, eu) le tot spuneam să-şi ţină pisica în curtea lor, însă de schimbat nu se schimba nimic.

Ce am înţeles eu: şi noi, şi ei eram proprietari şi aveam animale de companie, dar una din familii – şi nu a noastră – se purta extraordinar de arogant cu cealaltă.

Nu m-am gândit cum m-aş simţi eu dacă mi s-ar trezi copiii din cauza lătratului câinilor altcuiva ori de câte ori îi duceam la culcare. Eu nu aveam copii. Nu înţelegeam. Nu pricepeam cât de diferită era viaţa vecinei mele faţă de viaţa mea, cât de multe alte lucruri avea ea de ţinut în echilibru, cât de preţioase şi de rare erau nopţile pe care le putea dormi fără întrerupere.

Atunci când sunt aspră cu mine, îmi spun că m-am purtat ca o nesimţită. Atunci când sunt mai îngăduitoare, îmi reamintesc că nimeni nu poate să aprecieze întru totul o etapă a vieţii sau o experienţă prin care n-a trecut. Chiar dacă îţi explică cineva ce a simţit şi chiar dacă înţelegi sensul cuvintelor – toate sunt verbe şi substantive cunoscute; ştii ce-i acela un „bebeluş”, ştii ce-nseamnă „a dormi” –, tu nu *înţelegi.* Dai dovadă de empatie şi de înţelepciune, însă şi empatia şi înţelepciunea au limitele lor. Iată de ce multe discuţii în contradictoriu se reduc la „Dar fireşte că înţeleg ce vrei să zici”, deşi tu nu înţelegi deloc ce vrea să zică persoana cealaltă, fiindcă n-ai cum. Eu-cea-de-azi încerc să fiu mai îngăduitoare cu mine-cea-de-atunci.

Ce ştiam eu era că nici pisica, nici câinii nu erau deloc pricepuţi să ţină şobolanii la distanţă. Şobolanii de pădure din nordul Georgiei sunt de mărimea unui câine din rasa terrier şi sunt specialişti în căţăratul în copaci, de unde se aruncă pe casa ta, rod o gaură în acoperiş, îţi intră în pod, apoi sparg tavanul de la dulapul încastrat şi-şi nasc puii în buzunarele pal toanelor tale.

Aveam o problemă şi cu mucegaiul, pe care n-am observat-o decât atunci când acesta deja avansase pe tăcute pornind de la spaţiul dintre fundaţie şi parter, traversase podelele de lemn, trecuse prin covorul de lână din camera de zi şi ajunsese până la o laterală a canapelei. înclin să cred că şobolanilor le place mucegaiul, dat fiind că şi ei, şi mucegaiul trăiau fericiţi la noi în casă, fără ca noi să ştim, de ceva vreme. Coincidenţă: serviciile de exterminare necesare au costat mult şi pentru unul, şi pentru ceilalţi.

într-o după-amiază ploioasă de sâmbătă citeam nota de plată de la firma de eliminare a mucegaiului şi mă întrebam dacă merită să fii

proprietar de casă, când a sunat soţul vecinei.

— Ne-aţi văzut pisica? m-a întrebat. Lipseşte de ieri.

— Aoleu, am zis. Nu-mi plăcea motanul căţărător care întărâta câinii, dar nici nu voiam să păţească ceva rău. îmi plăcuseră mereu animalele şi gândul că motanul se confruntase cu ceva periculos m-a făcut să fiu ceva mai blândă cu vecinii, pentru o clipă.

— Pot să vin să verific la voi între fundaţie şi parter? m-a întrebat el.

— O, dar n-are cum să fie acolo, i-am explicat. E închis etanş. Cine vrea să intre e nevoit să desfacă uşa cu o şurubelniţă.

— Pot s-arunc o privire?

Fir-ar să fie, vecinii erau de părere că le-am îngropat pisica de vie. M-am enervat din nou.

— Bine, am zis.

John a ieşit afară pe ploaie, cu tot cu unelte, iar vecinul i-a ţinut umbrela deasupra tufelor care ascundeau uşiţa de jumătate de metru pătrat care ducea către măruntaiele tenebroase ale casei noastre, tunelul umed şi neplăcut prin care şerpuiau ţevile de sub podelele noastre.

în clipa-n care a deşurubat uşa, pisica mare, albă, fantomatică, a ţâşnit afară.

John a făcut un pas în spate, a alunecat pe frunzele de stejar şi s-a prăbuşit pe un sac plin de frunze care a explodat ca o bombă, împrăştiind frunzele în aer.

N-am înţeles niciodată cum a intrat pisica acolo, cu toate că bănuiam că a urmărit un şobolan atunci când, cu o zi în urmă, tipul de la firma de eliminare a mucegaiului a ţinut deschisă uşa de la spaţiul dintre fundaţie şi parter.

în cele din urmă am înţeles şi noi de ce câinii care latră îi deranjează atât de tare pe părinţii de copii mici. Am privit înapoi, după nişte ani, şi am văzut prăpastia dintre unde eram noi şi unde erau vecinii noştri şi cât de puţine ştiam. Nu le-am cerut scuze niciodată, însă în anii care au urmat naşterii copiilor noştri, i-am vorbit vecinei pe tonul plin de remuşcări al acelei persoane căreia îi este ruşine să recunoască, dar ştie, fără nici un dubiu, că s-a înşelat.

Fereastra

„Oare să fac copii?”

De-a lungul ultimilor ani am fost invitată, de mai multe ori, să iau prânzul cu prietene mai tinere care, în cele din urmă, după ce dau deoparte castronul cu chipsuri şi guacamole, îşi fac curaj să pună această întrebare. îmi amintesc că şi eu am pus-o – poate cu alte cuvinte – unei prietene cu nişte ani în urmă. Aveam douăzeci şi cinci de ani, ea avea treizeci şi doi şi tocmai anunţase că e însărcinată. „De ce?” am întrebat (şi acesta e considerat, ca să ştii şi tu, un mod bizar de a răspunde la anunţul unei sarcini). Ce voiam să zic era: „De unde ai ştiut că e momentul potrivit?” şi „Ce te-a făcut să ştii sigur că vrei să faci copii?” şi „Ai ştiut din totdeauna că se va întâmpla?”. Voiam să-mi spună ceva despre propriul viitor.

Acum sunt o femeie de patruzeci şi ceva de ani şi am copii, aşa că s-ar putea crede că am ceva cunoştinţe şi un punct de vedere pe tema asta. Ştiu însă doar ce ţine de experienţa mea, iar dacă există vreo întrebare care nu are un răspuns universal valabil, aceasta este aceea. Nimeni nu este cu adevărat în măsură să dea un răspuns, ceea ce nu împiedică pe nimeni să pună întrebarea.

Iată ce spun eu de obicei: „Fă copii! O să fii o mamă minunată! Eu îmi iubesc atât de mult copiii, încât cred c-o să explodez!”

Iar dacă pe faţa celei cu care vorbesc apare o expresie îngrozită, îi spun: „Nu face copii! E în regulă. Vei avea o viaţă nemaipomenită. Gândeşte-te la tot ce vei putea face cu timpul şi resursele tale!”

Dacă totuşi trec peste răspunsurile astea şi-mi susţin în continuare privirea, trăgând de timp, le spun: „Bine, vrei să ştii adevărul? Faptul de a avea copii m-a făcut să-mi doresc o maşină a timpului.”

Explicaţia pe care o dau e următoarea:

Ştiam că-mi doresc copii şi ştiam că îmi doresc să fiu mamă de tânără – parţial pentru că părinţii mei m-au avut pe la douăzeci de ani şi acesta părea un model demn de urmat, şi parţial fiindcă eu mă ghidez după mottoul „Mai întâi munca şi apoi distracţia”. A avea copii părea o misiune importantă şi era cazul să mă apuc de treabă. Din fericire, ne-am căsătorit de tineri, aşa că am putut să ne bucurăm de nişte ani împreună, fără copii, înainte de a întemeia o familie. Mai târziu, când am decis că e momentul potrivit, nu am rămas imediat însărcinată... nici după un an... nici după doi..., astfel că am ajuns să apelăm la tratamente de fertilitate. Eram dispuşi să investim o grămadă de timp şi bani în acest efort: Mama Natură ne vrăjise şi ne doream foarte mult un copil. Fiecare fibră din mine tânjea să producă o fiinţă micuţă care să fie jumătate eu, jumătate

John.

Fiul nostru s-a născut sănătos şi frumos, cu vreo zece zile înainte de termen, scos rapid la lumina zilei printr-o cezariană de urgenţă ca urmare a faptului că dorea să vină pe lume cu picioarele înainte. La spital, cu ochii cruciş de la Percocet-, l-am ţinut în braţe şi i-am privit feţişoara care se iţea dintr-o păturică. Am încercat să mă concentrez la sprâncenele lui incredibil de simetrice care aveau, fiecare, câte douăsprezece fire mititele. Atunci când a deschis gura să plângă, au început să-mi curgă lacrimi din colţul ochilor.

— Ce s-a întâmplat? m-a întrebat John.

— Plânge, am zis eu, fără să-mi dau seama că făceam exact acelaşi lucru. Voiam să-i alin suferinţa fiului meu, să-i potolesc neliniştea, să-i ostoiesc foamea, să-i dau ce-i trebuie, numai să-mi dau seama ce anume avea el nevoie. Voiam să fac tot posibilul să-i fie bine.

Ştiam ce marcă de scaun de maşină să cumpăr, cum să-i spăl păturicile cu săpun fără colorant şi cum să-i pregătesc baia, astfel încât apa să aibă exact temperatura corpului lui. Erau însă multe altele pe care nu le ştiam. Nu mai simţisem niciodată atâta disperare fiindcă nu ştiam.

De pildă nu ştiam, atunci când am renunţat la slujba mea cu normă întreagă, dacă luasem decizia corectă. Speram că dacă stau acasă cu copilul voi face o mişcare de nota zece cu felicitări. (Multe dintre cărţile de parenting spuneau că era, dar apoi am citit un articol despre părinţii-elicopter. Oare eram deja unul?) Cu toate că acele prime luni au fost aşa cum mi-a spus lumea că vor fi – uimitoare, epuizante, incredibile –, mă simţeam şi un pic zdruncinată din cauză că apăsasem prea brusc frâna productivităţii. La finalul fiecărei zile, când tot ce aveam de arătat erau patru body-uri murdare de pipi, şase scutece şi trei ore şi jumătate de somn, oare ce spuneau cifrele acelea despre mine? îmi făceam bine treaba? Aveam obiceiul de a aşeza rufele lui bebe în teancuri perfecte pe masa unde luam micul dejun şi de a le lăsa acolo, ca pe nişte grafice tridimensionale din bumbac, până venea John acasă, ca să aibă dovada măsurabilă c-am făcut ceva. îmi amintesc că într-o dimineaţă m- am dus la biroul meu din bucătărie şi mi-am scos calendarul cu spirală de la serviciu, pe care-l abandonasem sub un teanc de scrisori nedesfăcute. Am găsit o pagină albă şi am mâzgălit pe ea FĂ-ŢI UN DUŞ cu litere tremurate. Apoi mi-am făcut un duş, mi-am pus o pereche de colanţi şi un tricou, am venit înapoi la bucătărie cu părul şiroind şi am tăiat ce scrisesem cu un X.

Mi-a fost ruşine să descopăr că îmi doream să primesc înapoi măcar o oră din viaţa mea de odinioară. Nu voiam să renunţ la copil, nu, nici măcar pentru o secundă, voiam doar să apăs pe butonul „pauză”, eu şi bebe să rămânem încremeniţi într-o îmbrăţişare şi, cât stătea timpul în loc, să-mi părăsesc corpul prezent, să intru- n corpul

din trecut şi să revizitez viaţa în care dormeam bine şi aveam haine curate, luam masa în oraş şi purtam conversaţii cu adulţi. „O maşină a timpului”, mi-am zis. „Asta-i tot ce-mi trebuie.”

în acele prime câteva zile, nu am ştiut că odată ce ai copii simţi altfel decât înainte trecerea timpului. Toată lumea spune asta, şi e adevărat: zilele, atunci când ai copii mici, parcă au patru sute de ore, doar că anii par să treacă într-o clipă. Habar nu aveam c-o să devin unul dintre acei părinţi care postează poze însoţite de texte- clişeu precum: „Şi uite-aşa... au împlinit zece ani!” sau „Parcă ieri era o mogâldeaţă...” Da, ştiu. Dar *chiar ieri* băieţelul meu a fost atât de încântat de un borcan cu piure de spanac, încât mi l-a luat din mână şi l-a azvârlit peste tava de la scaunul de bebe direct pe podeaua bucătăriei. Am născut-o pe fiică-mea *săptămâna trecută,* nu încape îndoială. Cum e posibil, aşadar, ca ei să-mi arunce privirile acelea de copii mari chiar în clipa de faţă?

(Dacă citeşti cartea asta în viitor, atunci când există maşina timpului şi copiii mei au părăsit de mult cuibul şi s-au mutat la ei acasă, întoarce-te şi întreabă-mă: am supravieţuit plecării lor, sau am făcut infarct?)

Nu aş fi putut nici prezice, nici înţelege în ce măsură startul în viaţă al unui bebeluş poate afecta percepţia unui adult asupra propriei sale copilării. Dintr-odată concursurile de ortografie, petrecerile aniversare şi certurile din copilărie mi s-au părut mai îndepărtate în timp decât îmi păreau odinioară. Era ca şi cum aş fi rotit un disc, apoi *clic,* a apărut o nouă fiinţă umană pe axa timpului, iar eu am fost împinsă înainte pe scala oamenilor bătrâni. în acelaşi timp însă, simţeam că şi contrariul era la fel de adevărat. Atunci când copilul tău are patru ani, îţi aminteşti chestii de când tu aveai patru ani pe care le uitaseşi între timp. Mama a scos de la păstrare, pentru fiul meu, jucării cu care mă jucasem eu, iar când le-am văzut în faţa ochilor pe covor, m-a luat ameţeala. Dacă răţuşca aceea cu vopseaua cojită pe spate acolo unde am lovit-o eu de un perete odinioară încă mai există aici, în faţa mea, a celei de- acum, atunci cu siguranţă şi eu cea-mică exist şi stau chiar aici, invizibilă, împreună cu noi. De parcă a pus cineva un semn pe axa timpului, a tras de inelul cu sfoară şi a proiectat un minut de acum zeci de ani până în prezent.

în asemenea momente am senzaţia că eu *chiar am* o maşină a timpului care mă aruncă la întâmplare înainte şi înapoi, astfel încât sunt prezentă în fiecare etapă a vieţii pe care am trăit-o. în mintea mea eu sunt fiecare persoană care-am fost vreodată. Am şase ani şi sunt încoronată regină la concursul de ortografie. Sunt adolescentă şi visez la un apartament în Paris, nemulţumită că nu mi-au crescut încă sânii. Sunt nou angajată şi speriată, abia am terminat facultatea şi am trei costume care se pot combina între ele, plus o servietă

căreia nici nu am apucat să-i scot eticheta. Abia am născut, sunt proaspăt operată, mă simt ca o piftie, am ajuns acasă cu nou-născutul şi sunt beată de iubire.

Faptul că sunt conştientă de toate aceste versiuni ale mele mă face să simt atât prezenţa, cât şi absenţa tuturor persoanelor care nu am fost încă. Sunt fata care a rămas necăsătorită şi locuieşte la New York şi se opreşte la taverna de pe stradă în fiecare seară, când vine de la serviciu, ca să ia de mâncare doar atât cât îi trebuie pentru cină. Sunt veterinar. Sunt pustnică. Sunt a treia fată din grupul de prietene format din Tina Fey şi Amy Poehler şi scriem scenarii la mine, pe veranda închisă. Lumea zice că prieteniile în trei nu funcţionează, numai că noi le dovedim că se înşală.

Aceste euri potenţiale există la fel de sigur cum există şi fostele mele euri, şi la fel de concret cum există eul meu de-acum, real, din prezent. Ele se-ntâmplă să trăiască dincolo de linia invizibilă — graniţa dintre trecut şi prezent sau frontiera dintre real şi imaginar dar sunt *acolo.*

Un sfat pe care-l dau prietenelor mele mai tinere, când sunt însărcinate şi copleşite de emoţii şi îmi mărturisesc că le e frică, este să nu-şi facă griji – viaţa se întâmplă în etape. Eşti părintele unui bebeluş, apoi al unui *toddler,* apoi al unui copil, şi tot aşa. Nu trebuie să ştii totul despre fiecare etapă încă din clipa-n care ai născut. Ce nu le spun este că treaba asta cu etapele este şi foarte enervantă. Fiecare etapă te stoarce de resurse şi apoi e *gata.* O maşină a timpului ne-ar îngădui să părăsim o etapă şi să vizităm o alta, să ne trăim toate vieţile, să fim toate alter egourile în acelaşi timp. Un pic din asta, un pic din cealaltă. Eu nu suport partea cu „sau” a vieţii; o prefer pe cea cu „şi”. Vreau să-mi petrec o zi cu fiica mea de treisprezece ani, apoi o zi cu ea bebeluş, şi după aceea o zi în care să am eu din nou treisprezece ani. Vreau să mai fiu o dată preşcolar şi vreau să fiu şi la pensie, ambele pentru scurte perioade de timp, în clipa de faţă.

Nu spun că acesta e lucrul pe care i l-aş cere duhului din lampă dacă s-ar oferi să-mi îndeplinească o dorinţă.

Faptul că am copii m-a făcut şi să-mi văd părinţii într-o nouă lumină. Dacă eu am avansat brusc pe linia vieţii, tot asta au păţit şi ei. Nu demult, mă uitam la fotografiile de acum cinci ani pe care mi le arăta Facebook în categoria „amintirile tale din această zi” şi mă gândeam: „Parc-a fost ieri!” Apoi mi-am zis: încă de patru ori cinci ani şi voi avea şaizeci şi ceva de ani. Copiii mei vor avea treizeci şi ceva. (Cum *naiba* se poate aşa ceva?) Părinţii mei s-ar putea să nu mai fie. Ca o maşină scăpată de sub control, fără frână de mână sau de picior, timpul accelerează, iar noi nu-l putem controla. Am simţit cum mă cuprinde panica în timp ce ţineam telefonul în mână şi priveam acea fotografie: te rog, *încetineşte, încetineşte, încetineşte.*

Mă uit la prietenii mei care-şi îngrijesc părinţii în vârstă şi

inversarea rolurilor îmi taie respiraţia. Mamele şi taţii s-au transformat în bătrâni care se pare că au ajuns din nou copilaşi. Odată nişte adulţi capabili, acum nu mai înţeleg cum funcţionează lucrurile; refuză să-şi ia medicamentele; au nevoie de ajutor.

Asta mă face să-mi doresc să sar în maşina timpului şi să-mi revizitez părinţii mai tineri. Vreau să mă întorc în timp, când aveam şaisprezece ani, ca să le pot spune că, deşi ei nu mă lăsau în oraş după ora unsprezece şi la vremea aceea le-am spus că sunt foarte răi şi nu-i lasă pe alţii să se distreze, acum înţeleg şi-mi pare rău, iar ei aveau dreptate. Nu mai eram bună de nimic după ora aia şi ar fi trebuit să vin acasă oricum.

îmi doresc să mă-ntorc chiar şi înainte de data naşterii mele, s-o văd pe mama mea la facultate, când i se spunea „Mary cea trăsnită". în copilărie am descoperit că vechea ei poreclă nu se potrivea deloc cu tipa organizată care mă punea să fac ore de pian vinerea după-amiază, cu toate că, după ce-am terminat facultatea şi-am scos capul în lume, a devenit mult mai blândă. Mi-a tricotat căciuliţe mici, rotunde şi pufoase pentru fiecare bebeluş, astfel încât căpşoarele lor mici, rotunde şi pufoase să nu sufere de frig. Ea este încă prima persoană pe care-o sun atunci când nu ştiu dacă e de prost gust să cumpăr o coroniţă de Crăciun artificială sau dacă e în regulă să port jachetă de piele întoarsă în luna aprilie. îmi doresc să mă-ntorc înapoi în timp şi să-i spun că ea va fi toate acestea în viitor.

îmi doresc să mă-ntorc şi să petrec mai mult timp cu tatăl meu – nu i-am mai spus „tati" de zeci de ani, cu toate că el încă-mi spune MaryLaLa. îmi doresc să ascult când dă mai tare radioul la cântecele lui Little Richard ca s-o facă pe mama să danseze. îmi doresc să mai fac din nou căsuţe miniaturale din ghinde şi ciuperci în sera din spatele casei noastre din Memphis, unde găseam chiştoacele de la ţigările pe care le fuma pe ascuns şi le-ngropam în pământ cu lopăţica mea de grădină, ca să nu fie prins. îmi doresc să fiu în bucătăria din Atlanta în acea Zi a Recunoştinţei când el a încercat să dea o mână de ajutor spălând o tavă plină cu zeamă de la friptura de curcan, lăsată pe blat, iar când mama l-a văzut cum stoarce detergent de spălat vasele Joy[7] peste toate acele resturi rumenite pline de grăsime, a urlat: „DISTRUGI SOSUL CU BUCURIE", iar frate-meu şi cu mine am râs până am rămas fără aer.

Ştiu că într-o bună zi îmi voi privi fiul – care acum cinci minute era bebeluşul meu, da, chiar aşa — cum mă va purta în braţe pe scări, cum mă va duce la medic, cum mă va ajuta când o să împrăştii ceva pe jos sau când n-o să nimeresc mânecile de la pulover. Va deveni bărbat înainte să clipesc. Simt că asta mă aşteaptă în viitor pe axa timpului şi *trebuie* să mă urc în maşina timpului pentru a mă întoarce. *Te rog,* îi spun universului. *Pot accepta toate astea dacă mă laşi să mă-ntorc din când în când.* Mai lasă-mă să-i dau să bea apă o dată din cănită de bebe. Lasă-mă să-i pieptăn pufuleţul de păr încâlcit. Dă-mi voie să-i ţin torsul zvârcolind între genunchi ca să-i pot încheia salopeta pe umăr înainte să scape ţâşnind. De-aş putea să tot merg aşa, înainte şi înapoi! De

n-ar fi totul sau nimic!

Mai demult îmi doream un aparat de fotografiat şmecher, cu obiectiv cu zoom puternic. Mergeam la serbările copiilor şi încercam să fac poze decente din sală, cu telefonul, dar nu ieşeau decât nişte cadre granulate, pline de siluete mici, indescifrabile. Noroc că se găsea de fiecare dată măcar un părinte în fiecare clasă care avea un aparat foto adevărat şi făcea poze perfecte, clare, demne de publicat în reviste, în care se vedeau până şi nările şi genele nepixelizate ale celor care cântau la xilofon pe rândul cel mai din spate. De fiecare dată când părinţii cu aparate performante trimiteau pe e-mail fotografiile făcute de ei, le salvam pe computerul meu şi nu mai puteam să-mi iau ochii de la ele. La început mi-am zis că da, vreau să am astfel de fotografii cu fiecare clipă a copilăriei. Cu cât mă uitam mai mult însă la acele fotografii impecabile, cu atât mă simţeam mai deznădăjduită. Asemenea mementouri vizuale precise ale felului cum arătau copiii mei într-o clipă care trecuse iremediabil îmi umpleau inima de bucurie, şi apoi o făceau bucăţi. Fotografia era mărturie că secunda aceea scurtă trecuse. Pe cât era de clară focalizarea pe părul lor, cu lumina care strălucea pe fiecare şuviţă, pe atât de ascuţită era durerea că nu-mi puteam întinde mâna ca să ating cu degetele părul acela mătăsos.

Ar fi mai bine să nu ni se reamintească atât de multe – sau să ni se reamintească în termeni ceva mai neclari. Nu mi-am cumpărat niciodată aparatul acela de fotografiat performant.

în cartea *Anul gândirii magice^,* Joan Didion a scris: „Atunci când ne jelim pierderile, ne jelim, la bine şi la greu, pe noi înşine. Aşa cum eram. Aşa cum nu mai suntem. Aşa cum într-o zi n-o să mai fim deloc.” Orice suferinţă din lume la asta se reduce, crede ea. Eu aş zice şi că orice bucurie. Fiindcă orice bucurie piere. Şi orice viaţă piere. Şi poate că de asta sufăr eu pe măsură ce copiii mei cresc: ştiu că ei şi cu mine nu vom mai fi aici deloc într-o bună zi. Nimeni nu scapă viu.

Dacă persoana care a citit rândurile de mai sus c încă alături de mine şi mă priveşte de parc-aş fi vocea Judecăţii de Apoi, îi spun: Bleah. Sunt deprimantă. Scuze.

îi spun: E totuşi atât de multă lumină de partea cealaltă a întunericului!

Cum se potriveşte funduleţul unui nou-născut în palma ta? Perfect. Cum miroase pielea curată de pe gâtul unui copilaş? Minunat. Şi pesemne că nu există distracţie mai mare decât să duci un copil la grădina zoologică şi să-l priveşti cum se uită la o zebră pentru prima oară. O zebră!

Venirea pe lume a unui copil este tot ce poate fi mai apropiat de magie pentru noi, adulţii. Mai întâi persoana nu există; şi apoi există. Eşti martor la deschiderea unei ferestre care desparte locul în care te afli de orice altă dimensiune o fi existând. De unde provine acest nou suflet? Cine altcineva mai e acolo? E absolut uimitor că fereastra aceea a fost, probabil, mereu acolo, însă tu abia acum ai observat-o.

Magia aceasta nu e ceva care durează, desigur. Bebeluşii se transformă în oameni care merg, vorbesc şi mănâncă brânzeturi la grătar, iar tu te gândeşti numai uneori – în loc să te gândeşti tot timpul – la faptul că ei într-o zi nu erau aici şi apoi au apărut şi într-o altă zi nu vor mai fi deloc. Uneori nu te gândeşti câtuşi de puţin la maşina timpului.

---

6. Analgezic opioid (n. tr.).

7. Bucurie, veselie (în engl., în orig.) (n. tr.).
8. Editura Pandora M, Bucureşti, 2017, trad. rom. de Virginia Costeschi (n. tr.).

Eu definitivă

Fiica mea trebuie să fi avut vreo doi ani şi jumătate când, într-o zi, a făcut ceva care l-a enervat pe fratele ei. Nu mai ţin minte ce anume — probabil a comis crima abominabilă de a fi răsturnat un turn făcut din cuburi însă văd şi acum cum i s-au aprins lui obrăjorii şi cum şi-a strâns pumnişorii pe când se chinuia să-şi exprime furia ce-l cuprinsese brusc.

— Tu! s-a stropşit el. Tu... eşti *provizorie.* Asta era cea mai gravă insultă pe care a putut-o găsi pe loc, iar pentru el, una foarte matură, din moment ce folosea un cuvânt nou învăţat. (Discutaserăm recent despre diferenţa dintre un tatuaj provizoriu şi unul definitiv. Cel definitiv îţi rămâne, cel provizoriu, nu.)

Revoltată, ea s-a ridicat şi a ţipat la el:

— Ba NU. *Eu definitivă!*

înţeapă.

împinge.

De fiecare dată când îmi înfigeam un ac în burtă ca să-mi inoculez tratamentul pentru fertilitate, aveam senzaţia că lichidul ar trebui să scoată un sunet. Pielea ar fi trebuit să se deschidă cu un *pocnet,* lichidul ar fi trebuit să *fâsâie* în interiorul cilindrului şi să *şuiere* prin ac atunci când îmi pătrundea în carne. Mi-am imaginat scena cu injecţia de adrenalină din *Pulp Fiction,* în care Urna Thurman ar juca rolul sistemului meu reproducător. Preţul fizic, financiar şi emoţional al acestui proces merita un pic de dramă palpabilă. Ca multe alte lucruri, şi această acţiune zilnică avea loc în tăcere, fără o coloană sonoră pe măsura importanţei, cu toate că lipsa zgomotului nu însemna că nu se întâmplă nimic.

Nici un medic nu a putut spune vreodată de ce nu aveam ovulaţie regulată. (Aşa că mi-am pus singură un diagnostic: aveam ceea ce se cheamă „ouă umplute"). În încercarea de a concepe cel de-al doilea copil, John şi cu mine am luat toate măsurile necesare pentru a convinge ovarele mele leneşe şi uterul necooperant să se comporte aşa cum ar trebui. în fiecare lună, pe măsură ce ne ziceam „Fie, înc-o încercare", mergeam din ce în ce mai departe: doze mai mari, mai multe injecţii.

De data asta totuşi organismul meu nu a mai reacţionat la fel de bine ca prima dată la dozele uriaşe de hormoni şi, în cele din urmă, am dezvoltat un caz ciudat de sindrom de suprastimulare ovariană. Afecţiunea în sine nu e anormală în cazul femeilor care au făcut tratamente de fertilitate; gravitatea cu care am resimţit-o eu însă apare la l-2% dintre cazuri.

Iată o explicaţie mai puţin tehnică: în vreme ce corpul meu era

bombardat de hormoni, am reuşit să rămân gravidă. Pe urmă, combinaţia de medicamente şi hormoni naturali de sarcină a ajuns la un nivel care mi-a zăpăcit creierul în asemenea măsură, încât a început să scoată toată apa din sânge şi să mi-o verse în cavitatea abdominală. într-un singur weekend, burta mi s-a transformat într-un balon: de la o burtică de gravidă abia vizibilă a ajuns cât o minge de plajă. Ştiu că am trecut de la a mă simţi absolut în regulă la senzaţia că sunt imensă şi nu mai pot respira, de vineri până sâmbătă; ceea ce nu ştiam era că sângele meu, care se îngroşase din lipsă de apă, nu mai curgea aşa cum ar fi trebuit.

Dacă sângele nu mai poate circula către organe, acestea nu mai funcţionează. Deşi habar n-aveam că eram în pericol să-mi cedeze mai multe organe, în weekend am dat totuşi câteva telefoane la numărul de asistenţă medicală, ocazie cu care am insistat că simt că „ceva nu-i în regulă". (Se pare că buna creştere m-a împiedicat să spun că mă simţeam „de-a dreptul oribil"). Asistentele mi-au spus să stau cu picioarele ridicate şi să merg la cabinet la începutul săptămânii.

Luni la prima oră am intrat clătinându-mă în clinică. Când m-am aşezat şi mi-am desfăcut halatul de unică folosinţă, medicul mi-a privit burta şi am văzut cum se schimbă la faţă timp de o secundă, apoi îşi recompune expresia şi mă priveşte din nou în ochi.

— Bun, acum o să mergem vizavi, a zis ea.

La început mi-am zis: *La Burger King* ?, fiindcă se afla chiar vizavi, dar apoi mi- am dat seama că voia să zică la spital.

Am ajuns acolo, unde mi-au pus o perfuzie în braţ pentru a-mi înlocui lichidul pierdut; mi-au făcut o gaură sub coaste şi prin ea mi-au introdus un furtun de drenaj. O pungă ataşată la acel furtun se umplea, picătură cu picătură, cu litri – LITRI — de lichid care arăta asemenea celui care iese din ţevile vechi şi ruginite de la baie.

Am rămas în spital încă două zile şi două nopţi în care n-am dormit deloc şi am fost vizitată de o serie de medici şi asistente care mi-au verificat constant semnele vitale. Apoi mi-au dat drumul acasă, împreună cu un set de ace, câteva fiole de anticoagulante şi un robinet proaspăt instalat pe lateral, de parcă eram un butoiaş uman. în haosul din spital nu am plâns. Nu am spus niciodată că mi-e frică. De fapt, o parte din mine era intrigată. Atunci când creşti într-o familie de medici, dezvolţi o fascinaţie confortabilă pentru detaliile medicale. în timpul unei conversaţii obişnuite, la cină, când eram mică, tata se poate să fi povestit căror pacienţi din ziua respectivă le cursese puroi de la locul operaţiei. Nu mi-e silă să văd sânge, nu mi-e frică de monitoarele care bipăie şi nici de oamenii care poartă stetoscoapele ca pe cravate. Mă simt ca acasă printre cei care poartă halate albe.

Iată de ce, parţial, eram capabilă să mă concentrez în principal pe detaliile logistice. Era cineva acasă care să aibă grijă de copilul nostru de doi ani? Aveam voie să înlocuiesc cămaşa de noapte de spital cu una obişnuită? Ce era chestia aia pe care mi-o introduceau prin perfuzie?

Cam la o săptămână după ce am revenit acasă, vorbeam la telefon cu fratele meu, medic şi el, când am avut revelaţia faptului că fusesem într-o situaţie extrem de gravă (şi poate încă eram). Stăteam pe podea, cu spatele rezemat de canapea şi punga de drenaj pe jumătate plină legănându-mi-se pe şold, ca la beţivi. Fiul meu se căţărase pe pernele din spatele meu, pe care împingea o mică locomotivă Thomas. Ţineam receptorul între ureche şi umăr ca să am mâinile libere să-mi dau cu tamponul îmbibat în alcool pe coapsă, să trag în seringă doza de anticoagulant şi să- mi autoadministrez una din cele două injecţii zilnice cu heparină pe care jurasem în faţa doctorilor c-o să fiu în stare să mi le fac singură, numai să-mi dea voie să plec acasă.

— Să ştii că mama şi tata s-au speriat foarte tare, mi-a zis fratele meu.

— Mamei şi tatei le place să se sperie foarte tare. E pasiunea lor, am răspuns, înfigând acul şi apăsând pe piston.

A făcut o pauză.

— Nu, ce vreau să zic e că... au crezut c-o să mori, mi-a spus, de parcă-i explica unui copil despre ce-i vorba într-o carte de poveşti ambiguă.

Discutaseră dacă era cazul să se ofere să-l ajute pe John să-l crească pe fiul nostru în eventualitatea că eu nu voi mai fi. Un lucru pot spune despre familia mea: ne place să ne facem planuri. *Semper paratus-.*

Avea dreptate. Chiar fusese extrem de grav. Pe plan intelectual ştiam asta, însă ceva m-a reţinut să o şi simt pe de-a-ntregul. Dorinţa mea de autoprotecţie mi-a conferit o senzaţie de calm – de parcă, dacă mă comportam firesc, totul avea să fie bine. Dacă ai simţit vreodată că o persoană dubioasă se apropie de tine într-o parcare şi ai continuat să mergi neabătut, ştii ce vreau să zic. E un truc al minţii: *Dacă o iau Ia fugă înseamnă că am motive să mă panichez, aşa că* nu *o să fug şi atunci situaţia asta* nu *o să merite să mă panichez.* E ca atunci când crezi că poţi face un pas într-un univers alternativ doar prin puterea comportamentului tău, schimbând ceea ce este în ceea ce ar putea fi, evitând complet pericolul. E gândire magică.

Eu m-am comportat de parcă totul era normal. *Mergi tot înainte. Nu ai motive de panică.*

Am reuşit să scap de pungă după câteva zile, iar după câteva săptămâni am renunţat şi la anticoagulante, însă, pe măsură ce sarcina avansa, au continuat să apară complicaţii. Lună după lună, în care pendulasem între odihna la pat şi mereu o nouă sperietură, mi-a fost tot mai greu să ignor sentimentul de vină. Făcusem să existe viaţa aceasta mititică – insistasem să existe, cu mijlocirea ştiinţei avansate – numai pentru ca propriul meu corp să o ameninţe. Făcusem totul cât putusem de bine: băusem multă apă, mersesem la fiecare consultaţie de rutină, făcusem gimnastică exact câtă trebuie, nu în exces, mă odihnisem pe partea stângă, aşa cum fusesem sfătuită. Şi totuşi, lucrurile tot nu mergeau

bine. Sângeram atunci când nu ar fi trebuit să sângerez. Inima bătea cum nu trebuia să bată. Voiam să le spun doctorilor: „Nu, voi nu-nţelegeţi. Eu am citit toate cărţile. Am mai făcut asta o dată. Sunt o *gravidă exact aşa cum trebuie.”* Ei chiar nu vedeau cât de bine făceam totul?

în luna a opta, medicul perinatolog mi-a spus că fătul era din nou în pericol deoarece măsurătorile săptămânale nu erau chiar perfecte. Mâneam suficient? Da. îmi luam vitaminele? Da. Ei bine, ceva nu era în regulă, fiindcă fătul nu creştea.

îmi pare rău, bebe. îmi pare rău, bebe. îmi pare rău, bebe, îmi şopteam în barbă, cu lacrimile şiroindu-mi până la urechi, în timp ce medicul îmi arăta micuţa creatură pe ecografie, dormind ghemuită, pesemne înfometată. Bietul copilaş, cu mine se procopsise!

— Dacă nu reuşeşti să faci fătul să ia un pic în greutate, mi-a spus ea, va trebui să te operăm. Nu-l putem lăsa să moară de foame.

Nu-l putem lăsa să moară de foame.

Am coborât de pe masa de consultaţii acoperită cu hârtie mototolită, m-am ridicat în picioare şi am încuviinţat dând din cap. Ca o nebună, am continuat să dau din cap după aceea, când mi-am tras pe mine blugii de gravidă în cabinet, în timp ce plângeam şi formam cu gura cuvintele: *O să reuşesc. O să reuşesc. O să reuşesc.*

Şi uite-aşa am condus până la Piece of Cake, cofetăria mea preferată, şi mi-am ales o „felie” de prăjitură cu morcov. Dacă n-ai mai fost niciodată la Piece of Cake în Atlanta, trebuie să ştii că cei de-acolo fac prăjituri enorme cu multe straturi care arată ca nişte jobene glazurate, pe care apoi le taie – în patru, poate în cinci? – şi le pun în cutii individuale. Acele felii nu ar trebui să fie considerate o porţie pentru un singur om la fel cum o bucată de came de vită de şase kilograme nu ar trebui să fie o friptură pentru o persoană, însă, dacă aveam de gând să pariez sănătatea mea şi a copilului meu nenăscut pe o felie de prăjitură, atunci n-aveam de gând să mă-ncurc cu vreo brioşă amărâtă pe care-o mănânci din două îmbucături.

Am trântit cutia cu prăjitura cu morcov pe tejghea, lângă casa de marcat, şi-am spus:

— Asta şi... o furculiţă.

Apoi am ieşit afară şi am stat în maşină, în parcare, şi am privit traficul străzii aglomerate văjâind pe lângă mine. Mi-am îndesat în gură o bucată de prăjitură cu morcov, am închis gura bine de tot şi-am mestecat. *Ascultă, bebe, asta-i prăjitură, şi conţine morcovi, deci e şi plină de vitamine. E ca şi cum ai mânca salată şi desert în acelaşi timp. O să-ţi placă prăjitura la nebunie. Eu mănânc cât pot de repede. Rezistă.* Am mestecat tacticos îmbucăturile uriaşe. Am stat în maşină şi-am plâns şi- am mâncat din prăjitura aia de parcă viaţa mea ar fi depins de asta. Şi chiar depindea.

îmi spui tu mie c-o să-mi moară fătul de foame dacă nu mă bombardez cu calorii? O să bag în mine calorii ca o disperată. Uită-te la mine.

— E mult prea mică, i-a spus mamei medicul în 1975, după ce m-a examinat din cap până-n picioare. Acesta este un caz de *subdezvoltare.* După cum îşi aminteşte mama, faţa lui era toată încruntată şi a privit-o ca şi cum ea ar fi fost o curvă de doi bani care-şi lăsase special copilul să moară de foame şi cheltuise banii de mâncare pe alcool şi arme.

Fiindcă putem privi înapoi, acum ştim că în copilăria mică abia dacă se întrezărea ce tip de corp urma să am la maturitate. (Nu că m-am dezvoltat târziu, eu nu m-am dezvoltat deloc). Mama însă nu ar fi avut de unde să ştie asta la primul ei copil. Eram palidă şi costelivă, cu părul alb şi gene invizibile, iar membrele-mi neverosimil de plăpânde erau acoperite cu o piele transparentă – exact opusul mamei mele brunete, bronzate şi pline de rotunjimi. S-a simţit acuzată, în defensivă, sub privirile dezaprobatoare ale medicului, aşa că, după cum povesteşte, i-a spus:

— *Subdezvoltare pe dracu '.*

Suspectez că trecerea timpului şi talentul de povestitor al mamei au conferit noi valenţe conversaţiei, dar în acelaşi timp sper să-i fi spus acele cuvinte.

Mama mi-a vârât puţinele kilograme în salopeta OshKoshB'Gosh, m-a aruncat pe bancheta din spate a Buickului nostru şi m-a dus acasă ca să-şi demonstreze punctul de vedere. Apoi a pregătit o porţie de budincă de casă cu banane. Nu genul acela care se face din praf ambalat în cutie. Genul acela care presupune să fierbi la foc mic o cremă de vanilie din ouă, lapte şi zahăr, în care pui apoi câteva banane şi pe care o decorezi cu napolitane Nilla. Luni la rând m-a hrănit zilnic cu acest terci.

Acum, înainte să-ţi arăt „imaginea de după", vreau să-ţi imaginezi cum arătam

„înainte”. Imaginează-ţi cel mai sfrijit copilaş din lume. Picioare osoase, braţe ca nişte bete şi o claie blondă şi încâlcită, în vârful a ceea ce doctorul a considerat, pesemne, a fi un cap oribil, numai piele şi os, din moment ce a fost atât de neîndurător.

Acum.

Eşti gata?

Iată rezultatele dietei cu budincă de banane:

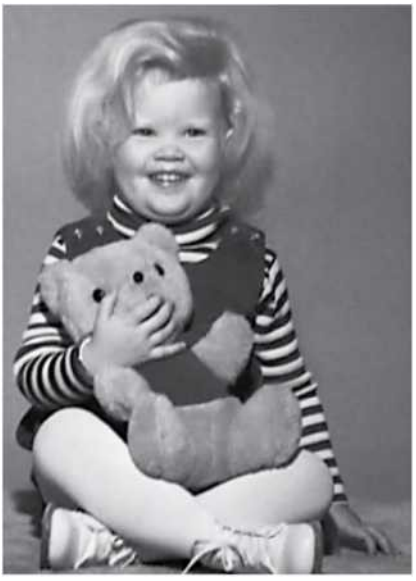

Nemaipomenit, nu-i aşa? Uită-te cum strâng ursuleţul ăla. Probabil că l-am mâncat după ce mi-au făcut poza. Şi uită-te la PĂRUL meu. Ca şi cum ar fi văzut ce rotunzi mi se făceau obrajii şi s-a umflat numai ca să păstreze proporţiile corecte.

La următorul control, pediatrul a zis că mă dezvoltam foarte bine şi mama – slavă Domnului – a lăsat-o mai moale cu budinca de banane.

Cu acea determinare de genul *Subdezvoltare pe dracu’* mi-am îndesat în gură prăjitura cu morcov atunci când i-a fost ameninţată viaţa fătului meu. Un lucru atât de mărunt, de simplu de făcut – să mănânci o prăjitură. Dar, Doamne, prăjitura aia era sacră. Am rugat-o să ajungă acolo unde voiam eu să ajungă, prin mine, în burtica bebeluşului, la şi mănâncă – iată corpul meu şi un desert uriaş, pe care ţi le pun la dispoziţie. Acesta-i primul dintre multele ritualuri pe care le voi face pentru a te proteja. îţi voi cumpăra huse superpufoase pentru căruciorul de cumpărături. Te voi convinge să porţi casca de bicicletă cea mai mare şi mai urâtă. îţi voi decupla pe ascuns radioul la prima ta maşină şi te voi face să crezi că e stricat, astfel încât să nu-ţi distragă atenţia absolut nimic atunci când vei începe să conduci. Nu pot preveni relele care ţi se pot întâmpla, însă voi face toate gesturile, voi spune toate rugăciunile şi voi mânca toate prăjiturile din lume.

A funcţionat, cel puţin pentru o perioadă scurtă. Două săptămâni, John şi cu mine ne-am văzut de viaţa noastră obişnuită împreună cu fiul nostru – baie, cină, cărţi, ora de culcare cât de firesc am putut, iar în acest timp dieta mea a fost cea a unui fundaş de fotbal american. M-am forţat să înghit meniuri uriaşe cu plăcintă de pui şi *milkshake-uri* (râgâială) şi, noaptea când stăteam în pat, John mi-a pus mâna pe burtă şi m-a întrebat:

— Eşti bine?

— Nu ştiu, am zis.

Nu-mi dădeam seama dacă bebe creştea sau doar mă împlineam eu de la atâtea fripturi şi prăjituri.

Până la urmă, problema pe care o suspecta doctorul a fost confirmată. Placenta mea cedase înainte de vreme şi începuse să se calcifieze, întrerupând accesul la nutrienţi. Dacă nu făceam cezariană rapid, urma să restricţioneze şi accesul la oxigen. Rezistasem cât de mult se putuse.

— înţelegi? mi-a spus doctoriţa, stând pe vine în faţa mea, care stăteam pe scaun cu un monitor prins cu curele în jurul burţii.

— Da, am zis. E o urgenţă, dar una calmă.

A încuviinţat.

— Aşa e, o urgenţă calmă.

Aveam douăzeci şi patru de ore să ne pregătim pentru operaţie, timp în care am adunat trupele. Bona noastră preferată a sosit să stea cu fiul nostru. Părinţii şi socrii au venit în oraş. Am rezervat masă pentru prânzul de a doua zi. Asta e nebunia cu cezariana programată. O adaugi în calendar, îţi vezi de treabă în ziua respectivă şi apoi doar te prezinţi. Fără travaliu, fără aşteptare, fără să numeri contracţiile. Chiar poţi face orice vrei tu înainte de o operaţie de cezariană. Numai să mănânci nu poţi. N-ai voie să mănânci şi să bei înainte de o intervenţie chirurgicală.

Aşa că toată familia stătea în jurul mesei la restaurantul nostru preferat din cartier, îşi comandau burgeri şi salate – şi, la naiba, de ce nu?, doar era o ocazie specială, bere cu conţinut redus de alcool! –, iar eu stăteam şi mă uitam. Atmosfera era festivă, şi pe bună dreptate, din moment ce primisem asigurări că nu era nici o problemă să aşteptăm eliberarea unei săli de operaţie şi că, atâta vreme cât scoteam copilul în cel mult douăzeci şi patru de ore, totul avea să fie bine. Un copil venea pe lume! Numai că eu mă simţeam detaşată de toţi cei care mă înconjurau la masa de prânz. Puteam să mă prefac că totul era în regulă, doar că nu mă puteam convinge că pericolul era doar în imaginaţia mea. Era real.

Am zâmbit şi am băut o gură de apă, spunându-mi: „N-o să mai fiu niciodată gravidă. Asta e. Câte ore mai am? Mi-e atât de foame. Bebeluşului meu îi e şi mai foame. Copilul meu suferă de foame, şi asta-i numai vina mea. Eu am luat toate medicamentele acelea pentru stimularea fertilităţii şi am făcut fătul ăsta să trăiască în

corpul meu prost, în care nici măcar nu e în siguranţă. Dacă copilul nu e bine? Dacă muream? Dacă încă e posibil să mor? Dacă ăsta e de fapt parastasul meu? Oare-şi dă cineva seama că mă gândesc la lucrurile astea? Zâmbeşte! Sendvişul miroase aşa bine!”

Am eu o teorie în legătură cu motivul pentru care se întâmplă lucruri rele. E încă un exemplu de gândire magică. Atunci când are loc un eveniment neplăcut, îmi spun în sinea mea că acela este răul cel mai mic pe care l-am negociat cu universul ca să nu se întâmple ceva şi mai rău. De exemplu, dacă pierd avionul şi nu reuşesc să ajung

într-o deplasare, îmi spun că într-un univers alternativ aş fi prins avionul, dar ar fi fost plin de păduchi şi mi-ar fi apărut o erupţie oribilă; pesemne c-am făcut o învoială cu soarta ca să renunţ la vacanţă, dacă voiam să scap de iritaţia provocată de păduchi. Şi apoi nu-i chiar atât de grav că n-am reuşit să plec într-o deplasare. Sau să zicem că probez haine şi mă simt prea puţin impresionată de reflexia mea palidă, cu pieptul plat, din oglinda cabinei de probă. Atunci îmi spun doar că în versiunea alternativă a vieţii mele trebuia să se fi întâmplat ceva cu adevărat îngrozitor – cum ar fi că nişte pisicuţe urmau să fie călcate de un camion în timp ce alter egoul meu cu sâni şi bronz uniform pe piele făcea jogging – şi mi-am spus, cu curaj, *Doamne, ia-mi bronzul şi sânii, numai salvează pisicuţele.* Astfel am senzaţia că sunt nobilă şi că sunt stăpână pe destinul meu. E un tertip care m-a ajutat să am răbdare de-a lungul procesului de fertilizare: de fiecare dată când nu rămâneam gravidă, reuşeam să evit ceea ce ar fi putut să meargă prost pe parcursul sarcinii.

în acele ultime douăzeci şi patru de ore de dinaintea cezariene!, am încercat să aplic metoda mea de a face faţă mental, însă miza era mai mare decât orice altă învoială imaginară mai făcusem până atunci, aşa că nu am putut să-mi urmez judecata ipotetică. Nu era loc de nici o negociere. Fiindcă la orice târg există posibilitatea să cadă totul, iar tu să te alegi cu finalul nefericit, cu concluzia alternativă.

Nu era loc de nici o alternativă.

Stăteam pe masa de operaţie, acoperită cu pături calde şi grele, braţele-mi erau legate cu curele, corpul amorţit, iar chirurgii îşi făceau meseria de cealaltă parte a unei perdele scurte plasate deasupra abdomenului meu. Am simţit o smucitură ciudată, nedureroasă – ceva mai puţin decât o senzaţie –, în timp ce priveam către tavan şi ascultam colindele pe care cineva le pusese la CD player.

Mai erau câteva zile până la Crăciun când fetiţa noastră a fost extrasă din pântecele meu neprimitor, cu patru săptămâni bune înainte de data preconizată a naşterii, în ianuarie. Aparatele au făcut bip, s-au auzit voci mai răstite şi mai şoptite, instrumentarul argintiu a reflectat scurte raze de lumină şi apoi un medic i-a înmânat-o lui John, iar John mi-a adus-o aproape de faţă. Ea a clipit. Eu am clipit.

— Eşti bine, am zis. Primisem ceea ce sperasem, poate chiar ceea ce negociasem. lat-o – sănătoasă, cu toate că avea greutatea cam mică, cu pielea atârnând în pliuri vineţii aidoma unei salamandre care năpârleşte chiar acolo, în afara mea.

Când am adus-o acasă cântărea cât un sac cu zahăr, două kilograme şi trei sute de grame, însă mânca entuziast şi a recuperat rapid mesele ratate. Dacă n-ar fi fost aşa, eram pregătită să întreb pediatrul la ce vârstă au voie bebeluşii să mănânce prăjitură cu

morcovi şi budincă de banane.

După vreo doi ani a scos replica „eu definitivă”, care a intrat pentru totdeauna în vocabularul familiei noastre. O spunem de fiecare dată când simţim nevoia să dăm deoparte ceea ce ne trage în jos, de fiecare dată când gândirea magică nu-şi mai face efectul şi trebuie să ne întărim şi să o scoatem la capăt cu ceea ce avem în faţa ochilor.

Eu definitivă.

9. Mereu pregătit (în lat., în orig.) (n. tr.).

Conceptul de expat

Bodogăneam pe lângă cuptor când a sunat soneria.

Prima dată am crezut că idrr-ul venea de la butoanele pe care le tot apăsasem pe panoul de control al cuptorului. Erau nişte pictograme fără sens, cam ca etichetele cu instrucţiuni de genul „căleaţi la temperatură redusă, fără aburi", care arată de fapt, cât se poate de limpede: „tricorn, fără tăieţei". Voiam să fac un pui la cuptor. Mama venise din Statele Unite să ne viziteze în Irlanda, unde John şi cu mine ne mutaserăm, împreună cu copiii, departe de casa noastră din Atlanta. El se mutase cu serviciul la Dublin şi abia ajunseserăm de câteva zile, când a trebuit să plece în delegaţie. în seara aceea era la Bruxelles, când eu căutam pe panoul cuptorului un simbol cu un pui din care iese abur sau măcar unul care să sugereze cât de cât căldură sau foc.

Soneria s-a auzit din nou.

— Bună, a zis o femeie tânără când am deschis uşa, îmi cer scuze pentru deranj, dar la fereastra de la etaj atârnă un băieţel. A arătat deasupra capului. Şi pare cam subţire îmbrăcat.

— îmbrăcat cam subţire...

Am urcat câte trei trepte deodată până în dormitorul de la etaj, unde fiul meu de trei ani, dezbrăcat, gata de baie, se balansase pe marginea de sus a patului supraetajat, deschisese o fereastră şi începuse să adune fulgi de zăpadă şi să le ureze vecinilor sărbători fericite.

— Nu ieşim pe geam, nu vorbim cu străinii şi nici nu ieşim pe geam în timp ce vorbim cu vecinii *fără haine pe noi,* i-am spus în timp ce trânteam fereastra.

Toţi ne spuseseră că în Dublin nu ninge niciodată.

M-am întors la cuptor şi am apăsat pe imaginea cu un pieptăn ascuns în spatele soarelui. Degeaba.

Nu mă pregătisem cum trebuia pentru această călătorie.

Dacă aş putea urca în maşina timpului ca să-mi dau ceva sfaturi mie, tânăra mamă, iată ce mi-aş spune:

Atunci când taxiul de la aeroport te lasă în faţa noii tale uşi de intrare, cu toate bagajele la picioare şi doi copii mici care ţi se agaţă de jachetă urlând, pe o ploaie care îţi intră-n ochi din lateral, ar trebui să ştii *deja* unde se află cea mai apropiată piaţă, cel mai apropiat restaurant, cârciumă sau stabiliment cu mâncare de orice fel şi cum să ajungi acolo fără maşină. (Poate că te gândeai să strigi pur şi simplu: „Siri, adu-mi o cutie de brioşe cu afine." Dar ce te faci dacă nu mai ai baterie la telefon de câteva ore?)

Copiii, care nu au mai mâncat nimic de la cornul vechi primit la cină în avion cu o seară în urmă, încetează să mai fie oameni. Devin animale,

sunt guvernaţi numai de foame, gata să-şi roadă membrele unii altora, şi ţie faţa. Iar când îţi dai seama că nu mai ai nimic altceva în afară de trei biscuiţi săraţi Goldfish şi ceva praf de fursecuri pe fundul unei punguţe de plastic, e posibil să izbucneşti în plâns.

Concentrează-te, îţi spui. *Nu plânge.*

S-ar putea să tragi un hohot de plâns oricum. Fiindcă, deşi ştii că nu ai absolut nici un drept să-ţi smulgi părul din cap sau să fii epuizată, având în vedere că pe pământ există motive reale de disperare şi epuizare – războaie, foamete, animale aflate pe cale de dispariţie mai ştii şi că ar fi trebuit să pui la pachet mai multe batoane de granola. Deşi nu mor efectiv de foame, copiii sunt totuşi lihniţi şi, deşi nu mori de-adevăratelea, simţi că eşti la capătul puterilor, şi totul e ud-fleaşcă şi nu ai umbrelă, şi casa e fix în faţa ta şi tu nu poţi intra în ea.

NU MAI PLÂNGE.

Te vei opri din plâns, dar nu vei observa că încă mai ai lacrimi şi muci şi ploaie pe faţă, plus că acum îţi curge sânge din buza pe care ţi-a spart-o cu o lovitură de cap fetiţa pe care o hâţâni în braţe. Aşa că nu-ţi vei da seama că nu poţi pur şi simplu să baţi la uşa unei vecine şi să-ţi aduni tot şarmul de sudistă de care poţi da dovadă pentru a zâmbi şi a întreba unde se află cel mai apropiat magazin. Fiindcă vecina s-ar putea să-şi amnce o privire spre zâmbetul tău însângerat şi să mormăie ceva inaudibil, apoi să trântească uşa.

Numai că nu există maşina timpului, deci nu mă pot întoarce să-mi spun mie însămi toate astea. Şi nici nu pot să mă întreb pe mine, cea de-atunci: draga mea, dar tu ce aşteptări aveai de la călătoria asta?

Un lucru inteligent pe care-l poţi face înainte de a pleca undeva, ca în cazul de faţă, ar fi să iei legătura cu nişte oameni care locuiesc acolo – prietenii unor prieteni, care să-ţi explice ce şi cum. Eu nu am procedat aşa. Privind înapoi, cred că e parţial din cauză că eram prea ocupată să înţeleg dacă un Pack'n'Play e considerat bagaj de mână şi dacă bebeluşa mea ar putea dormi în el noapte de noapte, timp de mai multe săptămâni, fără să o doară spatele, sau dacă pe bebeluşi poate să-i doară spatele ori asta li se-ntâmplă numai adulţilor. Trebuie să recunosc însă că nu mi-a trecut prin minte c-aş putea avea nevoie de prieteni.

Acasă la mine, în Atlanta, dimineaţa stăteam de regulă în curticica din faţă, la umbra unui stejar, eram numai eu şi cei mici pe pături, ne uitam la maşinile, la oamenii şi la animalele de companie care treceau pe lângă noi. După-amiaza ne duceam în parc cu alte mămici şi alţi bebeluşi din vecini, care făceau parte din grupul nostru de joacă. Majoritatea proaspetelor mămici îşi luaseră concediu pe termen nelimitat pentru a sta acasă cu copilaşii, şi eu făcusem la fel – îmi lăsasem serviciul cu normă întreagă şi mă apucasem de scris de acasă, pe cont propriu. Asta fusese mtina noastră timp de vreo doi ani, până când s-a ivit ocazia asta de a merge la Dublin pentm câteva luni şi ideea unei schimbări ni s-a părut deosebit de atrăgătoare.

Ştiam că perioada asta din viaţă nu va dura la nesfârşit şi uneori chiar îmi doream să curgă timpul mai încet. Să am copiii mei, să am timp să-i

cresc şi să-i cunosc – asta aşteptasem, pentru asta mă străduisem, pentru asta mă târguisem cu universul. Când îmi ţineam copila cu capul pe umăr după baie, cu corpul ei cald şi umed înfăşurat într-un prosop, mă gândeam: *Nu-mi vine să cred că pot face asta. Nu-mi vine să cred că e a mea.* Atunci când am încercat să-i trag repede pijamaua peste corpuşorul grăsun şi-am constatat că nu-i mai e bună, că ieşise din hăinuţele pentru nouă luni şi trecuse la cele de un an, m-am emoţionat. Adeseori voiam să opresc timpul, astfel încât să-mi păstrez copiii mici pentru totdeauna şi să mă satur din plin de bebeluşenia lor.

Dar mai era ceva la fel de adevărat: vieţile noastre se repetau la nesfârşit, ca în *Ziua Cârtiţei.* Te trezeşti; hrăneşti bebeluşul; îi hrăneşti frăţiorul; speli vasele murdare, feţele murdare, mâinile murdare, hainele murdare, scutecele murdare. Tai aceeaşi mâncare în bucăţele mici pe tăviţele de la scaunele pentru copii, vezi aceleaşi episoade din *Sesame Street,* te joci acelaşi joc în care aliniezi animalele din pluş pe podeaua camerei, la fel în fiecare zi, mereu la fel...

Tânjeam să mai schimb câte ceva. îmi imaginam că, în loc să stau pe treptele din faţa casei, stau pe bănci necunoscute din muzee sau din puburi, că sorb cu nesaţ conversaţiile vecinilor irlandezi, o lume plină de mersul trenurilor, nu de somnul pruncilor. N-ar fi amuzant să te bucuri de bebeluşi, dar fără plictiseala care vine la pachet? O schimbare de decor e întotdeauna de bun augur, asta ştiam, şi, cu toate că nu-mi puteam imagina exact cum va arăta acel decor, ştiam că cel puţin avea să fie diferit.

în Dublin am închiriat o casă dintr-un şir de locuinţe identice aranjate la linie pe un mănunchi de străzi care erau adunate toate în spatele unei porţi. După poarta noastră mai erau alte străzi cu locuinţe şi, dacă mai mergeai un pic pe jos, o stradă principală care străbătea Dublinul de la un capăt la altul. Ştiam că avem vecini, dar îi vedeam rareori şi habar n-aveam unde se duceau în timpul zilei. Nu auzeam niciodată alţi copii în afară de ai mei.

Săptămânile au trecut şi am început să mă aventurez un pic mai departe cu copiii. L-am înscris pe fiul meu la un curs de yoga ca să avem şi noi unde merge de două ori pe săptămână. Cât el intona *ommmmm* cu copiii irlandezi, eu stăteam afară cu fiică-mea, la o cafenea – eu beam cafea, ea zdrobea bucăţi de biscuit între degete. Am găsit şi un parc la care puteam ajunge pe jos.

Odată am văzut o reclamă la un grup de mame şi copii americani. *Ah!,* mi-am zis. *Alţi părinţi. Expaţi, la fel ca mine. Cineva cu care pot sta de vorbă!* Am notat când avea loc următoarea întâlnire şi am hotărât să particip.

Tocmai ce-ncepusem să-mping cămţul pe pietrişul de pe aleea gazdei, când un Doberman foarte enervat şi posibil turbat a venit galopând spre noi. Fiul meu, care mergea pe lângă mine, a ţipat şi s-a căţărat imediat pe mine.

— Ar fi bine să-l obişnuieşti mai mult cu compania câinilor, a ţipat doamna din cadrul uşii. Dacă-l iei imediat în braţe, nu faci decât să-i

agravezi teama.

Cuvintele ei mi-au agravat mie teama. Am mers însă înainte, arând cu căruciorul prin pietriş, cu fii-meu cocoţat pe umăr ca un pui de maimuţă şi câinele care saliva cu un pas în urma noastră. M-am prezentat unui cuplu, iar ei au dat din cap şi şi-au văzut mai departe de conversaţia din care îi întrerupsesem. Toată lumea vorbea despre o defilare care urma să aibă loc în centm săptămâna următoare. O mamă a întrebat-o pe o alta, care stătea lângă mine:

— Ne întâlnim acolo? Poate mâncăm întâi de prânz?

Aici aş fi putut interveni. Aş fi putut spune: „Hei, putem veni şi noi cu voi?" Poate-o fi fost de la incidentul cu câinele sau faptul că, în afară de a urla la mine, gazda şi prietenele ei ne ignoraseră mai tot timpul, de parc-am fi fost nişte străini care ne nimeriserăm acolo din întâmplare, cert e că m-a copleşit timiditatea.

Am zăbovit cam o oră. Stăteam pe margine, cu fiică-mea la picioare şi cu fii- meu agăţat de genunchi. Dac-aş fi avut altă stare, mi-aş fi adunat poate curajul de a pune o întrebare sau două. însă întrebările pe care voiam eu să le pun erau prea importante şi incomode ca să le pot strecura în discuţie. Nu reuşeam să rostesc nici măcar: „Ce vârstă are bebele tău?", darămite să zic: *Cum te comporţi diferit aici? Ce vei face când va veni vremea să te-ntorci? Vei pleca?Ţi-e teamă?*

Nu am mai participat la nici o altă întâlnire de grup.

Bebeluşii au nevoie să doarmă indiferent de care parte a oceanului se află, astfel că traiul nostru în Irlanda încă se desfăşura în jurul orelor de somn, iar copiii şi cu mine nu ne aventuram departe de casă pentru mult timp. Din cauza faptului că-mi pusesem pe pauză toate proiectele de colaborare pe perioada cât stăteam în străinătate, nu prea aveam devieri de la sarcinile de bază privind creşterea copiilor: pregătirea meselor, cititul poveştilor, joaca, baia, îmbrăcatul, legănatul. Cu toate că – şi să nu mă-nţelegi greşit – contactul acela dulce şi plin de iubire e exact ceea cerni doresc să mai primesc înapoi măcar pentru cinci minute acum, când copiii mei adolescenţi refuză să se cuibărească în pijama cu lăbuţe la mine-n poală şi să mă lase să le citesc, nu era tocmai ceva nou faţă de ceea ce făceam când locuiam în Atlanta.

Şi, cu toate că a fost o schimbare de ritm bine-venită să-l vedem mai mult pe John serile (când locuiam în Statele Unite, călătorea atât de des încât de multe ori nu-l vedeam cu zilele), şi aici, în Irlanda, unde ne stabiliserăm baza, călătorea destul de mult. Se trezea devreme şi pleca la serviciu, uneori cu trenul sau cu avionul, iar eu rămâneam acasă cu copiii. Alt cuptor, alt scaun pentru copii, aceeaşi rutină.

Viaţa noastră de zi cu zi nu se schimbase odată cu mutarea, cu excepţia, poate, a faptului că eram ceva mai singură.

Nici eu nu mă schimbasem. Şi nu am înţeles asta până când nu mi-am dat seama, uşor dezamăgită, că mi-aş fi dorit să mă fi schimbat. Crezusem c-o să devin mai fermecătoare, un pic mai interesantă. Se pare însă că un nou decor nu însemna şi un nou film. Eram acelaşi personaj,

în aceeaşi poveste.

Privind în urmă îmi dau seama că, înainte de plecare, atunci când mi-am imaginat cum va fi viaţa noastră la Dublin, mi-am creat o imagine abstractă, fără legătură cu realitatea. Ea conţinea mici scene de genul: bebeluşul gustă pentru prima oară came presată, preşcolarul priveşte mulţumit vacile care pasc pe păşune prin fereastra trenului, noi patru ne ţinem de mână şi ţopăim pe pajişti pline de trifoi cu patru foi. Instantanee regizate, decupaje de pus în album, postări pe Facebook.

îmi doresc să mă integrez în orice cultură pe care se întâmplă s-o vizitez, indiferent că e vorba despre un loc sau un gmp de oameni. Şi această dorinţă nu are legătură numai cu faptul că vreau să fiu plăcută – are legătură cu faptul că-mi doresc să arăt că mi-am făcut temele, că am reuşit să trec drept cineva de-al locului. Am o nouă identitate. Asta-nseamnă că, de câte ori călătoresc, mă informez legat de convenţiile sociale: cum se îmbracă oamenii? Cum se salută? Ţin furculiţa aşa, sau altminteri? Nu pot să sufăr gândul că aş putea ieşi în evidenţă ca o americancă stângace. Dai dovadă de lene şi impoliteţe – ceea ce e total greşit – dacă nici măcar nu încerci să respecţi obiceiul locului. Din păcate, uneori mă prinde atât de tare încercarea asta de a imita cultura, încât mă pierd în amănunte şi ratez esenţialul.

John şi cu mine am mers odată în Italia, cu mult înainte de Dublin, împreună cu încă două cupluri. Unul dintre primele lucmri pe care le-am făcut când am ajuns la Florenţa a fost să luăm o maşină şi să vizităm o livadă de măslini din Toscana. Ni s- a dat să degustăm ulei de măsline gros şi verzui pe feliuţe subţiri de pâine făcută-n casă. Am mâncat tot şi am ţinut minte tot ce ne-a spus ghidul nostru. Iată de ce, la fiecare cină de după aceea, puteam discuta sclipitor cu chelnerii pe tema uleiului de măsline şi mă puteam bucura de el la modul cult. („Mmmm, e clar presat la rece. Probabil îl ţin în recipiente din sticlă opacă. Şi solul e grozav.” Ce nesuferită!)

într-o seară am intrat într-o *trattoria* la întâmplare şi am fost aşezaţi la masă într- o încăpere aglomerată. Chelnerul ne-a adus o sticlă cu ulei de măsline şi-o bucată de pâine. Am văzut că pe masă era un castronel gol; am turnat ulei în el şi am început să ne înmuiem acolo pâinea. Mmmm, aromă de nuci? Fructată? După ce am şters vasul bine de tot, chelnerul a revenit, chicotind, şi ne-a mai adus ulei.

Am tot mâncat, până la ultima picătură, şi-am lustruit castronelul cu coaja de pâine. Nu voiam să irosim aşa bunătate. Era aur în formă lichidă.

Şi atunci, cum stăteam lăsaţi pe spate, cu burţile pline de pâine şi ulei, m-am uitat prin încăpere şi am comentat cât de amuzant era că în Italia încă se mai putea fuma în restaurante. Ne obişnuiserăm să mâncăm într-o pâclă. Şi apoi i-am observat şi pe fumătorii din cameră – toţi în acelaşi timp parcă – cum scuturau ţigările în castronelele aflate în mijlocul fiecărei mese.

Mâncaserăm dintr-o scrumieră.

Nu e ceva cu care să mă mândresc, dar ăsta-i adevărul: m-am ocupat mai mult de planificarea garderobei pentru Irlanda decât m-am documentat despre cum aveam să mâncăm acolo. într-un fel era din nou ca la primul meu serviciu: eram 100% pregătită în ceea ce priveşte garderoba, dar complet nepregătită din orice alt punct de vedere. Bine, fie, poate sunt şi un pic mândră de mine – mi-am luat nişte ţinute extraordinare pentru Irlanda. O fustă din catifea reiată maro-închis cu un pliu elegant la spate. Cizme maro din piele, până la genunchi, cu toc jos şi fermoar pe interiorul gambei. Un pulover pe gât, de culoare crem, dintr-un amestec de lână, gros şi pufos (am simţit că lâna va constitui un element important în garderoba mea din Irlanda, cu toate oile alea care la ei umblă peste tot). Cu această ţinută urma să fiu o cvasi-irlandeză îmbrăcată cosmopolit, dar totuşi comod, debordând de eleganţă şi naturaleţe. Aş arăta ca din partea locului.

Nu am purtat-o niciodată.

Nu am avut ocazia. Dacă îi scoteam pe copii la plimbare când John era la serviciu, împingeam un cărucior, purtam două jachete şi o căciuliţă care nu-mi lăsa creierul să-ngheţe, dar îmi turtea părul şi mi-l lipea de fruntea transpirată. Ne era cald şi ne simţeam bine, însă nu arătam ca din revistele de modă. Dacă aveam ocazional câte o ieşire mai importantă – să zicem la Grădina Zoologică din Dublin – trebuia s-o înfofolesc pe fie-mea cu atâtea straturi de pături de polar, în cămcior, încât nu i se mai zăreau decât ochii şi nările. Nimeni nu putea vedea cu ce costumaşe drăgălaşe o scoteam în lume, toate în culori care să se potrivească de minune cu puloverele fratelui ei, alese în nuanţe care să arate perfect pe un fundal verde, fiindcă, evident, m Irlanda aia de basm pe care-o aveam eu în minte, totul era verde ca trifoiul. Nu-s sută la sută sigură că în viziunile mele n-am văzut şi un spiriduş care dansa undeva în spate.

Nu era verde în Irlanda.

Noi am ajuns la începutul primăverii, numai că peisajul era de iarnă. Dublin era cât se poate de gri. Trotuarele, copacii desfrunziţi, bălţile de pe străzile reci – toate erau gri. Aerul care ieşea de prin tuneluri în staţiile de metrou mirosea şi el tot a gri. în nări îmi rămânea un reziduu gri pe care-l suflam în şerveţel seară de seară. Până şi *gustul* era cenuşiu.

Am trimis acasă în State depeşe electronice în care spuneam poveşti pline de veselie despre aventurile noastre. *Aici ne plimbăm agale dinspre Grafton Street către St Stephen's Green! Aici suntem pe plaja bătută de vânt de la Sandymount Ştrand! Aici suntem în Howth, în faţa unui castel! Aici sărbătorim Ziua Mamei bând ceai la Bewley's!*

Fotografiile acestea care surprindeau o viaţă ideală erau reale. Eu eram aventuriera expată, americanca-din-Irlanda, însă numai din când în când. „Uite că mai am şi un alt fel de viaţă!" părea că le spun prietenilor şi familiei, numai că redeveneam eu-cea-dintotdeauna în clipa-n care mă aşezam să trimit fotografiile prin poşta electronică. în realitate nu deschisesem vreun portal în spaţiu şi timp prin care să intru într-un

univers paralel în care trăiam o altă viaţă. Nu era ca-n filmul acela vechi cu Gwyneth Paltrow, *Sliding Doors (Dincolo de uşi),* în care aceeaşi persoană trăieşte două vieţi paralele. Mă înnebunesc după filmele şi cărţile de tipul ăsta fiindcă ideea mi se pare minunată – şi anume că fiecare dintre noi are suficient potenţial pentru a trăi mai mult decât o singură poveste de viaţă. Undeva, în mintea mea trăsnită, îmi doresc să excelez la mai multe lucruri deodată, astfel încât să câştig şansa de a fi mai multe persoane deodată. Mi se pare tare nedrept că nu reuşim să citim decât o dată cartea de aventuri a vieţii noastre, că nu putem ajunge într-un loc pentru ca apoi să zicem: „Bun, de data asta dă la pagina 102 şi fă restul cu totul altfel.” Doar că nu, eu nu aveam două vieţi care să se desfăşoare în paralel: viaţa din curtea din faţă din Atlanta şi viaţa de lângă gara irlandeză. Eram tot eu, aceeaşi dintotdeauna.

O ocazie specială, un loc anume, o ţinută deosebită – toate acestea îţi pot oferi ceva memorabil, cu care să te lauzi, însă viaţa adevărată este cea de zi cu zi. Viaţa de zi cu zi este locul în care noi existăm cu adevărat, o singură dată, în ordine cronologică. Dacă vrei să trăieşti mai multe vieţi, va trebui să le înghesui pe toate în acea cronologie unică.

Primăvara noastră în Irlanda n-a avut un deznodământ spectaculos – nu s-a întâmplat nimic care să ne schimbe viaţa. Până la urmă am învăţat să folosesc cuptorul. Am început să mă descurc în cartier şi m-am înscris pentru serviciul de livrări la domiciliu de la Tesco. Am descoperit o librărie în apropiere. Ne-am plimbat mult. Ne-am iubit unii pe alţii pe alt pământ, sub acelaşi soare.

Asta a fost.

Două luni mai târziu, John a schimbat din nou serviciul şi ne-am întors în Atlanta, unde se schimbase anotimpul şi era prea cald ca să pot purta lână.

Comitetul de rubin – argumente pro şi contra înscrierii

Am avut motive nobile. Am avut şi motive mai puţin nobile. Ambele sunt valabile. Poţi spune mai multe lucruri care să fie adevărate despre o persoană în acelaşi timp.

Voiam să fac un bine? Desigur. în acelaşi timp, mă simţisem invizibilă pentru prea multă vreme. Serios, asta, în aceeaşi măsură cu dorinţa de a face bine, a făcut să mă atragă aşa tare voluntariatul.

Ce-mi doream, după câţiva ani de stat acasă, în care alternasem corectura de texte în regim de colaborare cu plimbările la locul de joacă pentru copii mici, era ceva mai multă structură, să simt că am un scop şi ceva recunoaştere, de undeva, sentimentul că sunt şi eu importantă. Nu încetasem să fac parte din societate doar pentru că nu mai aplicam câte o dungă de contur de ochi în fiecare dimineaţă înainte să ies în lume şi

pentru că nu stăteam la mese rotunde la care să fiu văzută de alţi oameni. Puteam încă să am un *impact.*

în prima zi de grădiniţă a fiului meu, când am mers la şedinţa cu părinţii, am ascultat instrucţiunile legate de ghiozdan („Fără roţi, vă rugăm" – pe bune, cine-şi trimite copilul de patru ani la grădiniţă cu o valiză pe roţi?) şi regulile privind gustarea (fără nuci), însă ceea ce mi-a atras atenţia a fost femeia care vorbea despre comitetul de părinţi. Toţi ochii erau îndreptaţi către ea: îmbrăcată într-o rochie lejeră şi balerini, ţinea în mână un clipboard plin de formulare de semnat pentru diverse comitete, zâmbea larg şi se prezenta ca „persoana cu care luaţi legătura dacă aveţi nevoie de ceva în acest an şcolar".

Aş *putea fi şi eu persoana cu care se ia legătura,* mi-am zis. *Aş putea să mă ofer voluntar pentru ceva.*

Am început timid. înainte să abordez voluntariatul la şcoală, am încercat voluntariatul în cartier.

Membrele clubului de grădinărit Green Ladies, majoritatea femei în jurul vârstei de treizeci de ani, erau iniţiate de vecinele care făceau şi ele parte din club. Mă interesa grădinăritul? Nu chiar, dar grupul ăsta era chiar aici, în curtea mea, şi avea întâlniri lună de lună. Structură! Organizare! Spre deosebire de alte cluburi cu nasul pe sus care-ţi cereau dovada descendenţei tale nobile, aici singura cerinţă era să locuieşti pe una dintre cele unsprezece străzi din care era compus cartierul nostru. La înscriere am fost de acord să găzduiesc o sesiune informativă despre flori o dată pe an, împreună cu încă o persoană. în calitate de gazdă, aveam datoria să găsesc un vorbitor, să pregătesc un fel principal şi o salată şi să primesc acasă cele cincizeci şi ceva de persoane care participau. De câteva ori pe an, clubul organiza strângeri de fonduri din care se plăteau servicii de peisagistică prin care se îmbunătăţea aspectul cartierului. Vânzări de prăjituri, vânzări de coroniţe de Crăciun şi altele de felul ăsta.

Nu-mi amintesc dacă m-a rugat cineva să prezidez comitetul pentru expoziţia „Răzorul cu dovleci" sau am ridicat eu mâna şi m-am oferit. îmi amintesc că m-am gândit că am putea revoluţiona toată treaba dacă nu am vinde doar dovleci în prima sâmbătă din octombrie, ci şi reclame pe broşurile promoţienale care erau puse în cutiile poştale în luna septembrie. Dacă reuşeam să convingem antreprenorii locali să plătească pentru a apărea pe broşuri, în calitate de sponsori, am fi putut strânge şi mai mulţi bani pentru plantarea sezonieră de flori. Mi-am prezentat ideea arătând o mostră de broşură la întrunirea care a avut loc în bucătăria cuiva, într-o seară. Dacă mi-e îngăduit să spun, era adorabilă, împodobită cu dovleci miniaturali.

Vecinele prezente la întâlnire scoteau sunete de uimire pe când îşi treceau broşura din mână-n mână peste castroanele cu chipsuri şi sos. Apoi o femeie a chicotit ironic: „Deci asta faci tu toată ziua? Desenezi dovleci?" a zis ea, dându-şi ochii peste cap.

ASTA FAC EU TOATĂ ZIUA?

S-a rostit vreodată o propoziţie cu mai multă greutate? Nu ştiu care

era răspunsul corect la întrebarea: „Ce faci tu toată ziua?” Poate că modalitatea corectă de a-ţi petrece ziua era să pisezi fructe organice cu mojarul şi pistilul pentru a pregăti mâncarea bebeluşului. Sau să te antrenezi pentru maraton. însă se pare că nu era desenatul de legume haioase.

Ar fi trebuit să nu pun la suflet. S-o ignor.

Numai că eram obosită.

Şi eram mândră de dovlecii mei.

Foarte încet, cu gura ascunsă după un chip de porumb, am mormăit: „Nu, mi-o trag cu soţul tău toată ziua.”

Femeia care mi-a pus întrebarea nu m-a auzit – slavă Domnului dar prietena care stătea lângă mine da, şi replica a rămas proverbială. O dată la câţiva ani, cineva o menţionează. Eu încă sunt teribil de jenată (şi un pic mândră) de ce am spus atunci.

Am promovat de la strângerea de fonduri în cartier la evenimente mai mari ale comunităţii atunci când m-am înscris în comitetul de organizare a unei petreceri în beneficiul spitalului de lângă noi.

Iată cum funcţionează comitetele de organizare a unei petreceri de amploare: ţi se propune să participi la un anumit nivel în funcţie de disponibilitatea financiară şi de timp. Dacă evenimentul va avea o temă „preţioasă” (ah, câte posibilităţi pentru schema de culori!), aceste niveluri vor primi nume de pietre preţioase şi semipreţioase: comitetul de topaz (plăteşti o anumită sumă pentru două bilete la petrecere şi eşti de acord să ajuţi la lipirea plicurilor, asta-i tot), comitetul de opal (plăteşti două bilete şi faci o mică donaţie suplimentară şi primeşti în plus invitaţie la petrecerea de dinainte), comitetul de rubin (scrii un cec de valoare medie, ajuţi la compilarea listei de invitaţi şi lingi plicuri, dar primeşti biletele, invitaţie la petrecerea de dinainte şi ai numele tipărit pe spatele invitaţiei), comitetul de safir (cec de valoare mare, mai multe avantaje, numele tău scris cu litere mai mari pe invitaţie) şi comitetul de diamant (un cec enorm, cadou special la sosire, numele tău scris cu litere uriaşe pe lista de invitaţi, deasupra tuturor).

Cel mai dezirabil este al doilea sau al treilea comitet de jos în sus. Cel de opal sau de rubin.

De ce? Păi pune-ţi întrebarea asta: vrei să organizezi o gală la care să se strângă destui bani pentru o ambulanţă nouă, sau vrei să organizezi o gală la care se strâng destui bani pentru ambulanţă, *dar* care te *şi* face să pari persoană generoasă în ochii prietenilor şi străinilor? Cu siguranţă nu-ţi doreşti să te înscrii la nivelul cel mai de jos (topaz, ca săracii), nici la cel mai de sus (cine are atât de mult mălai?). Aşa că totul se rezumă la cât de mare vrei să fie tipărit numele tău pe invitaţie.

Ştiu. Se presupune că nu vrei să primeşti nimic în schimbul donaţiei pe care-o faci.

Eu însă am ales comitetul de rubin.

Dacă nu mi-aş fi dorit nimic altceva decât să dăruiesc oraşului o nouă ambulanţă, aş fi putut lua banii pe care i-am cheltuit pe rochie şi cei pe care i-am cheltuit ca să fiu în comitetul de rubin şi aş fi făcut o donaţie.

Numai că eu voiam mai mult. Recunosc, voiam să-mi apară numele pe invitaţie. Să fiu cinstită, voiam să-mi apară numele *pe orice.*

Numele meu – toate cele trei cuvinte – nu mai apăreau pe rapoartele de evaluare sau pe ştatele de plată pentru angajaţi! permanenţi. Majoritatea colaborărilor mele presupuneau să fiu scriitorul din umbră, ceea ce însemna că după săptămâni sau luni de muncă, ceea ce scrisesem eu vedea lumina tiparului sub un alt nume. Numele meu nici măcar nu prea mai era spus cu voce tare. (Ia gândeşte-te: soţul sau copiii îţi spun pe nume? Nu. Asta se întâmplă doar în universul exterior, în lumea profesională şi în interacţiunile sociale.) Tot ce voiam era să-mi văd numele tipărit – să am dovada că sunt încă în viaţă.

Mai fac şi astăzi voluntariat, dar în moduri mai puţin vizibile, pentru cauze, organizaţii şi oameni care au nevoie de ajutorul pe care-l pot oferi eu. Acum mi se pare că mi-e mai bine dacă îmi ofer timpul şi resursele anonim sau cvasi-anonim. Şi totuşi m-aş minţi pe mine dacă n-aş recunoaşte că până şi acest tip de voluntariat mă face să mă simt ca şi cum faptele mele fac lumea un pic mai bună, ceea ce mă face să mă simt destul de mândră... şi asta ne aduce înapoi la motivele cumva greşite. La naiba! Iar o luăm de la capăt.

Cel puţin am depăşit faza în care aveam nevoie să-mi văd numele pe o invitaţie. Mă ajută faptul că am ajuns într-o etapă diferită a vieţii şi a carierei. Acum numele meu e vizibil în multe locuri; nu mai am nevoie de acel tip de validare. Este însă la fel de adevărat că ultima dată când am făcut voluntariat la scară mare aproape că m- a dat gata. Pot spune, aşadar, că am renunţat din motivele corecte, dar am renunţat şi din motive greşite. Ambele sunt adevărate, la fel şi faptul că nu voi uita niciodată cum a fost la ultimul meu episod de voluntariat important: atunci când am prezidat strângerea de fonduri de la şcoala gimnazială.

A început cu un telefon. Ai grijă la genul ăsta de apel de la un părinte care „vrea doar să-ţi ceară o părere".

Mi s-a cerut părerea despre o idee şi-am ajuns să mă ocup eu de toată afacerea. Nu de o parte, nu de un comitet, ci de toată echipa formată din o sută de voluntari. Şi aici nu era vorba despre expoziţia de dovleci; era vorba despre o licitaţie de artă care urma să strângă mii şi mii de dolari din vânzarea de tablouri, statuete şi bibelouri pentru a finanţa fondul de prime al profesorilor, excursiile şcolare şi renovarea sălilor de clasă. A fi şeful acestei organizaţii era genul acela de slujbă aproape permanentă pentru care trebuia să te pregăteşti cu un an de ucenicie.

Persoana responsabilă cu strângerea de fonduri pe şcoală m-a sunat când eram acasă, în convalescenţă după o intervenţie chirurgicală stomatologică. Abia dacă puteam articula cuvinte de la cât pansament aveam în gură. Mi-a spus: „Ştiu că nu poţi vorbi acum, aşa că voi vorbi eu, şi apoi, după ce închidem, îmi trimiţi un e-mail prin care mă anunţi că te vei ocupa." în timp ce o ascultam, îmi curgeau sânge şi salivă pe la comisura buzelor.

— Te pricepi foarte bine să motivezi oamenii, mi-a spus. Eşti mama

cea mai organizată din şcoală, aşa spune toată lumea.

Aşa spune toată lumea? Pe bune? Am ciulit urechile. M-am uitat de jur împrejur prin camera pe a cărei podea erau împrăştiate bucăţi de creioane, piese de puzzle şi membre de păpuşă, ascunse printre cocoloaşele pufoase de blană de câine.

Seducţia este aşa, un vicleşug. Se aseamănă cu şiretlicul acela folosit de bărbaţi când le spun femeilor: „Pe cuvânt că te pricepi de minune la împăturit hainele. Eu n-aş putea în veci să le împăturesc aşa de bine ca tine." Ce minciună! Oricine poate învăţa să împăturească o cămaşă. A-i face cuiva un compliment este una dintre modalităţile prin care îi suceşti minţile pentru a realiza ceva. Cu siguranţă e nevoie de un strop de şmecherie psihologică pentru a determina o persoană să creadă că vrea să-şi asume un asemenea rol.

Adevărul e că e o treabă grea. Chiar e. La genul ăsta de funcţie, nu ai numai şedinţe de comitet; mai ai şi şedinţe pe subcomitete, şedinţe de pregătire, şedinţe de buget. Iar pentru a pregăti fiecare şedinţă e nevoie de patruzeci şi cinci de triliarde de e-mailuri, de telefoane şi de sms-uri. Toate astea le-am aflat după ce am răspuns afirmativ – ceea ce, evident, am făcut. Am muşcat momeala, şi încă zdravăn de tot.

Mai sunt şi şedinţele de personal, în care trebuie să decizi cărui voluntar îi va fi alocată o poziţie anume. Cine va fi responsabilul cu comunicarea? Cine se poate ocupa de finanţe? Cine poate superviza toate turele de vânzări de la eveniment?

Şi uite cum stă treaba: spre deosebire de angajaţi! de specialitate, voluntarii nu pot fi concediaţi, deoarece ei de fapt nici nu au fost vreodată angajaţi cu contract, într-un fel, ăsta-i un lucru bun. Majoritatea părinţilor care şi-au dedicat timpul şi priceperea în toţi anii în care am făcut efortul ăsta au făcut-o cu toată generozitatea de care puteau da dovadă, apărând ne obosiţi, îmbrăcaţi în costume, sau colanţi, sau uniforme medicale, sau blugi pen-tru a da telefoane sau pentru a construi standuri şi a le zâmbi vizitatorilor. Păstrez şi astăzi legătura cu mulţi dintre prietenii minunaţi pe care mi i-am făcut în timpul petrecut în tranşee ca voluntar. Atunci când ceva mergea prost – de pildă venea pentru vânzare un lot de tablouri care nu era prevăzut cu agăţători sau sârme cu care să le prindem aceste suflete binecuvântate aduceau bormaşini şi sârmă. Atunci când ne simţeam epuizaţi, ne aduceau negrese şi ceai. Se încurajau unii pe alţii şi îşi mulţumeau reciproc pentru ajutor şi făceau ca strângerea de fonduri să se-ntâmple ca prin magie. în cea mai mare parte a timpului, cel puţin.

Doar că ştii cum e. Mereu se găseşte câte cineva: unul, doi. Sau cinci, sau doisprezece.

Se găseşte mereu acel voluntar care nu e atent la instrucţiuni şi de aceea nici nu ştie că nu poţi pune picturile unele peste altele când sunt încă umede. Se găseşte mereu câte una căreia-i place să-şi dea importanţă, solicitând şedinţe separate, pe lângă cele comune, pentru a te informa cine nu-şi face treaba, cine poartă fuste

nepotrivit de scurte la şedinţe şi, apropo, ştii al cui copil a fost eliminat din echipa de scrimă şi *nu-i aşa că vrei să ştii din ce cauză?*

Se găseşte mereu câte una care-şi rupe tocul de la pantof fix în timpul turei de două ore pe care a trebuit s-o implori s-o accepte fiindcă nu aveai suficient personal. Ea e cea care intră pe Facebook şi le spune celor cinci mii de prieteni pe care-i are că n-o să mai facă în vecii vecilor voluntariat fiindcă evenimentul pe care tocmai l- ai planificat timp de doi ani nu-i decât o vânzare amărâtă şi dubioasă de obiecte vechi. Ce pierdere uriaşă de vreme, zice ea, este acest eveniment în care tu ai investit timp, care ţi-a umplut mailul în asemenea hal, încât ai fost nevoită să renunţi la regula de a nu lăsa nici un mesaj necitit, care ţi-a mâncat nenumărate seri de făcut tabele, s/ide-uri şi calcule, astfel că n-ai mai pregătit cina pentru ai tăi mai mult de o dată pe săptămână în ultimele patru luni şi ceva. Treaba asta cu care te-ai procopsit pentru că ai zis c-o s-o duci la capăt şi pentru că uneori e destul de mişto şi pentru că, şi asta-i cel mai important, o să le fie bine profesorilor, iar tu le eşti atât de recunoscătoare profesorilor. Ce spectacol jalnic, zice tipa cu tocul rupt, ce şuşă de amatori! Ar trebui să n-apară nimeni, zice ea.

— îmi pare nespus de rău că ţi s-a rupt tocul, trebuie să-i zici când o suni, fiindcă e musai s-o suni. Ştiu că e… un pantof special… pentru tine. înghiţi în sec, forţându-te să-ţi păstrezi calmul. Vrei, te rog, să-mi faci o favoare şi să ştergi postarea aceea de pe Facebook? Da, sigur, ai dreptate, e inadmisibil ca încălţămintea să-ţi alunece pe podea în perimetrul şcolii, însă noi nu vrem să supărăm cumva vreun sponsor, ştii ce zic.

Nu zic că n-a meritat efortul. Vreau să zic că nu te poţi aştepta să-ţi dăruieşti timpul şi să primeşti împlinire pură, aur curat şi raze de soare, oricât de bine te-ai simţi o vreme să susţii o cauză, să stai în picioare în faţa tuturor şi să fii văzută şi auzită, reuşind să faci să se-ntâmple lucruri bune pentru oamenii care le merită cu prisosinţă. Faci ceva pentru oameni, dar asta nu-nseamnă că n-o să ai momente în care îi şi urăşti câteodată. Atunci când intri-n joc, trebuie să ştii asta. Face parte din înţelegere.

Vestea bună e că atunci când totul se termină şi ai măturat şi ultima bucăţică de confetti, după petrecerea la care a trebuit să înmânezi cecul gigantic şi să zâmbeşti către fotografi, pui mâna pe telefon pentru ultima dată şi o suni pe mămica aceea naivă şi încrezătoare:

— Mereu ai dat cele mai tari petreceri cu clasa, o să-i spui. Eşti un lider înnăscut. Aşa mi-a spus toată lumea.

E un pic greşit din partea ta s-o convingi că totul va fi minunat; dar e şi-un pic corect.

Transmisiuni sportive

Prietena mea, Pauline, şi soţul ei ne-au invitat la cină împreună cu alte două cupluri – toţi eram prieteni vechi. După masă, când ceilalţi s-au retras în cameră să prindă finalul unui meci de fotbal, eu am mers la bucătărie. După ce am terminat de hrănit pe furiş câinele familiei cu câteva bucăţi de friptură şi am pus toate vasele în maşina de spălat, mi-am dat seama că trecuse de ora unsprezece, aşa că m-am dus în cameră şi-am spus:

— Hei, n-ar fi cazul să-i lăsăm pe oamenii ăştia să se odihnească?

Brusc, s-au întors toţi către mine şi m-au săgetat cu privirea:

— Glumeşti? au ţipat. Dumnezeule!

De parcă aş fi stat în pragul uşii învârtind un bebeluş pe patul puştii. De parcă aş fi urlat: îmi place să smulg cu dinţii cozile căţeluşilor şi să mă curăţ cu ele în urechi! sau tocmai am înghiţit de viu un crab-eremit! Toţi aceşti oameni pe care-i cunoşteam şi la care ţineam m-au privit cu groază şi dezgust. Eu am clipit confuză, iar ei s-au întors cu faţa la televizor.

— Ce s-a-ntâmplat? am zis către cameră.

Singurul care mi-a răspuns a fost John. A bătut cu palma în perna de lângă el:

— Mai sunt două minute, a spus el. Şi e egal.

A spune că sportul nu e tocmai specialitatea mea ar fi ca şi cum aş spune că un biscuit Oreo prăjit nu-i tocmai o mâncare sănătoasă. Oricât m-am străduit, n-am putut niciodată să-nţeleg obsesia cu sportul. Dacă-mi pun mintea, aproape că pot să- nţeleg de ce Iuda l-a trădat pe Isus la Cina cea de Taină, de ce au devenit selfie-urile un fenomen şi de ce există bărbaţi care poartă cămăşi cu mânecă scurtă încheiate la toţi nasturii, însă nu pot pricepe de ce persoanele adulte se uită cum alte persoane adulte aleargă cu o minge la piept, şi cu atât mai puţin de ce societatea noastră acceptă ca indivizii care fac chestia asta să fie plătiţi cu milioane de dolari. Iată o parte a naturii umane care va rămâne pentru mine veşnic o enigmă.

Mă bulversează şi caracterul urgent al sporturilor. Ce se întâmplă pe teren e întotdeauna mai important decât ce se petrece în viaţa de zi cu zi. Iată de ce au urlat toţi la mine când am vrut să plec de la cină înainte de finalul partidei. Iată de ce nu ai voie să treci prin faţa televizorului când se dă o fază în reluare. Iată de ce, atunci când scorul e egal în a doua repriză de prelungiri, tu poţi să te plimbi goală pe strada principală şi să scoţi din fund bancnote de o sută de dolari, că n-o să te observe nimeni.

Cică să te uiţi la un meci împreună cu alţii ar fi o activitate socială,

însă mie mi se pare tocmai pe dos. Dacă mă uit prea mult la un meci, nu numai că mă simt plictisită şi confuză, dar devin urâcioasă, de parc-aş fi fost minţită că mergem la o petrecere, doar ca să fiu pedepsită. încep să mă simt ca şi cum toţi strigă pe lângă mine c-a fost ofsaid numai ca să mă supună unui test sau, şi mai rău, să-şi bată joc de mine. Mă simt de parcă universul mă tachinează cu absurdităţi numai ca să vadă cât de mult pot îndura.

Pe măsură ce m-apropiam de patruzeci de ani, am observat că interacţiunile sociale începeau să semene din ce în ce mai mult cu meciurile de fotbal. Anoste. Fără noimă. De parcă lumea mă respingea printr-un act de agresiune vag chinuitor. La evenimentele obligatorii precum întâlnirile cu părinţii şi serbările şcolare am observat că trăgeam de timp prin parcări şi toalete, dându-mi cu ruj sau verificându- mi telefonul mai mult decât era necesar. îmi încleştam pumnii încercând să ascult oameni pe care-i întâlnisem o dată sau de două ori cum îşi debitau monologul despre renovarea casei, despre vreme sau – şi mai rău – despre trafic. Aşa au fost mereu conversaţiile? Sau oamenii s-au apucat dintr-odată să discute pe larg cele mai tâmpite subiecte cu putinţă? Reuşeam să-mi ascund iritarea, sau lumea-şi dădea seama că mă plictisisem până la punctul în care devenisem ostilă atunci când începeau să peroreze despre cum săptămâna asta a fost parcă mai răcoare decât săptămâna trecută, sau despre cum februarie este o lună teribil de scurtă sau despre cum deja s-a făcut vineri.

Cam în aceeaşi perioadă am mai mers la o petrecere, de data asta doar pentru femei, o seară cu fetele, prietene de-ale prietenelor. Cineva a fost tare drăguţă şi m-a invitat şi pe mine – nu cunoşteam prea bine grupul. Cu toate astea, m-am bucurat mult că mergeam undeva. Plecam la ora şase seara, ceea ce însemna că masa şi baia copiilor cădeau în sarcina lui John, iar o seară fără sarcinile acelea repetitive era ca o mini vacanţă pentru mine. Abia aşteptam să petrec o seară în compania adulţilor şi mă gândeam cu bucurie că vom discuta despre cărţi, filme, ştiri, trucuri de combătut migrenele, războaie, antipatii ascunse, în fine, orice. Fără conversaţii despre orele de somn, alergii la alune sau comparaţii între cărucioare – astea erau subiectele de discuţie când eram cu copiii, când treceam una pe lângă cealaltă pe trotuarul de lângă parc sau în sala de aşteptare la medicul pediatru. Chestii de copii. Seara asta era cu chestii de adulţi. Chestii legate de lume. Chestii reale.

A început:

— Marge, tu faci cea mai bună salată de pui, a zis prietena unei prietene.

Stăteam în jurul mesei din sufragerie şi ne aşezam şervetele în poală. Al meu prezenta o scenă pastorală cusută pe pânză fină – un francez cu o pălărie cu boruri largi şi manşete din dantelă, împreună cu o doamnă cu pieptul strâns într-o rochie uriaşă, ambii privind cu încântare într-un coş împletit.

— Aşa e, am zis. E foarte bună.

Marge:

— Păi să ştiţi că eu pun struguri în ea, ăsta-i secretul.

Persoana din stânga lui Marge:

— Dar fierbi puiul? Sau îl faci la cuptor?

— Mereu îl fierb. Dacă-l faci la cuptor iese prea uscat.
— Şi-i pui şi sare?
— Sărezi apa, nu puiul.

Bine, mi-am zis. *Ajunge cu salata de pui.*

— Câtă sare pui?
— Mai multă decât ai crede. Suficient cât să o vezi în apă.
— A, deci câteva Unguri?
— Cel puţin.
— Pui maioneză normală, sau cu conţinut redus de grăsime?
— îmi place cea cu conţinut redus de grăsime, însă nu cea tartinabilă – trebuie s- o iei fix pe aia pe care scrie, pe etichetă, „maioneză cu conţinut redus de grăsime". Să n-o iei pe aia tartinabilă.

Minunat, nu aia tartinabilă. *Acum* cred c-am vorbit destul despre salata de pui. Corect?

Greşit.

— Eu sunt la dieta fără carbohidraţi, deci pot să mănânc?
— Maioneză? Sigur că da. Ce e, ulei? Proteină?
— Dar laptele e carbohidrat?
— Laptele? Cred că da. Dar maioneza nu conţine lapte.
— Maioneza nu are lactoză, serios?

Doamne, apără şi păzeşte! Am privit în jos, la cuplul meu de pe şerveţel, ieşit la picnic, şi m-am întrebat dacă şi ei or fi avut salată de pui în coşul ăla şi, dacă da, oare erau la fel de entuziasmaţi pe tema asta?

— Deci tu întotdeauna rupi puiul fâşii, nu-l toci cu cuţitul?
— Rup fâşii. întotdeauna îl rup fâşii.

Eu:

— Of, Doamne.

Marge şi persoana de lângă ea m-au privit. Oare spusesem asta cu voce tare? Nu intenţionasem să fiu nepoliticoasă. însă orice mecanism voi fi avut odinioară în creier, responsabil cu toleranţa la conversaţiile superficiale, nu mai funcţiona. Nu mai reuşeam să mă prefac că dau doi bani pe salata de pui şi nici nu mai puteam găsi momentul oportun pentru a mă băga în discuţie, a-i adăuga ceva cu miez sau a- i schimba subiectul. Şi cu cât zăboveam, parahzată, cu atât mai nervoasă deveneam. A trebuit să mă concentrez ca să nu scutur din cap *nu, nu, nu,* ca să nu urlu Taci, taci, taci. Conversaţia s-a mutat de la salata de pui la săpunul organic, apoi la cea mai bună metodă de a tăia merele. După cincisprezece minute, îmi venea să ţip: E cineva aici care chiar e pasionat de ceva? Vrea cineva să discute despre ceva fascinant, amuzant sau ciudat? A făcut cineva *ceva* astăzi?

John era deja în pat când am ajuns acasă. Mi-am scos pantofii şi cerceii, i-am aruncat pe jos şi am spus în şoaptă:

— De ce naiba să mai chemi lume la tine acasă dacă n-ai nimic de

discutat?

Am continuat, furioasă. Femeile alea erau femei deştepte, ştiam asta. Proveneau din locuri diverse, merseseră la şcoh diferite, aveau servicii interesante, phne de provocări. Urmăreau ştirile. Toate făceam asta. Toate trăiam pe aceeaşi planetă cu Beyonce, Bill Gates, J.K. Rowhng şi milioane de alţi oameni mai puţin celebri, dar la fel de fascinanţi, care gândeau şi făceau lucruri. Aveam la dispoziţie nenumărate subiecte de conversaţie, însă discuţia lor se dovedise la fel de fadă ca o salată de pui fără condimente. Ce naiba? Se loviseră toate la cap?

Ceva le schimbase fundamental pe aceste femei. Nu voiam să accept, dar era limpede ca lumina zilei: deveniseră mame. Asta ne şi lega – aveam toate copii de grădiniţă. Nu le cunoşteam foarte bine pe cele mai multe dintre ele, însă le ştiam din vedere, la fel cum îţi sunt vag cunoscute persoanele de vârsta ta care locuiesc în aceeaşi zonă. De-a lungul vremii le văzusem mergând la serviciu, la cafenea, la concert, la aeroport. Oare le obsedase dintotdeauna salata de pui şi acum prinseseră ocazia să-şi spună păsul? Sau poate întemeierea unei familii le făcuse să-şi îndrepte atenţia exclusiv asupra căminului, şi să ignore orice altceva?

Nu, mi-am zis. Pesemne că mă-nşel. Nu poate fi ăsta motivul. Nu vreau ca acest clişeu să reprezinte adevărul. E prea stupid şi demodat, fix genul acela de stereotip care m-ar scoate din minţi dacă l-ar pomeni altcineva. Nu e ceva ce cred eu. Eu nu cred că femeile devin mai puţin interesante după ce nasc copii. Eu nu cred că dacă faci parte dintr-o familie atunci nu mai faci parte din lume. Eu nu cred că, fiindcă-ţi pasă ce pui pe masă, atunci nu-ţi mai pasă de nimic altceva. Nu cred nimic de felul ăsta, însă văd că e o realitate şi mă enervează. Haideţi, fetelor, trebuie să luptăm împotriva acestui stereotip! Vă rog, nu vă înecaţi în castronul cu salată de pui. E ca nisipurile mişcătoare!

Am perorat acest monolog cu periuţa de dinţi în mână.

John a ridicat capul, neştiind dacă era de râs sau nu.

M-am auzit cu câtă emfază vorbeam. Parcă eram nebună. Cine se enervează atât de tare din cauza unei conversaţii la cină? E absolut în regulă să vorbeşti despre salata de pui. Poate că problema era *la mine.*

Uite care-i treaba, nu vreau să stau tot timpul la confesiuni cu toată lumea. Oricine e câtuşi de puţin introvertit va fi de acord că discuţiile profunde şi dese devin epuizante. Conversaţiile superficiale au rolul lor: să umple o perioadă scurtă de timp cu sunete plăcute, prevenind liniştea stânjenitoare. Ar fi ciudat şi neplăcut dacă un necunoscut ar ridica ochii din telefon, la coadă la Starbucks, şi ţi-ar zice din senin: „Zi repede care au fost cele mai mari bucurii ale tale şi cele mai profunde dezamăgiri anul trecut!” sau „Iată o poveste haioasă şi

totuşi plină de emoţie despre părinţii mei care dezvăluie cât de tare mă sperie faptul că o să-mbătrânesc.” N-ar trebui să faci aşa ceva, la fel cum n-ar trebui să ajungi la o petrecere şi să strigi: Am alergie la latex, ghici de unde ştiu? sau Unul din sfârcurile mele e orientat pieziş.

Cei care se pricep la conversaţiile superficiale socializează mai uşor cu străinii, şi asta e o chestie utilă. Sincer, mi-ar plăcea să stăpânesc şi eu arta asta. Numai că atunci când discuţiile superficiale înlocuiesc conversaţiile reale, începi să te simţi printre străini chiar şi atunci când te afli între prieteni. Mă aflam pe atunci într-o etapă a vieţii care-mi impunea o doză bună de convenţie socială: mă perindam de la un grup de oameni la altul, făceam cu mâna şi zâmbeam politicos. Aveam nevoie ca celelalte interacţiuni să le echilibreze pe cele pe care le aveam deja. Să-mi ofere o conexiune adevărată, un pic de sens.

Mai mult ca niciodată, îmi era dor de fostele colege de facultate. Ori de câte ori puteam, puneam la cale să merg la ele sau să vină ele în vizită în Atlanta, ca să putem sta până târziu şi să despicăm firul în patru. Mi-era dor de dezbaterile din săbie de curs, de confesiunile din dormitoare şi de visele din sala de mese – şi asta nu fiindcă mi-ar fi fost dor de *studenţie.* Mi-era dor să fiu *înţeleasă.* Mi-era dor să *ştiu* ce gândesc, ce-şi doresc, ce le lipseşte celor din jur. De câte ori ne întâlneam, intram imediat în starea aceea, iar conversaţiile noastre sctipeau de vervă şi entuziasm.

Ştiam că facultatea se terminase. Ştiam că unul dintre motivele pentru care vorbeam atât de mult când eram mai tinere era faptul că aveam nevoie să înţelegem cine suntem şi în ce credem – trebuia să spunem asta cu voce tare, să facem mici

ajustări şi s-o mai zicem o dată. Ştiam că timpul era limitat, că viaţa noastră de acum era mult mai complicată; aveam mult mai puţin timp pentru stat de vorbă. Dar oare însuşi faptul că viaţa era acum mai complicată nu însemna că aveam mai multe de vorbit acum, şi nu mai puţine?

Nu ştiu dacă mi-a plăcut vreodată să fac conversaţie superficială, însă ştiu că eram în stare s-o susţin. Pe vremuri puteam să trec prin orice făcând *Mhm* şi *Pe bune ?* Acum însă, astfel de schimburi de complezenţă mă făceau să vreau să răstorn mesele. Mă simţeam de parcă cei din jurul meu ascultau cu toţii transmisiuni sportive şi toată lumea ştia ce-nseamnă asta, numai eu nu.

Te zgudui ca un uragan

Să faci ce-ţi place nu te vindecă de nici o boală, dar e o modalitate plăcută – deşi costisitoare – de a trage de timp în loc să te ocupi de ceea ce trebuie făcut.

Terminasem de scris două proiecte mari, plus munca de voluntariat, şi deodată m-am trezit că am mai mult timp liber decât aveam de obicei. Copiii creşteau, stăteau mai mult la şcoală, nu mai aveau atâta nevoie de mine. Mă simţeam precum un element în stare gazoasă care-şi caută sălaş într-un recipient, pentru a căpăta o formă. Cine mai eram dacă nu mai eram acea persoană ocupată să rezolve o sută de sarcini, care trebuia să re turneze peste zece apeluri în fiecare zi? Cine mai eram dacă nu mai avea nimeni nevoie de mine să-i pregătesc masa de prânz? Şi cât mai valoram – cum putea fi cuantificată valoarea mea fără aceste sisteme prin care o puteam calcula?

întrebările astea nu mă entuziasmau deloc. Din contră, mă îngrozeau.

Numai că, în loc să-mi înfrunt frica, am încercat s-o ignor. Mi-am zis că mă simt neliniştită fiindcă sunt plictisită. Probabil aveam nevoie doar de puţină distracţie. *Merit şi eu o pauză,* mi-am zis. *Asta fac oamenii după ce termină o treabă grea.* Şi deoarece sunt o fiinţă încordată care nu ştie cum să se relaxeze, am ales o distracţie care mi-a dat totodată senzaţia că fac ceva măreţ: să învăţ să cânt la un instrument.

Mi-am cumpărat o chitară.

Dac-ar scrie altcineva povestea asta, naratorul care-şi cumpără chitara ar fi, poate, un tip care-a fost în trupa şcolii, dar apoi s-a făcut contabil şi mereu a visat la o viaţă par alelă în care şi-ar fi urmat visele; aşa că, pentru a-şi lua tinereţea înapoi, merge şi-şi cumpără un Stratocaster şi montează boxe şi-un amplificator în garaj şi cântă acolo *Come Sail Away*— şi plânge. Povestea de faţă e altfel. Nu am fost niciodată într-o trupă rock. Am iubit mereu muzica din afară, ca admirator. Singura muzică pe care-am făcut-o eu când eram mică a fost să cânt la pian şi, regret s-o spun, nu mi-a plăcut deloc. Voi fi foarte fericită dacă n-o să mai cânt niciodată o gamă la pian, tot restul vieţii mele. Mi-a plăcut însă mereu să simt, la concerte, sunetul de chitară vibrându-mi în urechi. îmi doream foarte mult să pot produce eu însămi acel sunet.

Bine, fie, recunosc că aveam şi fantezii. Nu că voi deveni celebră, ci mai degrabă că-mi voi descoperi vreun talent latent care mă va propulsa în cercul social al trupelor pe care le ascultam la radio. Mi-

o imaginam pe Brandi Cariile, una dintre cantautoarele mele preferate. Prima oară când am văzut-o pe viu la concert, purta o vestă de piele şi-o bandană roşie înfăşurată în jurul braţului, şi avea o voce ca de înger – un înger care tocmai ce dăduse pe gât un pumn de pietriş şi-o duş că de whisky. Era nonşalanţa în came şi oase, un exemplu de curaj şi expresivitate. Iată de ce, uneori, când mă visam cântând la chitară, îmi plăcea să-mi închipui că, dacă m- aş întâlni cu Brandi, am descoperi că înţelegem arta în mod similar. Ea probabil că ar hotărî să formăm un duet rock-folk şi să mergem în turnee, iar eu pesemne c-aş începe să port o bandană roşie în jurul braţului, exact ca ea, şi-am avea vocile aspre, dar melodioase, şi toată lumea ne-ar iubi şi s-ar întreba de ce nu ne-om fi găsit mai demult. Iar noi am spune: „Hei, e ca atunci când urci doi versanţi ai aceluiaşi munte şi te-ntâlneşti în vârf.” Am scrie împreună versurile şi Brandi ar explica publicului că, deşi abilităţile mele de chitarist sunt mediocre, într-adevăr, ceea ce a făcut ca lucrurile să meargă a fost faptul că eu am ajutat-o să-şi spună mai bine poveştile. Iar eu aş zice: „Hai, zău, e un fleac.” Toată lumea ar chicoti şi ar fi dată pe spate.

Şi totuşi acela nu era visul meu. Erau doar cai verzi pe pereţi. Eu, de fapt, voiam să văd dacă pot cânta câteva acorduri.

M-am documentat îndelung înainte de a-mi alege chitara. Nu voiam ceva micuţ care să se facă ţăndări, fiindcă eram sigură că, indiferent cât de prost aş fi cântat la început, probabil c-aş fi distrus-o, dacă putea fi distrusă. Nu voiam nici un instrument la mâna a doua, deoarece germofobul din mine nu putea suporta gândul că ciupeşte corzile incrustate cu straturi microscopice de celule din pielea altcuiva. I-am luat la întrebări pe foştii mei colegi de facultate, despre care se ştia că din când în când mai plângeau în amplificatoarele din garaj, şi m-am hotărât să-mi cumpăr o chitară acustică Martin fără fiţe. O recenzie online o caracteriza drept „la modă şi accesibilă”, cu „aspect elegant”. Descrierea s-ar fi potrivit mai bine reginei balului decât unei chitare, însă preţul era corect.

Prima dată când am ridicat-o din cutia căptuşită cu fetru verde, mi-am dat seama c-am făcut ceva care friza nebunia. Nu ştiam să cânt la chitară. Nu ştiam nici s-o acordez, nici s-o curăţ, nici măcar cum s-o ţin. Am aburcat-o în poală cu mâna stângă, neştiind sigur unde să-mi aşez vârfurile degetelor, cu braţu-mi drept odihnindu-se pe corpul din mahon neted. Oare trebuia să-mi încrucişez picioarele, sau să-mi las coapsele relaxate? Am adulmecat-o şi, surpriză, mirosea a vanilie. Oare cumpărasem din greşeală o chitară parfumată? Am aflat mai târziu că e ceva normal ca o cutie de chitară nouă să fie ţinută la un loc cu lipici cu miros de vanilie, în clipa aceea am crezut că aroma dulce, bizară, aducea a rom sau a tutun de pipă. N-avea sens, însă întreaga experienţă căpăta astfel o nuanţă exotică.

După ce am luat-o în mână, am mirosit-o şi am pus-o la loc câteva zile, în cele din urmă mi-am urcat chitara în maşină şi m-am dus la magazinul de instrumente muzicale de la care o cumpărasem. Am intrat, mi-am pus cutia pe podea şi-am arătat către ea.

— Am nevoie de-un profesor, am zis, nu ştiu nici măcar cum se ţine chestia asta. Şi uite-aşa l-am găsit pe Robert.

Robert avea barba scurtă, blond-roşcată şi părul în permanentă dezordine, iar garderoba lui era compusă din blugi cu care părea să fi săpat şanţuri şi nişte

cămăşi hawaiiene pe care le tot rotea. Nici în ziua de azi n-aş putea spune câţi ani avea. Ar fi putut avea oricât între patruzeci şi şaptezeci de ani – depinde câte dintre ridurile care-i acopereau faţa se datorau vârstei şi câte expunerii la soare şi vânt. Atunci când Robert nu lucra la magazinul de chitare, conducea TransAmul— recondiţionat – şi ştiu asta fiindcă-l menţiona des şi-mi arăta mereu unde e parcat afară. îl bănuiesc c-a reparat maşina aia veche din aceleaşi motive pentru care mi-am cumpărat eu chitara.

Toate lecţiile de treizeci de minute le ţineam într-o cameră de repetiţii izolată fonic cam de mărimea unui frigider generos. Prima lecţie a fost plictisitoare, un curs despre anatomia chitarei. Am învăţat numele părţilor componente – gât, cordar, taste — şi cum anume arată pe hârtie un acord: ca nişte punctuleţe. La a doua întâlnire, Robert mi-a înmânat o partitură. Era primul cântec pe care voia să-l învăţ: *Te zgudui ca un uragan—.*

Am râs.

Eu nu zgudui nimic asemenea unui uragan. Nu-s în stare nici măcar să învârt pe deget o rolă de hârtie igienică fără să mă rănesc. De fapt, unul dintre motivele pentru care am ales chitara e că, deşi în adâncul sufletului meu voiam să fac violoncel, mi-era teamă că o să cadă peste mine şi-am să mor. Iată înţelesul cuvântului „paradox", copii: eu – o bleagă, despre care se poate spune că eram cel mult un ciclon tropical – să te „zgudui ca un uragan."

Dar primisem o temă, aşa că m-am pus pe treabă. Pe măsură ce-mi încleştam, ca nişte gheare, degetele de la mâna stângă pe corzi, pe care le mângâiam, câte trei, cu buricele degetelor de la mâna dreaptă, a început să se lege sunetul. Nu era vreo baladă folk de Brandi Cariile, era un imn al metaliştilor din anii '80, cântat de o trupă de pletoşi pe nume Scorpions – şi totuşi cântam la chitară!

Brusc, am vrut să ştiu multe alte lucruri! De unde puteam cumpăra o carte cu partituri pentru chitară? Care va fi următorul cântec pe care-l voi învăţa? Cât mai durează până voi putea să cânt la chitară, având în acelaşi timp o muzicuţă montată pe faţă aidoma unui aparat ortodontic?

Robert a spus că depinde de cât de mult aveam să exersez.

Şi am exersat. Am stat pe treptele de la intrarea în casă, cu picioarele sprijinite, în unghiul corect. Sunetele, în loc să ricoşeze din pereţii bucătăriei, se îndepărtau uşor spre zumzetul traficului din Atlanta. Cântam versurile şoptit în timp ce ciupeam corzile, de parcă eram dintr-un clip vechi difuzat de MTV.

AM VENIT (zdrang zdrang, zdrang zdrang zdrang zdrang zdrang) SĂ TE ZGUDUI CA UN URAGAN.

Nici nu pot să-mi imaginez ce impresie le făceam celor care treceau întâmplător pe stradă.

La lecţia următoare, m-am aşezat să-i arăt lui Robert cât am progresat. Am terminat de cântat şi el mi-a spus:

— Acum mai cântă o dată, dar de data asta stai în picioare şi priveşte înainte şi în sus. Nu te mai uita încontinuu la mâini.

— De ce? am întrebat.

— Fiindcă dacă eşti pe scenă şi priveşti în jos, oamenii îţi vor vedea doar creştetul capului, mi-a spus el.

Ce mult mi-a plăcut cum a crezut el în fantezia mea!

Chiar îmi plăcea să am un nou hobby care să-mi consume energia. Poate de asta avea nevoie creierul meu anxios pentru a se linişti. Poate, dacă exersez pentru a

fi mai bună la ceva, în fiecare zi, nu mă voi mai trezi întrebându-mă *Şi-acum ce fac?* Măcar, dacă tot avem o singură viaţă de trăit, să căpătăm şi noi deprinderi noi, nu? Să-nvăţăm să cântăm la un instrument. Să adăugăm câteva boabe de strugure la salata de pui. Să încercăm să fim altcineva. Mie mi-a plăcut mereu să fac asta.

Aveam opt ani când am rugat-o pe mama să-mi ia un costum de clovn din acela tip salopetă, în care te bagi cu picioarele şi tragi fermoarul. Costumul la care mă refer era o porcărie din poliester, ţipător, lucios şi avea în completare o pălărioară haioasă şi o paletă cu machiaj pentru faţă de la raionul de articole de sezon al drogheriei. Sincer, nici nu-mi vine să cred că mama mi l-a cumpărat, pentru că de regulă, atunci când îi ceream să-mi cumpere un fleac de la magazin, nu o făcea. De data asta însă, visul mi s-a împlinit.

Am ieşit de Halloween – acea ocazie nemaipomenită când ai voie să mănânci bomboane în cantităţi uriaşe –, alergând de la o casă la alta ca nebuna. Aşa cum păţesc eu de fiecare dată când merg pe jos, m-am împiedicat şi am căzut. Dar, pentru că era întuneric, n-am observat că mi s-a rupt în genunchi costumul atunci când am căzut. Şi, fiindcă mâncasem mini-Snickers la greu, nici nu m-am prins că îmi curge sânge din amândoi genunchii şi că mi-a ajuns sângele şi pe pantofi. Am simţit totuşi că e ceva ciudat pe picioarele mele, şi poate din acest motiv m-am şi aplecat de câteva ori să le pipăi, şi uite-aşa am ajuns să mă umplu toată de sânge pe mâini.

Eu nu mă puteam vedea, deci habar n-aveam cum arătam. Singurii care m-au observat au fost adulţii care deschideau uşa şi dădeau peste un clovn mititel şi vai de el, plin de sânge, cu dinţii murdari de ciocolată, care stătea în lumina becului de la intrare, zâmbea şi le întindea două mânuţe însângerate. Bună seara, oameni buni, am venit să vă mănânc de vii.

La unsprezece ani m-am costumat în Muammar al-Gaddafi. Mi-am confecţionat costumul din haine kaki, ochelari de soare tip aviator, cizme negre, pudră bronzantă cât cuprinde şi o armă falsă cu aspect cât se poate de real... pe care am luat-o cu mine la festivităţile organizate la şcoală.

Ce naiba era în capul meu? Habar n-am. îmi amintesc că mi s-a părut fantastic de amuzant ca eu, o fetiţă pricăjită, să defilez ca militant revoluţionar antiimperialist care are legături cu teroriştii. Şi ştiu că în şcoala gimnazială obişnuiam să fac scenete amuzante pornind de la evenimentele pe care le vedeam la NBC Nightly News, emisiune pe care o urmăream cu sfinţenie fiindcă eram îndrăgostită de Tom Brokaw.

Oricum, am hotărât că ăsta e personajul meu şi nu mi-a sugerat nimeni c-ar fi o idee proastă. Nici părinţii, nici profesorii, nimeni nu mi-a atras atenţia că acea costumaţie este ofensatoare în foarte multe feluri şi că e total nepotrivită pentru un copil de unsprezece ani, precum şi pentru şcoală. Ce să zic, alte timpuri.

La primul Halloween petrecut în Nashville, unde lucram la o librărie, cu numai câţiva ani în urmă, m-am îmbrăcat în Fata cu dragon tatuat13. Aveam haine din piele neagră, ruj de culoare închisă, cizme de motociclist şi o imitam pe poliţista- asasină Lisbeth Salander în cele mai mici detalii: aveam chiar şi dragonul uriaş negru, verde şi roşu, pe care o prietenă talentată mi-l desenase pe spate. M-am simţit periculoasă, sexy şi cu totul altă persoană până a doua zi, când cariocile semipermanente s-au luat la duş şi am rămas doar Fata cu o vânătaie uriaşă tot restul săptămânii.

N-am devenit mai pricepută la costume odată cu trecerea timpului, însă tot îmi mai place să întruchipez din când în când câte un personaj. E fantastic să te priveşti

în oglindă, să clipeşti şi să vezi cum îţi răspunde o altă persoană cu pleoapele pline de sclipici. Timp de o secundă te gândeşti: *Eu cine sunt?,* şi asta e o întrebare pe care e bine să ţi-o adresezi când şi când. Dacă nu mai faci câte-o verificare, s-ar putea să nu-ţi dai seama că răspunsul s-a schimbat. Aşa că, dacă simţi o nelinişte, eu recomand cu căldură să-ţi schimbi tunsoarea, stilul vestimentar sau creionul pentru sprâncene (sau chitara). E distractiv. Şi cine nu tânjeşte uneori să cutreiere lumea o perioadă într-o altă ipostază?

Cântatul la chitară nu m-a transformat într-o zeiţă rock, dar, Doamne, ce m-am distrat! Am luat lecţii de la Robert timp de un an, cu întreruperi. Am trecut de la heavy metal la rock clasic. (Se pare că preferinţele noastre muzicale nu erau tocmai asemănătoare.) în cele din urmă a apărut o nepotrivire de program şi a fost din ce în ce mai greu să fim disponibili în acelaşi timp şi, deşi nu voiam să mă las, nu m-am mai dus, crezând că voi găsi un alt profesor mai liber. Numai că, odată ce-am renunţat la lecţiile regulate, nu mi-am mai scos chitara din cutie ca să-i miros aroma stranie de vanilie. Bătăturile care mi se formaseră pe mâini s-au estompat, apoi au dispărut, iar buricele degetelor şi-au recăpătat aspectul fin.

Chitara încă o mai am. Acum stă mai tot timpul în cutie, cu toate c-o mai mut uneori dintr-o cameră în alta. Atunci când o privesc îmi amintesc câte speranţe mi- am pus în acest instrument, câte ore mi-am petrecut împreună cu el, cum m-a captivat muzica aceea pe care o puteam cânta. îmi amintesc cum credeam că m-ar putea transforma în altcineva. Şi-mi mai amintesc cât de bine mă simţeam în prezenţa cuiva care credea în mine – cineva care spunea că, dacă tot cânţi, atunci ar fi bine să te iei în serios.

---

10. Baladă a trupei rock Styx, lansată în 1977 (n. tr.).

11. Pontiac Firebird Trans Am, maşină americană produsă între 1967 şi 2002 (n. tr.).

12. în original, *Rock You Like a Hurricane,* titlul unei piese lansate de Scorpions în 1984 (n. tr.).

13. Personaj din filmul *The Girl with the Dragon Tatoo* (2011), în regia lui David Fincher (n. tr.).

Un loc în care nu eşti în siguranţă

— îmi plac mult salvamarii, i-am spus prietenei mele în timp ce ne supravegheam copiii care se bălăceau în piscină.

Deveniserăm de curând membrele unui club de înot aflat nu departe de casă şi mă bucuram că micuţii noştri aveau unde să se răcorească în arşiţa verilor din Atlanta. Piscina avea şi propria echipă de înot. Mi-era groază de serile înăbuşitoare în care aşteptam să se termine întrecerile copiilor, dar mă cuprindea o senzaţie de pace la gândul că timp de o lună vor înota o oră în fiecare zi, ca parte din antrenamentul de echipă. Când vor fi mari, nu le va fi teamă de apă.

Prietena mea şi cu mine, care aveam copii de aceeaşi vârstă, stăteam pe prima treaptă a piscinei şi ne răcoream tălpile în apa care ne-ajungea ia glezne. Cu toate că nici prin gând nu mi-ar fi trecut să-mi iau ochii de la copii (în vârstă de patru şi şapte ani) cât timp erau în apă, prezenţa unui salvamar îmi dădea o senzaţie suplimentară de siguranţă. Atât de multă siguranţă, încât în acea zi nici măcar nu aveam pe mine costumul de baie. Purtam pantaloni scurţi de culoare albă, o cămaşă largă galbenă şi o pălărie uriaşă de paie cu borurile lăsate şi credeam că era suficient să privesc de pe margine. Salvamarii musculoşi – tineri care veniseră acasă în vacanţă şi încercau să facă un ban în timpul zilei, până le începea schimbul de seară la restaurant – stăteau pe scaune la trei metri înălţime, de unde păzeau marginile piscinei; aveau slip de baie de culoare roşie, ţineau în poală tuburi de spumă roşie cu care să intervină în caz de urgenţă, şi capetele li se roteau încet la stânga şi la dreapta, scrutând apa neîncetat.

Dacă-mi scapă mie ceva, îmi spuneam, dacă nu mă uit la un copil timp de o secundă ca să mă uit la celălalt, salvamarii veghează.

— Tu îi trimiţi pe-ai tăi în tabără luna viitoare, după ce se termină antrenamentele de înot? m-a întrebat prietena mea.

Eu mă uitam la fiica mea care ţopăia sus-jos la un metru în faţa mea, îşi ţinea respiraţia, se lăsa la fund şi apoi *boing!* sărea din apă ca o jucărie cu arc.

— Am uitat să-i înscriu, am spus.

Ţup, ţup, ţup, s-a dus din ce în ce mai departe, către o zonă mai adâncă a capătului cu apă mică. *Boing!*

M-am uitat la salvamar. Ochelarii lui cu lentile-oglindă erau îndreptaţi către fiica mea, exact acolo unde ţopăia ea.

— Şi ce-o să faci? m-a întrebat prietena mea.

— Hei! am strigat la fiica mea. Vino înapoi pe aici!

Am mai strigat încă o dată, dar la fratele ei care făcea sărituri în apă în apropiere. „Spune-i să vină la mine.” Nu m-a auzit nici unul dintre ei, atât de tare stropeau împrejur.

Ţup, ţup, ţup. încă treizeci-patruzeci de centimetri. *Boing!*

— HEI!

Ţup, ţup.

S-a dus la fund. N-a mai ieşit ca un arc.

A rămas la fund. Asta scrie în toate articolele şi cursurile de prevenire a înecului, că tu te aştepţi să fie cu ţipete şi zvârcolit, dar nu e aşa. E o cădere lentă şi tăcută spre adâncuri.

M-am uitat la salvamar, i-am văzut ochelarii îndreptaţi către suprafaţa apei, acolo unde copilul meu se dusese la fund. Nu s-a clintit. Nu ştiu la ce se uita, însă pe ea n-a văzut-o.

Am ţâşnit în picioare şi am sărit în piscină. SCOATE-O! am strigat. La salvamar? La mine însămi? Pălăria mi-a zburat şi s-a dus învârtindu-se, cu faţa în jos.

Am prins-o pe fiică-mea de subsuori. Se îneca şi scuipa, cu apa şiroindu-i din nas. Salvamarul a fost în apă lângă mine într-o secundă.

— Am crezut că se joacă, mi-a zis cu vocea tremurând. Tot nu-i puteam zări ochii, dar am văzut din tremuratul mâinilor, din respiraţia sacadată că băiatul ăsta, copilul altei mame, era zguduit de vină şi de frică. Făcuse o greşeală. Oricine putea comite aceeaşi greşeală. Rezultatul ar fi putut fi complet diferit.

După câteva săptămâni, stăteam pe un scaun pliant la o masă lângă piscină, împreună cu alte femei care-şi aşteptau copiii să termine antrenamentul echipei de înot. Fiica mea se întorsese cu bucurie în apă, incidentul era de mult uitat (de ea, dar nu şi de mine). Ne-am uitat cum fac copiii ture de bazin, ajutaţi din loc în loc de câte un antrenor. De data asta chiar nu era nevoie să stăm cu ochii pe ei – erau mai mulţi antrenori decât copii —, şi totuşi nu voiam să mă îndepărtez prea tare.

Aşa că am stat şi am urmărit micii înotători, iar lumea s-a perindat pe scaunele de lângă mine, purtând conversaţii pe care le ascultam absentă. Nu mă puteam concentra.

— Nu-mi vine să cred, a spus cineva.

Şi-a făcut cineva o tunsoare de toată jena? A făcut un copilaş pipi în piscina de pitici? Cineva a uitat să pună sare la salata de pui? Acum ce mai e aşa de incredibil? Mi-am scos telefonul să-mi verific mesajele. Am deschis un e-mail primit de curând.

Mesajul avea titlul *îmi pare rău.*

Era de la unul dintre prietenii mei cei mai vechi şi mai buni, un tip căruia-i spuneam „fratele pe care nu l-am avut niciodată”. (Dar ai un

frate, fraier o, spunea el. Da, dar el e fratele pe care-l *am,* iar tu eşti fratele pe care nu-l am, răspundeam eu.) Ne certaserăm pe un subiect cu puţină vreme în urmă, genul ăla de ceartă în care fiecare crede că are dreptate şi că-l va convinge pe celălalt cu condiţia să scrie suficient de multe cuvinte pentru a se face înţeles, numai că şi unul, şi celălalt ajung să se simtă şi mai râniţi decât la început.

M-am gândit că *îmi pare rău* anunţa nişte scuze. El însă nu scria pentru a-şi cere scuze. *Cred că ar trebui să divorţăm platonic,* scria.

Subiectul de la care pornise cearta noastră – un punct de vedere pe care crezuserăm că-l împărtăşeam, dar asupra căruia nu reuşiserăm să ne punem de acord – nu mai era de mult obiectul disputei noastre. Acum discordia era cearta însăşi: cine fusese

nedrept, cine fusese bănuitor şi arogant. El voia să nu mai vorbim o lună, poate chiar şi mai mult, atât de prost îi căzuse ultima noastră discuţie.

— Dacă tu nu eşti bine cu tine, nu e vina mea, ţipasem eu. De ce îţi proiectezi problemele asupra mea?

— M-am săturat. Eşti ca un vârtej. Mă tot tragi înapoi la aceeaşi discuţie.

— *Nu sunt nici un vârtej. Sunt om. Şi tu eşti cel care m-a sunat.*

La asta se ajunsese, pe bune? O gâlceavă ca-ntre copii chiar putea duce la ruperea relaţiilor între doi adulţi?

în timpul ăsta, în jurul meu discuţia se purta la un volum din ce în ce mai mare.

— Am auzit c-a trecut ceva timp până i-a găsit cineva.

— Probabil s-a întâmplat într-o fracţiune de secundă.

Am ridicat ochii, mirată.

— Ce?

— Tatăl lui Sarah, mi-a zis o altă mămică, arătând spre grupul de copii în costume de baie care se adunaseră la un loc lângă blocstarturi pentru a asculta discursurile motivaţionale ale antrenorilor. Sarah, de-o vârstă cu fetiţa mea, nu era printre ei.

Cineva mi-a explicat că tatăl lui Sarah – un tip pe care nu-l cunoşteam personal, prietenul unor prieteni – murise cu o noapte în urmă într-un accident de avion. Adulţii încercau să reconstituie ce se întâmplase din fragmente de mărturii furnizate de oameni care auziseră parte din oroare: o femeie venise în fugă pe poarta piscinei, pe lângă standul cu gustări, urlând despre ce auzise la ştiri; prietenul cel mai bun al tatălui lui Sarah scosese un ţipăt; o altă prietenă dăduse fuga acasă la Sarah să stea cu mama ei, care era, fireşte, în stare de şoc. Din informaţiile pe care reuşiseră să le adune, se părea că la finalul unei călătorii de afaceri tatăl lui Sarah acceptase oferta unui coleg de a-l duce acasă cu un avion particular. Avionul s-a izbit de un munte pe întuneric. Nimeni nu ştia de ce.

Am ascultat o discuţie în timp ce ţineam în mâini o alta.

— Nimeni nu a mai putut face nimic.

Nu ştiu ce să-ţi mai spun.

— Sunt devastată.

Devastată.

Am simţit că mă ia cu ameţeală, că mi-e rău.

Orice e posibil. Un copil poate să se ducă la fund în apă. Prieteniile pe care le preţuieşti pot să se termine. Un tată poate să-şi închidă servieta pentru a pleca acasă la copii şi să ajungă praf şi pulbere. Toate astea se pot întâmpla chiar aici, în universul nostru. Umbrelele mari de soare. Micuţele costume de baie din material supraelastic. Prosoapele care miros a înălbitor. Poarta de metal din exterior care îi

ţine departe pe străini şi îi lasă să intre pe înotători. Cerul fără nici un nor.

Probabil că devenisem palidă. Una dintre femeile de la masă m-a întrebat:

— Te simţi bine?

— Nu, am răspuns.

Copiii mei erau bine. Prietenia mea era incertă. (în următoarele câteva luni ne-am

rezolvat problemele, am tras pe linie moartă disputa asta şi-am aşezat-o la Panoul de Onoare al Bătăliilor între Prieteni, cu toate că atunci nu ştiam asta.) Tatăl lui Sarah nu era bine. Tatăl lui Sarah era mort.

Ar fi trebuit oare să mă scutur imediat de starea proastă pe care mi-o provocase cearta cu prietenul meu atunci când am auzit despre decesul acestui om? M-a trezit un pic la realitate.

— Uite care-i treaba, nici unul din noi nu pleacă nicăieri. O să trecem peste asta, i-am spus prietenului meu când am vorbit din nou, după câteva săptămâni, când gheaţa dintre noi a început să se mai topească.

Am simţit însă că tragedia ar fi trebuit să risipească gâlceava noastră, şi totuşi ea nu s-a risipit. De fapt, aceste două pierderi – atât de diferite ca magnitudine – au pus în evidenţă cele două capete ale spectrului. Asta-i una dintre ciudăţeniile vieţii: chiar şi-atunci când ştim că putea fi cu mult mai rău, suferinţele de zi cu zi tot suferinţe sunt. *Ne doare* faptul că ne pierdem răbdarea, demnitatea sau bunăvoinţa faţă de cei pe care-i iubim, cu toate că acea durere nu se apropie nicidecum de suferinţa uriaşă pe care ţi-o provoacă pierderea cuiva.

Uneori lumea zice chestii precum: „Crezi că-i trist că-ţi pleacă copilul la facultate şi rămâi singur? Ei bine, copilul vărului meu *a murit.”* Desigur că asta-i cu mult mai trist. Dar mai-tristul unei persoane nu anulează mai puţin-tristul altei persoane. Faptul că un cutremur a distrus un cartier întreg dintr-un oraş nu te face să te doară mai puţin când te împiedici şi-ţi luxezi glezna. Cancerul vecinei nu face să te doară mai puţin când rămâi fără serviciu. Sigur, faci faţă mai bine situaţiei dacă, atunci când îţi strângi ce-aveai pe birou, îţi spui: „Acest impediment profesional nu e nici pe departe la fel de rău ca o tumoare.” Asta fac eu atunci când mă folosesc de gândirea magică pentru a-mi imagina că ceea ce mi se întâmplă acum e un blestem mai uşor decât deznodământul tragic pe care l-am dat la schimb. Relele sunt totuşi rele, cu toate că există şi rele mai mari. Atunci când auzi la ştiri prin ce suferinţe trec oamenii pe planeta noastră – epidemii, secetă, topirea gheţarilor, corupţie, opresiune –, s-ar putea să te simţi oarecum vinovat fiindcă ţi-ai ieşit din pepeni într- o discuţie în contradictoriu cu un membru al familiei sau din pricina unei comunicări defectuoase la birou. îngrijorările noastre de ordin personal nu dispar totuşi numai pentru că lumea, la scară mondială, e în flăcări. Nu aşa merg lucrurile.

Am văzut odată o reclamă la o serie de spectacole de spus poveşti pe scenă, care era în căutare de povestitori. „Fără povestiri banale, scria. Căutăm senzaţionalul! Tauri care te-au alergat pe stradă! Vaporul care s-a răsturnat! Accidentul din care nu credeai că vei scăpa cu viaţă!” Mie-mi plac poveştile de genul ăsta – sunt interesante –, dar nu am mereu chef să aud cum şi-a înscenat cineva

moartea sau cum a scăpat dintr-un incendiu. Un vapor care se scufundă e, într-adevăr, o poveste care-ţi dă fiori, însă pe mine mă interesează şi cum fac oamenii faţă sentimentului de regret, asemănător înecului, care-i cuprinde după ce au spus un cuvânt urât pe care nu-l mai pot retrage.

La asta mă gândeam în ziua aceea când stăteam lângă piscină: ambele tipuri de înec se întâmplă mereu. Mi-am dat seama că mă tot gândisem la asta, într-o formă sau alta, de ceva vreme. Cu cât copiii mei creşteau mai mari şi se îndepărtau de mine, cu atât mai puţin îi puteam proteja. Cu cât ai mai mult, cu atât ai mai mult de pierdut, ceea ce înseamnă: cu cât ajungi mai departe în viaţă, pe măsură ce aduni

oameni, locuri şi lucruri, cu atât mai riscant e chiar şi să faci lucrurile banale de zi cu zi. în copilărie mă obişnuisem cu imprevizibilul – uneori leşinam, alteori ne mutam, eu n-aveam ce să fac –, dar acum amploarea „lucrurilor neaşteptate" părea mai mare şi mai înfricoşătoare. Doar un pas greşit şi puteai să faci un rău iremediabil.

Ăsta să fi fost motivul pentru care începusem să mă trezesc noaptea la trei cu palpitaţii? Faptul că mă întrebam neîncetat cine va fi bine mâine şi cine nu? Nici unul dintre noi nu va fi bine, în cele din urmă. Ne-binele vine pentru fiecare. E de mirare că nu mergem toţi de colo-colo cu mâinile încleştate pe încheietura persoanei iubite. Ca o adevărată strânsoare a morţii.

Ne comportăm de parc-ar exista zone sigure. Ne purtăm ca şi cum, dacă muncim mult şi obţinem ceea ce trebuie, căpătăm acces în zonele potrivite, am putea ajunge undeva unde suntem feriţi de pericole. Unde *nu se poate* întâmpla nimic. Ne prefacem că, dacă reuşim să identificăm o pierdere a altuia care e mai mare decât a noastră, atunci ieşim în câştig. Dar, de fapt, nimic nu ne păzeşte pe tot parcursul vieţii. Nu există salvamari pentru asta.

Scrisoare către persoana de tip A care suferă

Bună,
Lasă un pic telefonul şi post-iturile. Ştiu că eşti ocupată să-ţi rescrii în minte lista cu lucruri de făcut, mai întâi în ordine cronologică, apoi în ordinea descrescătoare a importanţei sarcinii şi apoi vizual, ca un grafic format din felii de diferite culori în funcţie de cât timp va dura fiecare treabă. E nevoie de concentrare pentru a face să ţăcăne în continuare angrenajele perfect acordate ale maşinii tale, dar poţi sacrifica un minut în plus.

Vreau numai să-ţi spun că azi te-ai îmbrăcat perfect. Porţi şosete potrivite cu ocazia? Ba bine că nu. Şi nici mânecile alea suflecate nonşalant până sub cot nu-s o întâmplare, iar mie-mi place asta. Pun pariu că ai vizionat un tutorial online ca să-ţi iasă aşa cum trebuie. Şi, înainte să opreşti filmuleţul, ai scris şi o recenzie la el. Arăţi de parc-ai fi profesorul trăsnit, preferatul tuturor, care e într-o trupă în timpul liber şi ştie şi cum să aranjeze un buchet de flori într-un borcan. E un look care ţi se potriveşte.

Toată lumea e de părere că ai un aspect îngrijit şi plăcut ochiului, şi, în plus, cu toţii îţi admirăm expresivitatea. E-mailurile pe care le trimiţi fac echilibristică între elocinţă şi candoare. Ştii din instinct când să pui bulinuţe la capăt de rând şi când alineate şi ai mereu la-ndemână un emoji sau o referinţă culturală sub formă de filmuleţ. Unii spun că azi nu se mai folosesc semnele de exclamaţie, dar tu ştii exact când să punctezi, ceea ce-i încântă pe cititori. înştiinţarea pe care le-ai trimis-o vecinilor despre problema cu raionul? Clară, la obiect şi lipsită de aroganţă. Partea în care-ai descris ratonii drept: „bandiţi mas câţi care fură cârnaţi" a fost des frâu total. Bravo.

Probabil c-ai petrecut ore bune pregătind cina pe care-ai dat-o aseară în cinstea clubului de carte. Ştiu că ai lăsat intenţionat pe masă ambalajul de la blatul pe care l-ai cumpărat, fiindcă voiai să le prepari prietenilor tăi un tort cu căpşuni pe care să- 1 adore, având grijă, în acelaşi timp, să nu fii considerată perfecţionistă fiindcă faci totul de la zero. Ai folosit un curăţător de legume sau un cuţit pentru decojit ca să faci pe castraveţi dungile acelea albe şi verzi ca la bomboanele mentolate? A fost o tuşă excentrică şi a adăugat profunzime culorilor din salată. Nimeni nu se mai gândeşte la detaliile astea. Tu o faci.

Vreau să ştii că-ţi văd expresia atunci când cineva parchează peste linia despărţitoare într-o parcare plină, irosind un loc, şi ştiu că motivul pentru care te uiţi urât nu-i, de fapt, locul de parcare. Atunci

când te opreşti să aduni gunoiul de pe trotuar sau să pui meniurile înapoi în suportul lor la restaurantul cu sendvişuri, ai vrea să nu fii nevoită să faci asta. Ai prefera ca fiecare să-şi facă treaba lui, dar, dacă n-o fac ei, atunci o vei face tu. îţi place să ai ceva de făcut, dar e greu să munceşti alături de oameni care nu respectă regulile şi nu-şi asumă răspunderea. Te simţi de parcă se comportă aşa dinadins, de parcă o lasă mai moale fiindcă ştiu că vei veni tu

să strângi în urma lor. Nu poţi să concepi cum de se simt bine când ştiu că au lăsat atât de multe treburi făcute doar pe jumătate. Toate astea te umplu de furie mocnită şi te simţi vinovată pentru faptul că uneori îţi vine să arunci laptopul în capul cuiva. Ai vrea ca toate astea să nu te afecteze. Ai vrea să-ţi vezi de viaţa ta.

Şi n-am să mai spun nimănui, dar ştiu că n-ai fi vrut să faci costumele pentru musicalul din primăvară de la centrul comunitar. Nici măcar nu-ţi place Mary Poppins. Dar ai completat formularul cu impresii după piesa de anul trecut, fiindcă aşa se face dacă participi, completezi la final formularul cu impresii. Şi, pentru că ai răspuns foarte în amănunt – asta şi trebuie să faci dacă îţi cere cineva părerea, să dai detalii –, te-au rugat să te ocupi tu de costume anul ăsta; şi ai acceptat, fiindcă asta trebuie să faci, trebuie să ajuţi dacă cineva îţi cere ajutorul – şi acum te-ai blocat încercând să te prinzi cum anume să-i croieşti rochia lui Mary astfel încât să se potrivească pe ghipsul de la mâna ruptă a tinerei actriţe, şi vrei ca piesa să iasă perfect, dar totodată îţi doreşti să nu fi acceptat, şi te înnebuneşte că n-a mai zis nimeni da şi că până la urmă sunt mereu aceiaşi oameni care ajung să facă ce e de făcut.

Ai vrea să poţi să iei o pauză de la toate cele pe care le duci în spinare. E tare grea povara. Eşti atât de al naibii de obosită.

Ştiu.

Şi mai ştiu şi că n-ai încotro.

Ştiu că, şi dacă ai revizita momentul în care ţi-ai dat seama prima dată că eşti aşa – momentul în care ai înţeles că, atunci când faci lucrurile bine, primeşti iubire, că, atunci când ai un succes, te simţi împăcată probabil tot nu ai putea să te schimbi. E în firea ta. Nici nu ar conta dacă acel moment sau un altul s-ar fi petrecut cu totul altfel.

Te vezi aşa cum crezi că te văd ceilalţi, aşa că te preţuieşti doar atunci când livrezi, produci, duci la capăt şi ai succes. Dacă tu nu crezi că valorezi nici cât negru sub unghie, atunci nu ai nici un motiv să te trezeşti dimineaţa, iar dacă n-ai pentru ce să te trezeşti… atunci ce? Te simţi deconectată, de parcă ar fi anulat cineva gravitaţia şi tu te răsuceşti în spaţiul nemărginit, ca o gaură neagră care întreabă: TU CE ROST AI?

Ştiu că te-ai simţi penibil explicând cuiva ceea ce simţi. E oribil de existenţial şi de ciudat să ai senzaţia că, dac-ai greşit punctuaţia într-un mesaj pe Twitter, lumea nu-i decât un gol lipsit de sens. Nu toţi oamenii pricep. Ei nu-nţeleg că dacă tu îţi faci atâtea griji pentru chestii minore, atunci lucrurile importante deja îţi par cu mult mai mari decât sunt de fapt. E destul de rău că te întrebi dac-oi fi cumpărat crema de protecţie solară potrivită — oare trăieşti *viaţa* corectă? Oare ar trebui s-o apuci pe un alt drum? Să-ţi reiei studiile? Să rămâi cu partenerul, sau să te desparţi? Eşti părintele/fiica/sora/prietena care ar trebui să fii?

Şi ştiu că, cu cât faci mai mult, cu atât simţi nevoia să faci mai mult ca să ţi se pară c-ai făcut destul. De aceea răspunzi: „Sigur că da!” la fiecare propunere şi te strofoci pentru orice fleac. Pe urmă devii persoana care duce treaba la bun sfârşit şi salvează situaţia, şi *apoi* poate reuşeşti să-ţi tragi şi tu sufletul.

Hai să-ţi spun ceva: sunt de acord cu balsamul de buze organic în ambalaj prietenos

cu mediul cu care te-ai dat azi-dimineaţă, fiindcă e potrivit pentru pielea ta şi e bun şi pentru planetă. Am văzut c-ai aşteptat la semaforul din intersecţie până ţi-a venit rândul. Am observat că ai răspuns imediat invitaţiilor primite în poşta electronică. Bravo. Ai bifat tot. Absolut tot.

Ştiu câtă nevoie ai să auzi asta.

Eu nu mă satur niciodată.

Blocată în trafic

Am petrecut ore întregi blocată în trafic, zi după zi, deoarece, cu toate că alesesem să locuim în centrul oraşului, toate treburile pe care le aveam de rezolvat – vaccinuri antialergice pentru copii, ridicat fursecurile pentru Cercetase, luat medicamentul special pentru câinele bătrân – se aflau împrăştiate peste tot în zona metropolitană. Privesc înapoi la aceşti ani de nebunie în trafic, pe care-i numesc aşa nu numai pentru că simţeam că-mi pierd minţile la volan. Ca să duc un copil la antrenamentul de volei şi pe celălalt la lacrosse, trebuia să-mi petrec o după-amiază şi o seară-ntreagă în traficul care înainta ca melcul, cu un copil care-şi făcea întotdeauna temele pe scaunul din faţă, în timp ce celălalt alerga după o minge pe un teren. Se glumea în Atlanta că faci o jumătate de oră ca să ajungi în căpătui străzii, însă adevărul e că de obicei îţi lua de două ori pe atâta ca să ajungi undeva.

Trăiam practic în maşină, aveam torpedoul burduşit cu apă şi gustări, fiindcă mi s-a întâmplat de multe ori să petrec atât de mult timp inspirând gaze de eşapament şi privind în gol plăcuţele de înmatriculare ale celorlalte maşini – echivalentul auto a ceea ce se chema odată „să te uiţi în fundul calului” –, încât treceau ore bune de la ultima mea masă sau până apucam să-i dau copilului rupt de foame o mâncare gătită. Mă uitam cum se schimbă semaforul din verde în galben în roşu în verde în galben în roşu, apoi avansam şi eu câte un milimetru până ajungeam la ieşirea pe autostradă, de unde începea călătoria spre destinaţie, iar asta mă făcea să fierb de nerăbdare. îi înjuram în barbă pe ceilalţi şoferi chiar şi atunci când nu făceau nimic greşit, ci doar se nimereau în preajma mea. Asta se întâmpla o bună bucată de timp, în fiecare zi.

Acasă, când copiii erau la şcoală şi eu nu mă aflam la volan, aveam o oarecare senzaţie de mulţumire c-am făcut ceva. Mă duceam cu cafeaua jos în birou şi deschideam un document nou pe care-l aveam de redactat pentru un client, însă, cu toate că-mi plăceau curăţenia şi liniştea de acolo, mă simţeam izolată de lume, singură. Fereastra dădea spre un jgheab în care se adunau frunzele putrezite de pe alee. îmi mobilasem biroul şi cu un „scaun pentru musafiri”, în speranţa că trece cineva pe la mine dimineaţa sau seara, după ce se duc copiii la culcare, să stăm de vorbă la un pahar de vin.

— Bem o cafea? le scriam în mesaj prietenelor.

— Nu pot azi — curând! îmi răspundeau.

Prietenele mele aveau familiile, obligaţiile şi orele lor de stat în trafic. Nimeni nu a venit să se aşeze pe scaunul pentru musafiri.

Vraţa se întâmplă în etape şi chiar şi prietenii de-o vârstă cu tine pot fi într-o altă etapă decât cea în care te afli tu. întrucât copiii mei

crescuseră acum măricei, eram gata să-mi dedic mai mult timp prietenelor, muncii şi lucrurilor care nu aveau de-a face cu copiii. Numai că multe dintre prietenele mele încă aveau copii mici. Multe erau încă în etapa aceea a vieţii în care nu aveau aproape deloc timp pentru altceva decât pentru copii. Eu însă simţeam că sunt din nou pregătită pentru prietenele mele, doar că ele nu erau pregătite pentru mine. Nu puteau să zăbovească la o cafea în biroul meu; zăboveau încă hrănind copiii cu biberonul.

îmi lipsea sentimentul pe care-l aveam atunci când lucram într-un birou împreună cu alte persoane, aşa că uneori îmi îndesam laptopul în poşetă şi conduceam până la una dintre cafenelele acelea la modă aflate la jumătate de oră de casă, unde, dacă te uitai pe fereastră, aveai impresia că toată lumea era angajată într- o discuţie, toţi gesticulau din răsputeri şi desenau ceva în carneţele. Numai că SUV- ul meu uriaş şi stupid abia dacă încăpea pe locurile de parcare de mărimea unei maşinuţe Fiat şi de cele mai multe ori mă panicam să nu cumva să lovesc ceva şi dădeam ture în jurul cvartalului până când nu mai aveam putere şi plecam acasă.

Am început să-mi petrec zilele şezând la insula din bucătărie, parcurgând postări pe Twitter, privind afară pe fereastră, încercând să evit să cobor pentru a mă apuca de treabă. Lăsam să treacă termenele de predare şi pierdeam vremea căutând metafore care să descrie cum mă simţeam. Iată una: simţeam că viaţa mea e aidoma unei măşti pentru ten, genul acela care vine ambalat într-un borcan şi, la început, când ţi- o întinzi pe obraji, frunte şi bărbie, e fină şi alunecoasă, cu miros de flori şi zahăr; pe urmă se usucă, devine din ce în ce mai rigidă şi-ţi absoarbe umezeala din pori. Se fisurează şi se zbârceşte în jurul pleoapelor, aşa încât nu mai poţi clipi, deci singurul lucru la care te mai poţi gândi este că trebuie s-o dai jos chiar acum, trebuie s-o apuci cu unghia de un colţ solzos şi s-o cojeşti – s-o smulgi! – pentru ca pielea ta să mai poată respira din nou aer umed şi călduţ.

Iată încă o metaforă: imaginează-ţi c-ai avea un pulover fix mărimea ta, exact culoarea care-ţi place, acel amestec de bumbac care-ţi alunecă fin pe braţe când îl îmbraci în fiecare dimineaţă. Ai purtat acest pulover zi de zi, era preferatul tău, şi apoi, într-o bună zi, s-a întâmplat ceva – nu ştii ce, fiindcă nu-ţi aminteşti să-l fi băgat în uscătorul de haine sau să-l fi spălat cu apă fierbinte –, iar acum ţi-e o idee prea strâmt şi materialul se adună sub coaste, cusăturile îţi provoacă mâncărimi şi nu poţi ridica braţele deasupra capului. Te întrebi dacă nu cumva l-oi fi pus invers, aşa că încerci să-l scoţi şi să-l îmbraci corect, doar că rămâi şi mai tare prinsă în el, şi-acum ai coatele lipite de faţă, o mânecă îţi vine peste gură şi ai intrat într-o panică totală, sufocantă.

Cam aşa mă simţeam eu, doar că mai rău şi tot timpul. în capul meu ceva nu se mai lega. Uneori, din senin, aveam palpitaţii atât de puternice, încât îmi vedeam pieptul zvâcnind prin cămaşă. Atunci când

nu aveam atacuri de panică, nu simţeam mai nimic. Adeseori mă gândeam: *Doamne, ce-mi dă dreptul să mă simt aşa? E atât de aiurea!* Mi-am spus că e cazul să depăşesc starea aceea fiindcă alte persoane depindeau de mine. Şi uite-aşa am hotărât să merg înainte şi să fac treaba la care m- am înhămat, deoarece e o pierdere de vreme şi o dovadă de egoism să te simţi rău atunci când atât de multe merg bine. E o lipsă de recunoştinţă, şi eu nu voiam să fiu nerecunoscătoare.

Mumai că nu prea-mi ieşea faza cu mersul înainte.

Nu răspundeam la telefon şi nu-mi verificam mesajele vocale.

Stăteam în pijama toată ziua.

Nu vedeam de ce m-aş spăla pe cap.

Stăteam în maşină în parcarea de lângă terenul de fotbal în loc să ies şi să aştept împreună cu restul părinţilor.

îmi stătea gândul numai la somn. Erau dimineţi în care simţeam că nu pot să mă ridic din pat, cu toate că lumea care mă aştepta era frumoasă şi plină de oameni pe care-i iubeam. Trează fiind, îmi doream să dorm, iar când dormeam, visam că sunt moartă. Nu visam că m-am sinucis sau că m-a călcat trenul sau ceva tragic, de felul ăsta, ci doar că nu eram în viaţă. Ce rost mai avea să mă trezesc?

într-o seară, după ce au adormit copiii şi John era plecat cu serviciul, am deschis o sticlă de Prosecco şi-am băut-o pe toată stând singură pe canapea, tumându-mi iar şi iar în paharul meu preferat de şampanie – cel care avea desenate nişte bule mici pe sticlă. (Să dai pe gât o sticlă de whisky, varianta feminină.) Viaţa-i scurtă! De ce nu? Băutura asta-mi place! Am înghiţit cu poftă băutura efervescentă şi am încercat să simt ceva.

M-am trezit la 3 dimineaţa cu senzaţia că am intestinele legate strâns cu benzi de cauciuc şi cu perna, părul şi pijamaua scăldate în transpiraţie rece. *A fost periculos,* mi-am zis, *să stau acolo şi să beau aşa.* întotdeauna sunt ameţită după un pahar şi jumătate – nu-i de mirare că m-am simţit asemenea unui rezervor de vomă sub presiune după ce-am băut o sticlă până la fund. Eram singurul părinte care se afla acasă şi eram beată turtă. *Sunt o mamă deplorabilă. Sunt periculoasă. Ce-i în neregulă cu mine?*

Nu mai ajungeam nicăieri la timp – niciodată. Toată viaţa mea ajunsesem mai devreme, la modul compulsiv. Deodată am devenit cea care mereu întârzie. Sau, dacă ajungeam la timp, uitam ceva esenţial – ajunsesem la întâlnire, dar îmi lăsasem toate notiţele acasă. Pierdeam din vedere bucăţi întregi de calendar.

în prima zi de şcoală, când copiii mei erau în clasa întâi, respectiv a patra, am uitat să-i iau la finalul orelor.

Profesoara care supraveghea transportul copiilor m-a sunat pe telefonul mobil la ora patru (ei ieşiseră la trei) şi mi-a zis: „Deci... mai

vii?” Eu nu uitasem că am copii, jur – îmi iubesc copiii (e ridicol că trebuie să spun aşa ceva?) –, dar îmi era din ce în ce mai greu să ţin minte unde trebuia să fim cu toţii şi la ce oră.

Adeseori îmi explicam întârzierea datorată oboselii spunând: „îmi pare rău, dar încerc să fiu trei oameni într-unul”. De lipsa mea de punctualitate era vinovată dificultatea de a jongla cu calendarele noastre.

Totuşi, nu era doar atât. Nu numai programele nebuneşti din casa noastră îmi distrăgeau atenţia. Toate celelalte persoane care fusesem şi nu fusesem de-a lungul vieţii începeau să se lupte pentru o parte din creierul meu şi totodată pentru o şansă de a respira aerul vieţii reale. în capul meu se aflau înghesuiţi mult mai mult decât trei oameni. Mă simţeam ca un ambuteiaj uman.

Apartamentul lui Diane von Furstenberg-

Mereu îi rănim pe cei pe care-i iubim, vorba cântecului. De ce? Fiindcă sunt la îndemână.

Psihologul mi-a spus că sunt deprimată. Şi când eram deprimată deveneam o soţie lamentabilă. Nu dădeam nicidecum vina pe John pentru cum mă simţeam. Dar nici nu-l puteam separa de ceea ce simţeam, aşa că m-am gândit să mă separ eu de el. Dragul de John, care s-a apucat să spele toate rufele când a descoperit că eu nu mai dădeam atenţie munţilor din ce în ce mai înalţi de haine murdare. Blândul de John, care-mi aducea acasă brioşe cu cremă când doctoriţa mi le prescria (împreună cu Zoloft). Ea zicea că ar fi bine să savurez senzaţia pozitivă de a mesteca încet ceva ce-mi place mult să mănânc. El stătea în bucătărie şi mă privea cum plimbam prin gură o muşcătură de prăjitură, cu mişcări exagerate, ca în desenele animate.

— Savurezi senzaţia? întreba el.

— Cred că da, spuneam eu cu gura plină, mestecând tacticos.

— Ce-ar fi, am zis după ce am înghiţit prăjitura, dacă aş pleca de aici?

Am gesticulat larg, indicând faptul că aici însemna nu doar bucătăria, ci probabil tot restul casei.

— Cum adică? a-ntrebat el.

— Diane von Furstenberg şi soţul ei au fiecare câte un apartament în Manhattan. Poate c-am putea face şi noi aşa.

— Să locuim în Manhattan?

— Să locuim separat.

— Hmmm.

Aici e momentul în care te-aştepţi ca el sau ea să zică *Ce?!,* sau să trântească paharul de blatul din bucătărie din cauza şocului sau furiei. Numai că astfel de discuţii importante scot la iveală particularităţile

fiecăruia. Dacă mie-mi spune cineva: „Aş vrea să nu ne mai vedem o perioadă”, primul lucru la care mă gândesc este: *Deci mă urăşti? Nu mai vrei să mă vezi niciodată?* O SĂ MURIM SINGURI? Nu şi John. El face o pauză. Se gândeşte. Cere lămuriri.

Am discutat o oră, timp în care am încercat să-i explic ce voiam de fapt să zic, improvizând pe parcurs. „Bun, ce zici de asta...” tot spuneam, adunându-mi ultimele forţe de gândire proactivă, în timp ce schiţam un plan logistic imaginar: creşteam copiii amândoi, dar fiecare avea câte o noapte liberă, rămâneam căsătoriţi şi devotaţi unul altuia, dar trăiam în case diferite. în scenariul pe care-l proiectasem eu, John şi copiii rămâneau în casa noastră, iar eu locuiam într-o casă sau apartament mai mic, după colţ. Sau poate stăteam pe rând în casă cu copiii. Sau să stea copiii în ambele case, alternativ. Să poţi merge pe jos de la una la cealaltă. Una lângă alta? Cu cât vorbeam mai mult despre asta, cu atât mă întrebam de ce oare nu au două case toţi oamenii căsătoriţi, cu copii. Cu siguranţă, fiecare dintre noi are câteodată nevoie de spaţiul lui.

Am mai discutat şi a doua zi, apoi din nou o săptămână mai târziu.

— Dar... a spus John, alegându-şi atent cuvintele. Eu nu vreau să mă părăseşti.

— Dar nu te-aş părăsi, am zis. Aş avea doar un loc al meu. Aş rămâne tot *cu tine.*

— Numai că toată lumea ar crede că ne-am despărţit.

El evalua situaţia din toate unghiurile posibile. Ce ar însemna pentru noi, dar şi ce ar însemna pentru cei de lângă noi. La câtă bârfă ar trebui să facem faţă?

— Şi-am putea să le zicem: „Duceţi-vă naibii, nu-i treaba voastră", fiindcă *noi* am şti că suntem în continuare soţ şi soţie.

— Ne-ar mai trebui... încă o canapea? Câte două din fiecare?

Fie-i sufletul practic binecuvântat. Nu l-a cuprins nici o clipă panica. Nu a ridicat vocea niciodată, nu mi-a zis că sunt dusă cu pluta.

Ce a vrut să ştie a fost cum am explica situaţia – sau n-am explica-o? – părinţilor şi socrilor.

— Deci când vine mama ta în vizită o să te prefaci că încă mai locuieşti aici? m- a întrebat el.

— Păi, nu ştiu. Nu vreau să-i pun pe copii să mintă.

Treaba devenea din ce în ce mai complicată.

— Ar fi cam singurii copii de la şcoală ai căror părinţi căsătoriţi locuiesc separat.

— Crezi?

Urmărind conversaţia fără sonor, ai fi putut crede că discutăm despre ce fel de mâncare să comandăm pentru cină.

Mă tot gândeam: „locul meu nu-i aici, trebuie să plec" şi aveam nevoie disperată de spaţiu, însă, pe măsură ce încercam să mă concentrez la acest scenariu ipotetic, am înţeles că, de fapt, nu voiam să stau fără John. Nu-mi doream să trăiesc fără copiii noştri. Voiam să ies cumva din cotidian – să sar în maşina timpului şi s-o las să mă scoată o vreme din viaţa mea –, doar că nu eram în stare să traduc dorinţa asta în ceva realist. Voiam să „plec" în felul în care-i spui unui copil „pleacă" atunci când eşti mic şi nu mai vrei să te joci cu el; iar persoana cu care nu mai voiam să mă joc nu era John, ci eram chiar eu.

Atunci când spui „Pleacă", nu-ţi pasă unde se duce persoana respectivă, vrei doar să n-o mai vezi. Eu voiam să nu mă mai văd pe mine însămi — să ies din viaţa mea obişnuită. Devenisem o persoană furioasă care înjura maşinile de pe autostradă, o persoană tristă care stătea şi se uita aiurea pe fereastră. Nu ştiam cum să mă fac bine de una singură, aşa că-mi doream să ies din povestea în care şinele acesta era personajul principal.

Nu puteam însă ghici cu precizie cum anume ar fi arătat acest „pleacă". Ideea de a locui în case separate s-a destrămat încă dinainte de a prinde contur. John m-a ascultat, eu i-am vorbit despre ea câteva zile, iar în cele din urmă am abandonat-o. Nu avea nici un

sens.

(N-ar trebui să mă surprindă că aranjamentele locative ale lui Diane von Furstenberg nu mi se potrivesc. Nici rochiile ei petrecute nu mi-au venit niciodată.) în loc să-i mulţumesc lui John pentru răbdarea şi sprijinul din lunile în care m-am prăbuşit ca un sac de nisip pe diverse piese de mobilier şi mi-am adus foarte puţin spre deloc contribuţia în casa noastră, eu mai mult mă răsteam la el. Scoteam fum pe nări din te miri ce. *(Cine-a pus un castron pe raftul de sus al maşinii de spălat vase?)* Tot încercând să-nţeleg ce anume mă făcea nefericită, continuam să emit

scenarii în care amândoi eram de vină: eram oare soţia care se sacrifica, obligată să renunţe la visurile ei pentru a duce copiii cu maşina de dimineaţă până seara? Nu. Nu-mi impusese nimeni să iau deciziile profesionale pe care le luasem şi nu mă oprea nimeni să schimb ceva. Eram eu legată indisolubil de viaţa domestică, mi se interzicea să cutreier deşerturi şi să fac pescuit subacvatic pentru că aveam copii pe care să-i duc cu maşina de colo-colo prin oraş? Nu. Vreau să zic că da, aveam copii pe care să-i duc de colo-colo cu maşina prin oraş, doar că (a) eu îmi dorisem copii. Nu mi-a pus nimeni în braţe copii pe care nu-mi doream să-i cresc. Şi (b) ştiam al naibii de bine că, dacă aş fi fost lăsată să fac tot ce-mi trecea prin minte, nu aş fi cutreierat deşertul şi nici n-aş fi făcut pescuit subacvatic. Lucrurile nu prea se legau.

Şi totuşi încercam, în sinea mea, să găsesc modalităţi de a da vina pe el, fiindcă el fusese prezent tot timpul, fusese parte din fiecare decizie matură pe care o luasem vreodată. Dacă eu eram nefericită aici, în punctul în care ajunsesem, nu era un pic şi vina lui?

într-o seară, pe când fluturam şervetul de hârtie pe care tocmai îl rupse sem pentru a şterge hiaturile din bucătărie, am spus:

— Ştii care-i treaba? Ce-ar fi dacă eu aş vrea să merg mâine să fac sărituri cu coarda elastică? Am întâlniri! Am de dus copiii de colo-colo! N-aş putea să merg cu nici un chip!

— Vrei să mergi să sari cu coarda elastică? m-a întrebat el.

— Nu. Ideea e că *toate astea mă împiedică să fac sărituri cu coarda elastică.* De ce nu mă asculţi?

Trecem prin viaţă încercând să ne justificăm alegerile. Psihologii numesc asta înclinaţie spre auto validare. Dacă eşti om de ştiinţă, această înclinaţie ar putea genera erori în cadrul experimentelor, fiindcă fără să-ţi dai seama vei acorda mai mare importanţă acelor descoperiri care-ţi confirmă ipoteza şi vei găsi scuze pentru cele care n-o confirmă. Vei trage concluzii greşite pentru că nu eşti obiectiv.

La rândul nostru, căutăm în viaţa personală dovezi că am făcut alegerile corecte. Chiar şi atunci când este vorba despre decizii mărunte, de zi cu zi, putem să ne autoconvingem că negrul e alb fiindcă ne simţim mai bine decât să recunoaştem c- am greşit. (Câte farduri dintre cele pe care le am îmi fac pleoapele să arate ca nişte şopârle aurii? Mai multe. Dar nu mă descotorosesc de ele fiindcă nu vreau să cred că am aruncat banii pe fereastră.)

Problema cu a avea constant această perspectivă asupra vieţii este următoarea: e absolut normal să te mai uiţi de jur împrejur din când în când şi să observi că unele chestii nu merg – că trebuie să-ţi mai reglezi ceasul, să-ţi mai recalibrezi viaţa un pic. Toţi oamenii procedează aşa. Pentru a face asta însă, ai nevoie să ignori înclinaţia spre auto validare. Trebuie să fii dispusă să spui când ceva e greşit, să spui că simţi că ceva nu e în regulă. Ceea ce e dificil pentru orice fiinţă umană. în cazul meu, o persoană a cărei identitate şi linişte se bazează pe a examina o situaţie şi

a gândi *Da, e bine,* era mai mult decât îngrijorător să-mi examinez starea emoţională şi să simt că *Nu, nu e bine.* Mi se părea catastrofal de disproporţionat. Mă determina să-mi spun: *Stai puţin, dacă nu sunt eu aceea care ia tot timpul deciziile corecte, atunci cine sunt?* Mi se părea imposibil să accept că la un moment dat făcusem alegeri care erau „corecte”, pe care însă acum le percepeam drept „greşite”.

Alegerile corecte trebuie să rămână corecte, nu?

Un singur lucru nu suport să fac: să greşesc.

în adâncul sufletului ştiam că problema nu era John. Mi-am proiectat însă nemulţumirea asupra lui fiindcă el îmi era cel mai aproape. Pentru că el vedea cât de nefericită eram, mă simţeam şi mai conştientă de halul în care ajunsesem. Mă trăgea mai aproape, dar, când îl priveam drept în ochi, tot ce vedeam era propria-mi reflexie deformată. îmi imaginam cât de grotesc arătam.

Acum, când privesc înapoi către acea perioadă în care tânjeam după solitudine şi evadare, îmi dau seama că ce-mi doream de fapt era să nu am martori o perioadă şi atât. Voiam să nu vadă nimeni cât de aiurea mă simţeam. Voiam să pot fi nefericită fără să mă simt jenată de asta. Era oarecum asemănător senzaţiei pe care o aveam înainte de a leşina – bănuiala că urma să mă prăbuşesc, semn că ar fi bine să stau cât mai aproape de sol. Aveam nevoie de un loc în care să mă pot lovi de podea fără teama suplimentară că m-ar putea vedea cineva căzând.

---

14. Creatoare de modă de origine belgiană (n. 1946) (n. tr.).

Nora Ephron şi vieţile copacilor

în romanul ei autobiografic *Arsuri la stomac,* Nora Ephron— scrie aşa: „Arată-mi o femeie care plânge toamna fiindcă-şi pierd copacii frunzele şi eu o să-ţi arăt cens eamnă să fii o persoană cu adevărat dezagreabilă.” Cartea am citit-o mai întâi în clasa a şaptea (nu era tocmai potrivită cu vârsta mea) şi apoi din nou când eram adult, şi atunci mi-am zis: *Stai un pic,* eu plâng *uneori când cad frunzele din copaci.* Se mai ştie despre mine şi că mă smiorcăi atunci când găsesc o pietricică ascuţită care seamănă cu o faţă încruntată. Suspin dacă văd în curte un sconcs care pare singuratic, de parcă tocmai atunci a avut revelaţia că toţi prietenii i-au plecat să hoinărească şi nu l-au anunţat şi pe el încotro o apucă. Mai şi râd – ca de exemplu, atunci când văd o crenguţă care arată de parcă mi-ar face un semn obscen cu mâna. Chicotesc dacă văd o furnică chinuindu-se să ducă-n spate o jumătate de Froot Loop—.

îmi place să desenez păsări, meduze şi flori care poartă pălării, şi foarte des creaturile astea mi se par la fel de reale – şi la fel de pline de poveşti secrete – ca şi oamenii. Aşa sunt acum, şi aşa eram şi în copilărie, când desenam căţeluşi pe orice bucată de hârtie care-mi pica-n mână. întotdeauna am simţit că animalele sunt personaje. Tot aşa cum unii oameni se opresc la fiecare cărucior şi se extaziază la vederea bebeluşului, la fel mă opream şi eu să mângâi căţei. îmi imaginam o poveste pentru fiecare exemplar canin pe care-l întâlneam. Vederea unui câine mort pe marginea drumului mă făcea să mă simt neom zile la rând (şi acum e la fel). Numi puteam scoate din minte filmul imaginai, aşa că-mi închipuiam toate evenimentele premergătoare aventurii canine cu final tragic. Ce l-a determinat să iasă pe stradă? Ce căuta? Poate că ieşise să caute ceva de mâncare. Poate că se săturase de stăpânii care-l neglijau şi de cuşca lui din beton. Poate că voia doar să facă puţină mişcare. Poate că văzuse o pasăre.

Ca desenator, îmi folosesc imaginaţia pentru a filtra lumina umanităţii prin prisma naturii înconjurătoare. Desenul cu o domniţă pinguin care e supărată nevoie mare că autobronzantul pe care şi l-a cumpărat nu-i conferă un bronz uniform, aşa cum promitea reclama, te face să te gândeşti: *Ce ridicol!* Şi nu-i ridicol doar pentru că pinguinii nu folosesc autobronzant. E ridicol fiindcă e o prostie să te enervezi pe seama felului în care te bronzezi. E ridicol în cazul unui pinguin, şi e la fel de ridicol în cazul unei fiinţe umane. Proiectându-ne defectele asupra altor creaturi reuşim să vedem imaginea de ansamblu şi să râdem de noi înşine.

N-ar trebui să-mi pese ce ar crede răposata Nora Ephron despre mine. Doar nu am fost prietene. Era suficient de în vârstă să-mi fie mamă, numai că nu era mama mea – nici mătuşa mea, nici verişoara, nici altcineva cu care să am vreo legătură de rudenie. Atât că noi, oamenii, pentru că ne dorim să fim plăcuţi de toată lumea, simţim nevoia să fim plăcuţi şi de cei pe care nu i-am cunoscut niciodată, şi cu atât mai mult de cei pe care-i admirăm. De câte ori am văzut *Când Harry a întâlnit-o pe Sally—?* De mai multe ori decât pot ţine minte sau număra. O, şi cum m-am mai

minunat de replicile pe care Nora Ephron le-a pus în gura lui Meg Ryan şi a lui Billy Crystal. A fost fără-ndoială un geniu. Mi-aş dori să mai fie încă printre noi ca să-i pot spune cât de mult îi admir opera şi totodată cât de mult s-a înşelat asupra unui lucru anume.

Ieri am văzut un clip video despre cum o vacă a fost salvată cu un elicopter în Italia. Vaca rămăsese blocată într-o viroagă şi ea, sau el – nu pot să vorbesc despre animale ca despre nişte obiecte —, nu reuşea să se caţere pe versant ca să iasă. Fireşte că nu putea. Vacile nu se caţără. Dar ştiu ele oare că nu se pot căţăra? Oare vaca a intrat în panică? O prietenă de-ale mele, veterinar, spune că animalele nu au conştienţa trecutului şi nici a viitorului. Trăiesc doar în prezent. Iată de ce e o dovadă de bunătate şi de responsabilitate să eutanasiezi un câine care are dureri şi e pe moarte. Câinele nu-şi spune în sinea lui: *Vreau să mai trăiesc doar cât să apuc să mai văd o dată cum ninge.* Câinele simte doar că-l dor picioarele, că nu se mai poate urca în fotoliul preferat, că vomită din nou. Vaca aceea nu se gândea că urmează să moară şi nu-şi făcea griji că o să le lipsească alor ei şi nici nu-i treceau prin faţa ochilor amintiri din copilărie. Nu ştia decât că e blocată.

Oare ce i-o fi trecut prin minte vacii după ce salvatorii au fixat-o în ham şi au ridicat elicopterul de la sol? O vacă nu ştie instinctiv ce e acela elicopter. *Ce naiba e asta ?,* trebuie să-şi fi zis ea în timp ce elicea se învârtea în aer. Nu pot decât să-mi imaginez ce-o fi înţeles din zbor vaca aceea în vreme ce i se dezlipeau picioarele de sol şi imaginea păşunii bine-cunoscute se lăţea şi se înclina.

Ştim cu toţii că animalele au emoţii şi personalitate. Există suficiente dovezi ştiinţifice în acest sens, ca să nu mai zic de dovezile ne confirmate care ne înconjoară. în curtea mea e o veveriţă care le dă la o parte pe toate celelalte veveriţe de lângă hrana pentru păsări. E o bestie. Câinii, pisicile şi alte animale pot suferi de anxietate, de depresie, până şi de tulburare obsesiv-compui sivă. Ia întreabă-l pe câinele meu gălbui Woodstock, care nu se poate aşeza dacă nu se-nvârteşte pe loc de patruzeci şi cinci de ori şi care, odată aşezat, se linge pe labe până când unul dintre noi îi pune o mână pe cap şi-i spune: „Gata."

în cartea *Vieţile interioare ale animalelor: dragoste, durere şi compasiune,* pădurarul german Peter Wohlleben dovedeşte o sensibilitate similară cu a mea. El e de părere că animalele au suflet. Nu numai animalele cu mutrişoare drăgălaşe şi blănoase, precum cerbii sau caprele, ci şi cele pe care nu prea-ţi vine să le îmbrăţişezi: corbii, omizile şi puricii. Mi s-a părut o lectură fascinantă, însă cei cărora li se pare un pic exagerată probabil că ar ridica o sprânceană la cartea care o precedă: *Viaţa secretă a copacilor: ce simt şi cum comunică.* în aceasta, Wohlleben prezintă copacii dintr-o pădure în

chip de „prieteni” şi de „neamuri” care au în comun sisteme de rădăcini şi îşi ajustează crengile astfel încât să se asigure că vecinul primeşte suficientă lumină de la soare. El postulează faptul că arborii pot simţi frică, că au amintiri şi că vorbesc unii cu alţii prin semnale electrice trimise cu ajutorul unei reţele asemănătoare Internetului.

Viziunea lui este antropomorfizată, desigur, însă tot ce descrie se bazează într-o anumită măsură pe fapte dovedite ştiinţific. De pildă, salcâmii avertizează alţi copaci când se apropie girafele. Ei emană un gaz ce poate fi mirosit de alţi arbori;

aceştia sunt îndemnaţi să producă o substanţă care-i face mai puţin atractivi pentru animalele sălbatice aflate în căutare de hrană. Poate că e prea mult dacă spun că asta-i o dovadă a faptului că arborii simt frică. Wohlleben scrie însă că atunci când vorbeşte astfel despre copaci, oamenilor li se aprind luminiţe în ochi. El a tradus şi elementele nonumane din mediul înconjurător în termeni care pot fi înţeleşi de oameni, făcându-le să pară mai asemănătoare fiinţei umane.

Astfel de discuţii despre animale şi plante ne fac să ne simţim mai puţin singuri în calitate de fiinţe vii. Nu-i aşa că e reconfortant să te gândeşti la arbori care-şi iubesc părinţii, care au grijă de vecinii lor şi care-şi cresc puii? Noi toţi avem acelaşi deziderat: să supravieţuim, să creştem şi să nu fim abandonaţi.

Ştiu că nu sunt singura care gândeşte astfel. Dacă aş fi, clipurile video cu animale nu s-ar răspândi aşa cum o fac. în clipa-n care scriu, Liliacul Batzilla, pseudonimul unui voluntar de la un sanctuar pentru lilieci din Australia – unde nu am fost până acum, dar a cărui prezenţă online o urmăresc cu sfinţenie –, este urmărit de aproape trei sute de mii de persoane pe Facebook. Oamenii ăştia, printre care şi eu, urmăresc pentru a afla cine a mai venit de curând la sanctuar şi cum se descurcă. Cei care administrează pagina de Facebook le dau nume tuturor liliecilor şi povestesc:

Domnul Parfrey, salvat acum două săptămâni după ce a fost găsit dând slab din aripi în mijlocul străzii, a trecut printr-un mare necaz, dar după ce s-a odihnit şi a primit îngrijiri, a fost eliberat cu bucurie azi după-amiază în tabăra lui.

Atunci când urmăresc un filmul eţ cu un pui de liliac învelit în cârpe şi căruia i se spală faţa cu un beţişor de urechi, fac asta nu pentru că mi-aş dori să fiu şi eu înfăşată într-o cârpă şi să mi se tamponeze faţa (pfiu, claustrofobia), ci deoarece îmi pasă de acel liliac. El nu e singur şi nici eu nu-s singură. Asta îmi aduce alinare.

Atunci când mă las purtată de imaginaţie gândindu-mă cum zboară vaca peste viroagă, simt alinare: Ştii ce, tuturor ne e frică. Toţi ne uităm în jur în ultima vreme şi ne întrebăm ce naiba se întâmplă. Tot aşa cum există o mulţime de lucruri pe care vacile nu le pot înţelege despre oameni, ca, de pildă, elicopterele şi zborul artificial, bănuiesc că şi nouă ne scapă multe detalii despre vieţile lor. Suntem, şi noi, şi animalele, cam în ceaţă când vine vorba de regnul celălalt. Asta explică poate de ce, în loc să-mi scadă apetitul pentru desenat animale pe măsură ce am crescut, am desenat din ce în ce mai multe. E ciudat că o femeie matură a publicat o carte în care-s numai desene cu păsări care au parte de interacţiuni sociale ca vai de ele, au frici existenţiale şi nemulţumiri minore? Sau e ceva perfect de înţeles? Eu aş merge pe a doua variantă.

Aşa că da, fantomă a Norei Ephron, când va veni toamna şi lumea va fi rece şi neprimitoare, eu voi plânge. Fiindcă natura întreagă e în descompunere. Şi, dacă există umanitate în natură, ei bine, atunci şi

reciproca e valabilă. Dacă toate mor, atunci *toată lumea* moare, şi astanseamnă familia mea şi prietenii mei şi cu mine, şi ghici şi mai cine? Nora Ephron, fireşte. Tu nici măcar nu mai eşti aici să-mi zici că-s o persoană absolut dezagreabilă. Noi două nici măcar nu ne-am întâlnit, şi-acum tu eşti moartă. Exact ca frunzele în luna noiembrie.

Eu cred că Nora m-ar fi înţeles, chiar cred asta.

15. Jurnalistă, scriitoare şi cineastă americană (1941-2012), cunoscută mai ales pentru comediile romantice pe care le-a realizat. Titlul menţionat (în original, *Heartburn)* a fost tradus la Humanitas în 2006 (n. tr.).

16. Cereale în formă de inele colorate, cu arome de fructe (n. tr.).

17. Film american din 1989, cu Billy Crystal şi Meg Ryan, după cartea omonimă a Norei Ephron (n. tr).

15. Jurnalistă, scriitoare şi cineastă americană (1941-2012), cunoscută mai ales pentru comediile romantice pe care le-a realizat. Titlul menţionat (în original, *Heartburn)* a fost tradus la Humanitas în 2006 (n. tr.).

16. Cereale în formă de inele colorate, cu arome de fructe (n. tr.).

17. Film american din 1989, cu Billy Crystal şi Meg Ryan, după cartea omonimă a Norei Ephron (n. tr).

Asta nu-i pisica mea

— Ieşi încet şi arată-te la faţă, am spus eu în întuneric.

M-am ghemuit pe podea, am ridicat cu o mână cearşaful din bumbac alb şi m-am chiorât în peştera întunecoasă de sub pat. Nările şi plămânii detectau prezenţa blănii, dar ochii mei nu depistau nimic. Motanul negru, stând nemişcat în întuneric, nu voia să fie găsit, numai că eu trebuia să-i dau de mâncare. Aveam nevoie ca el să renunţe la comportamentul antisocial şi să accepte un castronel cu Fancy Feast, dar în acelaşi timp nu-mi doream să ţâşnească fulgerător ca un monstru scăpat din iad şi să mă zgârie pe faţă. Nu ştiam mai nimic despre comportamentul felinelor. Toată viaţa fusesem alergică la pisici, dar bănuiam – bazându-mă pe mituri, meme-uri de pe Internei şi pe acea vecină pisăloagă de acum mulţi ani – că toate pisicile erau nişte nesuferite.

— Bine, atunci. Eu o să mănânc acum nişte mâncărică gustoasă cu somon.

Puteam aştepta să iasă. Nu era nici o grabă. Urma să petrec trei săptămâni având grijă de această casă, până la urmă trebuia să i se facă şi lui foame. M-am dus la bucătărie şi mi-am evaluat stocul de articole de băcănie aliniate pe blatul de bucătărie din lemn gros: o cutie cu migdale, un snop de banane, două baxuri cu apă minerală cu aromă de lămâie, o pungă de fursecuri Milano cu mentă, o cutie de Triscuits şi un tub cu brânză tartinabilă iute. Toate grupele de alimente, plus o cutie cu antidepresive şi nişte Claritine pentru alergia la pisici.

Eu când sunt singură nu gătesc. Ciugulesc. Absenţa oricărei presiuni de a hrăni alte fiinţe umane este unul dintre micile gesturi de tandreţe pe care mi le ofer. Singura fiinţă pe care o aveam de ţinut în viaţă în vara aceea, în afară de mine, era motanul. Venise la pachet împreună cu casa.

Am vrut să-i dau de înţeles motanului că încă mai eram prin preajmă, aşa că am făcut o plimbare prin casa aceea care nu-mi aparţinea. Iată un portret al unei tinere pe care nu o cunoscusem, cu părul lung, de culoare închisă, revărsat peste decolteul dantelat al unei rochii albe. Iată dormitorul acelei femei. Marchiza de sticlă. O mică terasă din lemn. Nişte plante pe care trebuia să le ud eu periodic cu furtunul ca să nu se usuce pe soarele ucigător din iulie.

Am stat pe terasă şi mi-am deschis pe telefon o hartă ca să înţeleg mai bine unde mă aflam faţă de restul oraşului. Am unit din ochi punctele dintre casă şi magazinul alimentar, lacul cu promenadă, celelalte câteva locuri pe care ştiam că trebuie să le caut acolo, în Nashville, oraşul în care mă născusem, dar în care nu mai stătusem de când eram mică, un

loc aflat la 400 de kilometri de cel de care erau indisolubil legaţi soţul meu, copiii mei, obligaţiile şi îndatoririle mele.

Mi s-a părut că mi-era scris în stele să ajung aici. La câteva săptămâni după discuţia despre traiul în stilul familiei von Furstenberg îmi venise o idee nouă – o versiune a lui „pleacă” care avea însă mai mult sens. I-am făcut propunerea asta lui John într-o seară, la cină.

— Ce-ar fi să plec undeva de una singură, doar o perioadă, cât sunt copiii în tabăra de vară? Undeva unde să-mi pot aerisi creierul, ştii ce zic?

Iată ceva ce puteam procesa.

Abia după câteva zile am primit veşti de la una dintre prietenele mele cele mai bune, care locuieşte în Nashville. Mi-a spus că are o prietenă care se află într-o situaţie dificilă. La fel ca mine, şi ea avea nevoie să se ducă undeva. Trecuse printr- un divorţ, îi muriseră ambii părinţi şi avusese un an oribil la serviciu. Şeful ei insistase să-şi ia toate zilele de concediu adunate din urmă, iar ea găsise un loc unde să stea la plajă câteva săptămâni, numai că nu putea lua şi pisica şi nici nu avea fondurile necesare pentru a plăti un hotel de pisici sau pe cineva care să stea cu ea.

Şi uite-aşa am ajuns eu să stau gratis undeva şi să am de hrănit un motan pe nume Winston.

Winston e menţionat destul de des în jurnalul pe care l-am ţinut în săptămânile acelea.

ZIUA *3: Winston a venit în bucătărie când am pornit aparatul de desfăcut conserve. Şi-a mâncat mâncarea şi a fugit la locul lui.*

ZIUA *4: Oare cine o fi inventat litiera? De ce au adoptat-o şi alţii? De ce nu s-a găsit nimeni care să-l privească pe omul ăla şi să-i zică: „Mike, ideea asta-i foarte proastă „ ?*

ZIUA *6: Stau pe canapea, iar Winston e pe podea şi mă priveşte fix. Mi-a trecut acum prin minte:* Pisica asta vrea să-mi spună ceva, şi *la început m-am speriat tare de tot, fiindcă nu-mi dădeam seama cum o să înţeleg ce vrea să-mi comunice. Pisica asta nu-i a mea totuşi! Nu am de ce să-i învăţ limba. Putem să convieţuim aici o perioadă fără să ne înţelegem. în curând, în casa asta toate vor reveni la normal. Ăsta e doar un răgaz. Tocmai i-am spus „răgaz" cu voce tare pisicii. Dac-o să creadă c-am zis „aragaz"?*

în jurnalul meu mai erau des menţionate activităţile fizice zilnice („plimbare de 30 de minute în jurul lacului Radnor") şi cumpărăturile („Am aflat cum se ajunge la Walgreens şi mi-am luat şervete de hârtie"). Mă pricepeam de minune să înregistrez intrările şi ieşirile, care erau puţine la număr.

Nu am fost complet singură în tot acest timp. Prietena mea locuia în apropiere, în aceeaşi zonă din Nashville, şi venea la mine de vreo două ori pe săptămână la cafea. Le cunoşteam pe câteva dintre membrele clubului ei de carte, care mi-au urat şi ele bun venit. Mi-a făcut plăcere să iau de câteva ori prânzul cu oamenii ăştia, însă în majoritatea timpului am mers singură la plimbare sau am stat în casă, cu motanul invizibil, mutându-mă de pe scaun pe canapea, apoi

pe treptele terasei şi înapoi pe scaun. Am făcut suficientă muncă de redactare cât să-mi menţin clienţii mulţumiţi, mai trimiteam cuiva câte un document o dată la câteva zile; dar, vară fiind, nu aveam prea mult de lucru. Nu trebuia să-mi verific mailul prea des.

A fost un fel de vacanţă de la viaţa mea obişnuită. Totuşi, unul dintre motivele pentru care am stat atât de mult doar cu mine era că nu-mi doream să mă simt prea tare ca-n concediu. Nu mă aflam acolo ca să mă distrez şi să merg în cluburi. Eram acolo ca să trăiesc în singurătate, să văd dacă obţinând ceea ce-mi doream mă voi simţi mai bine-n pielea mea. Uneori schimbarea de decor mă ajutase să mă văd într- o lumină nouă; alteori nu. Nu ştiam ce se va întâmpla de data asta, dacă un peisaj nou mă va ajuta să-mi regăsesc sănătatea mintală.

într-o zi vorbeam cu John la telefon.

— La ce te gândeşti? m-a întrebat.

— La nimic, am spus.

Nu eram refractară. Nu era ca atunci când îţi întrebi copilul ce a făcut la şcoală şi el răspunde „nimic”, chiar dacă a făcut o mulţime de chestii. Eu chiar mă străduiam să mă gândesc la cât mai puţine lucruri. Obosisem să mai gândesc. Voiam să elimin replica care-mi rula încontinuu în cap: *Eşti defectă. Ceva e în neregulă cu tine. Nu- ţi trăieşti viaţa aşa cum trebuie.* CE AI DE GÂND SĂ FACI?

Mi-am dat seama ulterior că meditasem destul de mult, cu toate că la vremea aceea nu înţelegeam prea bine care era treaba cu meditaţia şi nu aş fi numit-o chiar aşa. Ştiam numai că ori de câte ori îmi intra un gând în cap, îl goneam imediat afară, păstrându-mi mintea goală. Tânjeam după gol – fără planuri, fără trăncăneală. Doar linişte binecuvântată.

Obişnuiam să râd de femeile care se retrăgeau în tabere de yoga ca să se regăsească pe sine. Nu le-nţelegeam pentru că n-am nici o aplecare spre yoga. Nu am înţeles cum exerciţiile de stretching puteau constitui o experienţă transformatoare. (îmi pare rău, ştiu că yoga înseamnă mai mult decât atât, însă pentru mine aşa arată.) Am glumit odată cu o prietenă despre faptul că Lululemon— ar trebui să scoată o gamă de pantaloni pentru criza vârstei de mijloc şi nişte sutiene pentru regăsirea de sine. S-ar vinde ca pâinea caldă.

Acum înţeleg însă. Probabil că cei care au mintea asaltată de multele voci ale anxietăţii sunt atraşi de partea de meditaţie din yoga. Probabil că îi atrage liniştea. Capacitatea de a se detaşa.

Eu voiam să fiu tăcută şi neînsemnată.

ZIUA *9: Am găsit un cartonaş cu o reţetă într-un sertar din bucătărie: „biscuiţi săraţi cu unt rumeniţi la cuptor”, care spunea să arunci nişte biscuiţi săraţi în unt şi amestec uscat de condimente pentru salată, şi apoi să pui totul la gratinat. De ce ai avea nevoie de o reţetă pentru aşa ceva ? Nu e scârbos ?*

ZIUA *11: Winston a stat pe un scaun lângă mine cât mi-am băut ceaiul. Poate că suntem acum prieteni în universul pisicilor. Am făcut biscuiţii rumeniţi cu unt.*

ZIUA *12: Biscuiţii rumeniţi cu unt dau dependenţă.*

în cea mai mare parte a timpului, dacă-mi doream să mă implic în ceva, citeam. îmi adusesem o cutie cu cărţi pe care nu apucasem să le citesc – romane pe care nu le începusem niciodată, cărţi de auto perfecţionare cu titluri menite să te inspire, precum *îndrăzneşte în stil mare,* cărţi despre afaceri, şi tehnologie, şi ştiinţă, şi natură şi tot felul de lucruri care îmi stârneau curiozitatea şi pe care voiam să le ştiu. Fiindcă nu făceam aproape nimic altceva, am terminat cărţile mai curând decât mă aşteptam.

Spre norocul meu, prietena mea lucra la librăria din cartier.

— Vino cu mine la serviciu, mi-a spus. O să găseşti destule noutăţi.

Ştiam deja de Parnassus Books, fireşte. Proprietare erau scriitoarea Ann Patchett şi partenera ei de afaceri, Karen Hayes. Citisem despre librărie pe prima pagină din *The New York Times,* imediat după deschidere: „Romanciera care luptă împotriva curentului deschizând o librărie." Magazinul avea un oarecare renume printre iubitorii de carte. Eram încântată să-l vizitez.

O bijuterie de loc! *Magazin* e un cuvânt mult prea comercial şi impersonal. Nu semăna deloc cu Target sau Kroger, sau cu locul de unde-ţi cumperi baterie auto. Era un cămin. Cărţile stăteau cuibărite în rânduri ordonate pe fiecare perete, erau puse teanc pe rafturi din lemn sub lumini calde, gălbui. Librarii se-nvârteau de colo- colo, fiecare ocupat cu câte o sarcină precisă: să se urce pe scară pentru a da jos un volum de memorii, să aşeze în raft nişte volume broşate, să lege cu fundă un cadou la casa de marcat. Clienţii – o zic din nou, cuvântul sună prea impersonal: păreau mai degrabă vecini sau rude – se purtau unii cu alţii ca nişte prieteni sau, cel puţin, ca şi cum s-ar fi cunoscut deja, îşi recomandau unii altora noutăţi din secţia de Beletristică. Am stat cam o oră şi mi-am imaginat cum ar fi să-mi fac şi eu mereu cumpărăturile acolo; apoi am cumpărat câteva romane şi le-am dus acasă.

M-am întors după câteva zile. Şi apoi din nou peste alte câteva zile.

într-o după-amiază m-am aventurat în biroul din capătul librăriei şi le-am salutat pe cele trei femei care stăteau jos, fiecare abia vizibilă de după teancurile de volume broşate adunate pe birouri într-o dezordine veselă. Mi-au făcut semn voioase şi m- au întrebat ce citesc. îmi venea să-mi întind braţele pe peretele librăriei şi să-l îmbrăţişez.

ZIUA *15: Mi-am dat seama cum să redau pe laptop conţinut de la televizor. Am văzut şase episoade din* The Good Wife, *sezonul I. Winston fuge şi se ascunde sub pat când se umple casa de voci străine.*

într-o după-amiază a venit în vizită prietena mea ca s-o ajut să scrie un e-mail. Voia să-i ceară şefei ei de la librărie o mărire de salariu şi o promovare.

— I-am ţinut locul unei colege în tura de seară şi mi-a plăcut, a spus ea. Cred că ar trebui să fiu asistent manager şi să lucrez mereu serile.

— Dar ce te faci când începe şcoala din nou? am întrebat-o.

Fiul ei era de-o vârstă cu al meu, în şcoala gimnazială, ceea ce însemna că avea multe teme. Eu uram temele mai mult decât orice altceva. Copiii mei erau deja epuizaţi şi temele îi frustrau îngrozitor şi transformau ceea ce ar fi putut fi câteva ore relaxante petrecute cu familia la sfârşitul zilei în episoade de tortură cu scrâşnit din dinţi şi hârtii mototolite. Nu era grozav nici când era John acasă; însă, dacă lucra până târziu sau era în delegaţie, lucrurile mergeau foarte rău, fiindcă ne lipsea prezenţa lui plină de răbdare. încercam să-i instruiesc: „Verifică ce-ai scris! Scrie frumos! Nu te mai juca cu guma!" – însă încercările mele de-a ajuta îi stresau şi mai tare pe copii. Adeseori,

cam pe la ora de culcare, eram ca după război, complet epuizaţi. Mă gândeam că o fi la fel la toată lumea.

— Aoleo, nu mă pricep deloc la făcut teme, mi-a spus prietena mea. Mă descurc mai bine dimineaţa, aşa că soţul meu şi cu mine ne împărţim sarcinile. El pleacă

devreme la serviciu şi eu stau la serviciu până târziu. El se ocupă de cină, iar eu de micul dejun.

Pare greu de crezut, dar conversaţia a fost o revelaţie pentru mine.

Prietena mea mi-a explicat totul cu mult calm: ea ura temele, aşa că şi-a luat o slujbă la ora la care se făceau temele şi i-a predat sarcina soţului. Ea şi cei din familia ei făcuseră ajustări astfel ca lucrurile să meargă mai bine pentru toată lumea. Nu privea această nouă rutină ca pe un eşec al celei vechi; o privea ca pe o soluţie de bun-simţ. Nu era mare scofală.

Poţi schimba lucrurile, mi-am zis. Ce idee nemaipomenită!

ZIUA *18: Am vizionat încă şase episoade din* The Good Wife. *Dac-aş avea pisică, i-aş pune numele Alicia Florrick.*

ZIUA *19: Am ajuns la sezonul trei din* The Good Wife. *La cină am mâncat gogoşi. Winston a mâncat o conservă de Cină pentru Iubitorii de Pui. El e iubitor de pui.*

Am hrănit pisica. Am udat plantele. Am urmărit un serial despre o femeie care-şi ia viaţa în mâini. Am mers pe jos. Am citit. Am dormit. Am stat. M-am simţit ca un pumn strâns care se descleştează. Mi-am amintit, cu o limpezime pe care n-o mai avusesem de ani buni, de omul care fusesem înainte să fiu un punct pe o autostradă blocată de alte puncte.

Amintirile senzoriale s-au dislocat şi au ieşit bolborosind la suprafaţă: o umbră a căzut peste scaunul pe care şedeam privind pe fereastră la un păianjen, şi mi-am amintit pânzele încâlcite dintre pantofii vechi de la fundul dulapului meu din copilărie, în care stăteam uneori să citesc. Mi-am legat şireturile pantofilor ca să ies la plimbare şi mi-am amintit mirosul drumului asfaltat pe care mergeam cu prietenele mele la ora prânzului, când eram în gimnaziu. M-am aplecat să culeg o crenguţă din iarba înaltă care înconjura terasa din spate şi deodată îmi treceam degetele peste marginea zimţată a unei frunze de trandafir din tufele mamei. Era ca şi cum, datorită liniştii şi portiţei care se ivise, iteraţii ale mele din trecut îmi ţâşneau din memorie şi se rostogoleau unele peste altele, dându-mi voie să le prefir şi să-mi amintesc cine fusesem. Cine încă mai eram.

Stătuserăm împreună în acea casă câteva săptămâni, eu şi toate eurile mele.

O dată pe săptămână vorbeam la telefon cu psiholoaga mea.

— Uneori conduc prin Nashville şi nici măcar nu mă duc undeva anume, i-am zis o dată.

— Ce-ţi trece prin minte în timp ce conduci? a întrebat ea.

— E atât de verde! am spus. Se zice că aici traficul e prost, dar nici nu se compară cu Atlanta. Nu ai senzaţia că oraşul urlă încontinuu.

— Ce-ţi vine în minte când te gândeşti să mergi acasă?

— Mă gândesc: „Poate c-o să încerc să mă simt ca aici.”

— Crezi că poţi?

— Nu ştiu, am zis.

ZIUA *20: Sunt prea deşteaptă ca să fiu din nou nefericită.*

18. Marcă de haine pentru activităţi sportive (n. tr).

O nesimţită nerecunoscătoare

Ştiu cât sunt de norocoasă că sunt sănătoasă, am o familie, am de lucru, am un acoperiş deasupra capului, am o maşină şi trăiesc într-o democraţie. Chiar ştiu. Jur. Şi ştiu că, atunci când spui cu glas tare: „Cred că-mi doresc un alt fel de viaţă”, iar tu ai deja o viaţă perfectă, e ca şi cum ai ţine în mână un fursec cu ciocolată mâncat pe jumătate şi-ai zice: „Nu vreau fursec cu ciocolată, vreau alt sortiment.” Ştiu că unii oameni nu au nici un fel de fursec.

Chiar dacă ai o viaţă bună, nu eşti scutit, din păcate, de angoasele existenţiale. Poate că ar trebui. Poate că dac-am fi toţi perfecţi, ne-am trezi în paturile noastre călduţe, am aprecia faptul că nu ne trezim pe beton sub un pod, şi nu ne-am mai frământa cu privire la speranţe şi visuri, fiindcă, din moment ce ne sunt acoperite nevoile de bază – mâncare, adăpost, apă ce ar putea fi atât de rău? Poate că, dacă n-aş avea casă, n-aş da nici doi bani pe satisfacţia profesională sau pe împlinirea personală, fiindcă m-ar preocupa mult mai mult să nu mor îngheţată. Ştiu însă al naibii de bine că, odată ce aş avea mâncare în stomac şi un acoperiş deasupra capului, aş începe iar să mă gândesc la lucrurile astea. Nu ne apropiem cu adevărat niciodată de linia orizontului dorinţelor şi nevoilor; e o iluzie, un truc. Mereu ne putem dori mai mult. întotdeauna putem simţi o nevoie nouă.

Robert Browning scria: „Ah, un bărbat ar trebui să-şi poată dori mai mult decât poate avea, altminteri la ce mai e bun Raiul?”, şi îl aprob. Eu însă mai spun şi: De acord, Bob, dar ce zici despre ce-şi poate dori o femeie? Ai putea umple un canion cu tot ceea ce s-a scris despre a-ţi dori „totul” şi dacă e în regulă să-ţi doreşti „totul”, şi ce naiba *înseamnă* acest „tot”, şi cât suntem de sătule de ostilitatea pe care o suscită această discuţie repetată la nesfârşit. Eu cred însă că întrebarea pentru care se luptă de fapt oamenii nu este: *Ce-ar trebui să-şi dorească femeile?,* ci *Femeile ar trebui să aibă dorinţe?* Vasăzică: Hei, în America avem drept de vot. Avem nişte modele, nişte doamne preşedinte de companie foarte puternice. în aeroporturi sunt saloane pentru alăptat. Avem atât de multe! Nu ar trebui să încetăm cu dorinţele astea indecente? Fireşte că nu. Ştiu că-i o prostie, cu toate că ştiu că încă mă simt un pic vinovată ori de câte ori vreau mai mult sau vreau altceva decât am.

Ştiu toate astea, şi asta nu schimbă nimic.

O mai ţii minte pe sirena aia mică? Ai putea spune că şi-a primit răsplata fiindcă şi-a dorit prea mult, numai că eu înţeleg cum s-a simţit. Ducea o viaţă bună în adâncul apelor, doar că şi-a dorit o altă viaţă, pe uscat. E ceva greşit în asta?

înţeleg cum stă treaba cu vina. îmi imaginez uneori că, atunci când susţin că am nevoie de ceva sau insist pe ceea ce-mi doresc, oamenii şuşotesc pe la spatele meu şi mă consideră o nesimţită nerecunoscătoare. Nu cred că cineva face asta. Vocea aceea izvorăşte din interiorul meu. Trebuie să mă conving să n-o mai aud. Trebuie să-mi reamintesc că a-ţi dori ceva nu Le face deloc o nesimţită nerecunoscătoare.

Ori poate că da.

Contează?

Vreau să zic: să ne gândim aşa – dacă tu chiar *eşti* o nesimţită nerecunoscătoare, atunci eşti o nesimţită nerecunoscătoare indiferent dacă altcineva crede sau nu c-ai fi. Corabia nesimţirii lipsite de recunoştinţă şi-a umflat pânzele, aşa că de ce n-ai urca şi tu la bord să mergi cu ea într-un loc interesant? Am hotărât că nu-mi pasă dacă sunt sau nu o nesimţită nerecunoscătoare.

Am inventat un exerciţiu util pentru momentele în care mă tem să fac ceva care, cred eu în adâncul sufletului meu, este important şi necesar, fiindcă mi-e teamă că cineva m-ar putea eticheta drept nesimţită nerecunoscătoare. îl fac public aici, în caz că mai are şi altcineva nevoie să-l încerce:

Du-te până la cea mai apropiată oglindă. Pune-ţi mâinile în şolduri, priveşte-te drept în ochi şi spune: „Nesimţită nerecunoscătoare ce eşti!”

Du-te afară să iei corespondenţa. Când trece o maşină, rosteşte din buze, către şofer, NE-SIM-ŢI-TĂ NE-RE-CU-NOS-CĂ-TOA-RE şi arată spre tine, ca să ştie despre cine e vorba.

Opreşte-te şi priveşte o râmă. Lasă-te pe vine şi priveşte-o pe micuţă drept în ochi – sau drept în fund, că e greu de zis la o râmă – şi spune: „Tu ştii ce sunt eu, micuţo? Eu sunt o nesimţită nerecunoscătoare.”

Acum du-te la o cafenea. Atunci când te întreabă ce nume să scrie pe pahar, spune pe litere: N-E-S-I-M-Ţ-I-T-Ă-N-E-R-E-C-U-N-O-S-C-Ă-T-O-A-R-E.

Schimbă-ţi mesajul de întâmpinare de la telefon: „Aţi sunat la o nesimţită nerecunoscătoare, vă rog să lăsaţi un mesaj.”

Scrie cuvintele pe hârtie – *nesimţită nerecunoscătoare* – şi priveşte-le până când nu mai vezi decât bucle şi forme geometrice.

Spune-le cu voce tare până când silabele nu mai sunt decât zăngănit de furculiţe şi cuţite într-un sertar, huruit de motor, foşnet de pagini când treci cu degetul mare peste marginea unui teanc de foi de hârtie. Zgomot alb.

Nesimţită nerecunoscătoare!

Nesimţită nerecunoscătoare!

Nesimţită nerecunoscătoare!

Leneşi pe un pat cu apă

Prietena mea Corrine abia aştepta să se mute în noul ei apartament. Problema era că nu ştia ce să facă cu dormitorul liber.

Amândouă aveam treizeci şi ceva de ani. Corrine se despărţise recent de cineva şi deja mobilase dormitorul matrimonial doar pentru ea. Putea face orice-i trecea prin minte cu al doilea dormitor, numai că era fixată pe ideea că trebuia să aibă o cameră de oaspeţi.

— Vreau să-mi fac birou acolo şi să pun rafturi pe perete, a spus ea.

Voia să poată pleca mai devreme de la serviciu în zilele de lucru şi să nu mai meargă la birou la sfârşit de săptămână. în plus, strângea de ani de zile idei de amenajare *chic* pentru birouri.

— Fă-l, am zis. Amenajează-ţi camera.

— Păi bine, şi pe urmă unde mai pun patul pentru musafiri?

Am întrebat-o dacă se aştepta să aibă o mulţime de musafiri. A spus că nu, la ea nu veneau aproape niciodată oameni din alt oraş. Dar nu-i aşa că toată lumea are o cameră de oaspeţi? Nu asta faci când ai casa ta? Şi dacă într-o bună zi o să aibă musafiri?

— Gândeşte-te în felul următor, am zis. Eşti dispusă să trăieşti fără biroul mult visat – pe care ştii că-l vei folosi zilnic – numai pentru a avea o cameră de oaspeţi care stă nefolosită mai tot timpul?

Şi-a amenajat biroul. Dacă vreun oaspete se gândea să vină în oraş, putea să-i ofere o saltea gonflabilă sau să-i ia o cameră la hotel. întotdeauna se găseau soluţii.

Am revenit iar şi iar la discuţia aceea.

M-am gândit la ea atunci când John şi cu mine am început să tatonăm ideea de a ne muta în Tennessee.

Nashville nu mă vindecase. Nu mă transformase într-o altă persoană. M-a ajutat însă să mă văd pe mine şi întreaga-mi viaţă într-o lumină diferită. M-a ajutat să-mi reamintesc cum era să fiu eu însămi, doar *eu,* nu acel eu însingurat şi înnebunit de trafic. Mi-a reamintit că puteam schimba elemente din viaţa mea de zi cu zi astfel încât să mi se potrivească mai bine, ceea ce m-a făcut să mă gândesc la o viaţă de zi cu zi care să se potrivească mai bine întregii noastre familii.

La scurt timp după vara pe care o petrecusem în Nashville, m-au sunat de la librărie. Aveau de gând să facă nişte proiecte de marketing, poate şi să lanseze o revistă online. Mi-au oferit o slujbă, înţelegerea fiind că aş lucra mare parte din timp de la distanţă şi aş face naveta în Tennessee de două ori pe lună pentru şedinţe şi

evenimente.

Gândul că mă voi afla din nou în Nashville cu o anumită regularitate mi-a îmbunătăţit considerabil starea de spirit. îmi plăcea enorm cum îmi petreceam zilele acolo. Mergeam la librărie câteva ore, apoi luam prânzul sau cina cu o prietenă sau colegă, poate mergeam să ascult muzică şi să citesc ori să scriu în linişte. Oraşul era

plin de literari şi oameni creativi, persoane pline de curiozitate culturală, care aveau pasiuni comune cu mine. Părinţii copiilor de-o vârstă cu ai mei puteau fi scriitori, actori sau toboşari, sau, la fel de bine, medici, avo cari sau contabili.

Pe vremea aceea se dădea mult la radio *Alabama Pines,* cântecul lui Jason Isbell, iar mie-mi dădeau mereu lacrimile la versul: „Nimănui nu-i pasă de lucrurile de care-mi pasă mie.” Când eram în Atlanta am prins o dată două bilete la un concert de-al lui Brandi Cariile, care cânta la miezul nopţii într-un bar, o ocazie cu adevărat rară să-mi văd idolul muzical într-o sală mică. John era plecat din oraş şi mi-am sunat cel puţin zece prieteni, însă nimeni nu a vrut să vină. Până la urmă m-am dus singură şi am stat înconjurată de străini. în Nashville, oamenilor le păsa de lucrurile de care-mi păsa mie.

Bineînţeles că în Nashville eram scutită de majoritatea presiunilor şi bătăilor de cap cu care mă confruntam zilnic în Atlanta. Nu trebuia să mă ocup de casă, fiindcă întotdeauna stăteam la o prietenă (mai sunt şi oameni care au nevoie de o cameră de oaspeţi!). Nu trebuia să pregătesc cina pentru nimeni altcineva decât pentru mine; nu mi se solicita prezenţa la nici un eveniment şcolar; nu făceam nimic din ce face un părinte zi de zi. Şi totuşi îmi lipsea familia când eram în Nashville. Voiam să stau de vorbă cu John la sfârşitul zilei. Voiam să-i iau pe copii cu mine şi să profităm împreună de tot ceea ce avea de oferit oraşul. Problema în Nashville era că-mi lipseau cei trei oameni care însemnau cel mai mult pentru mine. însă, în loc să mă gândesc: *Ar trebui să mă duc acasă să fiu cu ei,* eu îmi spuneam: *Ar trebui să-i aduc pe ei aici.*

O parte din mine simţea că nu putem părăsi Atlanta, deoarece acolo ne erau rădăcinile. Acolo locuiau cei mai mulţi prieteni de-ai noştri, iar eu ţineam la prietenii noştri. E adevărat însă că îi vedeam foarte rar. Atlanta era precum camera de oaspeţi a lui Corinne – un spaţiu la care nu voiam să renunţ numai fiindcă ar fi putut fi folosit într-un anumit scop pentru care, de fapt, nu era niciodată utilizat. Corinne nu avea musafiri 99% din timp şi 99% dintre prietenii mei din Atlanta erau prea ocupaţi cu propriile familii din ce în ce mai numeroase şi cu alte angajamente ca să mai iasă în oraş.

Mai erau şi consideraţiile de ordin practic: traficul din Nashville era nimic în comparaţie cu cel din Atlanta. Puteai să ajungi dintr-un loc în altul în cincisprezece minute. Casele costau mai puţin. Şcolile erau la fel de bune precum cele din Atlanta.

Am hotărât să ne mutăm. John a început să-şi caute un loc de muncă, iar eu am început să caut o casă în care să locuim. Le-am jurat tuturor prietenilor mei că în clipa-n care vor dori să facă ceva distractiv – să meargă într-o excursie, să dea o petrecere de zi de naştere, să vadă un spectacol – eu voi sări în maşină şi voi ajunge la ei în mai puţin de patru ore. Să-mi petrec însă zi după zi stând în

Atlanta şi aşteptând ca viaţa să se transforme în ceva ce nu era nu mai avea nici un sens. Nu exista o viaţă alternativă care să se desfăşoare într-un alt univers. Nu exista nici o maşină a timpului. Aveam doar această viaţă, şi ea se scurgea încet-încet.

Cred că e o nebunie faptul c-am crezut că lumea o să se bucure pentru alegerea noastră, însă fusese una foarte greu de făcut şi eram tare mândră de ea. îmi luase atât de mult timp să accept că două chestii în care credeam – „îmi iubesc tare mult prietenii de aici” şi „Nu mai vreau să trăiesc aici” — puteau coexista. Dacă vrei să împaci două idei care se bat cap în cap, trebuie să găseşti o cale prin care una dintre

ele să iasă câştigătoare, să o subordoneze pe cealaltă. Simţeam că înnebunesc pentru că nu puteam să găsesc această cale în cazul de faţă. îi iubeam pe oamenii mei din Atlanta şi *în acelaşi timp* voiam să plec din Atlanta. Ambele. Ca să pot lua o decizie, am fost nevoită să recunosc că nici una nu era mai adevărată decât cealaltă şi că drumul meu înainte nu va anula nici unul din cele două adevăruri. îmi puteam iubi prietenii chiar şi acum, când luam decizia de a pleca.

După ce m-am luptat corp la corp cu dilema asta, mi-am dorit ca toată lumea să- mi împărtăşească satisfacţia. Ce naivă am fost... Unul dintre cele mai dificile aspecte ale mutării a fost să le dăm prietenilor noştri vestea că plecăm. Voiam să spun „Urmează să fac ceva care n-o să-ţi placă, dar te iubesc şi pentru mine e important să mă susţii pe parcurs, dacă nu-ţi e prea greu". Nu am folosit chiar cuvintele astea, totuşi. în schimb mi-a ieşit porumbelul pe gură.

— Deci... ne-am hotărât. O să dăm o fugă până acolo şi-o să ne căutăm casă, i- am spus unei prietene dragi.

— N-ai putea să te înscrii într-o echipă de tenis şi gata? a întrebat ea, pe jumătate în glumă.

Prietena mea ştia că aveam nevoie de un nou început; doar că-şi dorea ca acest început să fi arătat altfel. Ştia că în Nashville găsisem ceva ce nu aveam în Atlanta. Pentru oameni e dificil să audă „Plec", fiindcă sună de parcă ai spune „Plec departe de tine". E greu să pari fericit pentru cineva care te părăseşte. Când o librăreasă mult iubită a renunţat la slujbă pentru a merge la facultate, noi i-am luat un tort pe care scria cu glazură DU-TE NAIBII, LINDSAY! Pe vremea când lucram în consultanţă, i-am spus o dată „Aoleo!" unei colege care mă anunţa că urmează să aibă un copil. Nu voiam să spun: „Vai, e oribil c-o să ai un copil!", ci, de fapt: „Vai de mine, acum n-o să mai am cu cine să ies după serviciu."

Lumea mi-a mai spus şi alte chestii.

— Cum ai putut să le faci copiilor tăi una ca asta?

Mi s-a spus asta de două ori şi a fost o lovitură sub centură. Desigur că-mi făceam griji despre cum îi va afecta mutarea pe copii. Dacă toate mutările acelea din copilărie mă transformaseră într-o persoană care avea nevoie s-o ia de la capăt o dată la câţiva ani, oare mutarea de acum va avea aceleaşi efecte asupra copiilor? Oare ne vor ierta vreodată pentru că i-am îndepărtat de casa şi prietenii lor din copilărie?

Şi apoi mi-am amintit din nou că nu făceam decât să ne mutăm cu locuinţa. Nu era mare scofală. Nu-i trimiteam pe copii să trăiască pe Lună. Mergeam, cu toţii, la trei ore şi jumătate de condus, într-un loc extrem de civilizat – cu adevărat un loc minunat unde copiii urmau să aibă parte de haine, mâncare şi educaţie, la fel ca întotdeauna. Da, trebuiau să se adapteze la nişte mici schimbări. Dar era posibil chiar

să le placă mai mult Nashville.

în plus, o mutare în copilărie – mai ales în era Intemetului, când e infinit mai simplu să ţii legătura cu lumea – nu putea avea efectul pe care îl avuseseră şase mutări, nu-i aşa?

Am mai auzit şi „Hâmm”.

E imposibil să transcriu sunetul pe care vreau să-l redau aici – e mai gutural

decât „Hmm”, un fel de combinaţie între „îhâm” şi „îch” ai şti ce zic dacă l-ai auzi. De fapt, nu-i cu mult mai mult decât o exalare zgomotoasă. Ca şi cum ţi-ai da ochii peste cap printr-o interjecţie. Redă sentimente precum „Hai, serios, ce prostie” sau „Dar cine te crezi?” E dezaprobator, dar conţine şi-o notă de amărăciune.

Am înţeles şi reacţia asta. Specialiştii în ştiinţe sociale o numesc „mentalitate de rac”: să zicem că la fundul unei găleţi se află mai mulţi raci, şi unul dintre ei dă să se târască afară. în loc să-l ajute, ceilalţi raci sar pe el cu cleştii şi-l trag înapoi în găleată. Dacă ei sunt în găleată, nu vor scăpa nici ceilalţi.

Eu aş îmblânzi totuşi un pic analogia cu racii. Unii dintre cei care s-au uitat chiorâş la planurile noastre ne erau tare dragi. Nu mă pot gândi la ei ca la nişte raci. Au fost surprinşi, poate şi supăraţi, şi poate că unii dintre ei s-au simţit nesiguri pe propriile lor alegeri. Revin la înclinaţia spre autovalidare: oamenii au nevoie să creadă că alegerile pe care le-au făcut în ceea ce priveşte unde şi cum locuiesc sunt corecte, şi uneori cea mai simplă cale este să considere că toate celelalte alegeri sunt greşite. Din moment ce noi alegeam să lăsăm în urmă viaţa din Atlanta, asta însemna oare că toţi cei care rămâneau făcuseră alegerea greşită? Nu, doar că aşa reacţionează creierul uman de obicei. Iată de ce am vrut să găsesc o analogie un pic mai drăguţă decât cea cu racii. Să vorbim mai bine despre leneşi. Mie-mi plac tare mult leneşii.

Leneşii se deplasează cu viteză mică. Le place să stea nemişcaţi. De-a lungul timpului, într-un grup restrâns de prieteni se creează, adeseori, un consens tacit, o învoială conform căreia nu numai că trecem prin viaţă cot la cot, ci şi *facem* totul împreună. Ceea ce poate face ca o mişcare de bun-simţ să pară radicală, doar pentru că se îndepărtează de grup.

Aş aduce modificări şi părţii din analogie care se referă la găleată. Viaţa noastră din Atlanta nu se desfăşura într-o găleată. Nu eram prinşi într-o capcană. Eu *mă simţeam* captivă, însă asta era o caracteristică a minţii mele – la fel cum poţi să ai senzaţia de claustrofobie când te afli într-o cameră generoasă ca spaţiu, dar în care nu vrei să fii. Eu nu mai voiam să stau acolo. Nu eram totuşi ţinută nicăieri împotriva voinţei mele şi nici nu însemna că locul nu mai era minunat, la modul obiectiv, numai pentru că-mi doream eu să plec de acolo. Aşa că hai să nu zicem că leneşii ar fi într-o găleată. Să zicem că se află pe un pat cu apă. Un pat mare, confortabil, umplut cu apă, în care e uşor să te cufunzi, dar de pe care e dificil să te ridici. îmi aduc aminte că m-am urcat pe patul cu apă al mamei lui Jen, prietena mea, când aveam amândouă zece ani. Atunci când am vrut să ne dăm jos, nu ne-am putut ţine bine pe mâini şi pe picioare, şi valurile care se rostogoleau în interiorul saltelei ne tot aruncau la loc. Am râs şi am fornăit, dar în râsul nostru era şi ceva panică.

Mi-am spus că prieteniile mele erau aidoma unor leneşi ghemuiţi

pe un pat cu apă şi că eu eram leneşul care voia să coboare, şi că toate astea erau ceva normal.

Nu e uşor să fii genul de om care vrea mereu să-i mulţumească pe ceilalţi şi să faci o alegere care-i nemulţumeşte pe toţi, mai cu seamă dacă în tine trăieşte încă o fetiţă care vrea să fie lăudată şi să i se spună că e cea mai tare. Uneori însă, trebuie să faci ceea ce trebuie făcut, chiar dacă asta-i înnebuneşte pe ceilalţi. Chiar dacă asta te face să simţi c-ai pierdut sprijinul celor pe care i-ai vrea alături de tine. Chiar dacă ai senzaţia că unii îţi dau un 3 mare şi gras în loc de un 10 cu felicitări.

Lumea mi-a mai spus ceva: „Cum ai reuşit?”

John a auzit replica asta mult mai rar decât mine, dar eu am auzit-o de multe, multe ori. întotdeauna cu voce joasă, în discuţii care-ncepeau cu cineva care mă trăgea deoparte – ca şi cum avea de gând să-mi ceară numărul tipului de la care-mi cumpăram iarbă. Prietenii şi cunoştinţele acestea au fost cei care s-au entuziasmat când au aflat ce urmează să facem. „M-am tot gândit să mă mut la... de ani buni”, spuneau. Sau: „Noi discutăm tot timpul despre asta. Voi cum v-aţi decis să plecaţi până la urmă?” Şi: „A fost greu să vindeţi casa?” Se pare că mulţi se gândesc la schimbare. „Ce zici, întreabă ei, crezi c-aş reuşi şi eu să mă mut?”

— Amenajează-ţi biroul, le spun mereu.

Şi apoi a murit câinele

Atunci când te muţi e ca-n viaţă – crezi că poţi controla multe situaţii, dar, de fapt, deţii controlul doar asupra câtorva.

Iată cum mi-am imaginat eu ultima noastră seară de locuitori ai oraşului Atlanta: mergem să mâncăm pizza la localul preferat, stăm pe terasă până se-ntunecă şi apoi ne ducem pentru ultima oară la culcare în dormitoarele noastre.

Iată ce s-a întâmplat de fapt: cu puţin timp înainte de cina din seara aceea înăbuşitoare de iunie, lui Eleanor Roosevelt, cea mai mică dintre beagle-ii noştri, i s-a spart o glandă anală infectată şi John a fost nevoit să o ducă pachet la clinica pentru urgenţe veterinare, iar eu am rămas acasă cu ambii copii şi cu celălalt câine, Phoebe, având de răspuns la întrebări de genul: „Oare un câine poate să moară dacă-i explodează fundul?” Seara noastră s-a dus pe pustii, am spart 350 de dolari şi ne-am ales cu un fund de câine bărbierit. Eleanor se simţea bine când a revenit acasă cu John, pe la miezul nopţii, dar momentul nostru impecabil de rămas-bun, scăldat în lumina apusului, nu a mai avut loc. A doua zi am mers în urma camionului de la firma de mutări şi am trecut graniţa dintre Georgia şi Tennessee ceva mai pleoştiţi decât avuseserăm de gând să fim; Eleanor Roosevelt şi-a lovit tot drumul conul de plastic de spătarul scaunului meu, iar sora ei mai mare, Phoebe, a urlat încontinuu, nemulţumită de bocănitul acela. Nimic n-a fost chiar cum ne aşteptam să fie.

Cu câteva luni în urmă, într-o noapte, John mi-a şoptit, cu capul pe pernă:

— Şi noi unde-o să fim înmormântaţi?

Mutatul însemna şi să pui în ordine tot felul de întrebări precum: vrem o casă, sau un apartament? O să locuim în oraş, sau în afara lui? Şi – dacă eşti John şi aşa îţi e croită mintea, bănuiesc – unde ar trebui să ajungă rămăşiţele noastre pământeşti în cazul în care am muri în oraşul în care ne mutăm?

— Păi stai, tu vrei la cimitir? am zis. Credeam că vrei la crematoriu.

— Nu ştiu, acum că ne mutăm la Nashville, poate găsesc un loc în care mi-ar plăcea mai mult.

— Din punct de vedere tehnic, n-o să-ţi *placă* nimic. O să fii mort!

— Şi prietenii mei unde vor merge la înmormântarea mea?

Am purtat conversaţia asta câteva minute bune, apoi am început să mă enervez.

— Dar ce, trebuie să ştim unde vor ajunge trupurile noastre după moarte ca să aflăm unde vrem să trăim acum? am întrebat.

Dacă a descifra care-i următorul pas însemna că imediat trebuia să desluşim şi tot ce urma după aceea, atunci ar fi fost imposibil să facem următorul pas. Nevoia de-a avea toate răspunsurile mă obosea. Voiam să am

doar *suficiente* răspunsuri. (în plus, chiar nu-mi pasă ce se va alege de rămăşiţele mele după ce mor. Să mă-mbrace cine-o vrea cu o salopetă cu paiete şi să mă agaţe pe-un catarg să flutur ca un steag. Oricum n-o să mai am nevoie de ele.)

— Hai să privim viaţa pe etape, am spus. În clipa asta nu trebuie decât să răspundem la întrebările care privesc etapa care urmează acum. Să o luăm treptat.

— Bine, fie, a spus John. O luăm pe etape.

Apoi am stat zece minute şi-am râs pe seama cuvântului *etape,* care sună foarte caraghios dacă-l tot repeţi în şoaptă.

Fiind nevoită să le dau copiilor vestea că noi, ca familie, ne vom muta departe de singurul loc pe care l-au numit vreodată acasă, am dobândit şi mai mult respect pentru mama mea, care a trebuit să facă de atâtea ori acest lucru pentru mine.

încă de când am avut pentru prima oară cea mai mică bănuială că ar fi posibil să facem mutarea, am început să-i iau cu mine pe copii în scurte călătorii la Nashville – mai o zi, mai o zi şi-o noapte. Au petrecut timp şi pe la librărie, citind cât de multe cărţi gratuite au putut, în timp ce eu eram în şedinţe cu autorii şi librarii. După- amiaza le dădeam câte un dolar şi îi trimiteam mai jos pe stradă la „Bârlogul cu gogoşi al lui Fox". La momentul la care mutarea începuse să pară reală, deja îi spălasem suficient pe creier încât, atunci când am menţionat în treacăt: „O să încercăm să locuim o vreme în Nashville", fiul meu să răspundă: „Nashville? îmi place la nebunie la Nashville!"

— Cărţi şi gogoşi! a zis fii-mea.

Mi-a fost mai uşor decât crezusem să le dau vestea, şi totuşi asta nu mi-a domolit incertitudinea aşa cum am crezut. în primăvara aceea au fost multe zile în care m- am gândit: *Ce naiba facem ?* Mi-am spus că, dacă n-o să ne iasă, ne vom putea muta înapoi oricând.

Ne-am agăţat de gândul ăsta în timp ce priveam cum nişte huidume de bărbaţi cu uniforme albastre ne-au învelit cu folie de plastic masa din bucătărie, canapeaua şi saltelele, pe care apoi le-au urcat într-un camion imens pentru mutări. O parte din mine voia să fie absolut sigură că facem ce trebuie; cealaltă parte ştia că nu aveam cum să fiu sigură de absolut nimic.

Am citit undeva că, pentru a rămâne neschimbaţi, copiii trebuie să ştie că se pot baza pe nişte lucruri, chiar şi atunci când are loc o tranziţie de amploare. De aceea m-am străduit să le creez o senzaţie de continuitate, pentru a putea gestiona schimbarea şi dezordinea pe care aveau s-o resimtă copiii. Acum, desigur, îmi dau seama că acest concept are tot atâta noimă cât un „plan de naştere".

Am potrivit totul astfel încât mutarea să se întâmple în timpul verii. Ne-am gândit că ar fi mai simplu să facem faţă haosului într-un anotimp în care totul e mai relaxat. Nu găseşti cutia cu perne şi cearşafuri? Nu-i nimic, nu e nici o grabă să mergi la culcare. Nu avem încă un cuptor în bucătărie? Nici o problemă. Punem ceva pe grătar şi mâncăm afară. într-adevăr, vara era

vremea perfectă să explorăm noile împrejurimi. Puteam face o drumeţie într-o dimineaţă din săptămâna de lucru, apoi după-amiaza puteam sta întinşi să citim. Am fost la concerte, în parcuri, la cinema şi am încercat toate locurile din cartier de unde puteai cumpăra sendvişuri şi îngheţată. (M-am îngrăşat şase kilograme în primul nostru an acolo. Asta păţeşti atunci când apuci oraşul cu ambele mâini şi ţi-l îndeşi în faţă.)

în primele două luni, Nashville a fost ca o vacanţă lungă. Şi, în acele două luni, nici unul din copii nu a spus măcar o dată că-i e dor de Atlanta. Aparent, controlam haosul. Da, ne aflam într-un loc nou. Şi da, începuserăm să renovăm casa imediat ce ne mutaserăm în ea. Uneori ne trezeam la 6:30 dimineaţa de la zgomotul Herăstrăului circular din bucătărie. Am încercat însă să păstrez neschimbate multe lucruri: acelaşi program de plimbat câinii dimineaţa şi de făcut paturile. Aceleaşi rutine şi reguli. Decorul o fi fost nou, însă asta nu însemna că şi toate celelalte trebuiau să se schimbe.

Apoi, pe măsură ce vara se apropia se sfârşit, am început să dăm piept cu realitatea.

Copiii mei, la fel ca majoritatea, nu se omorau după ideea de a se da jos din pat înainte de-a se fi trezit de-a binelea. Niciodată nu le-a plăcut să-şi întrerupă joaca pentru a face duş ori pentru a se spăla pe dinţi. Mereu şi-au târşâit picioarele când era vremea să se-ncalţe sau să-şi pună geaca sau orice altceva i-ar fi putut împiedica să alerge dezbrăcaţi, desculţi şi liberi prin lume, aşa cum îşi doreau ei. Dezamăgirea adusă în fiecare an de revenirea la corvoada zilelor de şcoală ne întinsese tuturor nervii la maximum. Cu cât erau mai stresaţi, cu atât tânjeau mai mult după tot ceea ce le era familiar. în lipsa acelor alinări care să le domolească anxietatea, presiunea pe care-o resimţeau a ieşit la iveală sub forma unor crize necaracteristice lor, provocate de lucruri minore. Dintr-odată, obiecţiile vechi au dobândit o nouă temă care se tot repeta.

Atunci când i-am spus fiului meu să-şi pună o haină de ploaie, el a blestemat vremea din Nashville:

— Soarele nu iese NICIODATĂ!

Atunci când am rugat-o pe fiica mea să adune grămezile de Lego de pe hol, a izbucnit:

— Habar n-am UNDE SĂ PUN PIESELE DE LEGO ÎN CASA ASTA!

Au ajuns să simtă ceea ce noi, adulţii, ştiam deja: atunci când te muţi, nu iei numai lucrurile cu tine. Te iei şi pe tine. Iei cu tine tot ce-ţi place, ce nu-ţi place, fixaţiile, speranţele şi problemele şi le aşezi într-un cadru nou şi necunoscut. Unele lucruri sunt adevărate indiferent unde te afli. Dacă eşti copil, sfârşitul verii vine ca un şoc oriunde ai locui.

Eram totuşi stăpâni pe situaţie.

Pe urmă ambii copii au făcut conjunctivită şi otită şi au răcit urât.

Şi s-a stricat o toaletă.

Şi ne-a lăsat bateria de la o maşină.

Şi am exterminat un muşuroi de furnici de copac care-şi făcuseră sălaş la noi în duş.

Şi, ca să nu ne plictisim, o familie de şoareci şi-a instalat cartierul general

la noi în garaj.

Şi apoi draga de Phoebe, băbuţa – beagle-ul care trăise cu noi paisprezece ani şi făcuse pe mama adoptivă pentru puiul Eleanor Roosevelt ne-a părăsit. A murit în somn, în cuşcă, la clinica veterinară unde era cazată cât eram noi plecaţi o noapte din oraş. Veterinarul ne-a sunat să ne dea vestea:

— Mă tem că Phoebe nu s-a mai trezit azi-dimineaţă.

— Bine, am zis. Bine. *Bine, bine, bine,* mi-am zis pe muteşte când am închis telefonul.

Mi-a fost mult mai greu să le spun copiilor despre câinele lor decât a fost să le spun că ne mutăm.

Au curs multe lacrimi.

Am mers să o iau pe Eleanor Roosevelt de la adăpost în acea după-amiază şi am făcut o glumă cum că nu mai am de plătit pentru doi câini din moment ce le-am lăsat doi şi mai primesc înapoi numai unul. Angajatul de la recepţie a râs cu acel chicotit nervos pe care-l scoţi atunci când nu vrei să superi un nebun.

La câteva zile după ce am pierdut-o pe Phoebe, într-o dimineaţă agitată de luni, încercam să-i zoresc pe copii la maşină ca să meargă să-şi cunoască noul medic pediatru, astfel încât să avem şi noi completate fişele medicale pentru noua şcoală. Nu-mi găseam cheile, afară erau 35 de grade şi mă luptam să ies pe uşa din faţă cu un coş cu rufe pe care trebuia să le las la spălătorie, fiindcă se întârziase o săptămână montarea maşinii de spălat şi a uscătorului. Toţi eram transpiraţi şi ne certam unii cu ceilalţi.

Am dus-o pe Eleanor Roosevelt în baia pe care ea şi Phoebe o împărţiseră, o cameră pentru câini improvizată pe perioada renovării.

— Tu să tragi un pui de somn, i-am zis. Ne întoarcem în curând.

A început să urle. Şi a urlat, şi a urlat. Cel mai trist urlet de eu-n-am-mai-fost- niciodată-până-acum-singurul-câine-vă-rog-nu-mă-părăsiţi.

A continuat să urle cu jale zile la rând. Nimic nu a ajutat – antrenament, joacă, un os nou. Se plimba tristă prin casă şi prin curte. Atunci când scriam acasă, stătea sub scaunul meu. Dacă plecam din cameră, venea după mine. Dacă nu mă putea urma, lătra la uşă. Era de neconsolat.

— Mami, a zis fiul meu, Eleanor Roosevelt suferă de singurătate. Ne mai luăm un câine?

Făcea parte din planul nostru să adoptăm încă un câine în săptămâna premergătoare deschiderii anului şcolar, când aveam casa pe jumătate construită? Ba bine că nu. Nu se mai punea problema de vreun plan.

Aşa că a doua zi am pornit către adăpostul „Dragoste la prima vedere”. Acolo am văzut un căţeluş gălbui, un fel de corcitură de labrador, care fusese adus împreună cu alţi pui abandonaţi. Tocmai începuse să mănânce din nou (şi mânca, şi mânca) după ce îşi revenise în urma unui episod aproape fatal de parvoviroză, şi burtica lui plină de bobiţe era umflată ca un balon de-a stânga şi de-a dreapta coastelor firave. Micuţul era ultimul rămas dintre fraţi — ceilalţi, mai frumoşi şi mai grăsuni, fuseseră adoptaţi cu toţii.

Pun pariu că nici el nu s-a gândit că va avea o asemenea vară.

Se rostogolea pe jos împreună cu ceilalţi căţeluşi de la adăpost. M-am lăsat pe vine, şi atunci, mai alunecând, mai împiedicându-se pe linoleum, a venit şi s-a cuibărit între genunchii mei, dând din coadă. Total neplănuit, dar în asentimentul tuturor, m-am uitat în sus la tehnicianul veterinar şi-am zis: „Pe ăsta-l vrem.” Nu-mi venea să cred că fac asta, dar abia aşteptam să-i spun lui John c-am găsit exact câinele pe care şi-l dorise mereu.

— Mai ţii minte c-ai zis că-ntr-o zi, când vom avea o curte adevărată, o să vrei un câine mare, cum ar fi un labrador auriu? l-am întrebat în după-amiaza aceea. Ghici ce? Ţi-am găsit labradorul auriu.

— în sfârşit! Am un câine mare! a zis John.

Am râs toţi şi-am hotărât să-i dăm numele Woodstock, prietenul cel mai bun al unui beagle.

Bineînţeles că Woodstock şi John s-au lipit rapid. Woodstock îl lăsa pe John să-i dea cu linguriţa mâncarea pasată recomandată de veterinar. Woodstock fugea la uşa din faţă în fiecare seară când auzea că John parchează maşina. Zilele treceau, şi Woodstock creştea... oarecum. Corpul i s-a tot lungit, dar picioarele i-au rămas cam la fel. „Ce ciudăţenie de labrador mai e şi el”, ziceam, întrebându-ne când îi vor creşte şi picioarele la fel de mult precum corpul.

La controlul de la şase luni, l-am întrebat pe medicul veterinar ce crede c-ar putea fi. Labrador şi ogar? Labrador şi ciobănesc?

— Câinele ăsta? A, păi e o corcitură de teckel, poate şi cu un pic de terrier, a spus ea.

Bineînţeles...

Lista de dorinţe

E la fel în fiecare decembrie. Ca atunci când pune cineva cântecul preferat de Crăciun şi ne amintim cu toţii cuvintele pe care le-am cântat de nenumărate ori.

lată-ne ajunşi din nou aici: atunci când simt că se apropie, încep să-mi ascund telefonul la fundul genţii, setat pe modul silenţios. încerc să ignor apelurile, e- mailurile şi mesajele-text de la rudele pline de intenţii bune care mă întreabă toate: *Unde-i lista de Crăciun ?*

Vor să primească sugestii de cadouri pentru copii, cât mai precise, dacă se poate. Dacă spun: „O carte, poate?", ei întreabă: „Care anume?"

Nu ştiu care anume. Nici eu nu m-am gândit foarte serios la cumpărăturile pentru Crăciun. E adevărat că nu pot suferi listele online anoste pentru cadouri, însă refuzul meu de a crea – la cerere – o listă de cadouri potrivite pentru copii e mai mult decât o simplă opoziţie la materialism.

Cred că are legătură cu faptul că-mi doresc să aibă cineva grijă de mine, să las, măcar un pic, planificările în grija altcuiva. Oi fi eu om mare, dar copilul din mine încă îşi doreşte să se trezească cu ochii strălucind de nerăbdare şi să găsească sub pom darurile care au ajuns acolo printr-un soi de magie – surprizele alese cu drag şi cumpărate pe ascuns care mă aşteaptă să le deschid cu uimire. Nu suntem niciodată prea mari pentru aşa ceva. Dintr-un anumit punct de vedere, încă avem cinci ani.

Mai e şi sentimentul de vină, desigur. Bănuiesc că rudele noastre nu ar avea nevoie de idei de cadouri pentru copii dacă eu aş face o treabă mai bună menţinând comunicarea pe tot parcursul anului. Dacă ne-am vizita mai des – dacă eu aş fi o fiică şi o soră mai bună –, atunci ar şti care sunt pasiunile şi dorinţele copiilor mei, iar eu le-aş şti pe ale lor. (Eu n-am mai cerut nimănui, de ani mulţi, să-mi trimită o listă de Crăciun. Sper că acelora care au primit daruri de la mine le-au plăcut cadourile, şi mie chiar îmi face plăcere să îmi pun un pic imaginaţia la treabă atunci când le aleg.)

Mai e şi un aspect practic. Mi-ar lua mult timp să fac o listă cu tot ce-şi doresc bunicii, mătuşile şi unchii, iar eu chiar nu am timp. De pildă, în seara asta, am de mers la patru evenimente – două opţionale, dar la care sunt încurajată să particip fiindcă au legătură cu serviciul, o strângere de fonduri pentru şcoala copiilor şi o reuniune între prieteni care a fost deja reprogramată. Nu ştiu nici dacă meciul de fotbal al lui fii-meu se va termina la timp astfel încât să ajung la primul eveniment, nici la ce oră se va încheia şedinţa soţului meu, ca să poată veni acasă să stea cu fiica noastră.

Nu ştiu nici măcar ce mâncăm diseară sau la ce oră o să luăm cina, cu atât mai puţin ce-şi doreşte fiecare de Crăciun.

Poate că am eu o reacţie nepotrivită şi ciudată faţă de ascensiunea culturii lui „mi se cuvine”. Să dăruieşti acum seamănă mai mult cu o tranzacţie; un act cândva spontan a devenit previzibil. De la listele de cadouri de nuntă sau botez s-a ajuns la

zile de naştere şi sărbători, şi nu doar pentru adulţi, ci şi pentru copii. Serviciile online au evoluat pentru a satisface cererea. Sunt aplicaţii cu ajutorul cărora poţi eticheta ceea ce-ţi place, inclusiv culoarea preferată şi mărimea. Doamne fereşte să facă cineva un gest pe care nu l-ai cerut explicit.

Care e diferenţa între a-i scrie o scrisoare lui Moş Crăciun şi a concepe o listă de cadouri dorite? Primul gest este înduioşător; al doilea seamănă cu a-i da cuiva lista pentru cumpărături. în plus, dacă ceri numai lucruri despre care ştii că există, cum vei mai putea fi vreodată plăcut surprins?

Accentul care se pune pe lucrurile în sine sugerează faptul că succesul sau eşecul sărbătorii – de parcă o sărbătoare poate *fi* un succes sau un eşec – depinde de darurile corecte. De fapt asta vor să ne facă să credem vânzătorii. Nici n-ai terminat bine de mâncat ultima firimitură de turtă dulce, că apar reducerile de după Crăciun: N-ai primit ceea ce-ţi doreai? Avem noi soluţia.

Şi totuşi e de datoria mea, ca părinte, să regizez toate etapele care fac din Crăciun ceva magic, iar asta-nseamnă că trebuie să iau decizii. Din fericire avem o familie extinsă care-i iubeşte pe copii, care vrea să facă ceva drăguţ pentru ei, iar eu ştiu că nu e frumos din partea mea să nu le re turnez apelurile. Oi fi eu câteodată o nesimţită nerecunoscătoare, dar nu-s genul care să-i taie macaroana unei bunici care-şi iubeşte nepoţii. Aşa că scot telefonul de la fundul poşetei.

— Serios, orice e bine-venit, încerc să-i spun soacrei mele. Mamei îi zic:

— Le place orice primesc. Haine, poate?

— Asta nu mă ajută deloc, spune mama mea.

Şi atunci îmi pică fisa: şi ea, şi eu simţim cam acelaşi lucru, cu mici diferenţe: *Ajută-mă. Fă să-mi fie mai uşor. Spune-mi ce să fac.*

Fiica mea se urcă în maşină la sfârşitul orelor de şcoală. Graţie programului sportiv al fratelui ei, de trei zile încoace îşi face temele pe vreo bancă la marginea terenului şi pe bancheta maşinii.

— Ce avem la cină? mă întreabă.

— încă nu ştiu, zic. Tu de ce-ai avea chef?

— De orice, spune. Alege tu.

Ea vrea să hotărăsc eu. Eu vreau să hotărască altcineva. Mama vrea să hotărăsc eu în locul ei. Se pare că nu scăpăm de asta. E amuzant cum avem aceeaşi discuţie în fiecare an, cu acelaşi substrat: Hotărăşte tu. Ba nu, tu să hotărăşti. Cred că asta înseamnă că, indiferent ce vârstă am avea, nu încetăm niciodată să ne dorim să aibă cineva grijă de noi. E bine de ştiut.

Iau o decizie: în seara asta nu merg la nici un eveniment. Nici la unul, nici la două, nici la trei, nici la patru. Dau telefoane şi mă scuz.

— îmi pare rău, aş fi vrut să pot veni.

Şi e adevărat, aş fi vrut să pot merge în mai multe locuri în acelaşi timp. Dar nu pot.

Mergem la meciul de fotbal. Venim acasă. Fac nişte spaghete. John şi cu fiul nostru stau împreună după teme şi discută dacă oare căprioara care vine la noi în curte va avea ce mânca la iarnă. Fiica mea şi cu mine suntem pe canapea, sub aceeaşi pătură. împleteşte franjuri!, iar eu o-ntreb:

— Dacă Mimi – bunica ei şi mama mea – ar vrea să-ţi ia ceva, ce-ţi doreşti tare mult de Crăciun, ce sugestii i-ai da?

Ea se uită la mine, se gândeşte un pic, apoi spune:

— Poate câţiva metri de material? Aş vrea să-mi fac o pelerină.

întind mâna să iau hârtie şi creion şi încep să scriu o listă. N-a fost chiar aşa de greu.

— Şi altceva? întreb.

Iată că anul ăsta fac lista. O voi face în fiecare an, după ce mă opun pentru scurtă vreme şi apoi cedez, după ce-mi amintesc că sunt acea fiică şi voi fi acea bunică.

Neînchipuita povară a responsabilităţii

Stăteam în mijlocul pădurii şi strigam pe muteşte toate înjurăturile pe care le ştiam, şi ştiu foarte multe.

Mă aflam, pentru a doua oară în acea dimineaţă, pe o potecă pentru drumeţii prin pădure. Prima oară mă hotărâsem să strecor o mică drumeţie înainte de o oră de scris şi apoi să mă duc la o întâlnire legată de serviciu. După plimbare, am ajuns acasă, mi-am verificat buzunarele, şi am descoperit că îmi pierdusem permisul de conducere. Aşa că m-am întors pe aceeaşi potecă, scrutând pământul după permisul pierdut. O oră mai târziu eram tot acolo, sub copaci, tot fără permis, şi dusă era şi ora mea preţioasă dedicată scrisului. *Uite cu ce mă aleg dacă vreau să fac mişcare,* mi-am zis. Mai târziu, am mâncat un pachet de jeleuri cu fructe în maşină, în drum spre întâlnire.

Am povestit întâmplarea pe diferitele grupuri de sprijin – prietene cu care hotărâserăm să comunicăm zilnic sau săptămânal pentru a ne încuraja reciproc. Am grupul de fitness: trebuie să intru săptămânal să raportez câte zile am exersat. Am grupul dedicat mâncatului sănătos, în care scriem fiecare câte un mesaj cu ce am reuşit, ca, de pildă: „Am băut suc verde în loc de Cola zero.” Apoi am grupul dedicat scrisului, în care suntem cinci autori de texte non-literare care mergem la serviciu în timpul zilei. Ne întâlnim o dată pe săptămână înainte de a începe ziua de lucru şi folosim o pagină privată de Facebook pentru a ne ajuta reciproc să ne ţinem promisiunea de a nu lăsa sarcinile zilnice să ne îndepărteze de la demersurile creative.

în romanul ei autobiografic *Clepsidra,* Danny Shapiro o citează pe scriitoarea Grace Paley: când ai între cincizeci şi optzeci de ani, anii trec atât de repede, încât nu-i percepi ca minute, ci mai mult ca secunde. Bănuiesc că Paley şi Shapiro au dreptate, cu toate că eu încă n-am ajuns acolo, deci nu pot spune sigur. Ce pot spune este că la patruzeci şi ceva de ani timpul trece cu o viteză alarmantă. Efortul de a face să conteze fiecare zi mă ajută să simt că nu-mi irosesc timpul.

Responsabilitatea e acum la modă, şi nu numai în vieţile noastre. Ori de câte ori se întâmplă ceva rău, lumea insistă să fie găsită persoana responsabilă – ca şi cum asta ar putea anula cele petrecute. E cuvântul de ordine în lumea afacerilor şi în politică, codul care se traduce prin „datorie” şi „pentru asta răspund eu”—. A fi responsabil înseamnă să răspunzi prompt mesajelor la serviciu, să duci sarcinile până la capăt, să cheltuieşti banii cu înţelepciune. înseamnă că

fiecare pas pe care-l faci te duce către ceva. Cu cât ai o poziţie mai înaltă, cu atât e mai mare răspunderea care atârnă pe umerii tăi.

Eu una mă bucur că nu sunt vreo oficialitate sau preşedintele vreunei companii, fiindcă nu-mi mai pot lua nici o răspundere în plus. Cu cât am de dat socoteală mai multor persoane, cu atât mai mult „a fi răspunzător pentru” începe să se simtă precum „a fi ţinut cu capul sub apă”. Am zile în care aş vrea să-mi petrec după- amiaza online uitându-mă la poze cu câini cu sprâncene şi nu vreau să fiu nevoită să

dau raportul nimănui. Am seri în care aş vrea să dau 9 dolari 99 ca să cumpăr dreptul de a viziona un anumit film, cu toate c-aş putea aştepta o săptămână şi să-l iau cu 2 dolari 99, dar aleg să mă răsfăţ astfel.

În condiţiile actuale, constat că nu pot atinge standardul decât pentru câte un grup de sprijin o dată. Fiind o persoană care caută validare, îmi doresc întotdeauna medalia de aur. Numai că realizarea unui lucru de regulă înseamnă renunţarea la un altul. Pot scrie, dar numai – cum se spune – dacă-mi aşez fundul pe scaun. Dacă sunt cu fundul pe scaun, atunci el nu e afară la plimbare. Sar peste întâlnirea cu prietenele de drumeţie în acele zile, şi asta nu pentru c-aş vrea să mă ascund de ele, ci pentru că deja sunt un pic cam deprimată fiindcă trebuie să raportez şi grupului dedicat alimentaţiei sănătoase: „Am mâncat şapte felii de caşcaval gata feliat la masa de prânz."

Aşa că joc alba-neagra când vine vorba de validare. Grupul meu dedicat scrisului nu va fi mândru de mine astăzi, pe când grupul dedicat alimentaţiei sănătoase va fi. Mâine voi recunoaşte c-am mâncat un castron de cereale de-ale copiilor la micul dejun, însă mă voi şi lăuda că am dat bolul deoparte când am terminat şi că am rămas aşezată pe scaun trei ore, timp în care am construit, am demolat şi-am reconstruit paragrafe.

Nu poţi avea totul.

Apropo de copii, nu sunt în nici un grup de sprijin dedicat creşterii copiilor. Copiii te trag chiar ei la socoteală. Ei îţi ţin evidenţa şi-ţi reamintesc: *Mami, asta e a treia zi la rând când ne dai sandvişuri la cină. Mami, am întârziat la autobuz şi ieri, şi alaltăieri.* Mai au o replică, întotdeauna la jumătatea distanţei dintre acuzaţie şi compasiune: *Auzi, mami, de ce ai ochii roşii? Ai plâns cumva?* N-ai cum să-i eviţi pe micii ofiţeri: ei sunt prezenţi la datorie şi dau raportul despre cât sunt de responsabilă în fiecare zi.

De parcă nu mi-ar fi fost de ajuns că grupurile de sprijin şi copiii sunt cu ochii pe mine, mai există şi Facebook şi Instagram, care te fac să simţi că e musai să te ridici la înălţimea standardelor. Lumea zice că reţelele de socializare ne fac nefericiţi, dar eu nu-s întotdeauna de acord cu asta – cred că a fi online înseamnă şi multă bucurie şi conectare –, însă există şi un dezavantaj. Online, totul este cuantificat, măsurat cu ajutorul inimioarelor şi al degetelor mari îndreptate în jos. Dacă o femeie postează o fotografie cu un apus de soare strălucitor, făcută în timpul sesiunii matinale de yoga, ea declară public faptul că e devotată stretchingului meditativ. Dacă doi taţi iubitori postează o poză cu gemenii pe umeri la piaţa de fructe şi legume, ei dovedesc faptul că au atins nivelul maxim de distracţie în familie. în timpul ăsta, la mine acasă, copiii au stat mai bine de-o oră pe canapea cu căştile pe urechi fiindcă eu vorbeam la telefon, încercam să termin un interviu, şi aveam nevoie de linişte. Eu nu voi posta asta. Nu vreau să se pună la socoteală.

Uneori mi se pare că nu am ce-mi trebuie pentru genul ăsta de evidenţă contabilă. (Nu am făcut cursuri de contabilitate la facultate.

Bineînţeles că la facultate nu aveam nevoie de ajutor ca să fiu responsabilă. Erau foarte puţine chestii de care trebuia să mă ocup: să merg la cursuri, să-mi fac treaba, şi atât.) Uneori nu intru pe grupurile de sprijin cu zilele sau chiar cu săptămânile. Dau înapoi atunci când simt că partea controlează întregul, că mă consumă mai mult frica de a raporta că am făcut ceva decât sarcina în sine.

În fond, responsabilitatea e opţională. Aş putea să părăsesc grupurile astea şi să mă eliberez total de promisiunea că voi dovedi cum mi-am petrecut timpul, însă mă cunosc destul de bine să ştiu că am nevoie să simt că am o datorie. Ştiinţa faptului că cineva mă va întreba dacă mi-am îndeplinit obiectivele m-a determinat adesea să mă dau jos din pat şi să fac ceea ce altminteri n-aş fi făcut, şi aşa sunt mai sănătoasă, mai productivă şi – da – sunt mai fericită că le-am făcut pe toate. Şi încurajările îmi sunt de ajutor. Atunci când am pierdut ora dedicată scrisului în dimineaţa aceea din parc şi am început să mă panichez c-o să pierd şi alte ore ca să obţin un permis de conducere nou, prietenele mele au fost alături de mine. Şi ele, ca şi mine, au prea multe de făcut şi prea puţin timp pentru toate. M-au îndemnat să nu-mi fac griji, că o să apară el. (Aşa a fost. Un pădurar mi-a găsit permisul şi m-a sunat a doua zi. Până la urmă nu am pierdut chiar aşa de mult timp.)

Principalul motiv pentru care voi avea mereu un mecanism de responsabilizare este scurgerea timpului. Simt extrem de acut nevoia de a-mi folosi minutele cu înţelepciune. Nu mai e mult până se vor transforma în secunde, şi astea trec atât de repede, încât nu le poţi ţine socoteala.

---

19. în original, *„The buck stops here”,* expresie devenită celebră după ce preşedintele Hany S. Truman a înrămat-o în Biroul Oval (n. tr.).

Detectarea unghiului mort

Băiatul care avea trei ani când am plecat în Irlanda mai are puţin şi împlineşte şaisprezece.

Acum doisprezece ani mă temeam de ce ar trebui să se teamă părinţii cu copii de trei ani: Oare ar trebui să înveţe o Hmbă străină? Oare îi dau să mănânce suficiente proteine? Proteinele sunt cele potrivite? Ce fac dacă-mi cade pe alee şi-şi sparge capul? Dacă uit să-l învăţ ceva important despre cum să-şi facă prieteni?

Frica a refuzat să se privească în ochi, aşa cum face de obicei, dar în schimb mi- a atras atenţia la problemele pe care le puteam rezolva cumpărând ceva – şi anume căruţul perfect cu două locuri. Urma să nu avem maşină în Dublin şi, dacă voiam să mergem undeva, trebuia să putem duce pe jos ambii copii pe drumul lung până la gară. Bebeluşa avea nevoie de un căruţ şi, cu toate că fii-meu era de-acum prea mare pentru căruţ, uneori avea şi el nevoie să mai stea jos. Am parcurs pagină după pagină de recenzii online înainte de a mă hotărî la modelul ideal. Scaunul suplimentar pentru copilul mai mare se prindea cu o clapetă de siguranţă de braţele de metal. Oferea spaţiu amplu la picioare pentru ambii pasageri, o călătorie fără zdruncinături datorită roţilor ca de bicicletă şi era îngust, perfect manevrabil pe străzile înguste şi în tren. Apăsai un levier cu piciorul şi toată treaba se strângea sub formă de dreptunghi atent pliat. Era zdravăn, eficient, elegant – şi sigur.

Siguranţa e cea mai importantă. L-am cumpărat.

Fiul meu e acum mai înalt decât mine şi fricile mele sunt altele: e fericit oare şi va şti ce să facă atunci când nu va mai fi? Va suferi, sau va provoca dureri îngrozitoare fiindcă îşi asumă riscuri stupide ca toţi adolescenţii? Sau ce se-ntâmplă dacă îşi asumă riscul tipic american – se duce şi el ca omul la şcoală, la film sau merge într-un loc public – şi e împuşcat? Eu nu pot preîntâmpina aceste riscuri. De aceea acum sunt obsedată de maşini.

Fiul meu nici nu obţinuse încă permisul de conducere când eu comparam dotările de siguranţă ale celor două maşini ale noastre, vechi de zece ani, închipuindu-mi ce set de airbaguri şi ce sistem ABS ar fi cele mai potrivite să-l ducă de acasă la şcoală şi pe unde mai are el nevoie să ajungă. Care dintre ele este mai potrivită pentru mersul pe ploaie? Care oferă o mai bună vizibilitate pe timp de noapte?

Uneori mă gândesc că ar fi ridicol să-i cumpărăm unui adolescent maşină nouă. Dar apoi văd reclama: „îmi pare rău. Sunt bine. N-am nimic”, zice băiatul cu lacrimi în ochi; are bara boţită, dar el n-are nici măcar o zgârietură, oţelul a absorbit complet impactul accidentului.

Maşinile noi din zilele noastre au din construcţie dotări precum „senzori de detectare a unghiului mort”. Detectarea unghiului mort? De-am avea cu toţii aşa ceva!

Nu e de mirare că există aşa o piaţă de desfacere pentru gentile pentru scutece dotate cu zeci de compartimente şi şmecherii. Ele sunt tahsmane norocoase pentru proaspeţii părinţi care reuşesc să accepte ideea că acel copil care există în mintea lor de ani sau luni bune va veni acum pe lume, unde orice şi oricine-l poate atinge. în orice moment poate fi nevoie de un biberon sau de-o hăinuţă sau de o jucărie potrivită cu dezvoltarea lui cognitivă. (Ar putea avea nevoie de un căruţ care ţine la distanţă ploaia, vântul şi emoţiile pe care le resimte mama lui la gândul că-l creşte într-o altă ţară, departe de familie şi de prieteni.)

Cât am râs de alţi părinţi când le-am văzut copiii îmbrăcaţi cu haine ridicol de scumpe. Nici unui copil nu-i trebuie şosete de 20 de dolari. Nu există şosetă care să merite banii ăştia.

Ştiu însă cum ajung unii copii să poarte asemenea şosete. Atunci când vine vremea să-i trimitem la autobuz pe puii noştri, vrem să credem că dacă-i îmbrăcăm cu jachete matlasate din puf de gâscă, le punem prânzul în gentuţe care controlează temperatura şi le protejăm coloana vertebrală cu ghiozdane ale căror bretele au design ergonomie e ca şi cum i-am duce noi în braţe peste tot. Nu credem cu adevărat că toate chestiile astea vor acţiona precum nişte câmpuri de forţă... dar dacă totuşi funcţionează?

Şi, uite-aşa, aceia dintre noi care au cele mai bune intenţii – aceia care zău dacă nu ştiu ei mai bine – ajung să-şi supraprotejeze şi să-şi cocoloşească copiii. Nu ne comportăm ca nişte idioţi. Sau poate că da, dar numai fiindcă suntem oameni, şi oamenii sunt animale, şi animalele îşi protejează în mod instinctiv puii. Noi, oamenii, avem doar din întâmplare o grămadă de aşa-zise mijloace de protecţie la dispoziţie. Suntem pe o pantă alunecoasă care pleacă de la raţiune şi ajunge la nebunie, iar companiile care fabrică asemenea produse ştiu asta.

Părinţii simt nevoia frenetică de a face totul corect încă dinainte de naşterea copilului. Te-ai înscris la cursurile prenatale potrivite? Ai spălat hainele bebeluşului cu detergent hipoalergenic? Ai cumpărat suzeta care trebuie? Să te ferească sfântul să-i dai copilului să sugă dintr-o tetină de cauciuc care-i va deforma dantura când se face mare. CE NAIBA A FOST ÎN CAPUL TĂU?!

în cazul în care crezi că există un răspuns corect la fiecare întrebare despre creşterea copiilor – eu nu prea mai cred acum, dar am crezut cel puţin în primii zece ani ca părinte –, atunci vei tinde să extrapolezi fiecare alegere pe care o vei face. Ce mă fac dacă Puiul mic nu intră la „cea mai bună grupă” de muzică de la grădiniţă, aceea în care se pun maracas, ukulele şi xilofoane pe podea şi-i lasă pe copii să se ducă singuri spre instrumentul care-i atrage? Ce va face mai departe? N-o să-

nveţe niciodată muzică, ceea ce înseamnă că nu-şi va dezvolta aptitudini spaţiale şi de limbaj, carevasăzică o să fie praf şi la matematică, şi la engleză şi nu va intra în veci la facultate. Coordonarea ochi-mână se va diminua şi nu va mai putea ţine nici furculiţa. Toţi ceilalţi copii vor dirija orchestre şi vor construi roboţi datorită abilităţilor lor motorii fine şi brute, dar Puiul mic? Nu, Puiul mic nu-şi va nimeri gura cu mâna şi se va împiedica prin viaţa asta încălţat cu pantofi cu arici, mânjit pe faţă cu unt de arahide. Şi toate astea din cauză că nu a ajuns suficient de repede pe lista de aşteptare pentru grupa aia de muzică.

Ne dorim tot ce-i mai bun pentru copii, cu toate că nu cădem de acord „ce-i mai bun" sau cum să-i ajutăm să ajungă acolo. în cazul mamei mele, asta însemna să repete cuvinte cu mine astfel încât să câştig concursul de ortografie. în cazul meu înseamnă să studiez statistica accidentelor la autovehiculele din clasa medie. Cei mai mulţi părinţi îşi doresc un viitor bun pentru copiii lor, numai că detaliile despre *ce* şi *cum* se întâmplă pe parcurs nu sunt chiar atât de importante cum credem noi. Grădiniţă normală, sau Montessori? Cereale, sau mic-dejun cald? Tabără de vară, sau serviciu pe timpul verii? Unele dintre ele nu prea contează. Aproape nici una nu contează prea tare.

E greu însă să-ţi dai seama de toate astea când le trăieşti. Acum pot privi înapoi şi pot spune: *am suficientă experienţă încât să ştiu că nu a contat ce marcă de baveţică au purtat.* Dar pe vremea aceea nu te-aş fi crezut.

în ultima vreme, fiul meu a început să-ntrebe despre facultate şi am făcut ceva cercetări pe Google, plantând, fără să vreau, seminţele algoritmilor pentru reclame, care acum au crescut în motorul de căutare. Ieri mi-am pornit laptopul şi mi-a apărut în bară o reclamă la „asigurare pentru studenţi". Am citit-o – „Noi vă oferim acoperirea costurilor de înlocuire, inclusiv a daunelor provocate în urma unor accidente, furturi, incendii sau dezastre naturale..." – şi era cât pe-aci să împroşc cafeaua prin toată bucătăria. *Costurile de înlocuire?* Cum înlocuieşti un student? Apoi am citit rândul următor, pe care scria „...pentru electronice şi alte bunuri". Aha.

Poate că atunci când mă preocupă obsesiv căruţurile pentru copii sau maşinile, le văd de fapt ca pe nişte asigurări, o investiţie în viitorul copilului. Cred însă că nebunia e şi mai mare de atât. Asigurarea înseamnă că primeşti o despăgubire dacă se deteriorează ceva – sau cineva, şi eu nu vreau să-mi fie vătămaţi copiii. Cred în faptul că da, ne revenim şi învăţăm din ceea ce ne doare, dar, în acelaşi timp, în mod paradoxal, mă-ntreb în sinea mea dacă, măcar de data asta, copiii mei n-ar putea creşte şi deveni adulţi nevătămaţi, fără cicatrici pe corp, fără să-mi fi frânt mie inima. Ştiu că aşa ceva e imposibil, dar mă gândesc la asta oricum.

încă nu ştiu ce vom face cu maşina, asta dacă vom cumpăra vreuna

până la urmă. Raţiunea îmi spune că cel mai bun mod de-a mă asigura că fiul meu va rămâne nevătămat pe străzi este să-i ofer prilejul de-a exersa şi de-a învăţa să aibă răbdare. Dar partea aceea din mine care s-a lăsat convinsă să cumpere huse de blană pentru şezutul căruţului se întreabă dacă nu cumva au apărut pe piaţă noi invenţii esenţiale. Mă întreb dacă pot să dau ceva atât de neînsemnat precum banii şi să primesc la schimb ceva atât de măreţ precum viaţa.

Bucuria de a demisiona

îmi place enorm să-i fac pe oameni să râdă.

Şi-mi place să mă simt validată.

Iată de ce mi s-a părut extraordinar să fiu selecţionată să fac în mod oficial oamenii să râdă de către o revistă care se găseşte la ieşirea de la supermarket şi pe scaunele din saloanele de pedichiură din întreaga ţară. Un prieten scriitor plin de umor m-a luat cu el la *Us Weekly* şi mi-a explicat cum funcţionează: în fiecare marţi redactorii ne trimit nouă, scriitorilor, un dosar cu fotografii de-ale celebrităţilor. Miercuri, fiecare dintre noi răspunde printr-un e-mail care conţine o listă de glume asociate fiecărei fotografii. Săptămâna următoare sunt alese şi publicate la secţiunea din revistă intitulată „Poliţia Modei" câteva comentarii pentru fiecare fotografie.

E superamuzant să analizezi cum se-mbracă lumea. Să luăm, de pildă, sandalele de gladiator. îţi fac gambele să arate precum muşchiul de porc legat cu sfoară, deci cum se face c-au devenit atât de răspândite? Ce mesaj transmite femeia care le poartă? *îmi place să-mi las degetele de la picioare să respire şi, de asemenea, vreau ca lumea să ştie că sunt suficient de dură încât să înjunghii cu sabia, în faţa mulţimii, un leu sau un roman nelegiuit.* Poate.

M-am gândit că munca la *Us Weekly* mi s-ar potrivi de minune.

Nu m-am descurcat excepţional de la început. Eu fac glume seci; e amuzant să descriu prozaic veşminte, însă se pare că nu ăsta era stilul pe care-l căutau cei de la *Us Weekly.*

„Rihanna iese din limuzină; sfârcurile ei sunt ca două discuri bidimensionale comprimate sub o bustieră translucidă gen bandou." Nu au publicat asta.

„Cu părul tapat ca un balon antigravitaţional, Adele îşi comandă un ceai din spatele ochelarilor de soare mari cât două platouri de fructe." Nici pe asta.

Ştiind că nu voi fi penalizată pentru glumele care nu apar în revistă, uneori băteam câmpii fără jenă; de exemplu, atunci când am comentat ţinuta unei starlete îmbrăcate cu o rochie strâmtă din dantelă şi piele de piton: „Arată precum o şerpoaică foarte elegantă care merge la o nuntă unde toate celelalte şerpoaice fac: Aoleeeeuuu, fato, ce ţi-a venit să te-mbraci mai elegant decât mireasa?, dar ea le răspunde zicând: Auzi, fată, fac ce vreau, bine?"

Nu au publicat nici asta.

Am încercat să studiez glumele care vedeau în fiecare săptămână lumina tiparului. îi cunoşteam pe unii dintre scriitori. Erau oameni

fantastic de talentaţi, numai că acele comentarii semnate de ei nu erau la fel de amuzante precum celelalte producţii ale lor. Se pare că revista alegea în mod deliberat glumele cele mai anoste şi care conţineau jocuri de cuvinte. Prin urmare, am încercat să o las mai moale cu ciudăţeniile şi mi-am mai temperat umorul:

O capă zdrenţuită: „Poncho cu franjuri. Froncho, dacă vreţi."

Un sacou lung purtat aparent fără nimic pe dedesubt: „Poţi purta un costum dacă vrei. Sau jumătate de costum."

Un taior modest, cu fustă, cu mănuşi din piele neagră: „Păreai o femeie uşoară pusă pe distracţie înainte de a te înarma cu mânuşile de box."

Pantaloni roşii extrem de scurţi şi sexy: „Papucii roşii te duc acasă; pantalonii roşii te duc peste tot."

O rochie înflorată: „Bunica mea avea perdele din astea." Asta nici măcar nu-i o glumă. E o propoziţie simplă. A fost publicată.

în cele din urmă m-am prins ce voiau şi au ajuns să-mi publice cel puţin câteva glume în fiecare număr. Mi-ar fi plăcut să fi fost însoţite de un text explicativ: *pot face glume şi mai bune de-atât.* Dar eram pe val.

Cred că singurul text care-a fost acceptat şi de care sunt mândră este despre Jane Fonda, care, la aproape optzeci de ani, n-a avut nici o ezitare să apară pe covorul roşu într-o salopetă verde din paiete, mulată pe corp. „Mama lui Green Lantern— arată senzaţional", am scris. Chiar arăta senzaţional. Şi chiar arăta ca mama lui Green Lantern.

Nu-mi plăceau glumele pe care le făceam pentru a fi acceptată, însă era ceva care mă deranja şi mai tare. Rolul pe care mi-l asumasem pentru a obţine acest contract nu mă făcea să mă simt confortabil. Una e să faci mişto de reclame sau de fotografiile de la o defilare de modă, şi alta e să iei în vizor ceea ce poartă oamenii adevăraţi. Indiferent cât de amuzante sau de stupide erau comentariile mele, treaba mea era să iau oamenii în batjocură.

Desigur, unii dintre subiecţii noştri erau pe covorul roşu, stăteau la poze, ademeneau publicul să-i urmărească. Ai fi putut zice că şi-o făceau cu mâna lor. Dar oare câţi dintre ei făceau asta pentru că le plăcea cu adevărat să se îmbrace elegant şi să pozeze pentru publicul consumator? Câţi dintre ei făceau asta fiindcă era parte din meseria lor – promovarea unui film sau a unui album ori acceptarea unui premiu şi nu puteau dezamăgi lumea spunând nu, sau fiindcă le era teamă că, renunţând, aveau să piardă publicitatea atât de necesară proiectului? Câţi dintre ei erau îmbrăcaţi de un stilist nebun care le spunea: „Ai încredere în mine, bustiera asta galbenă din plastic e o idee *grozavă",* în timp ce managerul, care era prin preajmă, zicea: „E fabuloasă, chiar fabuloasă."

Şi nu i-am luat în calcul pe cei care nici măcar nu se aflau pe covorul roşu – care fuseseră fotografiaţi când mergeau cu capul în jos prin aeroporturi, când intrau ori ieşeau de la sală sau din cafenele, trăindu-şi viaţa sub ochii scrutători ai unor paparazzi.

îmi doream să întorc privirea, să le ofer spaţiu de mişcare.

Mulţi ar spune: „Păi bine, dar sunt atât de celebri încât n-ar trebui să se vaite.” Tot timpul vezi raţionamente de tipul ăsta: „Tu eşti cel/cea care a decis să intre în industria spectacolului.” *Ai cerut-o,* spune lumea. *Vine la pachet.*

Nu, nu au cerut aşa ceva. Nu toţi. Unii dintre ei au vrut doar să joace – sau să cânte, sau să compună şi nu să le sară în faţă un tip cu o cameră de după coşul de gunoi când merg pe stradă. M-am gândit la toate articolele şi tweeturile pe care le- am citit în care celebrităţile îi roagă pe paparazzi să le respecte viaţa privată, la toate interviurile în care descriu cât de insistenţi sunt fotografii care-i urmăresc şi-i atacă imediat cum păşesc afară din hotel sau din restaurant, cum îi hăituiesc în trafic, cum tropăie la cinci paşi în urma lor, pe trotuar.

Nu am mai nimic în comun cu actorii excentrici de film, dar în privinţa asta chiar îi înţeleg. Poţi să-ţi doreşti o experienţă fără să-ţi placă tot ce implică ea. Ai tot dreptul să-ţi dai seama că, deşi ai vrut să faci fiecare pas care te-a dus acolo unde eşti, acum, când ai ajuns unde voiai, nu-ţi place chiar totul. Ai voie să spui: *Stop. Nu tot ce mi se-ntâmplă este în regulă.*

Aşa că sentimentele mele în ceea ce priveşte „Poliţia Modei” erau amestecate.

Numai că eu nu-s genul care-o şterge. Oricine poate renunţa la ceva: şmecheria e să rămâi acolo şi când treaba devine dificilă, nu? Să te ridici la înălţimea provocării. Să răzbaţi. Atunci când aparent nu se poate face nimic, un adevărat perfecţionist va găsi soluţia. Un adevărat perfecţionist nu lasă să-i scape nici o ocazie.

Sau nu?

Odată am dat rateu la un interviu cu bună ştiinţă.

Eram în clasa a unsprezecea şi fusesem contactată de Programul Guvernatorului pentru Elevii Eminenţi – un fel de tabără de vară în care elevi din tot statul locuiau în campusul facultăţii şi aveau ore de leadership şi team-building, arte, calcul matematic şi tot felul de alte materii complicate. La aşa ceva nu candidezi; într-o bună zi primeşti o scrisoare care spune: „Aţi fost selectat pentru interviu”, iar tu trebuie să te prezinţi şi să discuţi cu cineva care urmează să stabilească dacă eşti unul dintre norocoşi.

Numai că mie nu mi se părea deloc un noroc. îmi suna plictisitor. Patru săptămâni de socializare forţată cu persoane necunoscute? Şcoală pe timpul verii? în nici un caz!

Pentru un copil perfecţionist, vara poate fi un coşmar din cauza pauzei de la învăţat şi luat note. Pentru mine însă, vara era sfântă. Şcoala însăşi o consfinţise drept un răgaz necesar; vara exista pur şi simplu fiindcă anul şcolar o înconjura din ambele părţi. Asemenea spaţiului alb, gol, care se creează atunci când nu pictezi o zonă a pânzei,

săptămânile din iunie până în august erau menite să rămână libere. Cine dorea le putea umple cu realizări precum cincizeci de cărţi citite sau două sute de bazine înotate sau şaptezeci de zile în care a mâncat câte o acadea în absolut fiecare zi. Nimeni însă nu ar trebui să fie la şcoală vara. Poate că eram eu tocilară, dar eram totuşi om.

Ce să mă fac? Fusesem selectată. îmi plăcea să fiu aleasă.

Am avut mari emoţii cât m-a condus mama către biroul unde aveau loc interviurile.

Primele câteva întrebări au fost uşoare – care e materia ta preferată? (Engleza.) Cum te distrezi? (Citesc.) Ce-ţi place la leadership? (Să fiu lider. Şi să am dreptate. Şi să rezolv chestii.) Apoi am ajuns la asta:

— Ce ai face tu vara asta dacă nu ai fi fost selectată să faci parte din program? Hm.

Aici a fost punctul de cotitură. Am făcut ceea ce nu mai făcusem niciodată până atunci şi ceea ce urma să nu mai fac pentru mult timp.

Nu mă vedea nimeni – în încăpere eram doar intervievatorul şi cu mine aşa că

am hotărât că, deşi-mi plăcea să fiu aleasă, nu-mi plăcea pentru ce fusesem selecţionată. Cum zic şi cei de la Cheap Trick—, *Vreau să mă doreşti,* numai că eu nu-mi doream tot ce venea la pachet cu această „onoare”.

Aşa că am răspuns:

— Aş fi foarte fericită, sincer.

Am intrat în maşină. Mi-am pus centura, cu ochii la bord.

— Cum a fost? m-a întrebat mama.

— Cred că bine.

M-am simţit de parcă tocmai comisesem o crimă.

Şi acum mi-o ia inima la goană când îmi amintesc.

într-o marţi, după câteva luni de lucru pentru „Poliţia Modei”, am primit în pachetul săptămânal o fotografie cu cântăreaţa Kelly Clarkson, care purta un tricou îndesat într-o fustă lungă croită dintr-un material care avea ca model discuri de sus până jos. O fustă muzicală! Era adorabilă. Şi mai ce? Trucuri pentru a învăţa cum să-ţi îndeşi bluza în fustă, Kelly. Lumea se poartă de parcă femeile se nasc cu această abilitate, însă aici vin eu şi vă spun că nu e deloc aşa. De fiecare dată când încerc, fusta mi se ridică la spate şi-mi coboară în faţă, iar cămaşa îmi stă umflată în jurul burţii de parc-aş fi Eloise—.

Nu puteam să râd nici de ea, nici de hainele ei. Voiam să le spun: „O apariţie spectaculoasă care merită discul de aur, fraierilor.”

Ştiam că nu pot trimite aşa ceva, aşa că am început să fac o listă cu glume pe teme muzicale, dându-mi ochii peste cap de fiecare dată când scriam o propoziţie tâmpită.

M-am simţit ca o impostoare.

Nu-mi stă în fire să las lucrurile ne terminate. Abia de curând am fost în stare să-mi acord permisiunea de a renunţa să citesc până la ultima pagină o carte care nu-mi plăcea, iar ca să fac asta a trebuit să mă conving singură că, întrucât parte din slujba mea e să citesc şi să fac recenzii de carte, din punct de vedere tehnic *duc la capăt* sarcina de a decide care cărţi merită citite până la sfârşit şi care nu. Mi-am setat telefonul să se stingă singur la ora 22:20, deoarece ştiu că am obiceiul să mă uit pe Twitter înainte de-a merge la culcare. Internetül nu se termină niciodată şi, dacă nu mi se reaminteşte să las din mână telefonul, eu sunt în stare să citesc tweet după tweet, de parcă ar exista un ultim mesaj, o fereastră care s-ar deschide să spună: „Gata, Internetül s-a terminat. Noapte bună.”

Poate că totuşi şmecheria e să nu duci totul până la capăt. Şmecheria e să renunţi la momentul potrivit. Şmecheria e să înţelegi că, dacă răspunzi cu „Nu, mulţumesc” unei propuneri pe care e de aşteptat c-o vei accepta, asta nu-nseamnă că ai dat greş. E un succes la cu totul alt nivel.

E nevoie de curaj pentru a renunţa la ceva, numai că deseori

primeşti înapoi acel curaj cu dobândă. Autoarea Katic Coylc a scris odată pe Twitter: „Săptămâna trecută am distrus o carte la care muncisem trei ani şi jumătate, şi-acum simt că-s beată de putere.” Cu cât înaintez în vârstă, cu atât mi se pare mai corect ce-a spus Katié. Te simţi puternic atunci când renunţi cum trebuie la ceva. A decide ce nu vrei în viaţa ta e la fel de important ca a decide ce vrei. Ai nevoie de curaj să renunţi la am hotărât că, deşi-mi plăcea să fiu aleasă, nu-mi plăcea pentru ce fusesem selecţionată. Cum zic şi cei de la Cheap Trick—, *Vreau să mă doreşti,* numai că eu nu-mi doream tot ce venea la pachet cu această „onoare”.

Aşa că am răspuns:

— Aş fi foarte fericită, sincer.

Am intrat în maşină. Mi-am pus centura, cu ochii la bord.

— Cum a fost? m-a întrebat mama.

— Cred că bine.

M-am simţit de parcă tocmai comisesem o crimă.

Şi acum mi-o ia inima la goană când îmi amintesc.

într-o marţi, după câteva luni de lucru pentru „Poliţia Modei”, am primit în pachetul săptămânal o fotografie cu cântăreaţa Kelly Clarkson, care purta un tricou îndesat într-o fustă lungă croită dintr-un material care avea ca model discuri de sus până jos. O fustă muzicală! Era adorabilă. Şi mai ce? Trucuri pentru a învăţa cum să-ţi îndeşi bluza în fustă, Kelly. Lumea se poartă de parcă femeile se nasc cu această abilitate, însă aici vin eu şi vă spun că nu e deloc aşa. De fiecare dată când încerc, fusta mi se ridică la spate şi-mi coboară în faţă, iar cămaşa îmi stă umflată în jurul burţii de parc-aş fi Eloise—.

Nu puteam să râd nici de ea, nici de hainele ei. Voiam să le spun: „O apariţie spectaculoasă care merită discul de aur, fraierilor.”

Ştiam că nu pot trimite aşa ceva, aşa că am început să fac o listă cu glume pe teme muzicale, dându-mi ochii peste cap de fiecare dată când scriam o propoziţie tâmpită.

M-am simţit ca o impostoare.

Nu-mi stă în fire să las lucrurile ne terminate. Abia de curând am fost în stare să-mi acord permisiunea de a renunţa să citesc până la ultima pagină o carte care nu-mi plăcea, iar ca să fac asta a trebuit să mă conving singură că, întrucât parte din slujba mea e să citesc şi să fac recenzii de carte, din punct de vedere tehnic *duc la capăt* sarcina de a decide care cărţi merită citite până la sfârşit şi care nu. Mi-am setat telefonul să se stingă singur la ora 22:20, deoarece ştiu că am obiceiul să mă uit pe Twitter înainte de-a merge la culcare. Internetül nu se termină niciodată şi, dacă nu mi se reaminteşte să las din mână telefonul, eu sunt în stare să citesc tweet după tweet, de parcă ar exista un ultim mesaj, o fereastră care s-ar deschide să spună: „Gata, Internetül s-a terminat. Noapte bună.”

Poate că totuşi şmecheria e să nu duci totul până la capăt. Şmecheria e să renunţi la momentul potrivit. Şmecheria e să înţelegi că, dacă răspunzi cu „Nu, mulţumesc” unei propuneri pe care e de aşteptat c-o vei accepta, asta nu-nseamnă că ai dat greş. E un succes la cu totul alt nivel.

E nevoie de curaj pentru a renunţa la ceva, numai că deseori primeşti înapoi acel curaj cu dobândă. Autoarea Katic Coylc a scris odată pe Twitter: „Săptămâna trecută am distrus o carte la care muncisem trei ani şi jumătate, şi-acum simt că-s beată de putere.” Cu cât înaintez în vârstă, cu atât mi se pare mai corect ce-a spus Katié. Te simţi puternic atunci când renunţi cum trebuie la ceva. A decide ce nu vrei în viaţa ta e la fel de important ca a decide ce vrei. Ai nevoie de curaj să renunţi la ceva ce credeai că o să-ţi placă foarte mult, odată ce ai constatat că realitatea nu e aşa cum sperai.

Ai nevoie să renunţi la ideea că o viaţă bine trăită înseamnă să aduni toate premiile pe care le poţi lua. înseamnă să înţelegi că succesul nu vine din obţinerea fiecărui rol, ci din alegerea rolurilor pe care vrei să le joci şi depinde de cât de bine intenţionezi să le joci. înseamnă să refuzi să te vezi drept cel care primeşte pasiv o viaţă pe care i-o acordă alţii în chip de premiu.

„Poliţia Modei” mi-a acceptat demisia cu gentileţe şi mi-a urat toate cele bune.

---

20. în româneşte, Lanterna Verde, supererou din filmul cu acelaşi nume, inspirat din benzi desenate (n. tr.).

21. Formaţie de rock american, înfiinţată în 1973 (n. tr.).

22. O fetiţă precoce de şase ani, personajul principal dintr-o serie de cărţi pentru copii semnată de Kay Thompson (n. tr.).

Te rog să mă ierţi, Mindy Kaling-

Am ajuns la o vârstă la care mă cunosc destul de bine. Sunt lucruri pe care le fac – mă scol devreme; folosesc aţa dentară; cer meniul de desert, îl dau înapoi, apoi regret că l-am dat înapoi şi mă holbez geloasă la prăjiturile celorlalţi. Şi sunt lucruri pe care nu le fac – nu folosesc deodorant parfumat; nu mănânc ţelină; nu beau cocktailuri călduţe. Nu prea e loc de surprize.

Un lucru pe care-l ştiu despre mine de mulţi ani este acesta: nu-mi place să deranjez celebrităţile. Cred că oamenii merită să aibă parte de intimitate, chiar şi în public, aşa că ignor vedetele atunci când le văd. Când s-a întâmplat să descopăr că sunt la raionul de cereale de la Publix împreună cu Elton John (cel puţin aşa cred, că era Elton John), m-am uitat în jos la cutia mea de Honey Bunches of Oats şi-am fredonat în cap *Tîny Dancer* până când a trecut de mine. Atunci când m-am ciocnit de Anthony Hopkins în Italia, pe trotuar (cu siguranţă era Anthony Hopkins; ajunsesem din întâmplare pe lângă un platou de filmare), am mers tot înainte, în mare parte din respect şi un pic pentru că încă mi-e frică de Hannibal Lecter.

Şi ştiu – pur şi simplu ştiu – că atunci când procedez aşa, atunci când respect spaţiul personal al unei vedete, aceasta îşi dă seama de asta şi îmi este recunoscătoare. Cred că între noi se formează o legătură mult mai însemnată decât cele câteva secunde de contact pe care le-ar avea cu o persoană disperată după notorietate, cu un iPhone în mână. Sincer, sunt mândră de mine. Atunci când văd că cineva se duce la Dave Grohl la raionul de legume-fructe de la Whole Foods şi începe să-i vorbească pătimaş despre faptul că adoră Foo Fighters de o viaţă- ntreagă, îmi zic: „Ce amator!” îmi construiesc în minte un scenariu în care eu sunt femeia tăcută şi utilă care secondează fiecare vedetă pe care o întâlneşte.

Mi-am imaginat chiar şi cum m-aş purta cu celebrităţile mele preferate dacă s-ar întâmpla să ne ciocnim într-o bună zi. Cum ar fi, să zicem, dacă eu aş sta la bar şi-ar veni Oprah să-şi comande ceva de băut. Probabil vreun suc proaspăt stors din sfeclă aurie cu aripi de înger, sau pe-acolo.

Ce s-ar putea întâmpla ar fi ca eu să mă duc la Oprah şi să ţip: „OPRAH!” şi să fac ochii mari şi să-mi desfac braţele ca pentru o îmbrăţişare.

Ce s-ar întâmpla cu adevărat ar fi că eu aş vedea-o pe Oprah; Oprah ar vedea c- am văzut-o; dar Oprah ar mai remarca şi faptul că mă port de parcă ea nu e Oprah, cu toate că ştie că ştiu că e Oprah. Val după val de entuziasm se propagă prin mulţime, iar clienţii fideli ai barului încep să o împresoare şi să spună: „Hei, chiar eşti Oprah!”, şi atunci noi două schimbăm o privire. Iar în acel moment avem o conversaţie pe muteşte:

Oprah îmi spune din priviri: *E la fel peste tot pe unde mă duc.*

Iar ochii mei îi spun: *Ştiu. îmi pare rău.*

OPRAH: *Mulţumesc. E cât se poate de clar că tu eşti altfel decât ceilalţi. Ar trebui să fim prietene.*

EU: Chiar că AR TREBUI *să fim prietene. Eu însă n-o să vin până acolo să-ţi*

dau numărul meu de telefon fiindcă deja sunt atâţia oameni care te asaltează.

OPRAH: *E în regulă. în virtutea conexiunii pe care o stabilim chiar acum, adresa ta de e-mail mi se va revela mâine în supa-alfabet organică de la prânz, aşa că voi şti mereu cum te pot contacta.*

EU: *Mă bucur că am împărtăşit această clipă.*

OPRAH: Şi *eu. îţi mulţumesc că mă respecţi.*

EU: *Toate cele bune, Oprah. Toate cele bune.*

(M-am gândit mult la asta.)

Mă aflam la New York la o conferinţă editorială. în seara aceea, la apus, o mulţime de oameni de carte – scriitori, redactori, agenţi literari – îşi găsiseră un loc printre ferigile curgătoare şi covoarele vechi şi elegante de pe terasa hotelului Bowery pentru a închina un pahar în cinstea noului roman autobiografic al actriţei Mindy Kaling. Eram trează de la ora cinci, îmi petrecusem ziua făcând drumuri de la centrul de conferinţe Javits la librăriile din Brooklyn şi înapoi pentru a semna exemplare din ultima mea carte, *Pinguini cu probleme cât se poate de umane,* un volum subţirel de umor ilustrat. încă aveam îndesat în buzunar un cartonaş cu un pinguin desenat pe care-l folosisem ca decor. Cu degetul mare i-am netezit aripile laminate în timp ce trăncăneam cu o prietenă şi-i admiram în tăcere pantofii Ariannei Huffington.

Petrecerea începuse de o oră, Kaling încă nu apăruse, şi cei care-o aşteptau îşi verificau ceasul şi aruncau priviri nerăbdătoare împrejur. Toţi se întrebau neliniştiţi dac-o să prindă un moment cu ea, o fotografie, ceva care să le amintească de această experienţă. Eu nu. La naiba, aş fi putut chiar să plec.

Şi-ap oi a început rumoarea. Mindy e jos! Aproape a ajuns! Mindy! Mindy! Mindy! Invitaţii s-au înghesuit să apuce câte un loc de-a lungul zidului de cărămidă aparentă de lângă uşă.

Tensiunea creştea, iar privirile aruncate peste umăr erau din ce în ce mai nerăbdătoare. Invitata de onoare a apărut în pragul uşii; pe urmă fluxul de oameni a ridicat-o şi a purtat-o deasupra mulţimii. în câteva secunde a aterizat chiar lângă mine. Stăteam faţă-n faţă cu Mindy Kaling, şi iată ce i-am spus:

O, DOAMNE, BUNĂ, MINDY KALING. ADOR CĂRŢILE TALE ŞI-ŢI ADOR EMISIUNEA, MINDY KALING.

I-am spus cum o cheamă. De două ori.

Poate că prezenţa bruscă în came şi oase, la câţiva centimetri de faţa mea, a acestei actriţe pe care-o admiram de mult mi-a provocat acel scurtcircuit comportamental. Poate că eram doar obosită şi atmosfera plină de fascinaţie îmi atacase sistemul slăbit asemenea unui virus. Sau poate că simţisem într-o fracţiune de secundă că asta era şansa noastră să ne

cunoaştem şi să ne împrietenim, dar gura mi-a luat-o pe dinaintea creierului, care-mi spunea să salut scurt şi să zâmbesc. Nu mai ştiu decât ce a urmat:

I-am întins pinguinul laminat pe care-l aveam în mână, oferindu-i-l de parc-ar fi fost un pahar cu vin.

Atunci când reiau în minte faza asta, nu-mi amintesc să fi luat vreo decizie. Nu

mi-am spus: *Ştii ce-ar trebui să fac acum? Ar trebui să iau animalul ăsta din carton şi să-l aşez în mâinile persoanei care stă-n faţa mea şi pe care n-o cunosc, fără să dau vreo explicaţie.* Am făcut întocmai.

— Vrei ... o poză? m-a întrebat ea. Eu am dat din cap că da.

— Mai bine ţine tu ăsta, mi-a zis, arătând la pinguin.

L-am tras înapoi. Brusc, făceam exact ceea ce nu fac niciodată. Mi-am dat părul după urechi o dată şi înc-o dată. Am încercat să-mi amintesc ce mă învăţaseră colegele mai tinere despre selfie-uri. Trebuia să împing bărbia în faţă sau s-o trag înapoi?

Prietena mea a făcut fotografia. Mindy Kaling s-a îndepărtat. Eu am rămas acolo cu un pinguin de carton în mână, întrebându-mă ce tocmai s-a-ntâmplat.

M-am gândit iar şi iar la seara aceea, am retrăit val după val de jenă şi mi-am trimis scuzele către univers în speranţa că vor ajunge la ea: am fost o proastă şi te rog să mă ierţi, Mindy Kaling.

Recent mi-am dat seama de încă ceva referitor la momentul acela. Am hotărât că, dac-o voi mai vedea vreodată pe Mindy Kaling, voi schimba doar o privire cu ea. Dialogul nostru va decurge aşa:

Ochii lui Mindy Kaling vor spune: *O, nu, iar dau de tine?*

Ochii mei: *Stai. îţi aminteşti cum la petrecerea aceea m-am purtat ca o ciudată? Până atunci nici măcar nu ştiam că puteam fi aşa. Şi dacă acea persoană se afla undeva în mine, aşteptând clipa să iasă la iveală, oare cine ar mai putea fi acolo? Imaginează-ţi.*

înainte de a-i întoarce spatele de parcă nici n-aş fi observat-o, voi da din cap în semn de mulţumesc şi Mindy va înţelege.

---

23. Actriţă, comediană, scriitoare, producătoare şi regizoare americană (n. 1979) (n. tr.).

Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală

De cum a pornit camera de filmat, am îngheţat.

Eu sunt cea care trebuie să prezinte invitatul şi să rostească primele cuvinte: „Bine aţi venit la *Cuvânt despre cuvinte.* Sunt Maty Laura Philpott şi astăzi stăm de vorbă cu...”, doar că abilitatea de a-mi potrivi volumul şi de a pronunţa cuvintele limbii pe care o vorbesc de-o viaţă m-a părăsit brusc. Ţip: BINE! AŢI VENIT! LA! CUVÂNT DESPRE CUVINTE! SUNT MARY-LAURA PHILPOTT! ŞI ASTĂZI STĂM DE VORBĂ! Se aude de parc-aş avea vocea unui robot care răspundea la telefon în anii 1990, dar la viteză mai mare: Vărugăm – Lăsaţi! Unmesaj! Dupăsemnalulsonor!

Matt râde. El manevrează una dintre camerele de luat vederi şi, dat fiind că suntem la televiziunea publică şi fiecare îndeplineşte măcar două roluri simultan, el este şi editor, cel care mai târziu va lua înregistrarea brută şi va face din ea o emisiune cu cap şi coadă. Ştiu de ce râde. Aşa păţesc de fiecare dată.

Se apleacă de după cameră.

— Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală.

Trag adânc aer în piept şi o iau de la capăt.

Problema apare atunci când mă gândesc la rolul pe care-l joc în loc să fac ceea ce am de făcut. Pot discuta chestiuni serioase despre viaţă şi literatură cu oricine, oriunde, cât e ziua de lungă. Atunci când îmi dau seama că sunt în faţa camerei de filmat şi că treaba mea e să iau interviuri, încep să accentuez la întâmplare silabele: „Care e se-CRETUL unui ro-MAN co-MIC de succes? Azi vom STADEVORBĂCUAUTORUL! ŞIVOMAFLA!”

Matt şi cu mine am ajuns la o înţelegere. El s-a prins că abia după ce filmăm câteva duble cu prezentarea reuşesc să mă relaxez suficient cât să înregistrăm ceva care merită păstrat. Iar eu am încredere că el îmi spune când o zbârcesc, astfel încât să pot drege situaţia. întreaga echipă ştia că nu am experienţă. Ştiau asta de prima dată când am privit la cameră şi mi-am spus numele la testul de ecran, când stăteam cu mâinile sub fund ca să mă abţin de la a-mi scărpina iritaţia de pe faţă.

— Sunt – stai, unde mă uit?

— La cameră.

Mi se părea ciudat şi impersonal să privesc o lentilă dreptunghiulară, şi nu persoana din spatele ei, căreia îi ghiceam conturul. Ştiam că echipa se află acolo, în umbră, doar că nu le puteam distinge feţele. Studioul televiziunii publice din Nashville, o

peşteră înaltă de două etaje pe ai cărei pereţi stăteau îndesate bucăţi abandonate de decor, era scăldat complet în întuneric, cu excepţia locului în care stăteam eu, pe un scaun înalt de regizor luminat de o rază care venea de undeva din spatele camerei. Producătorii de la televiziunea publică din Nashville mă invitaseră să particip la un test de ecran în ideea c-aş fi putut prezenta emisiunea *Cuvânt despre cuvinte,* un dialog între gazdă şi scriitor. Nu mai lucrasem niciodată în faţa

camerelor, însă cei care produceau emisiunea citiseră ceva din ce scrisesem despre cărţi şi s-au gândit c-aş fi un candidat potrivit pentru rolul de gazdă a emisiunii. Ador să vorbesc despre cărţi, aşa c-am zis da.

în săptămâna premergătoare testului de ecran, m-am dus să-mi fac un tratament facial, deşi ştiam al naibii de bine că-i o idee proastă. Probabil c-am făcut vreo patru tratamente faciale în viaţă. Mereu îmi ia ceva timp să uit că tenul meu sensibil are o atitudine necruţătoare faţă de produsele emoliente necunoscute; dar pe urmă mă vrăjeşte reclama care inspiră calm şi-mi spun: *Da, voi deveni o persoană relaxată dacă las o străină să-mi maseze tenul cu uleiuri misterioase timp de o oră.* Pe faţă au început să-mi apară bube la câteva ore după ce-am plecat de la salon. A doua zi arătam de parcă încercasem să scap de o erupţie gravă de acnee şi-mi frecasem obrajii cu iederă otrăvitoare. Atunci când am dat testul de ecran nu arătam ca de obicei şi nici nu mă simţeam eu însămi; aveam senzaţia că sunt o chiftea de hamburger plină de furnici şi că mă filmau pentru un documentar despre natură. E un miracol că au riscat şi m-au lăsat să mai vin o dată să filmez un episod-pilot.

Dacă e să te alegi cu ceva din povestea asta, atunci să fie sfatul de a nu urma niciodată un tratament facial înainte de a înregistra o emisiune la televiziune.

Am învăţat şi alte lucruri din munca mea din televiziune. De exemplu, că trebuie să- ţi închizi lavaliera înainte de a merge la toaletă. E nevoie de machiaj profesionist ca pentru travestiţi ca să nu pari spălăcită în lumina de studio. Dacă stai într-o poziţie comodă, pe ecran vei arăta de parc-ai fi un cadavru trântit pe scaun; trebuie să menţii postura plină de entuziasm a unei balerine emoţionate dacă vrei să pară că stai drept.

Tot aşa, dacă-i iei cuiva un interviu, va trebui să stai foarte aproape de invitat ca să fiţi în acelaşi cadru. La televizor pare normal, însă în realitate senzaţia e că fiecare invadează spaţiul personal al celuilalt.

La finalul unui interviu filmat vine o parte ciudată a procesului, în care cameramanii se apropie foarte tare şi-ţi filmează mâinile şi faţa. Fiecare persoană trebuie să zâmbească şi să încuviinţeze ca şi cum ar fi de acord cu ce spune interlocutorul, numai că noi de fapt nu putem vorbi. Mai trebuie să facem şi gesturi cu mâinile de parcă am conversa: deschidem şi închidem pumnii, indicăm cu degetul, ne ridicăm palmele în sus ca şi când am spune: „Aşa că, vezi tu…” Mai târziu, când se montează interviul, ei pot insera acolo unde e necesar cadre cu mâini şi feţe care au diverse reacţii. Asta înseamnă însă că timp de vreo trei minute noi ne uităm unii la alţii şi dăm din cap, ne desfacem şi închidem pumnii, dar nu spunem nici un cuvânt. Din nou, arată grozav la televizor, dar e superciudat în realitate.

Nu voi uita niciodată când am avut-o invitată în emisiune pe romanciera Elizabeth Strout, câştigătoare a Premiului Pulitzer. Luasem eu hotărârea să fac partea de la final, cadrele cu feţe şi mâini, un pic mai amuzantă punând muzică pentru a umple liniştea cu ceva. Ultima ei carte apărută la acea vreme se intitula *Orice e posibil,* astfel că am ales un cântec de-al lui Ben Folds care se numea *Sunt în stare de orice.* Tematica era cam aceeaşi.

Ceea ce nu am prevăzut a fost faptul că muzica nu făcea minutele acelea mai puţin stânjenitoare, ci exact pe dos. E o experienţă extrem de intimă să priveşti pe cineva în ochi de foarte aproape fără să scoţi o vorbă pe durata unui cântec, cu atât

mai mult cu cât în cântec e vorba despre profunzimile până atunci necercetate ale sufletului unei alte persoane. Mi-am dat seama imediat că făcusem totul şi mai ciudat, dar odată ce am pornit filmarea nu ne mai puteam opri. Aşa c-am stat acolo, atât de aproape una de alta încât ni se atingeau genunchii, privind, încuviinţând şi făcând gesturi cu mâinile pe o serenadă de Ben Folds. Ea a fost foarte de treabă – s- au oprit camerele şi-a spus: „Vai, ce mai experienţă am avut!" –, însă eu m-am simţit teribil de prost c-am pus-o să îndure acele trei minute.

Uneori, cu cât te străduieşti mai mult ca o situaţie să nu fie stânjenitoare, cu atât te vei simţi mai penibil la momentul dat. Acum ştiu asta.

Procesul artistic – pictura, muzica, sau orice altceva – nu e niciodată atât de simplu cum pare dacă priveşti produsul finit. Desenul, de pildă. Poţi privi un desen cu un câine şi să-ţi spui: *O să desenez şi eu un câine!* Pe urmă încerci să desenezi un câine şi-ţi dai seama că nu iese pe hârtie aşa cum ţi l-ai imaginat. Probabil că te gândeşti: *Vreau să fie lăţos şi să aibă un aer prietenos, de ştrengar.* Numai că atunci când pui creionul pe hârtie nu ştii cum să mişti mâna astfel încât mina să creeze ceva cu aspect prietenos şi ştrengăresc. Trebuie să te concentrezi la o sumedenie de aspecte tehnice: presiunea corectă pentru a face ca blana să pară blănoasă, gura câinelui cu liniile curbate cum trebuie, proporţiile dintre picioare, cap, corp şi coadă. Nu o să te simţi deloc ca un ştrengar când arunci a nouăsprezecea foaie şi începi al douăzecilea desen cu acelaşi câine. Privitorul nu se gândeşte la lucrurile astea, însă tu, creatorul, trebuie să o faci. Lucrezi, lucrezi şi iar lucrezi pentru a crea ceva care nu pare deloc rezultatul unui efort îndelungat.

Deja ştiam asta despre scris, dar încă nu ştiam că e la fel şi în televiziune. Atunci când scrii, poţi să te pui pe treabă şi să faci partea grea, tehnică, a muncii îmbrăcată în colanţi, stând la laptop ore, chiar ani, apoi să te detaşezi, să-ţi pui o rochie curată şi să le prezinţi cititorilor versiunea finală a cărţii, şlefuită şi frumos împachetată. Ta-da!

Atunci când filmezi, trebuie să fii chiar tu versiunea şlefuită şi frumos împachetată care apare pe cameră, făcând în acelaşi timp partea tehnică, adică să priveşti către lentila corectă; pe lângă asta, trebuie să mai şi vorbeşti, să ai personalitate, să asculţi şi să menţii conversaţia vie.

Scrisul are mai multe faze; filmatul se face tot deodată. Iată de ce e bine că ţi se permite să tragi mai multe duble.

Prima dată te uiţi la camera potrivită.

A doua oară nimereşti cuvintele potrivite.

A treia oară o iei mai încet şi respiri normal.

A patra oară uiţi de toate şi doar vorbeşti.

Trebuie să risipeşti dintr-o clipire vraja pe care camera o aruncă spre tine, aminteşte-ţi că eşti doar un om care discută faţă în faţă cu un alt om. Pregăteşte-te dinainte, sigur, dar, când e momentul, dezlănţuie-te. Nu te mai gândi la cât de multe lucruri se întâmplă în acelaşi timp. Trăieşte clipa, pregăteşte-te să fii surprins şi lasă-te purtat de conversaţie, oriunde te-ar putea duce. Acesta e secretul unei emisiuni reuşite.

Pe vremuri credeam că, dacă aş reuşi să fac totul perfect, pe urmă aş putea să mă

relaxez şi să mă distrez. Dac-aş reuşi să elimin complet greşelile, totul s-ar aranja, viaţa mea ar face clic! – şi mintea mi s-ar odihni. Dacă e să spun adevărul-adevărat, trebuie să recunosc că, undeva în adâncul meu, unde nu mă voi schimba niciodată, încă mai gândesc aşa. Sunt încă elevă în clasa întâi la concursul de ortografie şi mă gândesc că tot ce contează e faptul că am ştiut perfect fiecare cuvânt.

Acum însă, mi-am construit o mulţime de euri care o pot face pe fetiţa aceea să se simtă în largul ei. *E în regulă,* îi spun ele. *E normal să greşeşti – toată lumea greşeşte –, şi nu e sfârşitul lumii.* Aceste voci o ajută să se mai destindă un pic, să înţeleagă că o viaţă trăită corect conţine şi greşeli. Ele îi arată că bucuria e mai mare decât frica. Poate fi chiar amuzant să laşi lucrurile s-o ia razna uneori.

Aşadar, mai bine uită că te-am sfătuit să nu te duci la cosmetică înainte să înregistrezi o emisiune de televiziune. Să nu te duci totuşi chiar înainte de a filma – e o idee proastă. însă, dacă ar fi să rămâi cu un singur lucru din povestea asta, aş vrea să fie ceva mult mai important:

Oricând poţi s-o iei de la capăt.

Uneori invitaţii mei, mai cu seamă autorii aflaţi la debut, care încă nu au avut multe apariţii în mass-media, se poticnesc în cuvinte sau uită un nume sau lasă să le scape un gând pe care de fapt nu voiau să-l împărtăşească. De fiecare dată le apare pe faţă o expresie îngrozită, dar eu le spun că nu au de ce să-şi facă griji. îmi pun mâna peste mâna lor şi le spun: *Nu-i nimic. Avem suficient timp la dispoziţie. Mai încearcă o dată, dar fii mai natural.*

Mulţumiri

Mulţumirile mele se îndreaptă către:

Kristyn Keene, despre care ar fi prea puţin să spun că e un simplu agent, către Trish Todd şi echipa de la Simon and Schuster, fiindcă au crezut în această carte şi au susţinut-o înainte ca ea să fi devenit o carte. Mulţumiri speciale şi lui Cat Shook, de la ICM, şi oamenilor minunaţi de la Simon and Schuster: Jessica Roth şi Wendy Sheanin, Kaitlin Olson, Meredith Vilarello, Kelsea Manning, Cherlynne Li, Tara Parsons, Susan Moldow, Polly Watson, precum şi echipei de la Atria. Salutări călduroase lui Ben Parker, desigur.

Prietenilor şi colegilor din Nashville, Atlanta, New York şi din toată ţara – sunteţi mai mulţi decât aş putea scrie aici fără să sacrific un copac întreg pentru sfaturile voastre pline de pricepere, pentru că m-aţi lăsat să vorbesc până v-am zăpăcit sau pentru că aţi dat dovadă de bunătate şi răbdare cât am lucrat eu la proiectul de faţă. (Dacă crezi că e vorba despre tine, aşa e.) Mulţumiri suplimentare pentru prietenie lui Brittany Roberts, Susannah Parker şi Laura Balch; găştii mele de la Davidson; şi clubului de carte Loose Women, mai ales lui Sissy Gardner.

Grupului meu de scriere – Margaret Renkl, Susannah Felts, Maria Browning şi Carrington Fox. Sunteţi cel mai grozav grup de scriere din lume. Le mulţumesc de asemenea şi celor care au fost suficient de curajoşi să-mi citească cartea în faza de manuscris: lui Molly Schulman, Ashton Hickey, Catherine Bock, Emmely Duncan şi lui Kelly Kirby-Piovarcy. De asemenea, lui Keltie Peay, pentru corectura făcută în regim de ur genţă.

Lui Amy Williams, pentru că a menţionat numele meu într-o conversaţie care a generat o altă conversaţie care a pornit o altă conversaţie care m-a făcut să mă aşez în cele din urmă la masă şi să scriu cartea asta.

Lui Carmen Toussaint şi taberei de scriere Rivendell pentru timp şi găzduire.

Animăluţelor care au făcut lumea oamenilor mai suportabilă cât timp am scris cartea asta: Eleanor Roosevelt, Woodstock, Frank, Thaquine, Leonard, Sparky, Emma, Clark, Millie, Biddy, Tillie, Alice, Faye, căţeluşilor de la magazinul de animale, mereu alţii, pisicilor din parcări, dar şi liliecilor de pe Internei.

Lui Linda Wei, Matt Emigh şi întregii echipe de la televiziunea publică din Nashville pentru replica: *Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală,* pe care o voi folosi mereu.

Lui Rachel Dry, Roberta Zeff, KJ Dell’Antonia, Nadja Spiegelman,

Amy Joyce, Towles Kintz, Nora Krug, Ron Charles – şi altor editori care mi-au publicat eseurile de-a lungul timpului, inclusiv parte din fragmentele care până la urmă au ajuns în volumul de faţă.

Librăriilor independente de pretutindeni.

Familiei mele de la librăria Parnassus Books. Mulţumiri suplimentare lui Karen Hayes, care m-a sprijinit necondiţionat într-o vreme în care încercam să înghesui lucrul la librărie, scrisul şi familia în douăzeci şi patru de ore.

Lui Colin Meloy şi formaţiei The Decemberists pentru că m-au lăsat să Ie împrumut versurile despre o trupă de băieţi şi să le transform într-un motto despre feminitate şi reinventare.

Familiei mele, mai ales părinţilor mei, pentru că mă iubesc.

Lui WC şi MG, pentru că mă lasă să-i iubesc.

Lui John, cel mai mult.

Cuprins

Mi-e dor de tine când clipesc
Toate motivele pentru a fi fericit
O armă a crimei perfectă
Femeia-minune
Pescarul-homar
Sirene şi destine
Dispariţia
O-T-R-A-V-Ă
Bună treabă
Tipul ăsta
Bun venit în clubul nostru
Fereastra
Eu definitivă
Conceptul de expat
Comitetul de rubin – argumente pro şi contra
înscrierii Transmisiuni sportive
Te zgudui ca un uragan
Un loc în care nu eşti în siguranţă
Scrisoare către persoana de tip A care suferă
Blocată în trafic
Apartamentul lui Piane von Furstenberg
Nora Ephron şi vieţile copacilor
Asta nu-i pisica mea
O nesimţită nerecunoscătoare
Leneşi pe un pat cu apă
Si apoi a murit câinele
Lista de dorinţe
Neînchipuita povară a responsabilităţii
Detectarea unghiului mort
Bucuria de a demisiona
Te rog să mă ierţi, Mindy Kaling
Mai încearcă o dată, dar fii mai naturală
Mulţumiri